ANDREI GULEAŞKI

AVENTURILE LUI AVAKUM ZAHOV

VOLUMUL I

EDITURA TINERETULUI

AVENTURA

ANDREI GULEAŞKI

AVENTURILE LUI AVAKUM ZAHOV

Volumul I

În româneşte de
C. VELICHI

EDITURA
TINERETULUI

АНДРЕЙ ГУЛЯШКИ

ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА АВАКУМ ЗАХОВ

НАРОДНА МЛАДЕЖ
СОФИЯ — 1963

PARTEA ÎNTÎI

CONTRAINFORMAȚII

1

Dacă suiţi culmea pleşuvă a muntelui Karabair, acoperită cu tufe de mure şi ferigă, şi priviţi spre miazăzi, o să vedeţi cîteva lanţuri de culmi abrupte şi împădurite, urmate de altele, din ce în ce mai mărunte, care se pierd într-un tîrziu în depărtări, lăsîndu-se încet în cîmpia nesfîrşită ce luceşte scăldată în soare. Iar dacă vă uitaţi mai atent, o să observaţi neapărat printre brazi o tăietură care încinge de la apus spre răsărit spinarea celei mai înalte culmi din faţa voastră. Acolo este graniţa : locurile de dincolo de tăietură aparţin altui stat, cu toate că muntele e unul şi acelaşi, că deasupra cerul e la fel de senin, iar cîmpia care se întinde aşa de ademenitor e atît de aproape — doar cît ai arunca cu piatra.

Vulturi se rotesc domol în tăriile albastre ale cerului. Pe sub crengile înnegrite ale pinilor, prin umbra rară a brazilor şi molizilor se strecoară tiptil căprioare — adevărate podoabe ale pădurii ; păşind sperioase de parc-ar purta conduri de catifea, lunecă neauzite încîntătoarele veveriţe. Sînt locuri pe unde rătăcesc cu spaima-n ochi cerbi lopătari, iar uneori, foarte rar, îşi face apariţia cîte un urs cafeniu, buimac, grăbit şi mai totdeauna puţin speriat şi trist. În această împărăţie a liniştii verzi, cei mai numeroşi sînt lupii cenuşii — care umblă răzleţi ori cîte doi în lunile de vară, dar în haite întregi atunci

cînd crestele se gătesc cu căciulile albe şi dantelele primei zăpezi adevărate ale iernii.

Spre miazănoapte se înalţă păduri întunecate de brad, ce acoperă frunţile domoale ale culmilor mai apropiate sau mai depărtate ; iar în zare lucesc în bătaia soarelui cîmpii netede sau mici depresiuni cu adîncul vălurit, înfloritoare şi înguste cît un lat de palmă.

Sate nu se văd nicăieri — doar Momcilovo s-a cuibărit aici, la poalele Karabairului, uitat parcă de toţi şi ascuns în singurătatea sălbatică a munţilor ce-l înconjoară.

Momcilovo — sau Ramadan-bei cum i se spunea pe vremea turcilor — are vreo trei sute de case, risipite în trei mahalale ce înconjoară ca o potcoavă poalele Karabairului, care le priveşte încruntat. Cele mai multe case sînt de lemn, cu un cat şi ferestre înguste şi zăbrelite. Ferestrele care dau spre curţi şi spre grădini sînt mai largi decît cele de la stradă, iar pe pervazurile lor rîd vesele florile pestriţe de călţunaşi şi caprifoi, sau cele roşii de muşcată, sădite în ghivece de pămînt. Sînt şi cîteva case de cărămidă în mahalaua lui Marko, iar casa răposatului Ali Iliazov, în care îşi are sediul acum staţiunea geologică, e durată din piatră albă şi are formă pătrată ca un turn de cetate. În zilele însorite, acoperişul ei de olane se vede tocmai de pe culmea golaşă a Karabairului. Dar clădirea cea nouă a şcolii, făcută din beton şi sticlă, cea a cooperativei de prelucrare a laptelui, cu faţada ei de ciment stropit, saivanele şi grajdurile mari ca nişte cazărmi din curtea gospodăriei colective, toate aceste construcţii vorbesc de timpurile de astăzi, deosebindu-se cu totul de peisajul învechit şi înnegrit de ani al satului Momcilovo, pe care ar vrea parcă să-l învioreze cu lumina lor.

Privit de departe, de aici de sus, Momcilovo seamănă cu un cuib ascuns în verdele pădurii. Pretutindeni, munţi

şi dealuri, văi şi coline, presărate ici-colo cu păşuni şi rîpe golaşe. Panglica albă a şoselei care duce la Smolian pare o spirală de argint rătăcită întîmplător prin aceste locuri sălbatice.

Cele trei mahalale sînt despărţite una de alta prin porţiuni goale de teren, ca nişte spinări, tăiate de viitura apelor şi năpădite de tufăriş şi mărăcini. Aici este adăpostul favorit al vulpilor în aşteptarea întunericului nopţii ca să se poată strecura prin curţile apropiate, îngrădite cu uluci joase de chirpici sau cu un brîu subţire de crăci şi spini.

În noaptea asta, pe una din potecile întortocheate care şerpuiesc printre mărăcini merge un om înalt şi uscăţiv. Cunoaşte bine locurile, de vreme ce nu şovăie atunci cînd taie toate ocolişurile pe care le face poteca şi o ţine tot spre miazăzi, mergînd prin întuneric cu pas sigur şi hotărît.

Deasupra Karabairului s-au bulucit nori negri, vîntul suflă cu putere şi fulgere galbene spintecă cerul. Un vuiet surd răsună în depărtare. Dar omul care merge pe potecă nu se grăbeşte. Ba chiar se opreşte să-şi aprindă o ţigară, adăpostind flacăra chibritului cu palma făcută căuş. Cînd trage din ţigară, lumina ei pîlpîie roşie în întunericul din jur. Numai localnicii ştiu că atunci cînd vîntul adună nori pe fruntea Karabairului, nu va ploua.

Aici, în apropierea gardurilor, poteca se desface în două. Cea din dreapta duce la drumul mare, care trece prin mijlocul mahalalei lui Marko. Cea din stînga şerpuieşte printre două rînduri de căsuţe tăcute şi se termină tocmai sub dealul la poalele căruia se ridică casa de piatră albă a lui Iliazov.

Omul se opreşte acolo unde malul de sub picioarele sale e mai scund, se apleacă uşor şi sare. Pe urmă trece

pe lîngă uşa de stejar încuiată a casei celei albe, întîrzie un moment sub ferestrele ei apărate de zăbrele groase de fier, trage de cîteva ori din ţigară şi aruncă chiştocul jos. Îl striveşte apoi cu piciorul şi se îndreaptă cu paşi mari spre poarta deschisă a curţii. Între poartă şi casa de piatră se înalţă un ulm uriaş, a cărui coroană stufoasă seamănă cu o mică pădure aeriană.

Nici n-a ajuns bine la ulm, cînd din umbra lui ţîşneşte ca din pămînt un om mic de statură, purtînd uniforma militară. Este sergentul Stoian, care face de santinelă în noaptea asta la staţiunea geologică.

Sergentul duce la umăr carabina şi, cu o voce guturală şi severă, ordonă sacadat :

— Stai !

Crăcile ulmului foşnesc şi scîrţîie, scoţînd sute de sunete ascuţite sau molcome. Mica pădure de deasupra freamătă. Dar peste Karabair scapără iarăşi un fulger şi frunzişul ce tremură pare de aur în lumina aceea galbenă.

Omul în uniformă lasă carabina şi dă din cap, mustrător. Celălalt surîde şi îşi netezeşte cu mîna părul răvăşit.

— Serviciu uşor, bre Stoiane ! spune el adresîndu-se sergentului.

Şi cu acelaşi mers liniştit şi sigur dispare în noapte.

Sergentul Stoian pleacă trist capul, îşi răsuceşte mustaţa, trece carabina pe umăr şi caută apoi în buzunarul tunicii pachetul de ţigări. Crăcile ulmului freamătă şi scîrţîie. Cerul e acoperit de nori şi întunericul e prea des ca să poată vedea figura omului care se ridică repede în spatele său şi se apleacă spre el. Stoian îşi scoate pachetul de ţigări şi, cu acelaşi surîs trist, caută să dea de una mai moale. Dar cel din spatele lui loveşte, şi

omului în uniformă i se pare deodată că fulgerul de foc a spintecat cerul chiar în fața ochilor lui — se clatină și cade ca un copac tăiat.

2

În zori, furtuna se potolește. Vîntul gonește norii spre răsărit și deasupra Karabairului cerul e limpede și senin.

Cu toate că s-a bălăcit destul la cișmeaua cu apă rece, sergentul Gheorghi abia își tîrăște picioarele, urcînd somnoros pe drumul ce duce la casa lui Iliazov. Astă-noapte s-a trezit de bubuitul tunetelor și n-a mai putut să adoarmă pentru că l-au luat gîndurile și i s-a speriat somnul. De cînd l-au trimis aici împreună cu consăteanul său Stoian, ca să păzească amîndoi stațiunea geologică militară, n-a mai fost în concediu. De aceea, în timpul din urmă, cînd se trezea noaptea, se învîrtea în patul de lemn și aștepta zorile cu ochii pironiți în tavan. Ba i se părea că vede porumbul din Valea Marinei care-i crescuse pînă la umăr, ba i se părea că stă în tinda casei lor, iar în curtea vecină, peste gard, o aude fugind cu picioarele goale prin praf pe fata vecinilor.

Prietenul său Stoian a trecut de mult de patruzeci de ani, e văduv și are un băiat care învață la școala tehnică, iar el n-a împlinit nici treizeci și cînd își aduce aminte de porumbul copt ce se leagănă în soare și de picioarele acelea goale care lipăie repede pe pămînt, i se pare că gulerul tunicii militare îl strînge ca un cerc de fier și inima i se zbate în piept ca o pasăre pe care ai prins-o în pumn.

Adormit şi morocănos, Gheorghi urcă la deal şi, cînd ajunge sus, îşi împinge ca de obicei capela pe ceafă şi priveşte în jur. Albastrul întunecat al nopţii s-a risipit — se crapă de ziuă. Din curţile vecine se aud raţe măcăind şi cocoşi cîntînd.

O ia la dreapta spre casa cea albă a staţiunii geologice, intră pe poarta deschisă şi începe să fluiere, aşa cum face în fiecare dimineaţă. Sergentul Stoian o să-l audă şi o să-i iasă înainte — puţin obosit de straja de astă-noapte, dar totdeauna zîmbind cu bunătate şi răbdare. Or să fumeze împreună cîte o ţigară, or să stea puţin fără să scoată vreo vorbă, apoi bai Stoian o să plece la culcare, în timp ce pentru el va începe iarăşi o zi de serviciu, la fel ca toate celelalte şi în care nu se întîmplă nimic.

Fluieră din nou şi, pentru că nimeni nu-i răspunde, începe să privească în jur. Acum, în zori, după furtuna de astă-noapte, totul pare adormit şi oarecum ciudat de liniştit. Chiar frunzele ulmului uriaş nu mai freamătă, de parcă ar fi căzut într-un somn adînc.

Primul lucru pe care l-a observat a fost capela — aruncată în iarbă, cu fundul în sus. Că se rostogolise şi sta acum cu fundul în sus nu era de mirare, dar cine ştie de ce, uitîndu-se la ea, sergentul simţi că i se moaie picioarele, de parcă ar fi urcat nu colina pe care se găsea staţiunea geologică, ci coasta abruptă a Karabairului. Se opri, ba se gîndi chiar dacă n-ar fi bine să se întoarcă spre răsărit, ca să vadă dacă mai e mult pînă iese soarele, dar nu-şi luă ochii de la capelă şi o porni din nou înainte, mergînd aşa, oarecum împotriva voinţei. La doi paşi de el, lungit în iarbă ca un cioban, sta culcat Stoian. Aşa obişnuia el să doarmă — întins fără grijă, cu faţa spre cer şi cu braţele desfăcute în lături.

Să-l găsească dormind în post — asta părea foarte curios. Mai făcu un pas spre el ; abia atunci simţi că-l trage ceva înapoi. Rămase pironit locului şi broboane de sudoare rece i se iviră pe frunte.

Capul prietenului său era înfăşurat într-un prosop gălbui. Nu se mai vedea nimic, nici părul şi nici urechile. Totul era înfăşurat în ştergar. Şi în poziţia în care zăcea, cu carabina la umăr, era ceva neobişnuit şi care nu prevestea nimic bun. Umărul său stîng acoperise ţeava, iar patul armei stătea paralel cu cotul, dar peste el. Văzîndu-l aşa ţeapăn, nimeni n-ar fi crezut, la prima privire, că în trupul acestuia mai era viaţă.

Cu inima bătînd puternic şi abia ţinîndu-şi respiraţia, Gheorghi se aplecă spre el şi începu să-i desfăşoare repede prosopul din jurul capului. În timp ce desfăcea nodul slab de pe frunte, degetele i se mînjiră de sînge lipicios, cald încă.

Prosopul răspîndea un miros greu, care-ţi tăia respiraţia. Îl zvîrli departe, privi cu ochi înspăimîntaţi pielea înroşită a obrazului, pleoapele lăsate şi vinete şi tresări — avea în faţă capul unui mort, ce părea atît de greu, de parcă ar fi fost de plumb.

Îi descheie tunica, îşi lipi urechea de plasa de bumbac a maioului şi ascultă. Inima bătea slab, abia se auzea, dar bătea. În vinele rănitului, viaţa mai pîlpîia încă.

3

Şi în dimineaţa asta cocoşul nostru cel cu gîtul gol începu să cînte de-ţi spărgea urechile, punînd capăt unui vis minunat şi foarte interesant din punct de vedere ştiinţific. Se făcea că eram parcă în prunul gaz-

dei mele, în prunul lui bai Spiridon, şi întindeam mîna ca să apuc o prună zemoasă şi coaptă, cînd, deodată, observai în faţa mea o capră. O căpriţă albă, frumoasă, de rasă elveţiană. Apucase o mlădiţă verde şi dădea din cap oarecum batjocoritor, uitîndu-se la mine fără să-i pese de nimic. Chiar dacă n-aş fi fost medic veterinar şi tot m-aş fi supărat văzînd privirea asta batjocoritoare şi încrezută. Ce, e plăcut oare să vezi pe cineva cum îţi rîde în nas? M-am supărat grozav. M-am îndreptat hotărît spre ea, destul de înfuriat. Dar tocmai atunci s-a întîmplat ceva cu totul neobişnuit : în faţa mea nu se mai afla nici un fel de capră, ci o fată pe care o cunoşteam şi faţă de care, cu ani în urmă, manifestasem un oarecare interes. Purta o rochie albă şi avea un năsuc uşor cîrn. Ce mai rîdea cînd îi vorbeam, de pildă, de mecanica cerească sau de atracţia diferitelor corpuri cereşti, cu toate că în treaba asta nu era nimic de rîs! Avea ea un obicei rău — să ţină un fir de iarbă în colţul gurii şi să dea mereu din cap, aşa cum fac uneori caprele.

Cine ştie ce discuţie s-ar fi încins între noi în clipa aceea — desigur foarte aprinsă, deoarece eram furios — dacă nu m-ar fi deşteptat cocoşul cel cu gîtul gol al mătuşii Spiridoniţa, cu cîntecul său strident. Blestematul acesta de deşteptător se jurase parcă să mă trezească din visuri în modul cel mai neruşinat. Se urca pe gardul de sub fereastra odăii mele, bătea furios din aripi, îşi întindea gîtul roşu şi zbîrcit şi scotea un urlet sălbatic. Nu semăna a cucurigu, ci părea un vulcan care erupe, nu era salutul liric adresat zorilor, ci provocarea turbată la duelul mortal ce urma să se desfăşoare cu toţi ceilalţi cocoşi din Momcilovo, vestiţi şi ei prin glasurile lor.

Şi astfel, în timp ce mă chinuiam să adorm din nou ca să văd ce se mai întîmplă cu căpriţa şi-l înjuram în

gînd cu cele mai murdare cuvinte pe vampirul cu gîtul gol al mătuşii Spiridoniţa, cineva bătu puternic în cerceveaua ferestrei şi un glas de leu străpunse liniştea dimineţii :

— Doctore, nu auzi ?

Sării din pat ameţit, dînd din mîini speriat.

— Scoală ! răcni din nou poruncitor vocea de leu.

4

Pentru prima dată în practica mea de doi ani de medic veterinar trebuia să scap de la moarte nu un animal, ci un exemplar uman. Bine că printre lucrurile mele, între un volum de poezii de Puşkin (în limba rusă) şi plasa de prins fluturi, se afla, pentru orice eventualitate, şi o seringă obişnuită şi cîteva fiole de oleu camforat.

În mai puţin de cinci minute dădurăm fuga la sergentul rănit. Culoarea pămîntie a pleoapelor lui mă sperie aşa de tare, încît era cît pe-aci să scap seringa din mînă. I-am făcut o injecţie fără să-i cercetez pulsul. După aceea l-am rugat pe Gheorghi să-l ia în cîrcă.

Am pornit-o spre casă. Eu duceam carabina, capela şi prosopul plin de sînge, care mirosea puternic a cloroform.

L-am aşezat în patul meu, apoi sergentul Gheorghi a ieşit în goană.

Mi-am spălat mîinile cu spirt şi am examinat rana. Osul nu părea să fie spart. Sîngele vărsat provenea, după cît se vedea, de la cele cîteva zgîrieturi prelungi care duceau de la frunte spre gît. Era clar că pielea din jurul

nasului şi gurii avea culoarea cărămizie din cauza cloroformului inspirat.

I-am luat pulsul, care devenea din ce în ce mai ferm. Şi culoarea vineţie a pleoapelor începea să dispară, iar deasupra buzei de sus apărură broboane de transpiraţie.

Am aprins maşina de spirt şi am pus ibricul să-i fac o cafea. Pînă să fiarbă apa, în odaie se strînseseră o mulţime de cunoscuţi — preşedintele gospodăriei, maiorul cartograf, care era şeful staţiunii, şi cel de-al doilea geolog. Sergentul Gheorghi, ceva mai liniştit acum, rămăsese de pază afară.

Cunoscuţii mei dăduseră buzna în cameră gîfîind speriaţi, de parcă i-ar fi gonit lupii. Şi cum şi mai departe, în povestirea noastră, o să fie vorba despre dînşii, trebuie să spun cîteva cuvinte despre fiecare dintre ei, aşa ca să se ştie şi — după cum spun ai noştri —să-i avem „în vedere".

Bai Grozdan, preşedintele gospodăriei, era un om bondoc, rubicond, cu o frunte care lucea ca arama ciocănită, cu o faţă cărnoasă, ochi rotunzi şi blînzi şi cu nişte urechi clăpăuge din cauza căciulii de oaie pe care nu şi-o scotea aproape niciodată. Avea o pasiune — răsadul de tutun, o slăbiciune — de a împăca oamenii care se certau şi se urau, şi o plăcere, la cei şaizeci de ani ai săi — să bea rachiu de anason pe inima goală. Deoarece participarea lui bai Grozdan la toată istoria asta încurcată este foarte restrînsă, cred că aceste cuvinte sînt supra-suficiente pentru a reda esenţialul — şi anume că era un om de inimă şi un tip simpatic.

Cu şase luni în urmă sosise la Momcilovo un mic grup de militari geologi. Probabil că aveau misiuni secrete aici, în apropierea frontierei — ceea ce-i treaba lor, căci

nu m-a interesat niciodată chestiunea asta, care nu mă pasionează de altfel nici acum. Dar, desigur, misiunea lor era de mare răspundere, deoarece împreună cu specialiştii veniseră şi cei doi sergenţi — Stoian şi Gheorghi — ca să păzească casa lui Iliazov, unde se stabilise comandamentul grupului.

Comandamentul se compunea din trei persoane: şeful — maiorul cartograf Ştefan Ingiov, un flăcău tomnatic şi chel, în vîrstă de vreo cincizeci de ani, slab, adus de spate, cu un nas coroiat ca de vultur şi cu buze subţiri, vinete, pe care abia le vedeai. Totdeauna îngrijit, bine ras, cu cizmele foarte lustruite, sever şi parcă mereu nemulţumit de ceva, omul acesta impunea mult celor din Momcilovo, care-l respectau. De cîte ori vorbea cu cineva, dacă acesta îşi făcuse armata, lua îndată poziţie de drepţi, de parcă s-ar fi găsit în faţa comandantului său de companie.

Rîdea rar, iar cînd zîmbea, nu ştiu de ce, dar figura lui lua o înfăţişare chinuită, de parcă ar fi fost bolnav sau foarte obosit. Nu bea, însă fuma mult, şi dacă nu mergea treaba, cele două scrumiere de sticlă de pe biroul său se umpleau foarte repede, scrumul ţigărilor cădea peste hîrtiile cu schiţe, iar aerul din cameră, cu toată fereastra deschisă, devenea albăstrui din cauza fumului gros.

Era politicos şi rece, de o amabilitate reţinută, sarcastic atunci cînd se supăra şi foarte singuratic. Nu-l vedeai stînd la taifas cu prieteni şi nici societatea lui nu părea să fie căutată de cineva.

Al doilea membru al grupului era geologul-şef Boian Icerenski. Şi el avea un caracter aparte, dar despre dînsul o să vorbim altă dată, la momentul potrivit, fiindcă lipsea din Momcilovo atunci cînd s-a petrecut întîm-

plarea aceasta nefericită din curtea lui Iliazov. Era plecat cu motocicleta la Plovdiv, unde locuia nevastă-sa. Se ducea totdeauna la Plovdiv sîmbăta după-masa și se întorcea lunea pe la amiază. Maiorul se încrunta, se supăra din cauza acestor întîrzieri, își zicea mereu că trebuie să-l pedepsească, dar totul nu era decît o furtună într-un pahar cu apă.

Ajutorul lui Boian Icerenski era Kuzman Naumov Hristoforov, inginer de mine. Și eu sînt din fire un om rece, dar Kuzman se arăta a fi de o mie de ori mai rece decît mine. Era un tip posac și părea inaccesibil. Înalt, uscățiv, cu părul încăruntit înainte de vreme, cu ochi de culoarea cenușei răcite, cu o privire rătăcită care părea că observă totul și, în același timp, că nu vede nimic — acesta era în aparență inginerul de mine. Purta haine la modă, dar necălcate, avea pantofi de foarte bună calitate, dar care rareori văzuseră peria, iar cămășile lui — cele mai multe cu etichetă străină pe ele — miroseau a transpirație și a tutun și erau întotdeauna slinoase la guler.

Și eu sînt un om taciturn. chiar dacă lumea, nu știu de ce, mă socotește tocmai dimpotrivă. Dar tăcerea lui Kuzman avea ceva aparte, semăna, ca să zic așa — dacă-i este permis unui doctor veterinar să se exprime în mod literar — cu o după-amiază cețoasă de toamnă: tăcerea lui era supărătoare, apăsătoare, respingătoare. Se vedea cît de colo cîtă putere ascundeau umerii săi largi, mîinile-i vînjoase și gîtul zdravăn, dar mișcările lui erau greoaie, leneșe, iar vocea, atunci cînd vorbea, îi suna surd, de parcă l-ar fi strîns cineva de gîtlej.

Pe vremea aceea credeam că omul a suferit sau suferă mult din cauza unei decepții în dragoste. Îmi amintesc că și eu, cu ani în urmă, cînd am auzit că o anume fată

pe care o cunoşteam se mărită, vocea mea şi-a pierdut dintr-o dată orice fel de sonoritate, de parcă m-aş fi îmbolnăvit de amigdalită. Nu mai aveam chef nici să mă bărbieresc şi nici să-mi lustruiesc pantofii. Ţin minte totul deoarece cam pe-atunci fata despre care vorbesc se hotărîse să se căsătorească cu unul dintre prietenii mei din copilărie. Purta o rochie albă şi avea un năsuc cîrn şi destul de obraznic.

Al patrulea om era căpitanul de artilerie Matei Kaludiev. Şi despre el o să vă vorbesc mai tîrziu, fiindcă şi el lipsea în duminica aceea din sat. Dar dacă tot a venit vorba de căpitan, nu pot să nu amintesc chiar acum o întîmplare destul de tristă. Acest om chipeş, cu un trup de atlet antic, şi pe lîngă asta şi artilerist, începuse să manifeste dintr-o dată o atracţie curioasă şi inexplicabilă pentru medicină. Aşa cel puţin mi-a dat să înţeleg colega mea, doctoriţa Naceva, cînd am întrebat-o odată, cu totul întîmplător, de ce venea căpitanul atît de des la dispensar.

— Îl interesează medicina — mi-a răspuns ea simplu.

— Şi de ce nu-i îndrepţi atenţia spre medicina mea ? i-am spus eu. Morva şi ciuma găinilor sînt boli foarte interesante.

A fost şi ea de acord că aceste boli erau interesante.

— În afară de asta, mă aflu chiar aici, sub nasul lui — am insistat eu, încercînd să par cît mai indiferent — pe cînd pînă la dispensarul tău din Lăkite trebuie să bată doisprezece kilometri !

— Oh — a rostit ea — asta nu-i o piedică. Căpitanul are doar motocicletă nouă !

Vreau să vă spun, între altele, că această colegă a mea avea şi ea un năsuc în vînt ca şi fata care se căsăto-

rise cu prietenul meu din copilărie. Ba, pe deasupra, şi pe ea o chema tot Katia. Dar şi această Katia, ca şi cealaltă, părea foarte distrată cînd îi vorbeam, de parcă nici nu i-ar fi ajuns la urechi cuvintele mele. Aşa că pe vremea aceea căpitanul Kaludiev continua să se ducă în vizită la Lăkite, iar eu îmi scosesem din nou din dulap vechea mea plasă de prins fluturi.

5

— Ce crezi, doctore, o să scape? mă întrebă preşedintele, uitîndu-se speriat la rănit.

Se rezemase de perete şi căuta zadarnic să facă pe curajosul.

— Aşa cred — am spus eu. Dacă n-a făcut o comoţie cerebrală, atunci o să-şi revină în mai puţin de o oră.

— De-ar avea zile, sărmanul! oftă preşedintele.

Maiorul tăcea şi pufnea. Îşi încruntase atît de tare sprîncenele stufoase, încît acestea se aplecaseră ca un pervaz peste nasul său acvilin.

Kuzman Hristoforov stătea în colţul odăii şi nu-şi ridica ochii din podea, de parcă ar fi fost arestat. Pe faţa lui nu se vedea nici măcar o urmă de emoţie sau surprindere. Arăta ca un om pe care-l apăsa grozav de tare ceva, un om supărat pe toată lumea pentru că fusese trezit din somnul lui dulce.

Maiorul se uită la ceas. Era aproape cinci.

— Peste un sfert de oră, doctoriţa Naceva o să fie aici — zise el. Pînă la Lăkite nu sînt decît doisprezece kilometri.

— Doisprezece kilometri, asta înseamnă două ore de drum ! observă imparţial Kuzman şi începu să caşte.
— Am spus cincisprezece minute — se încruntă maiorul. După aceea se aplecă peste fereastra deschisă şi-l întrebă pe miliţian : Ai pus posturi de pază în jurul staţiunii ? Primind un răspuns afirmativ, privi pieziş spre cel de-al doilea geolog şi zise : Am dat dispoziţii ca doctoriţa Naceva să vină cu camionul gospodăriei şi de aceea va fi aici în cincisprezece minute. Acum e limpede ?
Kuzman ridică din umeri, căscă încă o dată şi nu răspunse.
Cafeaua începu să fiarbă şi dădu în foc ; o luai în grabă de pe maşină.
— Tovarăşe maior, aţi controlat dacă nu s-a furat ceva dinăuntru ?
— Asta-i treaba miliţiei — răspunse nervos maiorul. N-am constatat altceva decît ceea ce se poate vedea de la prima privire. Şi începu să numere pe degete : Fereastră spartă, dulap forţat, două mii de leva lipsă. Lăsă mîna jos, tăcu şi completă apoi printre dinţi : Şi o schiţă cartografică. Un plan.
— Ei vezi, asta-i foarte grav ! oftă preşedintele, frecîndu-şi fruntea cu palma. O schiţă zici, nu ?
Maiorul tăcea.
Am controlat iarăşi pulsul rănitului şi am clătinat mulţumit din cap — se vedea cît de colo că pulsul era mai tare şi mai repede.
— Dar unde-i geologul-şef ? întrebă deodată maiorul. Unde este Boian Icerenski ?
Kuzman tresări şi pe buzele lui subţiri flutură, un moment, un zîmbet ironic.
Maiorul lăsă capul în jos. Desigur, îi era ruşine de întrebarea pe care o pusese, deoarece ştia prea bine unde

se afla ajutorul său. Bine că n-a întrebat de căpitan — la rîndul meu, aş fi zîmbit şi eu ca şi Kuzman, numai că, desigur, nu cu acelaşi zîmbet.

Am turnat cafeaua într-o ceaşcă, m-am aşezat lîngă rănit şi i-am pus mîna pe frunte. Pleoapele i-au clipit o dată, de două ori şi privirea tulbure abia se putu strecura printre gene. L-am strigat pe nume şi l-am mişcat uşor de umăr. A oftat adînc.

— Mă auzi? l-am întrebat.

Buzele lui s-au mişcat.

— Totul e în ordine — am spus eu rîzînd, uitîndu-mă la cei din jur cu o privire triumfătoare.

L-am auzit pe sergentul Gheorghi smiorcăind şi am văzut cum îşi ascundea faţa, ruşinat. Maiorul oftă reţinut, scormoni prin buzunarele tunicii şi scoase o caramea. În timpul din urmă se chinuia grozav încercînd să fumeze mai puţin şi de aceea ronţăia mereu bomboane. Desfăcu carameaua, o vîrî în gură, netezi hîrtia între degete şi începu să facă din ea un cornet. Preşedintele îşi şterse sudoarea de pe frunte şi oftă din fundul rărunchilor. Faţa lui Kuzman Naumov rămase tot atît de rece şi întunecată — numai în ochi i se aprinseră scîntei.

Am pus încă o pernă sub capul rănitului, i-am dus ceaşca de cafea la gură şi l-am îndemnat să bea. La început parcă nici n-ar fi simţit ce voiam de la el — continua să zacă cu faţa nemişcată şi cu ochii închişi, ca şi cum nu m-ar fi auzit vorbindu-i.

Tocmai în clipa aceea, cocoşul cu gîtul gol al mătuşii Spiridoniţa bătu din aripi şi îşi înălţă spre ceruri glasul său de bariton. Acest cucurigu, cît şi sunetele ce urmară după el au fost atît de înspăimîntătoare şi de insuportabile, încît rănitul îşi veni dintr-o dată în fire şi privirea i se limpezi cu o iuţeală fulgerătoare. Se uită un timp la

noi şi nedumerirea lui se transformă în mirare, care se termină printr-o încruntare a sprîncenelor roşcate şi printr-un geamăt adînc şi chinuitor. Pe urmă sorbi cîteva înghiţituri de cafea, îşi şterse uşor buzele cu mîna ce-i tremura încă, oftă iarăşi şi rămase cu ochii pironiţi la preşedintele gospodăriei. Îl privea oarecum insistent şi tăcea.

Sub această privire fixă, preşedintele se mişcă, începu să-şi frămînte degetele în palmă şi vinele gîtului său scurt se umflară.

— Cum a fost treaba asta, măi Stoiane ? îl întrebă el, încercînd să dea glasului său moale un ton şi mai blînd. Cum de te-a aranjat aşa ?

Stam cu toţii cu ochii pironiţi pe chipul rănitului, ţinîndu-ne răsuflarea.

Stoian dădu din cap şi îşi strînse iarăşi sprîncenele :

— Asta, bai Grozdane, s-a întîmplat aşa, dintr-o dată ! răspunse el umezindu-şi buzele vinete şi respirînd adînc. Mi-a spus noapte bună şi a plecat ; eu mi-am căutat ţigările în buzunar, iar el s-a întors înapoi fără să-l simt... Pe furtuna aceea, cum să-l aud !

Şi aşa, întrerupîndu-se ca să mai soarbă cîte o înghiţitură de cafea, întrebat cînd de preşedinte, cînd de maior, Stoian ne povesti o istorie al cărui principal şi unic personaj nu era altul decît învăţătorul Metodi Paraşkevov — faimosul dascăl din Momcilovo, omul pe care toţi îl credeam cinstit şi curat ca o picătură de rouă.

Metodi Paraşkevov mergea deseori la vînătoare spre răsărit de „Zmeiţa", iar la întoarcere trecea întotdeauna prin curtea staţiunii. Aşa-i venea mai bine, pentru că prin curte era drumul cel mai scurt pînă la Balabanovi, la care stătea în gazdă de o bucată de vreme. Învăţătorul

Metodi, după cum ştiu toţi cei din Momcilovo, este un vînător cu ochi bun şi cu foarte mare noroc. Nu întîmplător are Balabaniţa un contăş din piei de iepure şi altul cu guler de blană de vulpe. Aşa că rareori se întîmpla să treacă prin curtea staţiunii cu mîinile goale. Era foarte greu să smulgi de la el un groş ca să facă cinste cu un pahar de vin, dar vînatul pe care-l aducea îl dădea cu dragă inimă ; în vara asta, cei doi sergenţi s-au înfruptat de cîteva ori cu iahnie de iepure. Cînd venea de la deal şi trecea prin curte, se oprea pe la postul de pază ca să mai stea de vorbă. Cu toate că era om învăţat, nu umbla cu nasul pe sus şi găsea despre ce să vorbească fie cu cine-ar fi. Îi plăcea foarte mult să povestească despre sălbătăciunile pădurii : de vicleniile vulpii sau de năravul lupului. Nici Stoian nu-i rămînea dator, povestindu-i despre obiceiurile ţăranilor din părţile de nord-vest ale ţării : ce cîntece se cîntă la nuntă sau la botez, cum coc nevestele plăcinta sub ţest, cît de dulce e rachiul galben de pere şi cît de bun este vinul din strugurii aceia cărora le zice „Otelo".

În seara cu pricina, învăţătorul Metodi trecuse prin curte fără puşca lui de vînătoare cu două ţevi. Era tîrziu. Carul mare o şi pornise spre Dunăre, iar dinspre Karabair tuna şi fulgera de parcă se dărîmau munţii. Dascălul — în ciuda obiceiului său — se grăbea în seara aceea, de parcă l-ar fi aşteptat acasă nevasta şi copiii. Părea tăcut, dus pe gînduri. Spusese două vorbe, plecase repede şi lui Stoian îi păruse rău. Înciudat, şi ca să se potolească, băgase mîna în buzunar după ţigări, dar nu apucase să scoată pachetul. Din spate îl pocnise ceva de fier, şi uite ce s-a întîmplat : în loc să aştepte zorile în faţa staţiunii, s-a trezit — mai mare ruşinea — într-un pat străin...

Cîtăva vreme ne-am uitat unul la altul ca nişte oameni care se văd pentru prima oară. Tăceam şi ascultam respiraţia rănitului. Pe urmă maiorul tresări de parcă şi-ar fi alungat o muscă de pe nas şi întrebă cu un glas destul de nesigur:

— Ascultă, Stoiane, eşti sigur că învăţătorul te-a lovit? Ia gîndeşte-te bine, nu s-o fi strecurat prin apropiere vreun alt om?

— Tovarăşe maior — zise el — curtea, după cum ştiţi şi dumneavoastră, e goală ca-n palmă — şi arătă podul palmei. Are doar un ulm în mijloc şi altceva nimic. Cînd dascălul a coborît de pe deal, eu mă aflam sub ulm. Nu era în jurul meu nici ţipenie de om!

— Bine, dar — maiorul înghiţi în sec şi se uită la noi — de ce să nu presupunem că agresorul a stat ascuns după poartă? Îndată după ce-a plecat dascălul, s-a strecurat în curte şi te-a lovit. Asta nu-i posibil?

— Păi cum să nu fie posibil? zise preşedintele gesticulînd. Dimpotrivă, e foarte posibil!

Stoian oftă — părea obosit, pleoapele îi căzură din nou deasupra ochilor.

— Este absolut imposibil, tovarăşe maior — şopti el. De la poartă şi pînă la ulm e o bucată bună de loc, aşa că şi dacă ar veni cineva în fugă, tot ai timp să-ţi scoţi o ţigară, s-o aprinzi, ba să tragi şi vreo trei fumuri din ea. Or eu, doar cît am băgat mîna în buzunar... Nici n-am apucat măcar să scot o ţigară.

Tăcu, iar capul i se lăsă moale într-o parte.

Kuzman Hristoforov, cel de-al doilea geolog, ridică din umeri şi zise:

— E clar ca lumina zilei!

— Ce e clar, măi? se repezi preşedintele făcînd un pas înainte. Bărbuţa lui rotundă tremura de emoţie. Cum

o să fie clar ? Şi el tăcu o clipă. Ştii tu cine este dascălul Metodi Paraşkevov ?

— Eu nu ştiu nimic — răspunse Kuzman fără să ridice ochii din podea — o să ne spună miliţia !

Maiorul se ridică, îşi netezi cu mîna pulpanele tunicii şi întoarse capul spre sergentul Gheorghi, care stătea ca o stană de piatră lîngă fereastră.

— Arestează-l pe învăţătorul Metodi Paraşkevov — zise maiorul, căutînd să evite privirea preşedintelui — sigilează-i camera cu ceară roşie şi spune gazdelor lui că îi vom trage la răspundere dacă lasă pe cineva să intre înăuntru înainte de a veni din oraş persoana care trebuie să facă ancheta. Ai înţeles ?

— Am înţeles, tovarăşe maior — zise Gheorghi cu mîna la chipiu, după care o luă la fugă prin curte.

Cocoşul mătuşii Spiridoniţa cîrîi supărat în urma lui.

Luai din nou mîna rănitului, ca să controleze starea pulsului, dar, în aceeaşi clipă, dinspre uliţă se auzi duduitul unei maşini : venea camionul de la Lăkite.

Doctoriţa Naceva, cu faţa îmbujorată de vîntul dimineţii, mai frumoasă ca oricînd, nici nu intră bine în cameră şi, strîmbînd din nas, mă privi supărată.

— Cloroform !... Te pomeneşti că ai făcut vreo operaţie, colega ?

În glasul ei dulce era şi uimire, şi frică, şi chiar o oarecare ameninţare abia simţită.

La această întrebare eram gata să răspund foarte supărat, dar văzui peste umărul ei chipul frumos al căpitanului, puţin adormit şi puţin vinovat, şi furia mea se mai potoli. Ba mă întristai chiar... că bietul căpitan nu-şi făcuse somnul. Aşa că ridicai din umeri, zîmbii indulgent şi arătai prosopul cel galben.

— Mirosul vine de acolo — am zis eu.

6

Căpitanul Avakum Zahov (acesta era numele său conspirativ) din serviciul de contrainformații reuși să adoarmă abia în zori. Și somnul lui nu era somn adevărat, ci un fel de ațipire ușoară, ceva între vis și viață, cînd realitatea și iluzia se împletesc una cu alta ca în cutia unui caleidoscop.

Lampa de pe noptieră mai ardea încă și lumina ei palidă se topea repede, dispărînd, deoarece prin fereastra larg deschisă năvăleau zorii unei zile senine de vară.

Era o cameră de burlac, care nu se deosebea prin nimic de cele mai multe camere de același fel din lume. Se afla în ea o etajeră înaltă cu cărți, dar nici asta nu reprezenta ceva aparte, deoarece în cele mai multe camere de burlaci se găsesc cărți, ba chiar în număr și mai mare. Că majoritatea cărților erau lucrări științifice cu tematică istorică, nici asta nu era ceva neobișnuit, deoarece în lume există desigur mulți burlaci — istorici prin profesie sau preocupări, sau măcar amatori de lecturi istorice.

Bineînțeles, în ceea ce privește camera, aceste cărți nu aveau nici o importanță. Dar în viața lui Avakum ele jucau un rol de seamă, prima specialitate a lui fiind arheologia. De aceea și cărțile, așezate cu grijă pe rafturile etajerei înalte, erau în cea mai mare parte lucrări pe teme arheologice și istorice.

Poate cuiva o să-i pară curioasă sau inventată această primă specialitate a lui Avakum — arheologia. N-are decît să se mire ! Nici mie nu mi-a venit să cred la început, părîndu-mi ceva născocit înadins — o născocire originală de altfel, creată de închipuirea cuiva ca să

mascheze adevărata sa profesie şi s-o apere de ochii şi urechi curioase.

Aici însă nu e vorba de nici un fel de invenţie. Avakum absolvise cu succes Facultatea de istorie, fusese un an de zile asistent la universitate, iar după aceea trecuse la Institutul de arheologie, în calitate de cercetător. Pe vremea aceea, o împrejurare neprevăzută îl făcuse colaborator voluntar al Securităţii. Din acel moment, în viaţa lui s-a petrecut o schimbare neaşteptată : arheologia a trecut pe planul al doilea. Detectivul voluntar intrase pe statul de salarii al Securităţii, iar arheologul de pînă atunci ajunse doar cercetător onorific al Institutului de arheologie.

Dar dacă în camera de burlac a lui Avakum nu era nimic care să-ţi atragă atenţia, el însuşi avea un semn pe care din fericire nu fiecare om poate să-l aibă. Avakum era un bărbat drăguţ, chiar frumos, cu o figură smeadă, prelungă, cu ochii verzi ca marea şi cu un păr negru ca tăciunele. Neobişnuit la el era sprînceana dreaptă. Căci în timp ce sprînceana stîngă era neagră cum e catranul, cea dreaptă — cine ştie din ce capriciu al naturii — era roşie, lucind ca arama încinsă. În serviciul său, cînd necesitatea o cerea, Avakum îşi făcea neagră şi sprînceana dreaptă, şi asta cu un deosebit talent, deoarece era un grimer încercat. În această privinţă, în arta de a-şi schimba unele trăsături ale feţei, dar în aşa fel încît schimbările să nu se poată observa nici chiar de aproape, Avakum nu avea rival în tot serviciul operativ. Altfel, în viaţa sa obişnuită, el apărea aşa cum era în realitate — cu o sprînceană roşie.

Şi aşa, Avakum Zahov tocmai se lăsase furat de somnul uşor de dimineaţă, cînd telefonul de pe noptieră sună

strident şi prelung. Noaptea, ba chiar şi în primele ceasuri ale dimineţii, telefoanele sună totdeauna alarmant şi-l sperie pe om chiar dacă are un somn uşor. Dar Avakum nu tresări de loc, nu scutură capul, nici nu se ridică în coate, nici nu clipi măcar, ci întinse calm mîna, suflă ca de obicei în receptor şi întrebă cu un glas limpede şi egal, fără să deschidă ochii :

— Cine-i ?

Primi comunicarea că în zece minute va sosi o maşină de serviciu, deoarece era chemat de colonelul Manov, şeful direcţiei.

În noaptea aceea, căpitanului de contrainformaţii nu-i pierise somnul din cauza serviciului. Motivul insomniei sale era în afara obligaţiilor profesionale. De fapt nu se întîmplase nimic excepţional.

Pe înserat o chemase la telefon pe laboranta Jeinova, care lucra la Institutul de chimie al unei mari întreprinderi de parfumuri. Sia Jeinova, cu toţi cei douăzeci şi doi de ani ai ei şi cu toate că o pasiona baschetul, începuse să manifeste un deosebit interes pentru arheologie, şi poate de aceea Avakum o suna la telefon de trei ori pe săptămînă ca să iasă împreună la plimbare. Totul mergea bine şi ar fi ajuns să se termine cu bine, dacă filarea agenturii de spionaj „Dublu V" (Vasiliev-Vapurgiev) nu l-ar fi silit pe Avakum să lipsească mai multă vreme din Sofia. La întoarcere constată, spre marea sa uimire, că Sia începuse să manifeste un interes mai insistent faţă de tehnologia curenţilor de înaltă tensiune — de două ori pe săptămînă ieşea la plimbare cu un tînăr inginer de la uzina respectivă. Tînărul era din Tîrnovo, deci concetăţean cu Avakum, prietenul şi tovarăşul său din copilărie.

Se scăldaseră împreună în Iantra[1] şi încercaseră amîndoi de nenumărate ori pepenii din bostănăriile străine. Aşa încît nu era de mirare că Avakum îi făcuse cunoştinţă cu Sia.

Teoretic nu era nimic curios, în practică însă socoteala se încheia cu pierderi pentru Avakum. Mai întîi pierdu privirea curată şi limpede din ochii prietenului său. Cînd erau împreună, inginerul, cine ştie de ce, se ferea să-l privească în ochi. A doua pierdere era şi mai mare — cele trei întîlniri cu Sia Jeinova se reduseseră acum la una singură. Chimista se plîngea că n-are timp, iar Avakum era un om delicat — nu-i plăcea să insiste.

În această sîmbătă după-amiază, puţin înainte de a se însera, Avakum formă numărul de la locuinţa Siei. Sunetele triste pe care le scotea telefonul ajungeau la urechea lui voalate, de parcă veneau dintr-un pustiu îndepărtat. Totuşi, se părea că-l înveseliseră, deoarece zîmbi şi păşi vesel prin cameră, continuînd să surîdă. Pe urmă începu să fluiere o melodie veselă şi coborî pînă la restaurantul din cartier ca să cineze. Nu prea avea poftă de mîncare, dar reuşi să mănînce destul, ba bău chiar şi o bere. Pe urmă se întoarse direct acasă, deoarece i se păru că pe cer s-au adunat nori şi că din clipă în clipă s-ar putea porni o ploaie. Îşi îmbrăcă haina de casă, scoase din raftul cu cărţi volumul al treilea din Istoria Imperiului roman, aprinse o ţigară şi se cufundă în lectură.

Pe la orele zece seara, cineva bătu la uşa lui. Era inginerul de la uzina electrică de înaltă tensiune. Frumos, cu părul ondulat, cu buze arcuite şi cărnoase, cu ochi migdalaţi şi veseli, elegant în costumul său bej, de vară, subţire

[1] Afluent al Dunării, care izvorăşte din Balcani şi înconjoară cu apele sale oraşul Tîrnovo. (n.t.)

și sprinten ca o fată, aducea mai curînd cu un instrumentist dintr-o orchestră de jaz decît cu un inginer — și încă un inginer fruntaș de la o mare uzină. Avakum, în taină și fără răutate, invidia acest tip de bărbați care întîmpinau orice lucru cu un surîs vesel, tocmai pentru că nu semăna cu ei.

— Am fost în vizită la niște cunoscuți — explică inginerul — și am trecut și pe la tine, văzînd lumină la fereastră. Ce citești ?

Inginerul vorbea, întreba, rîdea, plimbîndu-și privirea prin toată camera, și cu toate că ochii lui erau atît de siguri de sine și străluceau de mulțumire, evitau să se îndrepte spre aceia ai prietenului său.

— Ai petrecut bine ? întrebă Avakum și adăugă mai încet : Arăți foarte fericit !

— Oh ! exclamă inginerul și se întoarse într-o parte.

— Dar de unde ai pata asta de ciocolată pe genunchi ? arătă Avakum.

Inginerul tresări, se uită la ea și dintr-o dată se tulbură ; scoase repede batista și începu să frece pata cu insistență.

— E de înghețată — bolborosi el.

— N-are sens s-o ștergi — dădu Avakum din cap.

Tăcură un timp, după care Avakum spuse :

— N-ai fost cavaler. De ce n-ai condus-o pe Sia pînă acasă ?

Inginerul îl privi și rămase cu gura căscată.

Avakum își aprinse o țigară și, stînd la fereastra deschisă, se uită la cer.

— N-o să plouă — zise el. Vîntul a risipit norii. Uite, se văd și stele !

Se întoarse, se așeză comod în fotoliul de lîngă masă, surîse și, cu un reproș ușor, zise :

— De ce-ai lăsat-o pe Sia să plece singură ?

— Ţi-am spus doar că am fost în vizită la nişte cunoscuţi — încercă să se justifice inginerul. Nu m-am întîlnit cu nici un fel de Sie.

— Mă minţi pentru a doua oară în seara asta — rîse reţinut Avakum. Iar după ce scutură scrumul ţigării, continuă : Şi, de fapt, ce rost are să mă minţi ? Oare te împiedic eu cu ceva ? De ce te temi ? Dacă fata te place, să fie într-un ceas bun ! În asta nu-i nimic rău. Rău e doar că încerci să faci pe şmecherul, dragul meu, şi că nu te pricepi. N-ai stofă pentru aşa ceva. Uite, de la ora cinci după-masă ai fost împreună cu Sia şi abia acum o jumătate de oră i-ai spus „noapte bună". Iar mie îmi îndrugi că ai fost undeva în vizită ! Se poate ?

Inginerul îl asculta tăcut, cu capul plecat şi cu ochii trişti.

— Cum ai petrecut cele cinci ore împreună cu Sia, asta, în linii mari, se poate spune — continuă Avakum. Le pot reconstitui din minte. Ascultă ! La cinci fără ceva ai ieşit din casă, te-ai oprit la staţia din apropierea locuinţei voastre şi ai aşteptat tramvaiul nr. 6. Ai cerut taxatorului un bilet de corespondenţă. La piaţa „Văzrajdane" ai luat tramvaiul nr. 4 şi ai coborît la penultima staţie, în faţa grădiniţei cu fîntîna arteziană. Ceasul e cinci şi zece. Îţi rămîn încă douăzeci de minute pînă la ora întîlnirii. Pentru că n-ai ce să faci, începi să te uiţi încoace şi încolo şi observi că în faţa ta se află o lustragerie. Deasupra intrării este o firmă verde, pe care scrie cu roşu : „Salon de lustragerie". În acest „salon", lung de cinci paşi şi lat de trei, lucrează doi ţigănuşi, Ahmed şi Sali. Sali este fratele mai mic al lui Ahmed. Tu te aşezi la scaunul lui, adică în faţa locului unde lucrează Sali. Şi aşa, cînd se face ora cinci şi douăzeci de minute,

te afli din nou în staţie, de data asta cu pantofii lustruiţi, şi aştepţi cu răbdare pe admirabila noastră prietenă comună. Ca totdeauna, şi de data asta ea întîrzie vreo douăzeci de minute. Ca să nu scăpaţi jurnalul de la cinematograf, n-aveţi timp să mai aşteptaţi al doilea sau al treilea tramvai, ci vă înghesuiţi în primul, şi aici se întîmplă regretabilul accident cu nasturele de jos de la sacoul tău.

La această parte a monologului lui Avakum, inginerul de la uzina de înaltă tensiune îşi pipăi instinctiv haina şi tresări puţin speriat, uitîndu-se în jurul său : într-adevăr, îi lipsea un nasture.

— Mi s-a întîmplat şi mie — ridică din umeri Avakum, ceva mai posomorît. Tăcu puţin şi reluă apoi firul povestirii sale : Vă duceţi la cinematograful „Balkan", unde rulează, mi se pare, un film italian. Pe urmă o conduci pe Sia pînă la staţia de tramvai de lîngă clădirea sindicatelor. Aici se află o cofetărie şi tu, galant, îţi inviţi prietena înăuntru, ca să luaţi o îngheţată. Dar toate cele cinci mese ale cofetăriei sînt ocupate şi de aceea sînteţi nevoiţi să vă mîncaţi îngheţata stînd în picioare. Aşa s-a întîmplat cea de-a doua nefericire din astă-seară, pata de îngheţată de ciocolată de pe pantalonii tăi. Cînd ieşiţi afară, amîndoi, fără să vreţi, vă ridicaţi ochii şi priviţi la etajul al treilea al celei de-a treia clădiri din dreapta ; aici e fereastra mea, şi vedeţi că e lumină. Aşa... Pe urmă, buna şi minunata noastră prietenă pleacă, spunînd dintr-o dată că a apucat-o durerea de cap. Iar tu, vechiul şi credinciosul meu amic, împins de cine ştie ce sentimente şi scrupule, îmi faci o vizită ca să mă încredinţezi că ţi-ai petrecut seara nu într-altă parte, ci la nişte cunoscuţi de-ai tăi.

Avakum îşi aprinse a doua ţigară şi zîmbi tot atît de reţinut.

— Poate că vrei să stabileşti un alibi sui-generis pentru Sia ? Dar la ce bun toată osteneala asta, dragul meu ? Cine are nevoie de un astfel de alibi ?

Faţa inginerului deveni roşie, pe urmă galbenă precum coperta învechită a Istoriei imperiului roman, care se afla lîngă el pe masă.

— Aşa — îngăimă el şi tuşi înfundat. Va să zică... ne-ai urmărit ! Ne-ai spionat ! Frumos ! De-asta am avut eu tot timpul senzaţia neplăcută că în spatele meu se află cineva.

— Ai avut senzaţia neplăcută că în spatele tău se află cineva, zici ? şi Avakum îl privi batjocoritor. E posibil, în cazul cînd conştiinţa ta se găseşte undeva între umeri !

Căpitanul îşi stinse ţigara, se duse la fereastră şi, după ce stătu puţin acolo, se întoarse şi veni în faţa oglinzii mari, prinsă pe perete lîngă etajera cu cărţi.

— Ştii doar că asemenea cavaleri ca mine pierd deseori partida în turniruri de dragoste ! surîse el. De ce trebuie neapărat să simţi ceva în spate ? Insuccesele mele sînt ceva predestinat. N-ai nici o vină ! Femeilor de felul Siei nu le plac figurile uscăţive, aşa cum este a mea. Nu le plac nici frunţile încreţite şi, după cum vezi, a mea e plină de cute. Nu le plac nici oamenii cărunţi, iar tîmplele mele, după cum spun poeţii, au destule fire de argint. E adevărat că am şi eu un semn foarte atrăgător, sprînceana mea cea roşie, dar asta, fără îndoială, e prea puţin pentru o dragoste puternică... Şi, pe urmă, nu mă pricep nici să rîd aşa, cu gura pînă la urechi, bagajul meu de bancuri e sărac, iar cînd e cazul să cînt, cel care mă ascultă e cuprins îndată de cele mai negre gînduri, aşa încît ori ucide pe cineva, ori începe să se gîndească la sfîrşitul lumii.

Se lăsă să cadă în fotoliu, îşi căută o poziţie cît mai comodă şi îşi întinse picioarele cît erau de lungi.

— Iar în ceea ce priveşte acuzaţia că v-aş fi spionat, pentru asta ar trebui să-ţi rup urechile, aşa cum păţeai, dacă-ţi aminteşti, de multe ori cînd eram copii. Dar îmi eşti oaspete şi, slavă Domnului, legile ospitalităţii mă obligă să fiu atent şi politicos.

— Dacă nu ne-ai urmărit, atunci de unde ştii toate aceste amănunte ? întrebă inginerul, forţîndu-se să nu dea tonului său o nuanţă de răutate.

Avakum tăcut, trimise cîteva rotocoale de fum albastru spre tavan, apoi ridică din umeri.

— Ţi-am spus doar că nu te pricepi să duci pe cineva. Iar omul care nu posedă la perfecţie această artă îşi prinde în cursă ambele picioare, ca de pildă coţofana, care are o părere exagerat de bună despre ea, cînd în realitate e o pasăre destul de proastă. Mă întrebi de unde ştiu amănuntele romantice despre care ţi-am vorbit. Bine ! După cum ai remarcat şi tu singur, sînt foarte bine dispus şi de aceea sînt gata să-ţi răspund la toate întrebările... Află deci că în după-masa asta nici nu v-am văzut şi nici nu am avut intenţia, ferească Dumnezeu, să vă urmăresc ! Uite, gazdele mele sînt alături şi nu dorm încă, pentru că joacă domino ; întreabă-i şi tu cînd, pe la ce oră am ieşit. O să-ţi spună că între orele şapte şi opt. Acesta este şi adevărul. Şi trebuie să-i crezi, pentru că sînt nişte oameni foarte buni şi nişte bătrîni de treabă, care pentru nimic în lume nu şi-ar osîndi sufletele la chinuri veşnice numai ca să te mintă. Şi totuşi, de unde posed informaţii în legătură cu după-amiaza voastră amoroasă ? Informaţiile mi le-ai dat chiar tu, dragul meu, iar eu am tras doar concluziile. Să începem de la pată, de la pata aceea cafenie de pe genunchiul tău. Ai recunoscut singur că este de îngheţată şi, în plus, te-ai tulburat

destul cînd ai observat-o. Să ne oprim un minut la acest caz. În primul rînd, pata era încă udă, ceea ce înseamnă că îngheţata a fost consumată cel mult cu cincisprezece minute înainte. Deci, la zece şi un sfert, îndată după terminarea spectacolului de la cinematograf, şi asta undeva în apropiere, într-o cofetărie pe undeva pe-aici. În al doilea rînd, e natural să se nască o întrebare : în ce împrejurări un bărbat ca tine, căruia îi place o ţuiculiţă şi o gustare, se va hotărî totuşi să ia o îngheţată, şi asta seara tîrziu ? Se poate da un singur răspuns inteligent : cînd acest bărbat se află în tovărăşia unei femei. În al treilea rînd, cum s-a mîncat această îngheţată ? Şi aici există o singură explicaţie raţională : tu ţi-ai mîncat îngheţata în picioare, ţinînd ca de obicei genunchiul stîng îndoit. Dacă adaugi că vorbeai cu fata şi te uitai în ochii ei, atunci e natural ca micul accident să se fi produs fără să bagi de seamă ! Dar de ce aţi mîncat îngheţata stînd în picioare ? Foarte simplu : pentru că în cofetăria cea mică toate mesele erau ocupate. Unde se află în apropiere o astfel de cofetărie ? Vizavi, dincolo de linia de tramvai, lîngă colţ. Adică tocmai în faţa staţiei de tramvai. Să comparăm acum ora consumării îngheţatei cu poziţia cofetăriei. Această cofetărie se umple de consumatori pe la zece şi un sfert, cînd se termină ultima reprezentaţie de seară de la cinematograful apropiat. E logic, dar, să se presupună că n-aţi intrat întîmplător în această cofetărie şi, de asemenea, n-aţi intrat întîmplător tocmai la această oră. Ce concluzie se poate trage din toate aceste fapte ? Una singură : că ai fost cu fata la cinematograf, şi acest cinematograf a fost neapărat cinematograful „Balkan". Toate aceste lucruri le-am aflat de la această mică pată cafenie de pe genunchiul stîng... Am greşit undeva ?

Inginerul îl privea cu gura căscată şi fără să clipească.

— Cine e fata ? surîse uşor Avakum. Orice tînăr poate să meargă la cinema cu o fată oarecare şi pe urmă s-o trateze cu o îngheţată. Numai că eu am precizat imediat, am spus de la început că fata este Sia, şi nu am greşit. Asta nu din cauza unor presimţiri şi îndoieli subiective, ci datorită faptului că tu însuţi mi-ai spus şi adresa şi persoana... Aşa că, s-o luăm iarăşi de la această nefericită pată. Cînd ţi-am arătat-o, te-ai tulburat şi ai scos repede batista, începînd s-o ştergi. Erai într-adevăr tulburat, dragul meu, iar cînd omul e tulburat nu mai este în stare să vadă şi să-şi îndrepte atenţia spre lucrurile mărunte şi obişnuite. Aşa, de pildă, n-ai observat că, scoţînd batista, ţi-a căzut din buzunar şi un bilet de tramvai. Am reuşit să-l iau fără să observi şi să-l examinez pe furiş la fereastră. Ce mi-a arătat biletul ? Mi-a precizat ora la care ai plecat de acasă şi direcţia drumului. Ora cinci, la început tramvaiul nr. 6 şi pe urmă nr. 4. Unde duce această combinaţie de linii ? Duce, fără îndoială, spre răsărit, spre grădină, spre strada „Ţar Ivan Asan II". Această stradă, chiar dacă poartă numele unui ţar bulgar, închipuie-ţi, nu dă naştere în mintea mea la nici un fel de asociaţii istorice, ci-mi aminteşte doar de o fată blondă, cu o guriţă capricioasă şi cu nişte ochi veseli. Locuieşte în faţa grădinii cu fîntînă arteziană, vizavi de casa unde atîrnă făloasă firma cea verde cu litere roşii. De unde am ştiut că ai intrat în lustrageria lui Ahmed şi Sali ? Şi că tocmai Sali a fost acela care a avut cinstea şi plăcerea să-ţi lustruiască pantofii tăi italieneşti ? În primul rînd, şi ochiul cel mai puţin experimentat, îndată ce se uită la pantofii ăştia ai tăi cu vîrful în formă de gondolă, o să ghicească îndată că au fost lustruiţi acum cîteva ore, şi nu de o mînă de amator, ci de una cu totul experimentată din punct de vedere profesional. Dar o să

zici : „Ce, parcă numai la Ahmed şi Sali poate omul să-şi lustruiască pantofii ?“ Mă rog, eu nu spun treaba asta. Există la Sofia multe alte lustragerii, dar sînt gata să pariez, unul contra o sută de mii, că la ora cinci şi zece minute te-ai aşezat în faţa scaunului lui Sali şi el a fost acela care s-a ocupat de înfrumuseţarea pantofilor tăi italieneşti. De ce ? Pentru că Sali face o greşeală iremediabilă, şi anume lustruieşte cu pasiune numai părţile exterioare ale pantofilor, făcîndu-le să lucească într-adevăr ca „oglinda“, pe cînd partea interioară o tratează, ca să zicem aşa, cu indiferenţă profesională, adică nu depune pentru această parte a încălţămintei nici un fel de pasiune creatoare. Uită-te şi tu, te rog, la ramele pantofilor tăi : pe partea exterioară, aţa cu care au fost cusute pare nou-nouţă, de parcă acum ar fi fost scoasă de la maşina de cusut, pe cînd partea interioară a fost total neglijată. Un asemenea contrast izbitor este posibil numai la Sali, care în această privinţă este incorigibil... Toate lucrurile astea le cunosc, dragă prietene, din proprie experienţă. Fata care locuieşte în faţa grădinii cu fîntînă arteziană, cunoştinţa noastră comună, blonda cea drăguţă cu guriţă capricioasă şi ochi veseli, are prostul obicei de a întîrzia la întîlniri, fapt de care, după cum bănuiesc, ai avut destule ocazii să te convingi. Şi ce poţi să faci atunci cînd fata întîrzie ? Oamenii practici, aşa cum sîntem noi doi, recurg în aceste momente la bunele servicii ale lui Sali...

Avakum mai ridică o dată din umeri, îşi privi prietenul care amuţise şi zise rîzînd :

— Adineauri m-ai învinuit de spionaj, crezînd că te-aş fi urmărit. Prostii, dragul meu ! N-am avut astăzi cu voi, cum zice o vorbă, nici în clin, nici în mînecă. Mica pată de pe genunchiul tău stîng, biletul de tramvai şi aţa cu

care e cusută rama pantofilor tăi — toate aceste lucruri mărunte mi-au povestit singure romantica poveste a după-amiezei voastre de dragoste !

În camera lui Avakum, între pat şi etajeră, se află o ladă grea de stejar, ferecată cu vechi bare de fier. Pe capac e încrustat în sidef un soare mare, ale cărui raze, tot de sidef, se îndreaptă în toate părţile. Avakum scoase din ladă o sticlă de vin şi două căni de faianţă străvechi, făcute probabil pe vremea lui Homer.

— Este o amintire de la taică-meu — explică Avakum şi umplu cănile cu vin.

Ciocniră, şi el îi ură prietenului său succes în dragoste. Bău cîteva înghiţituri şi, după ce stătu puţin pe gînduri, spuse, privind distrat la firicelul de fum al ţigării sale :

— În aceste antice recipiente, noi turnăm vin făcut în zilele noastre, vezi ? Ce-ţi sugerează asta ?

Inginerul ridică din umeri.

— Se pare că există o lege nescrisă, potrivit căreia femeile frumoase se amorezează de bărbaţi proşti — şi Avakum rîse vesel.

Pentru prima oară în seara asta rîdea şi el din toată inima.

După aceea îşi luă cana, o goli dintr-o înghiţitură şi arătă cu degetul desenul de pe ea, care reprezenta o căprioară căutînd adăpost, spre care se îndrepta o săgeată cu multe aripioare.

— Dar asta, măcar, ştii ce simbolizează ? întrebă Avakum. Nu ştii, nu-i aşa ? Atunci să-ţi spun eu, cu toate că lucrul n-are o însemnătate prea mare pentru largile tale preocupări ştiinţifice. În două cuvinte : fericirea, care fuge înaintea omului, şi spiritul omenesc, totdeauna în goană după ea. Uneori o ajunge, alteori o scapă, dar asta n-are importanţă. Ea fiind femeie se întîmplă deseori să-l

înşele pe cel care aleargă după ea. Dar ce e important aici ?

— Ca săgeata să ajungă căprioara ! răspunse repede inginerul.

— Săgeata zburătoare ! surîse liniştit Avakum.

După ce inginerul plecă, Avakum se plimbă multă vreme, măsurînd camera în lung şi lat. De cîteva ori încercă să se concentreze în lectura celui de-al treilea volum al Istoriei imperiului roman, schimbă ţigara cu luleaua, reveni iarăşi la ţigări, dar în zadar : în noaptea asta lectura nu mergea.

Într-un timp, scoase din sertarul mesei un mic album, se uită la ilustraţii şi fotografii, dar se pare că şi aceasta îl plictisi, deoarece începu din nou să măsoare locul de la fereastră pînă la uşă şi înapoi.

Încercă să se gîndească la zilele următoare. De mîine urma să intre în concediu, dar, cine ştie de ce, lucrul nu-l mai bucura.

Aşa îl prinseră zorile.

Şi telefonul de la serviciu sună.

7

Colonelul Manov, şeful direcţie, îl salută pe Avakum cu capul, îi arătă un fotoliu şi îşi vîrî din nou nasul în hîrtiile din faţa lui.

În biroul său spaţios, inundat de lumină, era o tăcere oarecum solemnă. Acele ceasului electric arătau orele şapte.

Cînd termină de citit hîrtia din fața lui, colonelul se ridică în picioare, alungă cu vîrful degetelor o scamă imaginară de pe reverul sacoului său alb și surîse cu bunătate.

— O surpriză neplăcută în dimineața primei duminici de concediu, nu-i așa, tovarășe căpitan?

Și în timp ce rostí acestea, ochii lui, chiar dacă-l priveau blînd, avură timp să-l străpungă pieziș, printr-o scurtă străfulgerare a pupilelor întunecate. Avakum, care se uita la harta Bulgariei atîrnată pe perete în spațiul dintre cele două ferestre ale biroului, simți îndată această fulgerare, deși privirea lui rămase neclintită.

— Nu disprețuiesc surprizele, tovarășe colonel — răspunse calm Avakum.

— Chiar cînd sînt neplăcute?

Colonelul se așeză în fotoliul din fața lui Avakum și își încrucișă mîinile pe genunchi.

— Avem informații că de la zece august încoace un post de radio clandestin a transmis și a recepționat de trei ori radiograme cifrate în regiunea care se întinde pe o rază de douăzeci de kilometri nord și sud de masivul muntos Karabair. Prima emisie pe care stațiile noastre goniometrice au interceptat-o a avut loc în noaptea de zece spre unsprezece august. Coordonatele punctului de intersecție indică un loc la sud-sud-est de Karabair, o regiune singuratică, foarte greu accesibilă, mai ales noaptea. Postul și-a început emisia la orele zece seara precis. Radiograma cifrată este scurtă, dar emisiunea a continuat timp de cincisprezece minute, deoarece atît postul de emisie cît și cel de recepție și-au schimbat de două ori lungimea de undă. Bineînțeles că s-au luat măsuri imediat pentru blocarea tuturor căilor de acces spre Kara-

bair şi pentru cercetarea regiunii, dar pînă acum nu s-a obţinut nici un rezultat cît de cît pozitiv.

La nouăsprezece august, acelaşi post de radio a emis iarăşi, la orele zece seara. Oamenii noştri păzeau în munţi, iar postul a emis de undeva din spatele lor, de la circa doi kilometri est de satul Momcilovo. Este acolo o regiune numită „Zmeiţa“, unde nici talpa iadului nu te poate găsi dacă vrei să te ascunzi. Goniometriştii noştri spun că această emisie a fost cu totul deosebită. A constat din două-trei fraze cifrate, după care au urmat un fel de sunete şi zgomote misterioase, venind parcă de undeva de sub pămînt. Din nefericire, radiogramele emisiunilor n-au fost încă descifrate. Din cauza schimbării lungimii de undă, oamenii noştri au scăpat cîteva cuvinte, ceea ce complică descifrarea. Ca să-ţi dai seama cît de dificilă e treaba asta, am să-ţi spun că fiecare radiogramă are cîte două chei şi este compusă într-o limbă străină. Pe de altă parte, în acelaşi raion, în satul Momcilovo, s-au petrecut astă-noapte următoarele : a fost spartă o fereastră la staţiunea geologică militară, de unde s-au furat o schiţă secretă şi două mii de leva. Sergentul de miliţie care era de pază a fost lovit în cap pe la spate şi cloroformizat. A fost arestat învăţătorul din comună.

Colonelul îşi scutură iarăşi firul invizibil de praf de pe reverul hainei şi se uită întrebător la căpitan.

„Semnale misterioase care vin de sub pămînt, o schiţă furată, cloroform...“ — Avakum nu reuşi să-şi reţină zîmbetul.

— Iertaţi-mă, dar asta aduce a roman poliţist !

Colonelul se posomorî.

— Căpitane, nu te-am trezit din somn ca să te întreb dacă asta seamănă a roman sau a altceva. De altfel, nu văd nimic romantic în toată treaba asta.

— Aştept ordinele dumneavoastră, tovarăşe colonel — zise rece Avakum.

— Degeaba te formalizezi — surîse blînd colonelul. N-am vrut să te supăr. Şi după un timp întrebă: Eşti în concediu, nu-i aşa?

— Cu aprobarea dumneavoastră, tovarăşe colonel.

— Da. Eh, dacă-i aşa, odihneşte-te... Pleacă la mare, fă plajă!

— Neapărat, tovarăşe colonel.

În sinea lui, Avakum rîdea, dar figura sa păstra aceeaşi expresie severă şi ermetică.

— Neapărat o să fac plajă — repetă el.

— Iar semnalele misterioase, schiţa furată, cloroformul? zise colonelul, în ochii căruia, în locul fulgerelor, luceau acum sclipiri şirete. Se aplecă spre Avakum: Asta nu te pasionează? De pildă duşmanul care întinde mîna de peste graniţă? Şi ca să pună capăt tonului intim, se grăbi să completeze cu răceală: Am dat dispoziţii direcţiei regionale Plovdiv să-l trimită acolo pe căpitanul Slavi Kovacev. Am mare încredere în omul ăsta.

— Da, e destul de energic — aprobă fără prea multă plăcere Avakum.

Colonelul se întoarse şi se uită la ceasul electric.

— E şapte şi douăzeci de minute. Deocamdată dispoziţiile sînt următoarele: Momcilovo şi regiunea înconjurătoare sînt supravegheate de oamenii din sectoarele respective de frontieră. S-au şi fixat cîteva posturi secrete pe unele căi de acces. S-au trimis comunicări pichetelor de graniţă. Căpitanul Kovacev va pleca de la Plovdiv la orele nouă şi treizeci de minute punct. Tăcu, după care întrebă supărat: Iar dumneata, tovarăşe Zahov, cînd vei binevoi să pleci pe litoral?

„La ce bun jocul ăsta de-a v-aţi ascunselea ?" gîndi Avakum şi se ridică.

— Tovarăşe colonel — spuse el — sper să-l ajung pe căpitanul Kovacev pe undeva pe la mijlocul drumului între Pazargik şi Batak. Motocicleta ce aţi ordonat să-mi fie pusă la dispoziţie e gata de plecare. Am văzut-o la intrarea dinspre răsărit, cînd am venit la minister.

— Dumneata, căpitane, vezi cam multe — se îmbufnă colonelul. După care întrebă, tot aşa de supărat : Te-ai gîndit cumva să renunţi la concediu ca să iei parte, împreună cu căpitanul Kovacev, la cercetarea preliminară ?

— V-aş ruga să-mi semnaţi ordinul, care de altfel se află pe biroul dumneavoastră — zise domol Avakum.

Colonelul nu-i răspunse nimic, făcu doar un gest cu miinile, după care se îndreptă spre biroul său, luă de pe el o hîrtie bătută la maşină şi i-o întinse. Acum, în ochii săi galbeni, obosiţi de nesomn, nu mai luceau nici fulgere, nici sclipiri şirete, ci doar o bucurie curată şi caldă ca dimineaţa aceea însorită.

8

Acum o lună, Avakum croise alte planuri, cu totul contrarii celor ce făcea în clipa de faţă. Hotărîse să plece cu Sia într-o excursie de cîteva zile pe cursul rîului Ropotamo. Nu că l-ar fi interesat prea mult nuferii, dar perspectiva de a prinde peşte pe care să-l frigă apoi, de a petrece serile în faţa unui foc alimentat din plin cu lemnele adunate în cursul zilei, de a recunoaşte păsările de noapte după strigătul lor şi de a-şi

fuma pipa în fața cortului unde va dormi Sia — tare îi mai era pe placul inimii... Iar cînd avea să se plictisească de o asemenea viață, avea să meargă cu Sia să vadă și ea Călărețul de la Madara[1] — acest curios monument al vechiului stat bulgar și al gloriei strămoșești. Îi va arăta și străvechiul amfiteatru natural — cu iedera și cu mușchiul roșcat de pe treptele enorme de piatră, cu gigantica stîncă ce se ridică spre cer. Aici, din cauza stîncilor mari și netede prăvălite unele peste altele, ochiul cade victimă unor iluzii stranii: dacă, de pildă, se îndepărta la o distanță nu mai mare de douăzeci de pași de Sia, ea îl va vedea micșorat și redus la proporțiile unui popic — iluzie pe care el i-ar fi explicat-o cu dragă inimă... După aceea se gîndea să plece la Preslav[2], unde să viziteze ruinele de la Aboba și Pliska[3] — pe acolo pe unde a răscolit și el pămîntul cu tîrnăcopul și lopata. Și dacă mai mergeau puțin, ajungeau la Tîrnovo, ca să se scalde măcar o dată în Iantra, ca pe vremea cînd era copil, și să fumeze o lulea, cu pieptul și picioarele goale, sub vechea boltă de viță a casei părintești.

[1] Unul din cele mai valoroase monumente ale vechii arte bulgare, reprezentînd pe hanul bulgar Krum (803—814) sculptat în peretele abrupt al unei stînci înalte de 120 m. Basorelieful se află la o înălțime de 25 m și îl reprezintă pe han călare, străpungînd cu sulița un leu. (n.t.)

[2] Oraș situat în estul Bulgariei, pe rîul Kamcia. Lîngă el se află ruinele vechii capitale bulgare, cu același nume, care a atins culmea înfloririi în timpul țarului Simeon (893—927). (n.t.)

[3] Prima capitală a statului bulgar (secolul al IX-lea). Ruinele ei se văd lîngă satul bulgar de astăzi Aboba. (n.t)

Astea erau planurile lui de acum o lună. Pe urmă însă a apărut veselul inginer de la uzina electrică, şi toate proiectele de excursii s-au dus dracului, de parc-ar fi fost spulberate de cine ştie ce vînt blestemat. Nu ştia nici el ce trebuie să regrete mai mult — fata pe care o pierduse, pescuitul pe malurile rîului Ropotamo, focul de seară sau pipa pe care ar fi fumat-o în faţa micului său cort.

În zori, înainte de a aţipi, îşi făurise în gînd un alt plan: se va ruga să fie încadrat în expediţia pe care secţia de arheologie a Academiei intenţiona să o organizeze foarte curînd. Trei săptămîni de cercetări printre săpături şi pietre reprezentau o vînătoare de antichităţi care ar fi recompensat într-o oarecare măsură luleaua pe care n-o mai putea fuma.

Dar şi acest proiect se dusese pe gîrlă — şi nu din cauza unor motive sentimentale, ci pentru că „frontul paşnic". făcea loc dintr-o dată celui adevărat. Era vorba de o vînătoare importantă, de un duel pe viaţă şi pe moarte cu un duşman invizibil.

Cînd intră în defileul de la Momin, Avakum opri motocicleta pe marginea şoselei, într-un loc mai potrivit, se aşeză la umbra unui tufiş, îşi potrivi oglinda de buzunar între ramuri şi prinse în grabă să-şi aranjeze noua sa „identitate". Nu trecură decît cinci minute şi din umbra tufişului apăru un alt om, a cărui figură semăna oarecum cu aceea a lui Avakum Zahov, dar care avea o mică cocoaşă între umeri, făcîndu-l pe cel drept să fie ceva mai scund decît stîngul. Ambele sprîncene ale acestui om erau la fel de negre, nişte mustăţi tunse scurt se lăsau în formă de potcoavă deasupra buzei de sus, iar pe faţa sa negricioasă, chiar sub ochiul stîng,

se vedea o cicatrice roşie, urmă a unei răni de demult. Cu mutra asta, cu haina scurtă de piele destul de uzată şi cu şapca trasă pe frunte, semăna foarte bine cu un mecanic de la atelierele de reparaţii auto sau cu un pasionat amator de motociclete.

Astfel deghizat, dădu din nou drumul motocicletei sale de cinci sute de centimetri cubi şi, îndată ce ieşi din cotitura defileului, zbură spre Pazargik cu o sută de kilometri pe oră.

Spera să-l ajungă din urmă pe căpitanul Slavi Kovacev pe undeva pe la mijlocul drumului spre Batak[1], dar, după cît se vedea, nici colegul său nu mergea cu o viteză mai mică. Abia spre baraj îi zări motocicleta şi o luă la goană pe urmele lui, semnalizînd cu claxonul punctele şi liniile cuvîntului „stop". Ecoul ducea departe sunetele stridente ale claxonului său, dar toate răsunau amestecate şi neclare, deoarece între puncte şi linii intervenea duduitul motorului. De altfel şi vîntul aspru de munte şuiera prin văi ca un avion.

Pe suprafaţa albastră şi lucie a lacului de acumulare se vedea o barcă a cărei pînză, ca o aripă îndreptată spre cer, scînteia orbitor în lumina soarelui, ca îndată ce cotea să apară întunecată, deşi de departe părea că stă pe loc.

Cu toate că era concentrat în urmărirea lui Kovacev, Avakum întoarse capul, privi o clipă azurul apei care lucea în stînga drumului şi, cine ştie de ce, oftă reţinut. Poate pentru faptul că aici, la munte, aerul era umed şi răspîndea puternic mirosul îmbătător al pădurii de

[1] Orăşel în care s-au dat lupte în timpul răscoalei din aprilie 1876. Aici, turcii au măcelărit peste patru mii de bărbaţi, femei şi copii. Astăzi are un puternic complex hidroelectric. (n.t.)

brad. „În loc de «Nisipurile de aur» [1], aş fi putut petrece aici cu Sia o săptămînă minunată" — îşi zise el, dar îndată se posomorî şi, cu gest nestăpînit, ce nu se potrivea cu firea sa calmă, răsuci maneta de gaze — motocicleta urca o pantă şi, pierzînd din inerţie, începuse să gîfîie uşor.

Doi-trei kilometri înainte de bifurcarea drumului spre Momcilovo, căpitanul Kovacev auzi duduitul motocicletei lui Avakum. Încercă să ia distanţă, dar nu reuşi : Avakum trecu vijelios şi cu zgomot pe lîngă el, îl depăşi cu o sută de paşi, după care frînă ; roţile scrîşniră şi motocicleta se opri.

Celălalt făcu la fel — opri motorul la douăzeci de paşi în urma lui Avakum, sări din şa, vîrî mîna în buzunarul din dreapta al hainei şi rămase pironit locului.

În acest timp, Avakum îşi aprinse ţigara, îşi îndreptă umerii şi privi în jurul său. Chiar în faţa lui se ridica o culme înaltă — un zid verde de pini şi brazi seculari, amestecaţi cu tufişuri dese de ferigi. Jos, la picioarele sale, se căscau văi adînci şi în fundul lor, cu toate că ziua era însorită, plutea o umbră de un verde-întunecat. În jur era linişte, pustiu, aşa cum este totdeauna în locurile retrase dintre munţii acoperiţi cu păduri bătrîne de brazi.

Abia acum, cînd simţi pustietatea naturii sălbatice din jur, Avakum înţelese de ce căpitanul Kovacev mai ţinea încă mîna în buzunarul hainei. „Are degetul pe trăgaci" — gîndi el rîzînd.

— Alo, colega — strigă atunci — o să capeţi reumatism de la fierul acela pe care ţii mîna. Nu e recomandabil !

---

[1] Regiune pitorească şi staţiune balneoclimaterică lîngă Varna. (n.t.)

Şi cu paşi rari şi calmi se îndreptă spre el.

Căpitanul Kovacev îl aşteptă fără să se clintească din loc. Era de aceeaşi vîrstă cu Avakum, dar părea mai tînăr şi mai robust. Avea o figură deschisă şi energică, iar ochii săi de un albastru-cenuşiu priveau hotărît, puţin chiar brutal — o privire dîrză şi semeaţă, cu aerul omului căruia nu-i place să fie contrazis.

— Va să zică, tot nu mă recunoşti ? îl întrebă Avakum, nefăcînd nici un efort ca să-şi ascundă accentele de mulţumire şi ironie din glas. Ce fel de detectiv eşti ?

Slavi Kovacev scoase mîna din buzunar şi ridică tăcut din umeri. Se îndreptă spre motocicleta sa, apucă ghidonul şi încălecă.

— Totdeauna ai fost un maniac al travestiului şi al grimei actoriceşti — oftă el. Numai că şi detectivii în travesti s-au învechit ca şi vechile romane poliţiste în fascicole. Apăsă cu piciorul drept pedala de pornire. Nu-i mai impresionează decît pe copiii din şcoala elementară !

— Într-adevăr — surîse Avakum — am văzut asta cînd păşeam spre tine şi mă uitam la mîna ta dreaptă. Nu ţi-a amorţit arătătorul ?

Luaseră parte împreună la cîteva acţiuni şi cunoştinţa lor, închegată în eforturile şi riscurile profesiunii lor comune, se transformase de mult într-o adevărată prietenie. Dar totdeauna cînd întîmplarea îi aducea unul în faţa celuilalt, se tachinau fără răutate, prietenia lor prefăcîndu-se pentru moment într-un fel de duel înverşunat, cu spade care nu rănesc.

— Uite ordinul — zise Avakum şi-i arătă hîrtia. Vrei să examinezi ştampila mai de aproape ?

— Nu-i nevoie — dădu din cap Slavi Kovacev. Şi adăugă apoi, rîzînd vesel : Crezi tu că un om trimis în misiune şi pe care altul goneşte din urmă ca să-l ajungă,

pentru a duce la capăt o acţiune comună, n-a fost înştiinţat la timp ?

— Aha ! Avakum îşi ciocăni de cîteva ori fruntea cu degetul. Fiindcă ai fost înştiinţat la timp, de-aia n-ai putut observa numărul motocicletei mele, nu-i aşa ?

Slavi Kovacev îşi mută piciorul pe cealaltă pedală a motocicletei şi se posomorî.

— Ai fost vreodată la Momcilovo ? strigă el ca să poată fi auzit, din cauza duduitului motorului. N-ai fost ? Atunci mînă în urma mea şi deschide bine ochii, căci drumul de aici încolo e prost al dracului !

Şi, fără a se mai uita la prietenul său, o porni înainte.

După vreo cinci minute ajunseră la răspîntie. Şoseaua cea albă pe care urcaseră pînă aici cobora acum o pantă accentuată şi se desfăşura printre înălţimi ca o fîşie de pînză întinsă la soare, pierzîndu-se în depărtare spre sud-est, după un deal. De aici, de la răspîntie, pornea direct spre sud un drum de căruţe, desfundat şi străjuit pe ambele părţi de tufe dese. Mai încolo şerpuia printre poiene goale, năpădite de rugi sălbatici de mure şi de ferigi dese, sau cotea pe după pîlcuri de brazi printre care se zăreau trunchiurile uriaşe ale pinilor bătrîni, pe ai căror umeri negri părea să se sprijine cerul. Alteori drumul se strecura printre stînci abrupte, acoperite cu muşchi şi cu licheni roşii sau cenuşii, şi atunci semăna cu un adevărat tunel, căci deasupra lor ramurile copacilor se uneau şi alcătuiau o adevărată boltă.

Se vedea că prin aceste locuri nu plouase de curînd, dar părţile umbrite ale drumului erau totuşi umede, şi aici se puteau vedea urme de potcoave şi roţi. Avakum, care nu depăşea viteza de treizeci de kilometri pe oră, observă urmele, şi dacă la început nu le dădu prea mare atenţie, cînd ajunse la o cotitură frînă brusc şi sări din şa. Îngenunche la pămînt, smulse o foaie de hîrtie din

carnetul său şi o aşeză pe ţărînă, apăsînd-o uşor cu palmele. Contură apoi cu creionul urma lăsată, se aruncă din nou în şa şi încercă să-şi ajungă prietenul, care se afla cu mult înaintea sa.

După zece minute, drumul îi scoase la un tăpşan înalt. Sub ochii lor, adăpostite ca într-o căldare vălurită, se zăreau îngrămădite căsuţele din Momcilovo. Dincolo de sat se arcuia spinarea împădurită a Karabairului.

Fără să coboare de pe motocicletă, căpitanul Kovacev arătă cu mîna :

— Ia uită-te la stînga ! Nu-ţi face nici o impresie peisajul ăsta ?

La vreo doi kilometri spre răsărit de sat, Avakum văzu un şir de culmi — unele mai scunde, altele mai înalte, toate cafenii, golaşe şi cu creste ascuţite. Era un munte mic, haotic, tăiat de zeci de văi abrupte, în adîncurile cărora fierbeau neguri alburii.

Avakum privi într-acolo şi, cu toată arşiţa, simţi un fior rece prin spate.

— Locul ăsta se cheamă „Zmeiţa" — vorbi Slavi Kovacev. N-am fost niciodată acolo, dar am auzit povestindu-se cele mai neplăcute lucruri despre locurile astea. Kilometri întregi în lung şi în lat, numai stînci goale şi desişuri de nepătruns. Oricît ai merge, străbaţi numai tufişuri, care-ţi ajung pînă la genunchi sau pînă la umeri, presărate cu stînci, unele sparte în bucăţi, altele ascuţite ; şi mergi aşa încoace şi încolo numai prin locuri pustii, fără să dai de vreun capăt. Nu întîlneşti nici un drum, nici o potecă. Vara, pe stîncile astea se tîrăsc tot felul de jigănii, guşteri, şerpi ; poate de aici îi vine şi numele de „Zmeiţa" [1]. Iar dacă mergi prin fundul văilor şi priveşti în sus, ţi se pare că ai căzut chiar în iad. Se zice că a-

[1] În limba bulgară, *zmiia* înseamnă „şarpe". (n.t.)

colo e totdeauna umed, şi aşa şi trebuie să fie, pentru că în zilele foarte călduroase se ridică de aici aburi ca nişte neguri, ca o ceaţă. Vezi ? Parcă ies valuri de fum. Iar cînd, în zilele de arşiţă, se stîrneşte cîte o furtună, cele mai multe trăsnete cad tot în locurile astea. Ce le-o fi atrăgînd aici, dracu' ştie... Iarna, în schimb, e şi mai înfiorător ! Aici, la „Zmeiţa", s-a întîmplat acum doi ani o mare nenorocire : un pădurar a fost mîncat de lupi, aşa am auzit vorbindu-se. Sînt foarte mulţi pe aici ; umblă în haite de-a lungul drumului care duce de la Lăkite la Momcilovo, arcuindu-se în semicerc pe lîngă „Zmeiţa"... Anul trecut prin luna octombrie, tot prin pustietăţile astea a fost înconjurat de grănicerii noştri diversionistul Kademov. Ai aflat de cazul lui, nu ? Kademov era de fel din Lăkite. Pe vremea aceea intenţiona să treacă în sud. Acum, duhul lui rătăceşte prin locurile astea vrăjite — Slavi Kovacev surîse — cînd sub forma unui lup singuratic, cînd a unui şarpe... În general, din toate locurile astea sălbatice din jurul nostru, „Zmeiţa" e cel mai grozav. Dar eu, dacă mă întrebi, aş fi gata să-l străbat şi noaptea, chiar dacă e atît de fioros ; mi-ar fi de ajuns să am în mînă un felinar puternic şi bine apărat de vînt. Dar tu ? Ai porni noaptea prin locurile astea ?

— Numai cu două felinare — zîmbi sarcastic Avakum.

9

Trecuseră trei zile de la întîmplările de mai sus, şi în dimineaţa celei de-a patra colonelul Manov începu să citească rapoartele scrise ale celor doi ofiţeri de con-

trainformaţii. El rămase însă mirat de concluziile lor contradictorii şi de caracterizările ce se băteau cap în cap în privinţa lui Metodi Paraşkevov, învăţătorul care fusese arestat.

Slavi Kovacev scria:

«Omul acesta are patruzeci şi cinci de ani, nu este căsătorit, se cunoaşte după faţă că e un drumeţ încercat şi că îi place să umble vara şi iarna prin munţi. Oamenii din Momcilovo spun că este şi un mare vînător.

E originar din oraşul Preslav. Părinţii lui au fost oameni avuţi: au avut o vie mare. Tatăl a murit în anul 1945, iar mama, un an mai tîrziu. Nu are fraţi sau surori. A fost învăţător (înainte de 9 Septembrie [1]) la Kolarovgrad [2] şi Provadia [3]. După 9 Septembrie, a locuit la Sofia, pînă la finele anului 1946, fără să fi fost angajat undeva. Pe urmă, la începutul anului 1947, a cerut singur să fie numit învăţător într-unul din satele din munţii Rodopi.

Cei din Momcilovo au o părere bună despre el, dar eu cred că în realitate avem de-a face cu un duşman viclean şi foarte primejdios. După cît se pare, în timpul cît a stat la Sofia a intrat în legătură cu o agentură duşmană de spionaj, din ale cărei dispoziţii s-a stabilit ca învăţător în Rodopi, în apropiere de graniţă. Pentru a-şi putea acoperi legătura cu respectivele elemente şi cu oamenii care trec ilegal frontiera, încearcă să se dea drept vînător şi alpinist pasionat. În acest fel a avut

[1] 9 Septembrie 1944 este data eliberării Bulgariei de sub jugul fascist. (n.t.)

[2] Oraş important în nord-estul Bulgariei. Înainte se numea Şumen sau Şumla. În timpul stăpînirii otomane a fost o cetate puternic întărită. (n.t.)

[3] Oraş în apropiere de Kolarovgrad. (n.t.)

întotdeauna posibilităţi nelimitate să umble pe oriunde, adică să se întîlnească în locuri ascunse cu diverşi trădători, spioni, diversionişti etc.

Dovezile că într-adevăr el este acela care a furat schiţa de la staţiunea geologică militară sînt indiscutabile. Sergentul de miliţie a fost lovit în cap cu patul unui pistol, doar la treizeci de secunde după ce stătuse de vorbă cu el. Prosopul îmbibat cu cloroform este al lui, aşa după cum au confirmat-o martorii : gazda lui şi vecinii. În sertarul de la masa lui am găsit şi cloroformul, o ampulă mare, prevăzută cu un pulverizator. Sub fereastra spartă am găsit un rest de ţigară din cele pe care le fumează el, adică „Buzlugea“, calitatea a treia. Iar în buzunarul hainei lui am găsit şi pachetul de „Buzlugea“, care mai avea în el şapte ţigări. Arestarea lui s-a produs în momentul în care-şi pregătea raniţa de drum. Se pare că a fost surprins şi de aceea n-a mai avut posibilitatea să ascundă cloroformul în altă parte.

Martorii afirmă că în ultima vreme venea adeseori acasă spre miezul nopţii.

La interogatoriu părea foarte sigur de sine, ba luase chiar un aer de om jignit. Este atitudinea pe care o au de obicei duşmanii, înainte ca faptele şi dovezile cercetării să-i silească să recunoască adevărul.

La întrebarea mea : „Unde aţi fost pînă la miezul nopţii ?“ a răspuns : „M-am plimbat prin împrejurimile satului“. L-am întrebat : „Pe unde ?“ Mi-a răspuns : „Spre apus“. Iar martorul Marko Krumov, care locuieşte în partea de răsărit a satului, afirmă că l-ar fi văzut la ora zece seara pe drumul care trece pe lîngă „Zmeiţa“ şi duce spre satul Lăkite. Or, acest loc cade nu spre apus, ci spre răsărit de sat. Aci, la „Zmeiţa“, a fost încercuit şi lichidat anul trecut diversionistul Kademov din satul Lăkite.

La întrebarea mea: „Cum se face că tocmai prosopul dumneavoastră s-a găsit înfăşurat pe faţa sergentului Stoian?" a răspuns: „Păi ce, parcă numai un prosop de ăsta este în Bulgaria?" L-am întrebat: „Şi unde vă ţineţi prosopul?". A răspuns: „În cuierul din antreu". Am cercetat cu mare atenţie şi în antreu, şi în camera lui, dar n-am găsit nici un prosop de acest fel.

La întrebarea mea: „Şi cum explicaţi prezenţa cloroformului în camera dumneavoastră?" a răspuns: „Fac cercetări zoologice şi-mi trebuie pentru unele experienţe cu insecte şi animale". Iar specialitatea lui Metodi Paraşkevov este chimia, pe care a absolvit-o la Universitatea din Sofia.

Avînd în vedere toate aceste date, împrejurările în care a fost atacat şi rănit sergentul de miliţie, cît şi răspunsurile nesincere la prima cercetare, sînt adînc convins că el este autorul faptelor şi că în cazul de faţă avem de-a face cu un spionaj conştient şi organizat. Dacă are sau nu complici, şi cine sînt ei, aceasta rămîne de cercetat şi de stabilit.

Anexez: un prosop, un muc de ţigară „Buzlugea", un pachet de ţigări „Buzlugea" cu şapte ţigări, o fiolă cu cloroform şi cinci bucăţi din geamul care a fost spart la staţiunea geologică militară».

Colonelul Manov deschise un dosar şi citi pentru a doua oară următoarele:

„Pe două din bucăţile de geam trimise spre cercetare s-au găsit amprente absolut identice cu ale lui Metodi Paraşkevov. Nu încape nici o îndoială că numitul Metodi Paraşkevov a atins cu degetele aceste bucăţi de geam.

Urmele de pe mucul de ţigară care de asemenea ne-a fost prezentat spre cercetare sînt neclare, dar pe cît le-am putut compara cu amprenta arătătorului drept al lui Me-

todi Paraşkevov, avem temeiul să presupunem o oarecare identitate. Există probabilitatea cu o aproximaţie de şaizeci la sută că ţigara a fost fumată şi apoi aruncată de numitul Metodi Paraşkevov".

Pe cel de al doilea document, din acelaşi dosar, colonelul Manov citi pentru a doua oară :

«Mucul de ţigară „Buzlugea" prezentat pentru cercetare e uşor strivit la capătul său de sus de un obiect de fier cu două muchii. Se poate presupune că turtirea a fost făcută de un bocanc de munte, cu ţinte la vîrf».

Colonelul Manov stătu o clipă pe gînduri, apoi ceru legătura cu Secţia regională a miliţiei din Smolian. Peste zece minute primi de acolo răspunsul că arestatul Metodi Paraşkevov poartă bocanci cu ţinte de acest fel.

Toate celelalte dovezi strînse pînă acum pledau împotriva acestui Metodi Paraşkevov. Era evident că Slavi Kovacev pornise pe o pistă sigură. Învăţătorul este un spion în slujba unei puteri duşmane, şi gata ! El este cel care a furat, pentru serviciile duşmane de spionaj, schiţa strategică. Acum rămîne de aflat dacă schiţa a şi fost transmisă ; dacă aceasta nu s-a întîmplat, atunci să se împiedice respectiva operaţie prin toate mijloacele posibile. Trebuie să se dea de urma complicilor lui Metodi Paraşkevov şi să se descopere pînă în cele mai mici amănunte această organizaţie vrăjmaşă.

O reţea de spionaj la frontieră ! Colonelul Manov izbi cu pumnul în masă şi începu să se plimbe nervos prin birou.

Dar de ce Avakum Zahov, omul în care avea atîta încredere şi pe care-l iubea ca pe propriul său fiu, de ce tocmai el alunecase pe lîngă aceste fapte atît de evidente, fără să le adîncească, trecînd pe lîngă ele şi neglijîndu-le ca ultimul dintre novici ?

Colonelul Manov avea toate motivele să fie supărat. Acum cîţiva ani, cînd mai lucra încă pe teren, îl învăţase pe Avakum abc-ul contrainformaţiilor. Avakum reuşise în scurtă vreme să adune în dosarul său personal o duzină de remarcabile succese. Mai tîrziu, cînd luase conducerea secţiei, colonelul obişnuia să spună deseori : „De ce vă miraţi ? Avakum este doar elevul meu !" Şi tainic, în sinea lui, îl invidia — chiar dacă o făcea fără pic de răutate — şi pentru faptul că Avakum avea prilejul „să lucreze" direct în munca operativă, cît şi pentru că vedea la el un spirit de observaţie mai ascuţit decît al său — „dar ceresc", cum se exprima de obicei colonelul.

Iar acum, acelaşi Avakum prezentase un raport mai mult decît naiv.

«Trebuie să recunosc încă de la bun început — citea colonelul poate pentru a zecea oară, încruntîndu-şi sprîncenele — că în ceea ce-l priveşte pe acuzatul Metodi Paraşkevov, eu am serioase rezerve. Nu-l scot cu totul din cauză, nu-i dau certificat de bună purtare, dar ceva îmi spune că nu este un om rău, că un om ca el nu poate fi un criminal. E adevărat că dovezile de care dispunem pînă acum sînt toate în defavoarea lui. Dacă se judecă după aceste dovezi : declaraţiile sergentului de miliţie, prosopul, cloroformul, mucul de ţigară care pare a fi al lui, Metodi Paraşkevov este în cel mai bun caz un om care trebuie cercetat. Dar în felul în care a fost săvîrşită agresiunea şi mai ales în partea a doua şi cea esenţială a ei — adică spargerea şi jefuirea staţiunii geologice — este ceva curios, ceva foarte greu de explicat şi care într-o anumită măsură slăbeşte pînă la un punct ideea că Metodi Paraşkevov este adevăratul criminal. Sper ca în scurtă vreme să am prilejul de a

vă explica verbal ce înţeleg eu prin cuvintele „curios" şi „greu de explicat".

În puţinul timp de care dispun, am reuşit să adun cîteva mici informaţii despre acest om. Ele nu sînt de loc în defavoarea învăţătorului. Este fiul unor oameni nu prea înstăriţi şi care au murit mai demult. Nu există nici un fel de manifestări din care să se tragă concluzia că înainte sau după 9 Septembrie ar fi avut sau are cumva concepţii reacţionare. În anii în care n-a predat în învăţămînt a studiat mineralogia şi şi-a completat cunoştinţele de chimie. I-a învăţat pe cei din Momcilovo să facă grădinărie şi să se ocupe de albine. Duce o viaţă foarte modestă, de burlac. Posedă o colecţie destul de bogată de materiale din domeniul ştiinţelor naturii. Este un alpinist pasionat, adoră natura şi este un mare vînător.»

Colonelul oftă. „Portretul acesta e făcut de Avakum arheologul, şi nu de căpitanul Avakum din serviciul de contrainformaţii !" — după care apăsă pe soneria de la biroul său şi dădu ordin locotenentului de serviciu să-i cheme la dînsul pe cei doi căpitani.

10

Pînă la întîlnirea cu colonelul mai erau încă două ceasuri. Avakum se opri înaintea vitrinei cu fotografii de la Teatrul Tineretului, privi cu un surîs sceptic machiajul artiştilor şi ridică indulgent din umeri. Pe urmă, ajuns la staţia de tramvai, observă, în mod întîmplător, că pantofii săi şi-au pierdut lustrul şi au un aspect destul de urît. „Trebuie neapărat să trec pe la Sali" — gîndi el.

Cînd îl văzu că intră în prăvălie, Sali rîse cu gura pînă la urechi. „Ziua de astăzi începe cu un bacşiş gras“ — gîndi băiatul şi lovi atît de tare cele două perii una de alta, încît fratele său Ahmed, care şedea cu spatele la uşă, sări de pe scăunaşul său de parcă l-ar fi împuns cineva cu un ac.

— Sali — zise Avakum — vreau să-mi faci pantofii, dar şi pe partea interioară, ai auzit ? Altfel nu-ţi dau nici un ban mai mult !

Sali rîse cu toţi dinţii săi albi şi vru să facă o glumă, să spună ceva vesel, dar cînd văzu faţa întunecată şi obosită a clientului său, lăsă ochii în jos şi începu să perie cu multă grijă manşetele prăfuite ale pantalonilor.

Avakum şedea abătut pe scaunul cel înalt şi, ca să nu se plictisească, se uită la faţada roză a casei de vizavi, privind la ferestrele ei cu perdele încreţite de tul şi la balcoanele cu balustrade din bare de fier frumos împletite şi vopsite în galben.

— Sali — întrebă deodată Avakum — tovarăşul ăla care are o cravată albastră cu flori argintii a mai venit zilele astea pe aici ?

— A venit — dădu din cap Sali. A venit luni după-amiază. Îşi ţuguie buzele roşii şi cărnoase şi zise, dînd din cap : Zgîrcit om !

— Un om rău — zise surîzînd Avakum.

La unul din balcoanele de vizavi, în spatele balustradei de fier, apăru figura zîmbitoare a unei tinere femei. Era îmbrăcată într-o rochie de culoare deschisă, fără mîneci, şi cum stătea aşa, în lumina soarelui de dimineaţă, părul ei părea de aur.

„Parcă e o floare de nalbă“ — gîndi Avakum şi zîmbi.

Tînăra femeie stătu cîtva timp lîngă balustrada de fier, de parcă s-ar fi gîndit la ceva, apoi se întoarse şi dispăru repede prin uşa deschisă. Dar lui Avakum i se părea că în balcon mai era încă „nalba" şi, deoarece îi plăcea mult această floare, continuă să privească în acelaşi loc, fără să clipească.

— Sali — zise el mişcînd din umeri — nu e nevoie să lustruieşti atîta pantofii pe partea lor dinăuntru. Şi aşa tot nu se vede !

— Dar nici n-am început ! rînji Sali.

— Nu-i nimic — făcu Avakum un gest cu mîna. O să continui data viitoare.

Se ridică de pe scaun, băgă în mîna lui Sali o bancnotă de cinci leva şi ieşi repede afară din prăvălie.

Băiatul privi în urma lui cu gura căscată, foarte mirat.

Nu ştiu cum, dar se întîlniră chiar lîngă grădiniţa cu fîntînă arteziană. Bineînţeles, întîlnirea părea cu totul întîmplătoare. Sia dădea ocol bazinului venind dinspre apus, pe cînd Avakum venea dinspre partea de răsărit. Dacă nu ar fi mers în felul acesta, cu siguranţă că nu s-ar fi întîlnit. În plus, se părea că nici unul dintre ei nu bănuia prezenţa celuilalt. Se uitau la fîntîna arteziană, deoarece apa ţîşnea într-un fel foarte interesant. Zvîcnea în sus în nenumărate şuviţe, după care cădea iarăşi în bazin.

Cînd îl văzu înaintea sa, Sia rămase foarte surprinsă. Faţa ei se roşi atît de tare, încît lui Avakum îi făcu impresia că nu mai seamănă cu o floare de nalbă, ci cu un mac înflorit.

— Ah — zise ea — ce vînt te aduce pe-aici ?

Avakum, care se pricepea să dea întotdeauna răspunsuri inteligente şi frumoase, de data asta tăcu.

Pe urmă îşi amintiră că n-au dat mîna şi de aceea se grăbiră să-şi strîngă mîinile căiduros. Sia era încă tulburată de această întîlnire şi îşi lăsă mîna mai multă vreme într-a lui. Avakum izbuti să-i privească cu atenţie chipul. Ochii ei păreau că rîd, dar în rîsul acesta nu era nimic vesel. O undă de tristeţe îi învăluia figura. Sub ochi se desenau cearcăne vinete, abia vizibile. Avea şi cute în jurul gurii, iar buzele îi tremurau uşor — întocmai ca fluturii cînd se pregătesc să-şi ia zborul. „Aşa tremură buzele copiilor cînd se silesc să rîdă, deşi le vine să plîngă" — gîndi Avakum.

— Sînt în concediu — zise Sia şi privi în lături.

— Ştiu — înclină Avakum din cap, privind şi el în lături.

Ocoliră bazinul cu plăci colorate. Apa continua să ţîşnească tot atît de frumos, dar ei nu-i mai dădea nici o atenţie.

— Ştiu că eşti în concediu — repetă Avakum. Vorbiserăm doar să ne luăm concediile în acelaşi timp, nu-i aşa ?

Ea nu răspunse, ci oftă uşor. De fapt îşi reţinu oftatul şi Avakum putea paria unul contra o mie că acum ochii ei erau umezi. „Aşa se frînge oftatul cînd se transformă în lacrimi" — gîndi el. După aceea întrebă, oarecum indiferent :

— L-ai mai văzut pe prietenul nostru comun, pe inginer ? Şi deoarece răspunsul întîrzia, Avakum continuă : De luni încoace ?

— Nici nu mă gîndesc să-l mai văd ! răspunse ea oarecum brutal.

Acum apa fîntînii arteziene începu să ţîşnească foarte interesant.

Avakum zise :

— Ce frumoase sînt faţadele astea roz ale caselor ! Îmi plac tare mult.

— Da ? se îndoi Sia. Acum trei luni aveai altă părere. Susţineai că sînt urîte, că seamănă cu nişte rufe puse la uscat ! Nu-ţi aminteşti ?

— Nu-mi amintesc — rîse Avakum.

— Şi mie îmi plac ! Sia rosti aceste cuvinte punînd în ele o anumită gingăşie. După care întrebă ca şi altădată : Vrei să ne plimbăm puţin prin parc ?

— De ce nu ! se bucură Avakum.

Şi, ca şi altădată, o luă de braţ şi, aplecîndu-se spre ea, îi spuse la ureche :

— Peste cincisprezece minute am o şedinţă la Institutul de arheologie. Hai să amînăm plimbarea noastră pe mîine, se poate ?

Sia ridică din umeri.

— Se poate — zise ea surîzînd.

11

— Şi aşa — reluă convorbirea colonelul Manov — am citit cele două rapoarte şi mi-am făcut o idee despre punctele dumneavoastră de vedere în această încurcată istorie. Privi spre Avakum, tăcu un timp, după care continuă : Între timp am primit şi cîteva informaţii bune, care confirmă şi întăresc teza căpitanului Slavi Kovacev. Şi anume că în noaptea de douăzeci şi doi spre douăzeci şi trei august, dascălul Metodi Paraşkevov a săvîrşit o agresiune împotriva sergentului de miliţie Stoian Markov Ştoimenov şi că acelaşi Metodi Paraşkevov a spart fereastra de la staţiunea militară geologică,

furînd o schiță strategică și două mii de leva... Tovarășul Avakum Zahov, care se îndoiește încă de vinovăția lui Metodi Parașkevov, trebuie să afle acum că serviciile noastre tehnice au găsit urme indiscutabile ale amprentelor lui pe cîteva bucăți din geamul spart ; că mucul provine de la țigara lui și poartă urmele degetelor sale ; și că același muc a fost strivit de bocancul pe care-l poartă. Aceste descoperiri, de care nimeni nu se poate îndoi, completate de celelalte dovezi — declarația sergentului de miliție, prosopul și cloroformul — pot să ne convingă în mod clar și categoric că toate concluziile la care, repet, a ajuns căpitanul Slavi Kovacev sînt juste. Nesinceritatea constantă în primele declarații ale lui Metodi Parașkevov, adică încercarea lui de a înșela pe anchetatori în ceea ce privește direcția plimbării sale, arată prima intenție a criminalului de a se sustrage de sub greutatea acuzației. Un singur lucru mă miră, și-mi permit să-l spun : anume că un om cu atîta experiență ca tovarășul Avakum Zahov nu s-a putut orienta la timp într-o problemă relativ simplă !

— Se întîmplă cîteodată și chestii de-astea ! rîse vesel Slavi Kovacev.

— Aici nu-i nimic de rîs — se încruntă colonelul. Și, întorcîndu-și privirea spre Avakum Zahov, îl întrebă oarecum îngrijorat : Ce s-a întîmplat de n-ați putut vedea adevăruri atît de izbitoare ?

Avakum ceru permisiunea să aprindă o țigară, trase cîteva fumuri, tăcu un timp, apoi spuse :

— Istoria e mult mai încurcată și mai complicată decît o vede colegul Slavi Kovacev. Nu e greu ca pe baza cîtorva dovezi să acuzi un om de fapte atît de grave. Greutatea constă în a putea descoperi adevărul,

atunci cînd dovezi indiscutabile îndreaptă cercetarea pe o pistă greşită.

— Dînsul numeşte aceste dovezi indiscutabile drept „urme false“ — spuse, gesticulînd cu ambele mîini, Slavi Kovacev.

— Nu-l întrerupeţi! se posomorî colonelul pentru a doua oară.

Manov evita tutunul, deoarece nu stătea bine cu tensiunea. Acum însă căută prin sertar, descoperi printre hîrtii o ţigară şi o aprinse cu plăcere la chibritul pe care i-l oferi Avakum.

— Ar fi bine ca stimatul meu coleg Slavi Kovacev să încerce o reconstituire a afacerii aşa cum îşi închipuie dînsul că s-au petrecut lucrurile — insistă Avakum. La rîndul meu, voi căuta să arăt punctele în care greşelile sale sînt cu totul evidente. În acest fel veţi constata că adevărul nu-i chiar atît de simplu cum pare la prima vedere.

Colonelul se aşeză mai bine în fotoliu şi, cu o plăcere vizibilă, trase din ţigara pe care o aprinsese.

— Dacă pentru tovarăşul Zahov întîmplarea nu este clară, i-o voi prezenta aşa cum s-a petrecut în realitate! rosti, pe un ton destul de prezumţios, Slavi Kovacev. Şi, lăsînd puţin ochii în jos, începu : Ceasul arată între unu şi două după miezul nopţii. Metodi Paraşkevov se întoarce dinspre „Zmeiţa“. „Zmeiţa“ este un loc sălbatic, pe care oamenii fără experienţă s-ar hotărî foarte greu să-l viziteze noaptea. Învăţătorul trece prin curtea staţiunii geologice, spune cîteva cuvinte sergentului de miliţie şi se preface că este foarte grăbit. Dar nu face decît cîţiva paşi în întuneric, apoi se întoarce deodată şi, cu un obiect de fier, îl loveşte pe sergent pe la spate. Neferici-

tul om îşi pierde cunoştinţa şi cade la pămînt. Atunci Metodi Paraşkevov scoate din buzunar fiola şi prosopul, pulverizează cloroform pe prosop şi leagă zdravăn capul victimei sale. În acest fel îşi asigură cîteva ore de linişte şi libertate de acţiune.

Aceasta este prima parte a dramei. Al doilea act începe astfel: Metodi Paraşkevov se apropie de fereastra staţiunii. Este un om înalt şi îi e uşor să ajungă la fereastră. Loveşte mai întîi în geam — o lovitură slabă, pentru a nu face zgomot, cu ajutorul aceluiaşi obiect de fier. A făcut o spărtură de ajuns de largă ca să poată băga mîna să apuce mînerul de fier. După care, îşi sprijină piciorul de perete şi începe să scoată atent geamul din cercevea. Cînd termină şi această treabă, se aşază jos pe pămînt şi, ca să se odihnească şi să capete puteri noi, aprinde o ţigară. Fireşte, ascunde ţigara aprinsă în mînă. Dar vremea trece. Calcă repede ţigara pe care n-a terminat s-o fumeze, se ridică din nou şi, rezemat de perete, începe să pilească cu o pilă de oţel una din zăbrelele de fier. Fiind subţire, făcută din fier moale, n-are nevoie, ca s-o pilească, decît de zece minute. Acum îndoaie zăbreaua pilită şi astfel îşi face loc suficient ca să pătrundă în cameră. Toate acestea durează cincisprezece-douăzeci de minute. Ajuns aci, deschide cu un şperaclu dulapul în care se află documentele şi banii. Ia schiţa de care are nevoie şi, ca să ascundă mobilul crimei, adică spionajul, ia şi cele două mii de leva care se găsesc pe raftul cel mai de sus al dulapului... După care eroul nostru se duce acasă, de parcă nici usturoi n-a mîncat şi nici gura nu-i miroase. Se culcă, aşa încălţat cum e, şi adoarme. În zori începe să-şi facă raniţa, ca şi cum s-ar pregăti să meargă în excursie sau la vînătoare,

În realitate însă, ca să ascundă narcoticul şi ca să lipsească în primele ore după descoperirea crimei.

Slavi Kovacev îşi şterse cu mîna sudoarea de pe frunte şi aruncă o privire indulgentă lui Avakum: „Ziceai că vrei să găseşti anumite puncte slabe în poziţiile mele! Hai, fir-ar să fie! Hai, dă-i drumul, ce mai stai?"

Şi cei trei tăcură cîtăva vreme.

— Îmi permiteţi să fac cîteva observaţii? întrebă Avakum.

Colonelul înclină capul în semn de aprobare.

Avakum se ridică din fotoliul în care sta şi începu să măsoare cu paşi mărunţi şi liniştiţi spaţiul dintre uşă şi fereastră.

— Distanţa de la pămînt şi pînă la marginea de jos a ferestrei măsoară exact doi metri şi cincisprezece centimetri. De la o asemenea înălţime geamul ferestrei nu poate fi spart decît cu ajutorul unui baston, al unei prăjini sau al unui alt obiect asemănător. Poate fi spart şi cu o piatră, cu condiţia ca agresorul să nu se teamă că ar face zgomot prea mare. Să presupunem că răufăcătorul a spart geamul într-unul din aceste feluri şi să mergem mai departe. Se ştie că rama ferestrei este în exterior, adică cerceveaua în care este prins geamul se află la un deget *în afara* zidului. Încercaţi să spargeţi un astfel de geam! Ce se va întîmpla? În toate cazurile, unul şi acelaşi lucru: bucăţi de sticlă mai mici sau mai mari vor cădea *neapărat* pe pămînt. Neapărat vor cădea pe pămînt şi aşchii de sticlă, chiar dacă sînt atît de mici încît nu se pot observa la prima privire. Dar de obicei, în asemenea cazuri, cad şi bucăţi mai mari. Vă rog să reţineţi cu atenţie un fapt: pe pămînt, chiar sub geamul spart, nu s-au descoperit nici bucăţi de sticlă, nici

așchii, nici fire oricît de mici, ba nici măcar praf de sticlă. Am cercetat pămîntul cu lupa și n-am constatat nici un fel de urmă de sticlă spartă. Să mergem mai departe. Colegul Slavi Kovacev afirmă că răufăcătorul și-a băgat mîna prin spărtura geamului, s-a sprijinit de zid și a început să scoată bucățile de geam din cercevea și să le arunce pe podea. După mine, afirmația nu poate sta în picioare, și iată de ce: cînd omul se sprijină de un perete, oricum ar fi acesta, neapărat și în toate cazurile va lăsa pe suprafața peretelui oarecare urme. Chiar dacă și-ar scoate încălțămintea, tot ar lăsa anumite urme. Desculți sau cu ciorapi, piciorul lasă întotdeauna semne sau urme. Iar pe perete, chiar sub fereastra spartă, și de o parte și de alta a ei, nu s-au descoperit nici un fel de urme. Am cercetat tencuiala cu lupa și n-am constatat nimic care să-mi arate urme de încălțăminte, urme de picior desculț sau în ciorap. Vă rog!

Avakum scoase din portvizitul său o serie de fotografii și le așeză pe birou, în fața colonelului.

— Acestea sînt sectoarele peretelui pe care le-am fotografiat cu un filtru special, ca să apară și porii tencuielii. Sectoarele sînt numerotate, și dacă le așezați după numere, o să aveți în fața dumneavoastră întreaga suprafață a acelei părți din tencuială care se ridică pînă la un metru, măsurat de la pămînt. Avakum surîse: Nu se văd nici un fel de urme de ținte de bocanc, nu-i așa?

Își aprinse încă o țigară și continuă iarăși să se plimbe prin cameră încoace și încolo.

— Colegul meu Slavi Kovacev afirmă că răufăcătorul s-a apucat de una din zăbrelele de fier și, sprijinindu-se cu piciorul de perete, a început să scoată cu cealaltă mînă bucățile de geam din cercevea și să le arunce pe podea. Eu l-aș întreba: de ce neapărat pe podea și nu pe pămînt? I-ar fi fost mult mai comod ca să arunce

bucățile afară, pe pămînt, decît înăuntru, în cameră. Dar, oricum ar fi, să trecem peste aceste amănunte. Sufletul omenesc nu se află sub un glob de sticlă, ca să-i poți citi toate intențiile. Nu-i așa ? Mai bine să ne întoarcem la bucățile de geam, e mai simplu. Și astfel, răufăcătorul scoate bucăți de sticlă, mai mici sau mai mari, și le aruncă pe podea. Noi am descoperit și am trimis la analiză două bucăți lungi de o palmă și jumătate și zece mai mici, cam cît o palmă de bărbat. Acum vă rog să aveți în vedere două lucruri : întîi, că podeaua casei lui Iliazov este acoperită cu plăci de piatră. Al doilea, că distanța de la aceste plăci de piatră și pînă la pervazul ferestrei este de un metru și cincizeci și trei de centimetri. Dacă azvîrliți de la această înălțime o bucată de geam pe piatră, bineînțeles că se va sparge în bucățele foarte mici. Fiecare dintre ele va fi cu mult mai mică decît o palmă. Or, noi am găsit două bucăți mari de trei palme. Nu mă pricep prea mult la duritatea sticlei, dar presupun că ferestrele casei lui Iliazov nu au fost făcute din sticlă de Jena. Mai departe. Colegul meu Slavi Kovacev afirmă că răufăcătorul a pilit cu o pilă de oțel zăbreaua de fier care se află la mijlocul ferestrei și că pe urmă a îndoit-o și și-a făcut loc ca să intre. Este adevărat că la fereastra stațiunii geologice se vede zăbreaua pilită și îndoită. Dar eu vreau să vă atrag atenția asupra următorului lucru : părțile pilite ale zăbrelei sînt mai largi înspre partea interioară, adică în partea dinspre cameră. Dacă dumneavoastră stați atîrnat de fereastră și aveți pila într-o mînă, o să vă fie de o mie de ori mai comod să piliți zăbreaua care vă împiedică pe partea dinspre dumneavoastră și nu pe cea *adversă*. Al doilea : cînd vreți să vă introduceți undeva și o bară de fier vă împiedică, și cînd aceasta este pilită pe

jumătate, este firesc s-o îndoiţi. Dar cum faceţi acest lucru ? Bineînţeles că o veţi îndoi împingînd-o şi nu trăgînd-o spre dumneavoastră. Din cele spuse de colegul meu reiese că răufăcătorul a procedat în cel de-al doilea mod, adică a îndoit zăbreaua trăgînd-o spre sine. Nu veţi găsi nicăieri pe lume un individ atît de prost şi de neîndemînatic. Dar să presupunem că omul nostru este cu totul neîndemînatic şi prost, de aceea a îndoit bara de fier trăgînd-o spre sine. Într-un asemenea caz se pune întrebarea : cum a reuşit în această situaţie să se strecoare în cameră ? Direcţia mişcării pe care o face pentru a se strecura *înăuntru* şi direcţia zăbrelei de fier scoasă *în afară* sînt contrarii una alteia.

Avakum scoase din portvizitul său o altă fotografie şi o puse pe masă.

— Judecaţi şi dumneavoastră — zise el — dacă poate să se strecoare un om prin spaţiul care se vede aici, fără să lase pe aceste vîrfuri pilite urme de haine sau rosături din pielea sa. În orice caz, eu am examinat cu lupa capetele pilite ale barei de fier şi n-am constatat nici un fel de urme de sînge sau de stofă. Mai am o singură observaţie şi voi termina. Colegul meu Slavi Kovacev afirmă că hoţul s-a apucat de bara de fier cu mîna. Ceea ce este adevărat, dar numai pe jumătate. Am cercetat cu lupa zăbreaua de fier şi n-am putut găsi pe ea urme care să arate că a fost în contact cu degetele sau cu palma omului. Am observat însă altceva : rugina de pe bară este puţin cam ştearsă la mijlocul ei, de parcă ar fi fost în contact cu un obiect de lînă. Am descoperit pe pervaz, cu ajutorul lupei, cîteva fire albastre în pilitura de fier. Nu poate fi nici o îndoială deci, individul a lucrat cu mănuşi. Aşa încît, după cum vedeţi, omul nostru nu e nici prost şi nici neîndemînatic ! Mă-

nuşile pe care le purta au fost făcute dintr-o lînă de culoare albastră.

Avakum se aşeză în fotoliul său şi tăcu. Tăceau cu toţii. Apoi Avakum zise :

— Din toate aceste observaţii mărunte, care provin totuşi din dovezi indiscutabile, se poate trage o concluzie bine întemeiată. Această concluzie trebuie să ne dea şi cheia cercetării : fereastra staţiunii geologice nu a fost spartă *dinafară*.

Slavi Kovacev îşi ridică privirea.

— Bine — zise el — accept această mică corectare. Metodi Paraşkevov a intrat în staţiunea geologică nu pe fereastră, ci pe uşă. Mare lucru ! A avut omul un şperaclu şi a intrat !

— Aşa ? rîse Avakum. Atunci ce l-a determinat pe Metodi Paraşkevov să spargă geamul pe dinăuntru, să scoată atent bucăţile de sticlă din cercevea, să lase pe ele amprentele degetelor sale şi să le aşeze atent pe podea ? Ce l-a determinat ca, după aceea, să-şi pună mănuşile în mînă, să pilească bara de fier şi s-o îndoaie în afară ? Dacă avea o cheie sau un şperaclu cu care putea deschide uşa dinafară, care să-i asigure intrarea şi ieşirea fără zgomot din staţiunea geologică, de ce a mai făcut toate cele de mai sus ?

Obrajii lui Slavi Kovacev roşiră şi el îşi lăsă ochii în jos.

— Părerea mea, în cazul de faţă, este următoarea. Avakum se ridică din fotoliul şi începu din nou să se plimbe. Persoana X, care deocamdată nu ne este cunoscută, a primit misiunea de a sustrage din staţiunea geologică un anumit document de importanţă strategică. Aceasta este o variantă. Mai există şi altă variantă posi-

bilă : persoana X nu a primit nici un fel de misiune, ci pur şi simplu a vrut să arunce o bănuială gravă asupra unui om care-l stingherea sau care era foarte periculos pentru el. Există şi a treia variantă : *o combinaţie* a primelor două variante.

Într-un mod pe care nu-l cunoşteam, acest individ X a reuşit să obţină bucăţi de geam care poartă amprentele degetelor lui Metodi Paraşkevov. Mai departe, lucrurile sînt simple : individul pătrunde în staţiunea geologică în noaptea de douăzeci şi doi spre douăzeci şi trei august deschizînd uşa cu cheia. Neapărat cu cheia, deoarece atunci cînd a părăsit staţiunea a avut grijă să încuie uşa la loc. Deschide fereastra şi o sparge, luînd o parte din bucăţile de geam cu sine şi lăsînd pe podea acele bucăţi de care era sigur că au pe ele amprentele degetelor lui Metodi Paraşkevov. După aceea, pentru ca faptul să pară şi mai verosimil, taie cu pila bara de fier, o îndoaie şi, cînd toate acestea sînt gata, omul nostru se strecoară binişor afară. Desigur că mă veţi întreba : dar cloroformul şi prosopul ? Dar mucul de ţigară pe care se vede urma bocancului lui Metodi ? Nu e greu de loc să răspundem la aceste întrebări. Să ne închipuim că noi trei locuim la Momcilovo şi că tovarăşul Manov posedă, de exemplu, cianură de potasiu ; că acest fapt, posedarea cianurii de potasiu, este cunoscut de cîţiva oameni. Între timp, în ascuns, îmi procur şi eu aceeaşi otravă şi ucid cu ea pe colegul meu Slavi Kovacev. Nimeni nu ştie că eu posed această rară otravă şi de aceea, măcar la început, nimeni n-o să mă bănuiască de crimă. În schimb, foarte mulţi îl vor bănui pe tovarăşul Manov, deoarece îşi vor aminti că el, tovarăşul Manov, este acela care dispune de această rară otravă. La fel şi individul X, care ştia că Metodi Paraşkevov are cloroform, şi că

la Momcilovo numai Metodi Paraşkevov are cloroform, se hotărăşte să acţioneze folosind nu altă substanţă, ci neapărat cloroformul. În practică, domnul X a urmat zicala populară : „Cu un glonte ucid doi iepuri". Adică, pe de o parte îşi va atinge scopul urmărit, iar pe de alta va îndrepta bănuiala asupra unei anumite persoane. În cazul de faţă, persoana X a utilizat cloroformul său. În ceea ce priveşte prosopul, eu cred că persoana X l-a furat de la învăţător în seara zilei de douăzeci şi doi august. În ceea ce priveşte mucul de ţigară, poate fi ceva întîmplător. Bineînţeles, ţigara este a învăţătorului. Trecînd pe sub fereastră, şi-a aruncat ţigara, pe care n-o fumase de tot, şi a strivit-o cu piciorul.

După cum vedeţi, individul X e un om prevăzător şi care ştie bine să combine lucrurile. Adresa lui nu trebuie căutată nicidecum printre cei lipsiţi de inteligenţă sau printre nepricepuţi, şi în orice caz trebuie căutată printre oamenii cu ocupaţii intelectuale. Dar cu toată „priceperea" şi „inteligenţa" sa, domnul X a făcut cîteva greşeli de neiertat. De altfel, dacă aceşti criminali n-ar face greşeli, atunci crimele lor n-ar mai fi descoperite niciodată, nu-i aşa ? Şi tocmai în asta constă problema noastră : să observăm la timp aceste greşeli. Eu cred că sistemul de diversiune utilizat de domnul X este în general bine gîndit şi dibaci executat. Totuşi, tocmai în executare s-au strecurat cîteva greşeli esenţiale. În primul rînd, domnul X n-a avut grijă să lase pe peretele staţiunii geologice cîteva zgîrieturi, care să pară a fi fost făcute de piciorul unui om. În al doilea rînd, nu s-a gîndit să arunce jos, pe pămînt, sub fereastra spartă, cîteva bucăţi şi aşchii din acelaşi geam. În al treilea rînd, X a făcut marea greşeală de a pili bara de fier pe dinăuntru, şi atunci cînd a îndoit-o, a îndoit-o în afară, în loc

s-o îndoaie înăuntru. De asemenea, o greșeală grosolană este și aceea că a lăsat pe podeaua de piatră bucăți prea mari de sticlă. Dacă domnul X ar fi știut să înlăture aceste greșeli mici, dar fatale, eu n-aș fi putut în nici un caz să descopăr caracterul diversionist al crimei. Aș fi presupus și eu, așa cum presupune colegul meu Slavi Kovacev, că autorul agresiunii este învățătorul Metodi Parașkevov.

Avakum stătu cîtva timp la fereastră. Jos, pe trotuarul din față, mergea alene un tînăr cu o pălărie de fetru moale. Pășea încet și privea distrat în jur. „De obicei, bărbații poartă pălăria lăsată puțin pe urechea dreaptă — gîndi Avakum. Asta însă o poartă invers, lăsată pe urechea stîngă." Pe urmă își dădu deodată seama că stă cu spatele la colonel. „Nu e nici cuviincios și nici regulamentar" — se mustră el în gînd și se întoarse repede la locul său.

Colonelul cotrobăia iarăși prin sertar — căuta, se vede, vreo țigară rătăcită — și făcu aceasta îndelung și foarte concentrat.

Avakum își aminti din nou de omul cu pălăria de fetru, care mergea încet și privea distrat în jur. „A primit o știre neplăcută sau e tulburat de un lucru oarecare, de ceva care i-a încurcat dintr-o dată planurile" — gîndi el.

Slavi Kovacev oftă reținut, își mișcă brusc capul și se ridică. Fața lui avea încă o expresie de încredere în sine, dar pălise puțin și cutele de pe frunte și din jurul ochilor erau parcă mai lungi și mai adînci.

„Acum, ambiția lui se zbate ca un șarpe călcat pe coadă" — își zise Avakum și se simți deodată cuprins de o undă de tristețe. Dar de cine îi părea mai rău în clipa aceea — de omul deziluzionat care mergea pe stradă

purtînd pălăria aceea de fetru, sau de colegul său tulburat — asta nu putea nici el spune.

Colonelul găsi ţigara rătăcită, se uită la ea cîteva clipe, apoi ca şi cum s-ar fi supărat de ceva, o strivi între degete şi-o aruncă în coşul de hîrtii. Îşi ridică ochii spre Slavi Kovacev, tăcut.

— Eh — vorbi în sfîrşit, dînd din umeri — dumneata, tovarăşe căpitan, doreşti, desigur, să-ţi permit să te retragi.

— Vă rog să-mi permiteţi să plec — zise încet Slavi Kovacev.

Colonelul se ridică şi îi întinse mîna.

— Îţi mulţumesc pentru osteneala dumitale — rosti el.

Slavi Kovacev îşi încruntă sprîncenele de parcă l-ar fi apucat dintr-o dată durerea de măsele.

— Poţi, începînd chiar de astăzi, să-ţi reiei serviciul dumitale obişnuit — spuse rece colonelul.

Slavi Kovacev făcu un pas spre Avakum ca să-şi ia rămas bun de la el. Strînse în mîna sa umedă dreapta colegului său şi îi zîmbi. Mîna umedă, zîmbetul, strîngerea de mîna prietenească — toate acestea îl întristară şi mai mult pe Avakum. Se lăsă şi mai adînc în fotoliu şi rămase cu privirea pironită asupra dungilor colorate ale covorului.

Colonelul Manov veni lîngă el şi-i puse mîna pe umăr.

— Astăzi la prînz eşti invitatul meu. Chiar acum am să-i dau telefon Cristinei să ne facă nişte iofca cu varză dulce şi cu mult piper negru. Mi se pare că asta era mîncarea ta favorită ? Şi o să-i spun să pună la cişmea două sticle de „Muscat de Karlovo". O să stropim mîncarea ta ungurească cu vinul nostru bulgăresc, şi rezultatul va fi excelent.

În timp ce Avakum căuta cuvintele cele mai potrivite ca să scape de invitaţie, colonelul comunică la telefon dorinţele sale. Faţa lui strălucea de bucurie. În clipa asta părea mai tînăr — aşa cum şi-l amintea Avakum în anii aceia cînd lucraseră împreună la secţia operativă.

Cînd termină convorbirea telefonică şi aşeză receptorul în furcă, colonelul îşi puse coatele pe masă şi tuşi.

— Tovarăşe Zahov — reluă iar firul convorbirii colonelul, tuşind din nou, ca să îndepărteze din glasul său tonul intim — după cît ştiu, dumneata te afli în concediu, nu este aşa ?

— Da, sînt în concediul meu de odihnă — răspunse Avakum. „Iarăşi începe jocul ăsta de-a v-aţi ascunselea" — îşi zise el în gînd şi adăugă cu voce tare : Mi-am întrerupt temporar concediul, dar sînt hotărît să mi-l reiau de mîine.

— Da, da... — dădu din cap, după obiceiul său, colonelul. Foarte bine ! Se înţelege, e dreptul dumitale. Marea, plaja, soarele sînt lucruri plăcute, nici vorbă. Stă omul la soare, se odihneşte, nu se gîndeşte la nimic. Trăieşte, ca să zicem aşa, fericit şi fără grijă.

Avakum îşi aminti că a doua zi fixase o întîlnire cu Sia şi zîmbi.

— Da — oftă colonelul. Mă bucur. Între timp, Metodi Paraşkevov al dumneavoastră e doar la un pas de spînzurătoare. Trebuie să-ţi spun că pe omul acesta nu-l aşteaptă nimic bun.

Avakum simţi cum i se urcă tot sîngele în obraji.

— Voiai, mi se pare, să mergi la Varna, la „Nisipurile de aur" sau aşa ceva — continuă colonelul. În fiecare vară spun şi eu că o să mă tolănesc pe nisipurile astea, dar mai departe de băile de la Banki[1] nu ajung. În

[1] Staţiune balneoclimaterică în imediata apropiere a Sofiei. (n.t.)

schimb, cîteodată, iarna, se întîmplă să mă duc şi la mare... În interes de serviciu, bineînţeles... În orice caz, voiam să-ţi spun că situaţia acestui Metodi Paraşkevov nu este de loc roză. Ştii şi dumneata, desigur, că justiţia se ia după fapte indiscutabile şi după dovezi evidente. Iar toate faptele şi dovezile evidente şi indiscutabile pledează împotriva învăţătorului, oricît ai regreta... Sînt sigur că ipotezele dumitale sînt absolut întemeiate, dar justiţia nu se ia după ipoteze, ci după fapte. Urmele indiscutabile lăsate pe geamul spart de către degetele lui Metodi Paraşkevov alcătuiesc un fapt sigur, nu-i aşa ? Că bara de fier a fost îndoită înăuntru şi nu în afară, s-o ia dracu ! De asta sînt zăbrele, ca să se poată îndoi şi înăuntru şi în afară. Adică, vreau să zic, tovarăşe Zahov, că numai atunci cînd ipotezele dumitale vor fi îmbrăcate în fapte, adică numai atunci cînd domnul X va fi descoperit şi prins, numai atunci Metodi Paraşkevov va vedea lumina zilei, cum zice o vorbă. Dar problema nu se reduce numai la Metodi Paraşkevov. Dacă ancheta începe şi se termină cu el, se va realiza tocmai acel lucru pe care-l urmăresc duşmanii : adevăratul criminal, spionul poate, va rămîne liber şi cu mîinile dezlegate... Un asemenea spion abil şi dibaci, pe linia frontierei — îţi închipui, desigur, tovarăşe Zahov, ce înseamnă asta ! Da... Dar unii zic că la „Ţărmul însorit" ar fi mai plăcut decît la „Nisipurile de aur". E adevărat ? În acest caz, de ce n-ai pleca să faci plajă acolo ?... O să stai la soare pe dunele de nisip, o să respiri aerul umed şi sărat al mării... Poate se întîmplă să găseşti la vreun restaurant şi ceva iofca cu varză dulce...

Acum, Avakum nu mai simţea că-i ard obrajii, ci, dimpotrivă, îi era frig, din ce în ce mai frig. Îl ascultase dis-

trat pe colonel, ba unele cuvinte nici nu le auzise, deoarece de mai multe ori îi trecuseră pe dinaintea ochilor fațade roze, cu balcoane galbene, iar în urechi îi răsunase cunoscutul zgomot pe care-l face apa unei fîntîni arteziene. Pe urmă gîndi: „De ce oare n-o mai fi vrînd să-l întîlnească pe inginer?" Colonelul vorbea de spînzurarea lui Metodi Parașkevov și de iofca cu varză. Îi vorbea de „Țărmul însorit", dar, cine știe de ce, în loc de dunele de nisip de la „Țărmul însorit", în fața ochilor lui apărură negurile albului pe care le văzuse în văile adînci ale „Zmeiței". Și se întrebă: „Îl vor spînzura oare pe Metodi Parașkevov?" Și dintr-o dată simți că în sufletul său totul se potolise, că era o liniște deplină. Colonelul vorbea de ifoca cu varză și de aerul sărat al mării, iar el parcă vedea, în liniștea deplină din sufletul său, desenul pe care mîna cine știe cui îl săpase odinioară pe cana de pămînt, o săgeată cu multe aripioare, gata să ajungă o căprioară care fuge.

— Tovarășe colonel — zise el zîmbind — dacă nu aveți nimic împotrivă, mi-aș amîna concediul pe un timp nedeterminat. La urma urmei, nici la Momcilovo clima nu-i chiar atît de neplăcută! Știți? Este acolo un loc numit „Zmeița", care, ca frumusețe, mi se pare că nu-i cu nimic mai prejos decît „Țărmul însorit".

Colonelul începu să caute din nou prin sertarul său, răscolind totul ca să găsească o țigară. Deși n-avea guturai, trase puternic aer pe nas și se încruntă. Se încruntă, desigur, pentru că în sertar nu mai reuși să descopere nici o țigară. Pe urmă luă iar receptorul și, aruncînd spre Avakum o privire în care se citea bucuria și emoția, zise cu glas triumfător:

— Vreau să-i spun Cristinei să mai pună la cișmea încă o sticlă. Cred că n-ai nimic împotrivă, nu-i așa?

Vă povestesc lucrurile acestea aşa cum le văd şi le înţeleg acum, cînd sînt de domeniul trecutului, cînd totul s-a sfîrşit şi s-a lămurit. S-a scurs de atunci mai bine de un an de zile.

Aşa se face că, acum vreo trei zile — era într-o sîmbătă, spre seară — am ieşit să mă plimb pe drumul ce duce spre satul vecin — Lăkite. Tare-mi mai place să mă plimb pe drumul ăsta! E neted şi moale, acoperit întotdeauna cu un strat gros de praf, de ţi se pare, atunci cînd calci pe el, că mergi pe un covor nesfîrşit. De-o parte şi de alta a drumului se ridică nişte dealuri domoale. Unele din coamele lor, mai înalte sau mai scunde, sînt acoperite cu păduri de brad; altele par învelite în cearşafuri verzi ici-colo împestriţate de afine şi păducel. Un iepure vine ţopăind pînă în mijlocul drumului, se opreşte şi, înainte de a-l trece, ciuleşte urechile atent şi ascultă. Pe urmă, şontîc-şontîc, îşi saltă la deal fundul cenuşiu, ştergîndu-şi urmele lăsate de-a lungul tufişului de lîngă drum. Ştiu eu unde se duce acest tîlhar cumsecade: se strecoară prin grădinile de zarzavat din Momcilovo ca să ronţăie nişte varză creaţă şi puţin ardei gras, din cel dulce. Poftă bună!... În amurg zboară liliecii. Îi vezi trecînd — şi, cît ai clipi din ochi, le pierzi urma. Pretutindeni miroase a iarbă şi a brad. Şi e atîta linişte, încît dacă auzi de undeva strigătul încă somnoros al vreunei păsări de noapte, ţi se pare că ţi-a urlat în urechi cine ştie ce fiară a pădurii. De cîte ori n-am tresărit şi eu de frică, lăsîndu-mă înşelat ca un prost, mai ales atunci cînd coteam pe drumul care trece pe lingă „Zmeiţa"... Dar m-am învăţat să umblu prin aceste locuri în marş forţat, ca la armată. Fac astfel de

exerciţii deoarece am auzit vorbindu-se că marşul forţat întăreşte inima. Şi o ţin aşa pînă ce „Zmeiţa" cea singuratică rămîne la o sută de paşi în urma mea. Pe urmă revin la pasul meu obişnuit. Acum, dinspre păşunea dintre Momcilovo şi Lăkite răsună glasul liniştit al unei mulţimi de tălăngi — pasc acolo sute de oi. Lătratul cîinilor ce străbate din depărtare şi îmi ajunge la urechi îmi pare un salut voios. Sînt vesel. N-au decît să latre, doar asta-i treaba cîinilor!

Uite, datorită tuturor acestora, tare mi-e drag drumul care duce de la Momcilovo la Lăkite. Pe drumul ăsta trece cîteodată şi doctoriţa Naceva, cînd se duce să viziteze bolnavii prin cine ştie ce coclauri. Dar e un amănunt fără importanţă. În primul rînd, eu mă plimb pe drumul dintre cele două sate ca să admir frumuseţile naturii. E adevărat că se întîmplă cîteodată să ne întîlnim, pentru că ştiu foarte bine cam pe la ce oră se întoarce ea din vizitele pe care le face în părţile astea. Dar, aşa cum am spus mai înainte, este un amănunt care n-are nici o importanţă.

De acest amănunt m-am izbit cu totul întîmplător şi alaltăieri, cînd am fost iarăşi să fac o plimbare spre Lăkite. Îşi pusese pe umeri un şal de lînă moale, de culoarea rezedei, şi de sub franjurile lui lungi i se vedeau mîinile goale pînă mai sus de coate. O însoţea un băieţandru, al cărui nas semăna foarte bine cu o virgulă făcută de un începător.

Ne-am oprit şi, ca de obicei, am vorbit şi noi despre una-alta. Fusese în mahalaua lui Inge, la o tînără pomacă [1]. Femeia avea să nască în curînd. Bărbatu-său

[1] Pomaci — bulgari trecuţi la mahomedanism, locuind în părţile munţilor Rodopi. (n.t.)

lucra la Madan [1], era udarnic şi cîştiga bani frumoşi. Pomaca o întrebase: „O să fie băiat?" Tare ar vrea, săraca, să dăruiască soţului ei un băiat! De aceea, doctoriţa i-a răspuns: „Neapărat o să fie băiat". Atunci femeia l-a strigat pe frate-său şi i-a spus să o conducă pe „doftoră" pînă la Lăkite.

— I-am spus „întoarce-te", dar nu vrea — rîdea veselă colega mea. Se uită la mine cu atîta drag, cu ochii ăia negri, şi se ţine după mine de parcă-ar fi legat cu frînghie!

Am ascultat cu multă atenţie povestea asta. Pe urmă am observat că doctoriţa mă privea şireată şi, ca să zic aşa, destul de intim. Mi-am zis atunci: „Să-i spun oare că vaca noastră, Raşka, a dat în vara asta o producţie de lapte record?" Dar înainte de a-i comunica acest caz interesant, am observat că, mişcîndu-şi umerii, şalul ei ca rezeda i se desfăcuse cu totul pe piept.

— Ei, ce-i? mă întrebă ea, şi în tonul ei şiret simţii ceva deosebit.

Mi s-a părut că nu e momentul potrivit ca să-i dau noutăţi în legătură cu producţia de lapte a Raşkăi noastre. De asemenea, mi s-a părut că nu-i frumos pentru un om serios ca mine să rămîn cu gura căscată şi să mă uit de atît de aproape la pieptul ei. De aceea am lăsat capul în jos şi-am început să fac cu vîrful pantofilor diferite figuri geometrice în praful şoselei. Atunci ea a spus dintr-o dată şi cu totul pe neaşteptate:

— Hai să mergem, Ali, că se întunecă!

S-a întors şi a rîs cu atîta poftă, încît a simţit nevoia să-şi proptească mîinile în şolduri. Cu toate că rîsul ei

[1] Oraş nou, ridicat după 9 Septembrie 1944, în apropiere de graniţa cu Grecia. (n.t.)

m-a jignit, am constatat încă o dată că are un picior lung şi frumos ca o căprioară şi o talie foarte subţire.

Pe urmă am pornit-o spre Momcilovo, nu prea bine dispus. Voiam să aflu cauza rîsului aceluia neaşteptat. Se pare că m-am gîndit la multe, deoarece, cînd mi-am ridicat ochii ca să mă uit în jur, mi-am dat seama că „Zmeiţa" rămăsese mult în urmă. Asta înseamnă că trecusem pe lîngă locul acela neplăcut tot aşa cum trecusem astăzi de dimineaţă pe lîngă cîrciuma lui Ilcio. Eram mulţumit de mine şi m-am simţit ceva mai vesel.

Mi-era dat însă ca în seara asta să am o surpriză şi mai mare. Cînd m-am apropiat de Momcilovo, am văzut în faţa mea un nor de praf care se apropia repede de mine. „Asta este o maşină" — mi-am zis şi, prudent, am luat-o pe marginea drumului. N-au trecut nici cîteva minute, şi un GAZ verde-închis a trecut în goană pe lîngă mine. Mi-am vînturat mîna prin faţa ochilor ca să agit puţin aerul şi să nu mai înghit atîta praf. Am ascultat : în spatele meu s-a auzit un scrîşnet de frîne, urmat de zgomotul roţilor care se hîrjîiau pe pămîntul uscat. M-am întors îndată şi am văzut un om sărind repede din maşină şi dînd fuga spre mine. N-am avut timp să fac presupuneri, deoarece, pînă să mă gîndesc, m-am şi simţit îmbrăţişat de două mîini puternice.

Era Avakum.

Slăbise puţin şi părea mai bătrîn, aşa cum îl vedeam acum, cu fruntea brăzdată de cute mai multe şi mai adînci. Încărunţise cu totul pe la tîmple. Privirea, tot atît de pătrunzătoare şi fermă, cerceta, căutînd şi sfredelind mereu cine ştie ce, dar această caracteristică a sa, odinioară abia vizibilă, era acum evidentă.

— Ai fost la Lăkite, ca s-o vezi pe doctoriţa Naceva — surîse el, ţinîndu-mă încă de umeri. Dar în ciuda planurilor pe care ţi le-ai făcut, din întîlnirea asta n-a

ieşit nimic, şi de aceea te întorci la Momcilovo cu nasul în jos. Eh, veterinar visător ce eşti, n-ai învăţat pînă acum de la căpitanul Kaludiev cum trebuie să te porţi cu femeile ?

Am îndrugat ceva, iar el m-a îmbrăţişat şi m-a bătut din nou pe umeri.

Pe urmă mi-a spus că era în drum spre Smolian, unde avea o treabă urgentă, şi de aceea nu putuse să se abată pe la Momcilovo. Îmi făgădui însă că la întoarcere, peste o săptămînă-două, o să fie cîteva zile oaspetele meu, aşa încît mătuşa Spiridoniţa să ţină seama de treaba asta şi să ducă undeva vampirul ăla cu gîtul gol.

Iar mai departe mi-a spus :

— Peste o lună de zile vor sosi la „Zmeiţa" nişte brigăzi de mineri. Auzi, veterinar visător ce eşti ? O să înceapă o viaţă nouă aici, pe care cei din Momcilovo nici în vis n-au îndrăznit s-o întrevadă. „Zmeiţa" o să dea, aşa cum prevedea învăţătorul Metodi, un minereu preţios !

După aceea îmi strînse mîna mai-mai să mi-o frîngă, dădu fuga la maşina care şi pornise şi, dintr-un salt, fu alături de şofer. Automobilul se pierdu apoi într-un nor de praf.

Acasă, mătuşa Spiridoniţa mă întîmpină veselă.

— Ţi-am făcut o ciorbă de găină — zise ea bucuroasă.

După cină, m-am suit în podul grajdului şi m-am întins pe fînul proaspăt cosit, cu mîinile sub cap. Am auzit un ropot slab de olane : începea o ploaie liniştită. „Prima ploaie de toamnă" — gîndi eu.

Căutam să-mi închipui cum se îngrămădeau norii grei pe fruntea golaşă a Karabairului. Nu era nimic

vesel în tabloul ăsta. Atunci m-am întors pe partea dreaptă şi am încercat să mă gîndesc la Avakum.

A doua zi, cînd m-am întors de la ferma de vaci, am pus o peniţă nouă în toc şi m-am apucat să scriu continuarea acestei încurcate întîmplări.

Afară, ploaia continua să cadă.

13

După prînzul de la colonelul Manov, unde îndemînatica Cristina, cea cu obrajii rotofei, îl ospătă cu mîncărurile lui favorite, Avakum se duse la biblioteca Institutului de arheologie, unde rămase pînă seara. Răsfoi tot ceea ce se putea găsi referitor la acea regiune, îşi luă cîteva note şi pe la ora 9 seara se întoarse acasă cu capul tobă de atîta citit. Toată noaptea nu visă decît călăreţi cu coifuri şi zale, ziduri de cetăţi dărîmate şi pasuri înalte de munte, străjuite de turnuri crenelate. Într-un rînd i se păru că unul dintre turnuri era văruit într-o culoare roz-deschis şi că avea printre metereze un mic balcon, ca un cuib de pasăre, împletit din nişte fire galbene, probabil de papură. I se păru, de asemenea, că în acest cuib stătea Sia, iar părul ei lucea în soare pe parc-ar fi fost de aur. Privea undeva cu mîna făcută streaşină deasupra ochilor, şi el voi să strige: „Aici sînt!", dar, cine ştie de ce, nu putea articula nici un cuvînt. Pe urmă se întrebase: „Dar, de fapt, unde mă aflu?", deoarece avea senzaţia că turnul acela cu balcon se îndepărta mereu de ochii lui, iar el sta pironit locului şi nu putea să vadă ce se petrece înăuntru, în cuibul de papură. Dar îndată ce se întrebă „unde mă

aflu", turnul şi cuibul dispărură de parcă le-ar fi înghiţit pămîntul. Se trezi, îşi dădu seama că se afla în patul său şi, chiar dacă nu deschise ochii, simţi că noaptea era pe sfîrşite.

Nu-i plăcea să stea în pat cînd era treaz şi de aceea sări din aşternut, se întinse de-şi dezmorţi oasele şi, păşind în vîrful picioarelor, se duse în bucătărie de se spălă pe faţă cu apă rece. După aceea se reîntoarse în cameră, scoase din garderob costumul sport de culoare cafenie, se îmbrăcă şi îşi făcu cu toată atenţia un nod frumos la cravata sa albastră. Nu putea suferi un nod şleampăt la cravată, buzunarul de sus al hainei fără batistă şi pantofii prăfuiţi sau — ferească sfîntul! — murdari de noroi. Dacă toate acestea nu erau în perfectă ordine, atunci devenea nervos, se supăra din nimica toată şi se simţea ca un călător care şi-a uitat acasă ce era mai important de luat.

Pe urmă se apucă să-şi facă geamantanul său uriaş. Cu îndemînarea unei adevărate gospodine, îşi aranjă lenjeria şi echipamentul turistic. Puse înăuntru cîteva sticluţe cu diferite soluţii chimice, două cutii de cartuşe şi o lopată cu coada scurtă, în tocul său de piele. Cînd totul fu gata, încuie broaştele cu chei secrete şi încheie cureaua petrecută pe deasupra învelitorii de pînză. Scrise cîteva litere şi cifre pe un cartonaş alb, îl legă cu un şnur colorat de mînerul geamantanului şi, după ce examină totul încă o dată, se îndreptă spre telefon.

Peste un sfert de ceas sosi sergentul de serviciu de la direcţie.

— Geamantanul ăsta împreună cu o staţie de emisie pe unde scurte să fie trasportate la Direcţia Regională Smolian cu o maşină de serviciu şi păstrate acolo pînă la noi dispoziţii.

Mai avea încă două lucruri de făcut: să-i dea un telefon Siei şi să-şi ia rămas bun de la gazdă.

Cu Sia chestiunea era mai complicată. Nu voia să se gîndească la ea, dar îşi aminti foarte bine că seara, înainte de a adormi, căutase un mijloc prin care să rezolve cu bine situaţia asta delicată. Astăzi, ea o să vină la staţia de tramvai, o să-l aştepte, o să se uite în toate părţile şi iar o să-l aştepte. O să fie îmbrăcată în rochia ei cea mai frumoasă, o să aibă surîsul cel mai fermecător, o să-şi facă buzele cu rujul cel mai fin — ca să nu-i pună întrebări indiscrete, să n-o întrebe de inginer. La dracu cu inginerul ăsta! Mai bine şi-ar fi văzut de curenţii lui de înaltă tensiune, decît să-şi bage coada în treburile lor. Dar cum să-i vorbească?

Dacă s-ar duce la ea şi i-ar spune: „Aşa şi pe dincolo, m-au trimis urgent la mai ştiu eu care săpături" — ea o să întrebe: „Dar cum, aşa, deodată? Şi unde se fac, mă rog, săpăturile astea?"

Ce să-i răspundă? Săpăturilor n-o să le fie nici cald, nici rece dacă s-ar duce, de pildă, cu o întîrziere de o zi, doar cu o singură zi. Da, aici era punctul cel mai vulnerabil al planului său. Pe urmă, Bulgaria nu era Extremul Orient ca să-i poţi spune: „O să facem săpături undeva, în Altai — nici eu singur nu ştiu prea bine pe unde". În Bulgaria, totul e la doi paşi, ca-n palmă, aproape.

Cel mai bine ar fi să nu-i spună nimic. Măcar în primele zile trebuie să dispară şi să se piardă undeva, în necunoscut. Totuşi n-o putea lăsa nici pe ea să aştepte aşa, degeaba. O fată în cea mai frumoasă rochie a ei, cu surîsul cel mai fermecător, să aştepte aşa, zadarnic, într-o staţie de tramvai, e un lucru cu totul neplăcut. S-ar dispreţui toată viaţa dacă ar fi în stare să-şi pună iubita, în mod conştient, într-o asemenea situaţie.

«Nu-mi rămîne decît o singură soluţie: să-i dau o télegramă. „Plec urgent pe un nou şantier"» Dar telegrama e ceva protocolar, creează o atmosferă de pedantism, de birocratism, de parc-ar fi cine ştie ce conţopist. Unei fete care a trecut printr-o deziluzie oarecare şi a aşteptat ziua asta făurindu-şi atîtea visuri, unei asemenea fete să-i trimiţi o telegramă laconică — înseamnă să-ţi iei de la ea rămas bun cu o mîndră şi rece înclinare a capului. Or, el nu voia să pară prezumţios şi nesimţitor, nu voia să se joace de-a „la revedere" abia dînd din cap, aşa cum fac unii şefi cînd îşi iau adio de la foştii lor subalterni. Adică, mai pe scurt, trebuia să-i scrie o scrisoare. Slavă Domnului, există poştă-fulger şi deci va primi scrisoarea înainte de a-şi termina pregătirile pentru întîlnirea de după-amiază.

Sia — scrisese numai Sia, deoarece nu-i plăceau adjectivele — *fac parte dintr-o brigadă care pleacă peste un sfert de oră cu maşina. Nu ţi-am telefonat pentru că n-am voit să te scol din somn.*

Cred că va fi foarte bine şi foarte nimerit să-ţi petreci concediul acasă, la ţară. În curînd începe culesul viilor şi va fi foarte plăcut.

Sper ca într-o lună de zile să terminăm săpăturile. Se spune că şantierul ar fi interesant şi că promite un bogat material arheologic.

Poate că nu-ţi voi scrie, ca să nu-ţi reţin atenţia. Dar cred că uneori, în timpul meu liber, o să mă gîndesc la tine.

Îţi doresc din toată inima petrecere frumoasă.

Şi semnă.

Citi de două ori scrisoarea, îndreptă cîteva litere mai neclare şi se declară foarte mulţumit. Rîndurile sale nu dezvăluiau şi nici nu promiteau nimic. Şi nici nu obligau

cu nimic. „Să-şi ducă viaţa aşa ca şi cum nici n-aş exista pe lumea asta" — oftă Avakum.

Ceasul era aproape opt. Intră în bucătărie şi dădu politicos mîna cu gazda sa, care tocmai îşi pusese ochelarii cu lentile groase, deoarece avea de ales nişte orez.

— Plec într-o călătorie mai lungă — rosti zîmbitor Avakum. Fac parte dintr-o expediţie arheologică, aşa încît să nu mă aşteptaţi mai curînd de-o lună-două.

Bătrîna femeie îşi ridică ochelarii deasupra sprîncenelor şi îl privi mirată.

— Aveţi aici chiria pe două luni — adăugă Avakum şi puse pe masă cîteva bancnote. Dacă voi fi silit să mai întîrzii, o să vă trimit banii prin poştă.

— Să vă feriţi de şerpi — zise femeia cu privirea pironită în ochii lui. Prin bălăriile alea pe unde umblaţi, să ştiţi că sînt o mulţime de şerpi. Dar puloverul acela gros vi l-aţi luat ?

Avakum dădu din cap afirmativ.

— Dar chinină ?

Peste o oră zbura cu avionul spre Varna. Deasupra Balcanilor intrară deodată în nori şi în cabină se întunecă de parcă s-ar fi lăsat seara. Avionul luă înălţime mai mare, străbătu straturile de ceaţă şi în cîteva minute umbra sa impetuoasă aluneca pe covorul de nori.

Aterizară pe aerodromul de lîngă Gorna Oreahoviţa [1]. Avakum coborî din avion — bagajul său consta doar dintr-un larg pardesiu bej, pe care-l purta aruncat pe umăr.

Respiră adînc, făcu cîţiva paşi şi zîmbi : era în locurile natale. Pînă la Tîrnovo, cu o trăsură, nu făcea nici o oră.

---

[1] Oraş în centrul Bulgariei, la nord de munţii Balcani. (n.t.)

„La întoarcere o să mă abat neapărat" — gîndi el. Se uită în jurul său şi intră în cabina telefonică.

Aştepta să decoleze avionul, apoi aprinse o ţigară şi o porni pe drumul care ducea spre oraş. Acolo îl aştepta o maşină „Pobeda". Şoferul, un tînăr înalt, stătea rezemat de motor, mînca nişte seminţe de floarea-soarelui şi privea vesel în jurul său.

— Noroc — i se adresă Avakum. Nu-mi dai şi mie cîteva seminţe?

Tînărul îl privi tăcut şi continuă să ronţăie.

Avakum rîse.

— Dar pînă la Tîrgovişte[1] mă duci?

Cum auzi aceste cuvinte, şoferul luă poziţia, ciocni călcîiele şi deschise imediat portiera maşinii.

— Am primit ordin să fiu la dispoziţia dumneavoastră — zise el.

„Pobeda" trecu în goană pe lîngă satul Arbănaşi[2] şi peste cîteva minute intră în mahalalele dinspre răsărit ale oraşului. Avakum trase perdelele de la geamuri, se ghemui într-un colţ al canapelei şi închise ochii. „Piaţa 9 Septembrie — începu să aprecieze el... Acum coborîm pe lîngă Sfatul Popular al oraşului... O cotitură, a doua... — se lăsă pe spătarul canapelei. Acum trecem tocmai pe lîngă casa noastră, pe lîngă curtea cu boltă de viţă şi cu cele trei tufe de liliac. Poate că mama e în curte şi priveşte în urma maşinii!"

Îşi aprinse necăjit o ţigară. Cînd o termină şi focul începu să-i ardă degetele, deschise ochii şi privi înain-

[1] Oraş în nordul Bulgariei. (n.t.)

[2] Sat în apropiere de Tîrnovo. Localitate istorică. Aci îşi avea casa în care poposea în drum spre Constantinopol Constantin Brîncoveanu. (n.t.)

tea sa — mașina mătura parcă panglica neagră a șoselei : trecuseră de Kozarevet...

Se opriră cîteva minute la Tîrgoviște și mașina trase în fața poștei. În timp ce Avakum vorbea la telefon, șoferul scoase un pumn de semințe și începu din nou să le spargă în dinți. Era înăbușitor de cald, mirosea a cenușă și a pietriș încins.

La Preslav ajunseră pe la orele trei după-masă. Avakum dădu drumul mașinii, strînse mîna șoferului și o porni cu pași repezi spre centrul orașului. Străzile erau pustii, pe pomii plini de praf nu tremura nici o frunză, totul părea că moțăie în liniște și pace.

După ce se asigură de cameră la hotel, Avakum chemă o birjă scorojită și ceru să-l ducă în orașul vechi. Cînd se apropiară de parcul dintre orașul nou și cel vechi, lăsă trăsura să meargă singură înainte, iar el o porni încet pe aleea principală. Lîngă monumentul cu bustul lui Boris Spirov, partizanul căzut în lupta contra fasciștilor, văzu un bărbat scund și îndesat, cu haină albă și pantaloni negri. Fața lui rotundă era toată transpirată.

— Fă-te că nu mă cunoști — îi strecură printre dinți Avakum, cînd văzu că acesta voia să-l întîmpine zîmbind.

Se uită apoi în jurul său și se opri în fața statuii. Bărbatul cu sacou alb rămase și el lîngă același momonument.

— Am nevoie de date asupra lui Metodi Parașkevov — îi spuse repede Avakum. Despre el, despre părinții lui și despre toate rudele sale. La fel și despre oamenii cu care a avut legături mai strînse. Cine sînt, unde se află acum și cu ce se ocupă. Mîine seară ne întîlnim tot aici, ca să-mi raportezi... După o clipă de tăcere continuă : Și să-ți intre bine în cap — aci vocea sa deveni severă — eu sînt arheolog și n-am nimic comun cu colaboratorii militari, ai înțeles ?

Bărbatul dădu uşor din cap.

— Voi studia materialele în timpul nopţii şi dacă voi avea nevoie de ceva date suplimentare, mă vei găsi poimîine, pe la opt dimineaţa, la cofetăria din faţa hotelului. Dacă n-o să am nevoie de ele, atunci n-o să mă vezi la cofetărie şi poţi considera că ţi-ai îndeplinit misiunea aşa cum trebuie.

Se mai uită puţin la inscripţia de sub bust, apoi se întoarse şi îşi continuă drumul spre ieşirea din parc. Acolo îl aştepta şi trăsura cea scorojită. Birjarul moţăia pe capră cu gura căscată şi cu şapca trasă pe o parte.

De acum înainte şi pînă a doua zi seara, Avakum fu numai arheolog. Metodi Paraşkevov, necunoscutul individ X, locul cel tainic numit „Zmeiţa", toate încetară parcă să mai existe. Mai întîi făcu o vizită protocolară directorului muzeului, cu care avu o lungă convorbire. Pe urmă privi din nou materialele expuse şi, cu toate că pe unele dintre ele le vedea pentru a zecea oară, rămase aci pînă seara. A doua zi rătăci printre ruinele zidului interior al cetăţii, schiţă în carnetul său ornamente ale cornişelor de la Biserica de Aur [1], apoi luă iarăşi aceeaşi trăsură scorojită, care-l trecu dincolo, pe malul drept al rîului Ticea. Printre tufişuri şi coastele expuse la soare se vedeau ruinele temeliilor mănăstirilor din Preslav, atît de vestite odinioară.

Îşi umplu luleaua cu tutun, se aşeză la umbră şi începu să tragă cu poftă din ea. Fumul se ridica în rotocoale mari în aerul încălzit. Pe deasupra capului său zburau coţofene care ţipau strident, iar sus de tot, în înaltul cerului de un albastru-pal, se rotea un vultur cu

[1] Important monument arhitectonic din Preslav. (n.t.)

aripile nemişcate. Pietre sfărîmate, bălării prin care mai mult ca sigur mişunau şerpi, miros de pămînt încins şi de frunziş ars de soare, iar deasupra şi pretutindeni — o linişte grea şi apăsătoare. Avakum surîse: „*Sic transit gloria mundi*[1]. Poate tocmai aici, în locul ăsta, ţarul Simeon[2] — după cum însemnă cu pana sa ascuţită Cernorizeţ Hrabr[3] — şi-a amintit de sîngeroasa bătălie de la Aheloi[4], şi a murit de inimă rea, fiindcă n-a putut să cucerească Constantinopolul. *Sic transit gloria mundi!* Singurul lucru important e să laşi amintiri frumoase celor de după tine".

Spre seară aduse cu sine în cămăruţa de la hotel un plic mare, cu însemnări scrise de mînă şi la maşină. Erau date despre Metodi Paraşkevov.

Poate că ar fi nimerit să punem, de pildă, o întrebare ca aceasta: Iată, necunoscutul domn X — după ipoteza expusă în faţa colonelului Manov — este adevăratul criminal. El l-a lovit pe sergentul Stoian, a spart

---

[1] Aşa trece gloria lumii (în limba latină). (n.t.)

[2] Cel mai vestit ţar bulgar (893—927). A întins hotarele Bulgariei pînă la cele trei mări — Adriatică, Neagră şi Egee. A irosit forţele poporului şi finanţele ţării în războaie cu bizantinii, încercînd — fără să reuşească — cucerirea Constantinopolului. În timpul său — veacul de aur — cultura feudală cunoaşte o mare înflorire. (n.t.)

[3] Unul dintre cei mai originali scriitori bulgari din vremea lui Simeon. Mare polemist în apărarea alfabetului bulgar (chirilic). (n.t.)

[4] Rîu în apropiere de Mesembria, unde în 917 ţarul Simeon a repurtat o mare victorie asupra bizantinilor, urmărindu-i pînă în apropiere de Constantinopol. După această victorie, Simeon s-a proclamat ţar al bulgarilor. (n.t.)

fereastra stațiunii geologice, a furat schița strategică etc. Iar Metodi Paraşkevov, „dascălul" din Momcilovo, bănuitul criminal, este în realitate un om nevinovat. Atunci pentru ce Avakum adună date despre acest om nevinovat, şi asta nu aşa în văzul lumii, ci conspirativ, cu mii de măsuri de precauție ?

Mie, cronicarul acestei istorii, puteți să-mi puneți o asemenea întrebare — şi nu o dată, ci de zece ori. Căci tot de atîtea ori o să vă răspund foarte serios şi cu multă plăcere. Avakum însă ar fi surîs puțin, ca de obicei, şi ar fi tăcut.

Era cu totul convins că mergea pe un drum bun şi că făcea tocmai ceea ce trebuia făcut. Dacă diversiunea creată împotriva lui Metodi Paraşkevov era doar o răzbunare personală, atunci spera să găsească cheia acestei afaceri în biografia învățătorului, iar datele noi descoperite l-ar fi pus uşor pe urmele necunoscutului domn X. Dar dacă în biografia lui Paraşkevov nu exista ceva care să dovedească relații mai aparte cu vreo persoană oarecare, în acest caz era clar că în mobilul crimei nu jucau nici un rol motivele subiective şi sentimentele personale.

Mai era şi a treia soluție, la care Avakum se gîndea adesea. Această periculoasă posibilitate ar fi răsturnat cu totul ipoteza sa. De fapt, Avakum îşi construise ipoteza pe cîteva greşeli greu de sesizat, dar evidente. Pînă aici totul mergea bine, totul se baza pe principiul logic că pînă la urmă greşelile mărunte demască şi descoperă pe criminal. Admirabil. Dar, ca şi în matematici, şi în cercetări de acest fel este necesar uneori, pentru rezolvarea problemelor mai dificile, să se procedeze prin recurgerea la contrariu.

Avakum cunoştea acest principiu matematic şi, cînd era necesar, îl aplica în practică. Faptul că afară, pe

pămînt, nu se găsiseră bucăţi de geam spart, că pe tencuială nu erau urme, că zăbreaua era pilită pe dinăuntru şi îndoită în afară, că pe podeaua de piatră fuseseră găsite bucăţile acelea mari de geam — toate acestea erau într-adevăr greşeli, dar cine putea să afirme cu siguranţă absolută că n-au fost făcute înadins, cu o anumită intenţie ?

Avakum presupunea şi „contrariul" : că persoana X face greşeli intenţionate, pentru ca, bazîndu-se pe ele, anchetatorii să creadă că în cazul de faţă ar fi, chipurile, o diversiune, dar, în fapt, nefiind o adevărată diversiune. Sau şi mai simplu : că Metodi Paraşkevov vrea să apară drept victima unei diversiuni — de unde ar rezulta că Metodi Paraşkevov şi individul X sînt una şi aceeaşi persoană.

În această contraipoteză era un anumit procent de probabilitate. Un procent extrem de redus însă, deoarece presupunea o dibăcie extraordinară a criminalului — lucru care, în practică, se întîlnea foarte rar. În orice caz, Avakum se hotărîse să supună această contraipoteză unei verificări extrem de severe, ca să nu rămînă nici o urmă de îndoială asupra posibilităţii unei identităţi între Metodi Paraşkevov şi misteriosul domn X. Va urmări viaţa învăţătorului din anii adolescenţei şi pînă în ziua şi ora crimei din acea noapte — căci această cercetare alcătuia de fapt introducerea în problema pe care trebuia s-o rezolve.

Îşi scoase carneţelul, îşi umplu pipa cu tutun, se instală comod la masă şi începu să citească.

A doua zi de dimineaţă, la orele opt fix, bărbatul cu haină albă intră în cofetărie, se uită la mesele goale şi respiră uşurat. Cu toate că nu-şi luase gustarea de dimi-

neață, ceru o limonadă și o bău dintr-o dată, cu deosebită plăcere.

De la Preslav, Avakum plecă la Kolarovgrad, dar nu rămase în oraș, ci își luă pentru cîteva zile o cameră în satul vecin — Madara. Aici — o dată la Peștera cea Mare, iar peste trei zile la ruinele de lîngă sat — Avakum primi două plicuri voluminoase care conțineau date atît despre Metodi Parașkevov, cît și despre aceia în mijlocul cărora trăise și cu care avusese legături.

Plecă apoi la Provadia. Aici stătu trei zile, în care timp nu părăsi odaia decît uneori, seara, ca să facă mici plimbări pe străzile din vecinătatea hotelului.

În a unsprezecea zi de la plecarea sa din Sofia, sosi la Plovdiv. Drumul de la gară și pînă la locuința ce-i fusese rezervată îl străbătu cu o mașină de serviciu. Perdelele de la ferestrele mașinii erau lăsate, iar sergentul care-l însoți nu scoase nici un cuvînt tot drumul.

Noua sa locuință era confortabilă, însorită, avea baie și o terasă acoperită, pe care se vedeau cîteva șezlonguri cu pînză colorată. Îl servea o femeie în vîrstă, care nu părăsea bucătăria decît atunci cînd era chemată.

Avakum dădu bani sergentului și-l rugă să-i cumpere haine de schimb și o sticlă cu apă de colonie. După aceea făcu o baie, se băgă în așternutul curat și rece al patului, închise ochii și adormi imediat.

Se trezi tocmai seara. Abia cînd se întunecă își părăsi locuința — curat, bărbierit, parfumat. Semăna totuși foarte puțin cu el însuși, deoarece avea o mustață tunsă scurt, purta ochelari, iar sprîncenele-i erau amîndouă

la fel de negre. Cu pardesiul său bej aruncat pe umăr, oarecum distrat şi cu o expresie lipsită de orice griji, o porni spre centrul oraşului.

Reveni acasă în zori, cînd muncitorii grăbeau spre fabrici ca să intre în schimbul de dimineaţă.

Cu mici modificări, acesta îi fu programul în toate zilele şi nopţile pe care le petrecu la Plovdiv. Ieşea seara şi se întorcea în zori.

Seara, Avakum se ducea la Direcţia regională, se încuia în camera secretarului, îşi lua creionul şi carnetul şi începea să răsfoiască o mulţime de dosare groase. Îl interesau mai ales acele dosare care conţineau materiale despre întîmplările petrecute la frontieră în ultimii doi-trei ani. Treceri de diversionişti în interiorul ţării, stabilirea locului şi descoperirea agenturilor de spionaj, acţiunile de spionaj de pe frontieră etc. Citea şi recitea totul cu atenţie încordată atunci cînd locul acţiunii erau raioanele de graniţă de la Momcilovo sau cele învecinate.

Înainte de a se duce la Direcţia regională, Avakum trecea întîi pe la „Trakia", un restaurant destul de departe de centru şi unde, aşezat într-un colţ singuratic, lua masa şi asculta muzică vreo jumătate de oră. Orchestra era bună şi cînta de obicei melodii vesele, dar, ciudat, această muzică veselă îl întrista pe Avakum, de parcă ar fi ascultat cine ştie ce melodii sumbre, sau s-ar fi aflat undeva, departe, tocmai la capătul lumii. În clipele acelea îi venea să ceară o băutură tare şi bătea cu inelul în farfurie, dar atunci cînd ospătarul venea la masa lui, se încrunta, făcea plata şi părăsea repede restaurantul.

Se culca pe la orele şapte dimineaţa şi se scula la douăsprezece. După ce făcea un duş rece şi reconfor-

tant, lua masa de prînz, care consta din două pahare mari de cafea și un sandviș subțire. După aceea își lua țigările și scrumiera și începea să lucreze.

Încă de cînd era la Madara ceruse de la Direcție date suplimentare asupra lui Metodi Parașkevov, referitoare la timpul cînd nu funcționase în învățămînt, adică între 9 septembrie 1944 și începutul anului 1947.

În afară de acestea, îl rugă pe colonelul Manov să-i trimită coordonatele emisiilor clandestine de radio interceptate de goniometriștii serviciului de contrainformații precum și dosarele geologilor de la stațiunea din Momcilovo.

Aceste materiale îi fuseseră predate a doua zi după sosirea sa la Plovdiv.

Acum, portretul lui Metodi Parașkevov începu să se contureze tot mai clar în mintea sa. Bineînțeles, îl vedea doar „din profil" — nu avea încă date despre perioada petrecută la Momcilovo, pentru ca învățătorul să poată fi văzut „en face". Dar și văzut „din profil", chipul învățătorului coincidea cu felul în care și-l închipuise Avakum, chiar înainte de a cunoaște aceste amănunte.

În tot neamul lui Metodi Parașkevov, atît din partea tatălui cît și a mamei, nu exista nici o persoană cu atitudini reacționare. Toate rudele sale, mai apropiate sau mai depărtate, munceau acum cu multă tragere de inimă în gospodăriile cooperatiste, iar doi dintre verii săi fuseseră decorați cu medalii de argint pentru succesele pe care le obținuseră în cultivarea specialităților de struguri de masă „Dimiat" [1]. Ca învățător, Metodi Parașkevov stătuse departe de mișcările politice, cu toate că unele referințe lăsau să se întrevadă anumite „simpatii ascunse"

[1] Specie de struguri de desert, răspîndită în Bulgaria. (n.t.)

față de elevii care aveau atitudini progresiste. Nimeni însă nu afirmase ceva în legătură cu simpatiile sale ascunse față de „cei de dreapta".

Cele mai multe referințe îl prezentau pe Metodi Parașkevov ca pe un om liniștit și foarte modest, care nu ținea de loc la o viață comodă, avînd, ca să zicem așa, un spirit spartan. Se lăsa să se înțeleagă că omul era puțin cam închis în sine, tăcut și cu un caracter destul de ferm. Dar toți afirmau că era un învățător minunat, că-l interesau cărțile științifice și că-i plăceau excursiile. După chimie, a doua sa pasiune era geologia — pretutindeni pe unde fusese învățător lăsase în urma sa mici colecții geologice aranjate cu grijă. Unii afirmau că nu se putuse căsători tocmai din această cauză — pierdea prea multă vreme ca să colecționeze diverse pietre și cheltuia mulți bani pentru tot felul de cărți, instrumente, preparate și acizi.

Din nici o referință însă nu lipsea sublinierea altei caracteristici, și anume pasiunea pentru vînătoare, moștenită de la tatăl său. Bunicul său Ignat fusese renumit în tot județul ca cel mai dibaci vînător de lupi. La rîndul său, Metodi nu era numai un iscusit țintaș, dar se pricepea foarte bine și la împăierea vînatului — nu exista cabinet de științele naturale unde iepurii, vulpile, bufnițele și potîrnichile împăiate de el să nu pară ca vii. Nu se cunoștea motivul care-l determinase să-și părăsească modesta sa existență de învățător și să se stabilească la Sofia. Amănuntele privitoare la acești doi ani nu erau prea limpezi. Ceea ce era clar era că se întreținuse cu banii rezultați din vînzarea viei părintești, că-și cumpărase o carabină de vînătoare de la un străin, un englez se pare, și că înaintase o cerere pentru a fi primit în ser-

viciul Institutului de mine şi geologie. Nu fusese însă numit la acest institut, deoarece, pe cererea sa, şeful de cadre pusese următoarea rezoluţie : „Nu corespunde din punct de vedere politic". Gazda sa din acea vreme, un mecanic de locomotivă, dăduse despre el următoarele referinţe : „Tăcut, singuratic, citeşte mult şi merge des la vînătoare. Are o puşcă minunată, îşi face singur gloanţele, iar vînatul pe care-l aduce îl dăruieşte cu dragă inimă tuturor. Un om liniştit şi închis în sine. Nevastă-mea Vasilica se supăra foarte mult pe dînsul, deoarece umplea camera cu o droaie de pietre. Pe masa lui erau totdeauna o mulţime de sticle mici şi mari, cu diverse chimicale, tot soiul de lupe şi diverse ciocane. Într-un timp îşi cumpărase chiar un mic microscop, de ocazie, dar în stare foarte bună, deoarece lucea de parcă ar fi fost de aur. În ziua aceea l-am auzit pentru prima dată fluierînd. Era desigur vesel pentru că-şi cumpărase microscopul. Nu primea pe nimeni, îşi plătea chiria regulat, dar era foarte zgîrcit în ceea ce priveşte propria sa îmbrăcăminte. Nevastă-mea Vasilica, care-i spăla rufele, trebuia să-i cîrpească foarte des gulerele cămăşilor. Am fost mulţumiţi de dînsul, după cum şi el a fost mulţumit de noi. Cînd ne-a anunţat că pleacă la ţară ca învăţător, nevastă-mea s-a întristat foarte mult. I-a lăsat ca amintire o maşină de spirt foarte frumoasă, de fabricaţie străină".

După ce culese esenţialul din toate aceste hîrtii, Avakum îşi frecă bucuros mîinile : deocamdată nu avea nici un temei să creadă că domnul X era una şi aceeaşi persoană cu Metodi Paraşkevov.

În a cincea zi de la sosirea sa la Plovdiv, Avakum plecă la Smolian.

14

La Smolian îl ajunse scrisoarea colonelului Manov. Şeful său îi scria următoarele:

...Şi cum îţi spuneam, am citit procesele-verbale ale celor dintîi interogatorii luate acuzatului Metodi Paraşkevov. Le-am citit cu multă atenţie şi pot să spun că ştiu şi acum tot atîta cît ştiam şi la început. Oricum, vreau să-ţi citez cîteva puncte care mie, personal, mi se par interesante.

La primul interogatoriu, omul nostru l-a invitat să vorbească rostind obişnuita formulă:

„Povestiţi-ne ceva despre dumneavoastră". Metodi Paraşkevov a oftat: „Ce să vă spun despre mine, cînd dumneavoastră mi-aţi luat posibilitatea să fac un lucru interesant şi folositor, în care-mi puneam atîtea speranţe!" „Şi ce vă gîndeaţi să faceţi?" l-a întrebat anchetatorul. Metodi a tăcut şi după aceea a zis zîmbind: „Mă gîndisem să mă căsătoresc — după care a continuat pe acelaşi ton: Pentru un flăcău tomnatic ca mine, acesta trebuie să fie un adevărat eveniment de care face să vorbeşti, nu este aşa?"

Anchetatorul l-a întrebat: „Cum ne explicaţi plimbările dumneavoastră atît de dese prin munţi?" Metodi a răspuns: „Mă duceam la vînătoare". „La vînătoare, omul se duce cu puşca, iar dumneavoastră plecaţi de multe ori fără puşcă. Se duce oare cineva la vînat fără puşcă?" „Bineînţeles că nu — a răspuns Metodi, adăugînd: Dar în afară de vînătoare mă mai duceam şi pentru alte interese". „Şi anume?" l-a întrebat anchetatorul. „Studiez natura".

Anchetatorul l-a întrebat: „Dumneavoastră, cetăţene, afirmaţi că în noaptea de 22 spre 23 august aţi ieşit să

vă plimbaţi dincolo de sat, spre răsărit. Iar martorii v-au întîlnit pe drumul care duce spre satul Lăkite, adică într-o direcţie opusă aceleia pe care o indicaţi. De ce ne induceţi în eroare?" „Aceasta este o chestiune particulară a mea" — a răspuns învăţătorul. După care şi-a strîns buzele şi a încetat să mai scoată vreo vorbă în această problemă.

La al doilea interogatoriu, anchetatorul l-a întrebat: „Anul trecut, în regiunea «Zmeiţa», a fost ucis, într-un schimb de focuri cu organele autorităţilor, diversionistul Kademov din satul Lăkite. Dumneavoastră l-aţi cunoscut pe acest om?" „L-am cunoscut — a răspuns Metodi. Avea un ochi bun şi o mînă sigură. Era un vînător iscusit". „Mergeaţi deseori la vînătoare cu Kademov?" „Ne-am întîlnit de cîteva ori prin munţi". „Dar nu vă amintiţi cumva cînd v-aţi întîlnit ultima dată?" Metodi a răspuns foarte liniştit: „Mi se pare că s-a întîmplat cam cu un an înainte de fuga lui spre sud". „Şi cînd v-aţi mai văzut după această ultimă întîlnire?" „Ne-am fi putut vedea poate în ziua înmormîntării lui, dar mi-a fost lene să bat drumul pînă la Lăkite" — a răspuns zîmbind Metodi.

La al treilea interogatoriu, anchetatorul l-a întrebat: „Dumneavoastră, cetăţene Paraşkevov, negaţi participarea dumneavoastră la atacarea staţiunii geologice. Dar atunci cum puteţi explica prezenţa amprentelor dumneavoastră pe bucăţile de geam spart?" „Dacă aş fi detectiv, v-aş satisface într-un fel oarecare curiozitatea — a ridicat din umeri Metodi Paraşkevov. Iar după ce s-a mai gîndit puţin, a adăugat: Există o singură posibilitate: ca, în timp ce dormeam, să-mi fi luat cineva degetele de la mînă. Să le fi luat, să se fi dus cu ele la staţiunea geologică şi să fi spart geamul. Apoi să se fi întors înapoi şi

să mi le fi pus din nou la loc. Dumneavoastră ce credeţi ?" „Sînteţi neserios" — a răspuns anchetatorul. „Dimpotrivă ! Sînt tot atît de serios pe cît sînt de serioase toate acuzaţiile dumneavoastră !" l-a fulgerat din ochi, supărat, Metodi.

Atunci anchetatorul a cerut să i se aducă fiola cu cloroform, prosopul şi mucul de ţigară şi l-a întrebat : „Cunoaşteţi aceste lucruri ?" „Sigur că le cunosc ! a zis Metodi. Fiola şi prosopul sînt fără îndoială ale mele, deoarece le-am cumpărat cu banii mei. Cît priveşte acest muc de ţigară — s-a uitat la el cîtva timp — nu sînt sigur dacă provine de la ţigara mea sau de la alta. Toate mucurile astea seamănă între ele ca nişte fraţi gemeni". „Vă rog — a zis anchetatorul — nu vă faceţi prea multe gînduri în legătură cu mucul de ţigară. Am avut noi grijă să efectuăm toate cercetările, şi expertiza a stabilit că pe el există urmele degetelor şi ale bocancilor dumneavoastră". „Atunci şi mucul de ţigară este al meu — a surîs Metodi, adăugînd : Mi-amintesc că, atunci cînd am trecut pe lîngă staţiunea geologică, mi-am aruncat ţigara undeva prin apropierea ferestrei, şi pentru că sufla un vînt puternic, am strivit-o cu bocancul, ca să nu dau foc la ceva". „Aveţi o memorie foarte bună — a spus anchetatorul — şi de aceea o să vă amintiţi desigur cu uşurinţă cum s-a îmbibat prosopul dumneavoastră cu cloroform şi în ce fel a ajuns el să se înfăşoare în jurul feţei sergentului Stoian".

Metodi Paraşkevov a tăcut îndelung. „Haide, vorbiţi !" l-a îndemnat anchetatorul. „Din cloroformul meu — a spus Metodi — nu s-a consumat în seara aceea nici o picătură, deoarece ţin foarte bine minte gradaţia de pe fiolă, liniuţa pînă la care ajunsese lichidul. Acum văd că lichidul se află la aceeaşi liniuţă". „Dar, în afară de dum-

neavoastră, mai poate confirma cineva acest lucru ?" a zis rîzînd anchetatorul. Metodi a ridicat din umeri și pe urmă a rîs și el. „Să știți că istoria asta cu prosopul meu este într-adevăr curioasă — a zis el. Și tot atît de curioasă este și chestiunea amprentelor mele. Dacă sînteți un detectiv bun, dumneavoastră trebuie să lămuriți aceste lucruri, și pentru dumneavoastră și pentru mine. Dar dacă vă pierdeți vremea în jurul modestei mele persoane, vă asigur că niciodată n-o să ajungeți la adevăr". „Deocamdată adevărul se învîrtește tocmai în jurul modestei dumneavoastră persoane" — l-a amenințat anchetatorul. Metodi a tăcut un timp, pe urmă a adăugat : „În ceea ce mă privește, n-am de ce să mă tem, deoarece n-am avut absolut nimic de-a face cu această urîtă istorie și sînt destui oameni cu cap care o vor dovedi. Mai e posibil oare astăzi ca cineva să fie judecat și condamnat pentru o crimă pe care n-a săvîrșit-o ? Vă rog să nu mă faceți să rîd, pentru că nu fac parte dintre oamenii cărora le place rîsul".

Așa s-a încheiat cel de-al treilea interogatoriu.

Se pare că acuzatul nu înțelege sau nu sesizează situația gravă în care se găsește. Această naivitate e frumoasă, dar e în același timp foarte primejdioasă pentru respectivul dascăl. E bine că omul e liniștit și nu e dominat de teamă. E primejdios însă optimismul său, credința că totul se va termina cu bine și că deasupra capului său nu planează nici o amenințare. El nu știe că faptele și dovezile materiale ale acestui caz sînt de așa natură, încît poate fi dat în judecată imediat. Încercare premeditată de crimă, atacarea unui obiectiv militar, sustragerea unui document de importanță strategică — știi foarte bine cum se pedepsesc toate astea. Și dacă dosarul n-a ajuns încă în mîinile procurorului, cauza nu este lipsa de dovezi împotriva acuzatului — asemenea dovezi există

şi sînt indiscutabile! Cauza este dorinţa noastră de a descoperi cît mai multe din firele acestei crime, adică să dibuim organizaţia, oamenii care fac parte din ea şi centrala care-i conduce. Bineînţeles, dacă nu vom reuşi, dacă ancheta se va prelungi prea mult şi îşi va pierde din eficacitate, atunci Metodi Paraşkevov, chiar dacă va fi singurul acuzat în acest proces, va fi dat în judecată. Deocamdată aşa stau lucrurile.

În ceea ce priveşte măsurile de apărare pe care le-am luat — în afară de trimiterea ta la Momcilovo — rezultatele obţinute pînă acum nu sînt deosebite, dar trebuie să le ştii şi tu. Întîi: după toate probabilităţile, schiţa strategică furată nu a fost trimisă peste graniţă — sectorul de frontieră Momcilovo, ca şi sectoarele vecine, se află sub o strictă supraveghere. Nu s-a constatat pînă acum nici măcar o încercare de apropiere de linia frontierei. Ceea ce nu înseamnă de loc că respectivul document nu a căzut în mîinile spionajului străin. Al doilea: goniometriştii noştri, lucrînd intens, au recepţionat o a doua radiogramă cifrată, cu un conţinut foarte redus şi transmisă de o staţie de radio pe unde ultrascurte, de la vreo 20 de kilometri nord-nord-vest de Momcilovo, la 24 august. Locul staţiei clandestine nu s-a putut stabili cu precizie absolută — emisiunea a durat circa jumătate de minut. În timpul emisiei, în apropierea liniei de frontieră a zburat un avion străin.

Îţi voi trimite — probabil chiar mîine — liniile de intersecţie ale celor două emisii anterioare pe unde ultrascurte; de asemenea şi coordonatele aproximative ale locului de unde s-a transmis ultima radiogramă cifrată. Din nefericire, toate trei radiogramele sînt încă nedescifrate. Ceea ce este sigur însă este că staţia de recepţie a fost una şi aceeaşi în toate cele trei cazuri. Să te îngrijeşti să

ai legătură regulată, cît şi ori de cîte ori ai nevoie, cu Direcţia regională din Smolian şi să faci aşa încît să poţi fi sigur — chiar în calitatea ta de arheolog — de ajutorul şi colaborarea tuturor oamenilor cinstiţi. Fii atent, şi cînd ieşi afară din sat nu umbla niciodată fără o armă bine pusă la punct. Am dat dispoziţii să ai zi şi noapte legătură radiofonică cu Sofia...

Avakum citi această scrisoare în camera hotelului la care trăsese. Îşi notă cîteva date în carnetul său, după care aprinse un chibrit şi arse scrisoarea.

Se duse la fereastră şi, rezemat de pervazul ei, privi îndelung afară. Dimineaţa era posomorîtă, cenuşie. Cerul de deasupra dealurilor era de plumb.

15

Prima mea întîlnire cu acest om mi-a rămas întipărită în minte în culorile cele mai sumbre. Iată cum s-a întîmplat :

La Momcilovo sînt două cîrciumi (le spun aşa cum li se zicea înainte) ; cea mai mare şi mai nouă dintre ele are o firmă modernă din tablă, pe care scrie cu litere frumoase : „Restaurantul Karabair". Restaurantul ocupă jumătate din noua clădire a cooperativei, are ferestre largi, care dau spre stradă, iar înăuntru e foarte curat — mesele au feţe de mese albe, tejgheaua luceşte de curăţenie, la fel şi rafturile din spatele ei. Cei din Momcilovo sînt tare mîndri de noul lor restaurant şi vin cu plăcere aici ca să bea un rachiu de mentă şi să asculte radioul, chiar dacă se simt oarecum stînjeniţi de feţele de mese prea curate şi de podeaua atît de lucitoare. Aici vin să ia

masa la prînz cei trei învăţători de la Şcoala mixtă, contabilul gospodăriei şi maiorul cartograf Ştefan Ingiov. Seara, această societate serioasă se măreşte, deoarece mai vin aici şi tînărul agronom cu soţia sa, totdeauna veselă şi cu o floare galbenă la ureche.

Cealaltă — vechea cîrciumă din Momcilovo — se află în capătul dinspre răsărit al satului, tocmai la răscrucea unde se despart cele două drumuri: cel care duce spre mahalaua de sus şi cel care merge spre satul Lăkite. E o clădire scundă, cu un singur cat, veche şi scorojită de vreme, cu o singură fereastră bine zăbrelită, cu patru trepte de piatră în faţa uşii înguste. Sub streaşina ei părăginită nu se vede nici o firmă. Abia mai poţi citi cele două rînduri scrise acum vreo douăzeci şi cinci de ani de mîna vechiului proprietar, şterse acum de ploi:

Băuturi spirtoase.
Tutun şi ţigări.

Dedesubt, unde ar fi trebuit să fie numele cîrciumarului, s-a tras nu de mult o dungă groasă de vopsea roşie.

Cei din Momcilovo o numesc cîrciuma lui Ilcio.

Înăuntru, cîrciuma lui Ilcio nu e atît de plăcută cît pare de afară. De încăpătoare e încăpătoare — cuprinde zece mese de lemn, aşezate la doi paşi una de alta. Podeaua e de pămînt, iar tavanul de grinzi înnegrite. Tejgheaua de lemn e aşezată chiar în faţa intrării, dar puţin spre dreapta, iar spre stînga, în colţ, se află un vechi cămin cu lanţul atîrnînd deasupra vetrei. Coşul căminului este negru de fumul care s-a aşternut pe el de zeci de ani încoace.

Între cămin şi tejghea exista pe vremuri o uşă, dar acum n-au mai rămas decît rama şi balamalele, căci uşa propriu-zisă a fost scoasă. Pe aici se intră într-o odaie

mică, cu bănci joase pe lîngă pereţi, acoperite cu covoare vărgate, vechi şi roase. În coloritul lor predomină galbenul — sînt ţesute în dungi galbene, late, înconjurate de dreptunghiuri roşii şi albastre. În mijlocul camerei se află o masă lungă, cu picioare scurte şi şchioape. Lumina pătrunde aci printr-o ferestruie îngustă şi lungă, care priveşte spre răscrucea de drumuri. Deoarece cîrciuma e construită pe o mică înălţime, de la această fereastră se poate vedea chiar minaretul vechii geamii din mahalaua de sus şi o bună parte din drumul care duce spre satul Lăkite.

Bineînţeles, „Restaurantul Karabair" a atras cea mai mare parte din vechea clientelă a cîrciumii lui Ilcio. „Karabair" are şi radio, vara are şi bere, găseşti aici şi ciorbă caldă, ca şi numeroase feluri de gustări de luat la o ţuică. Era vizitat de oamenii mai de seamă din sat şi devenise un fel de club al gospodăriei colective, care se îmbogăţise în ultimii doi-trei ani. În „Restaurantul Karabair", ca şi în clădirea modernă a Şcolii mixte, cei din Momcilovo vedeau parcă simbolul noului care pătrundea şi în viaţa lor.

Cîrciuma lui Ilcio, atît de vestită pe vremuri, îşi pierdu treptat faima, rămase pustie şi începu să semene cu un fel de monument părăsit, amintind lucruri de demult trecute şi care nu se vor mai întoarce niciodată. Mai veneau aici bătrînii, cîţiva beţivi paşnici şi, din cînd în cînd, se mai abăteau tăietorii de lemne din mahalaua de sus, care nu se puteau obişnui atît de repede cu feţele de masă prea albe de la „Karabair".

Că oamenii o părăsiseră mai toţi, ca pe o moară de apă veche şi stricată — asta era adevărul. Dar că în butoaiele ei aflai un vin mai vechi, mai limpede şi mai curat decît vinul de la „Karabair" — acest lucru putea

fi negat doar de oamenii fără experienţă. Marko Krumov, căruia cooperativa din sat îi încredinţase conducerea cîrciumii lui Ilcio, nu voia să audă de nici un fel de rachiu de mentă, de lichioruri şi de alte băuturi din astea artificiale, care se lăfăiau pe rafturile „Restaurantului Karabair". Marko Krumov avea totdeauna sub tejgheaua sa cîteva damigene cu ţuică veche — adusă cine ştie de unde — aromată, galbenă la culoare, tare, care-i făcea pe bătrînii cu plete albe să-şi amintească de anii tinereţii, iar pe tăietorii de lemne din mahalaua de sus să ducă mîna la cuţite şi să le scînteieze ochii ca la rîşii din păduri. „Karabair" se lăuda cu gustările sale, dar nici în vis nu putea să rivalizeze cu specialităţile cîrciumii lui Ilcio, cu ardeii lui copţi şi iuţi, preparaţi cu oţet de vin şi untdelemn. Este adevărat că şi acolo se serveau ardei, dar erau dulci, abia dacă pişcau puţin, pe cînd pipăruşii de la cîrciuma lui Ilcio erau parcă de foc, scoşi tocmai din fundul iadului. Trebuia să ai limba pingelită cu două rînduri de talpă, ca să nu-ţi dea lacrimile cînd îi gustai.

La cîrciuma lui Ilcio nu se servea ciorbă şi mîncare gătită. Marko Krumov îşi ospăta clienţii săi statornici cu pastramă grasă de oaie, cu slănină sărată pusă puţin la jar, le prăjea ouă cu ceapă şi brînză, sau le frigea, sub ţest, claponaşi bine hrăniţi.

Şi cum arăta acest Marko Krumov ? În orice caz, nu semăna de loc cu administratorul „Restaurantului Karabair". Acela era uscăţiv, rece şi distant, privea neîncrezător, semăna cu un vînător care pîndeşte vînatul din umbră. Marko însă avea o burtă mare şi nişte obraji roşii de flăcău, cu toate că trecuse de cincizeci de ani. Mustăţile răsucite haiduceşte în sus făceau ca faţa lui rotundă să pară şi mai tînără. Iar ochii, totdeauna zîmbitori, goneau suferinţa din inima omului şi-i aduceau

aminte că pe lumea asta nu sînt numai griji, ci mai este şi plăcere şi veselie. Închipuiţi-vi-l cu un păr argintiu, des ca peria, cu nişte mîini mari şi păroase, goale pînă la coate, cu un şorţ care nu fusese niciodată alb — şi veţi avea o idee despre omul care administra şi gospodărea cîrciuma lui Ilcio.

Mie îmi plăcea foarte mult cîrciuma asta veche ! Şi nu pentru ardeii cei iuţi, căci îmi venea să urlu cînd îi gustam. De fapt luam din ei cam în silă, numai ca să nu mă fac de rîs în faţa vrednicilor clienţi ai cîrciumii lui Ilcio. Nici faţă de rachiul cel galben n-am avut vreodată slăbiciune — cît priveşte pastrama de oaie, asta nu mi-a fost pe plac de cînd mă ştiu. Bineînţeles, nu vreau să fac păcate şi să spun acelaşi lucru despre vin. Da — vinul şi claponaşii mi-au plăcut întotdeauna şi or să-mi placă şi de acum înainte, cu toate că asemenea gusturi nu sînt prea potrivite pentru un om serios ca mine. Am răsfoit destule cărţi şi n-am găsit nicăieri o asemenea slăbiciune la medicii veterinari — să le placă vinul şi claponaşii fripţi sub ţest.

Dar oricum ar fi, chiar dacă în cîrciuma asta a lui Ilcio nu s-ar găsi decît limonadă şi ardei iuţi, eu tot o să intru în ea, deşi, dacă mă întrebaţi ce mă atrage acolo, nici măcar n-aş putea să vă spun. În cele două încăperi era totdeauna cam întuneric şi oarecum trist. Dar în cămin pîlpîia focul, jucau flăcări şi deseori mă aşezam pe scăunelul cu trei picioare şi răscoleam cu vreun băţ prin cenuşă. Asta era tare plăcut, mai ales toamna şi iarna. Ascultam cum şuieră vîntul în cămin şi cum urlă viforul şi mă gîndeam la o mulţime de lucruri. Mă gîndeam mai întîi la vaca Raşka, fiindcă eu sînt doctor veterinar, iar Raşka este mîndria gospodăriei noastre. Îmi treceau prin gînd şi alte lucruri, ca, de exemplu, şalul de

culoare rozeda al colegei mele, doctorița Naceva, sau genele ei pe care am văzut odată cum se lipise un fulg de zăpadă; sau mi se părea că undeva, lîngă mine, dar tot aici la foc, pe un scaun cu trei picioare, se afla cineva în rochie albă, întinzîndu-și mîinile ca să și le încălzească la jar. Vedeam foarte clar aceste mîini mici și albe întinse spre foc și totul îmi părea caraghios. Era într-adevăr de rîs. Oare nu e de rîs cînd vezi un astfel de tablou: o fată îmbrăcată într-o rochie de vară, într-o rochie albă, care stă cu mîinile întinse la foc? Dacă ar fi avut pe umeri un șal, să zicem un șal de culoarea rezedei, iar pe sub șal un pulover galben cu guler înalt — așa cum poartă doctorița Naceva — atunci desigur totul ar fi fost firesc, și eu n-aș fi avut de ce rîde... Dar probabil că mă gîndeam mult mai mult la Rașka noastră, deoarece dădea o cantitate de lapte record și noi eram tare mîndri de ea.

Dar dacă mă întorc la cele ce spuneam și mă întreb de ce îmi plăcea să mă duc la cîrciuma lui Ilcio, și astăzi îmi vine tare greu să răspund. Poate că mă duceam acolo pentru cămin — ca să-mi coc cartofi în spuza fierbinte.

Dar îndată ce a venit de la Sofia grupul de geologi, lucrurile s-au schimbat în mare măsură la cîrciuma lui Ilcio. La început, toate aceste persoane, așa cum era și de așteptat, și-au îndreptat atenția către „Karabair", restaurantul cel modern și curat. Nici nu era de mirare, oamenii fiind doar obișnuiți cu asemenea restaurante; ba, desigur, îi atrăgea și radioul, iar la „Karabair" găseau în fiecare zi supă și mîncare caldă.

Cîrciuma lui Ilcio își ducea viața ei liniștită așa cum apucase de pe vremuri. În afară de mine, venea cîteodată aici și învățătorul Metodi Părașkevov, iar bai Groz-

dan, preşedintele gospodăriei, în drum spre „Karabair", se abătea deseori ca să-şi mai clătească gîtlejul cu un păhărel de rachiu de anason. Asta o făcea stînd în picioare la tejghea — chipurile se grăbea şi n-avea vreme să stea la masă. Eu însă ştiam că graba lui avea altă cauză — se temea omul să nu zică cineva : „Ia uite la preşedinte, şi el ţine cu *trecutul!*" De aceea îşi bea el rachiul de anason stînd în picioare. Iar Metodi Paraşkevov, contrar flăcăilor tomnatici, vorbea puţin, bea şi mai puţin, dar în schimb mînca o mulţime de ardei iuţi cu pîine. Se întîmpla cîteodată să-i aducă lui bai Marko Krumov vreun iepure sau vreun cocoş sălbatic. Bai Marko pregătea vînatul bărbăteşte, după acele legi acum uitate, dar de care se ţineau odată haiducii prin poienile pădurilor. Dar şi în aceste zile mari pentru cîrciuma lui Ilcio, Metodi Paraşkevov era tot acelaşi. El îşi mînca ardeii săi iuţi — muia bucăţi mari de pîine în zeama ce ardea ca focul, iar din vînat mînca puţin. Poate că voia să ne lase pe noi să mîncăm mai mult şi de aceea se abţinea.

Odată, la un asemenea prînz solemn — în tingirea cositorită se lăfăia un iepure înăbuşit în sos de vin — Metodi Paraşkevov îl aduse pe Boian Icerenski — locţiitorul conducătorului grupului geologic. Boian Icerenski era un om lacom — mîncă singur o jumătate de iepure, turnîndu-şi din gros şi din sosul aromat. Eu şi cu Marko Krumov nu eram prea entuziasmaţi de lăcomia sa deplasată, dar Metodi Paraşkevov nu mai putea de bucurie. Parcă el ar fi mîncat jumătate de iepure.

De atunci s-a petrecut acea schimbare la cîrciuma lui Ilcio de care am vorbit mai înainte.

După ce mîncă pînă ce nu mai putu şi bău un litru şi jumătate de vin, Boian Icerenski se descheie la că-

mașă, oftă adînc și începu să examineze curios încăperea — luasem masa în camera cea mică.

— Măi, dar ce bîrlog ! rîse el. Și după ce tăcu o clipă, reluă, rîzînd iarăși : Să stau eu la o palmă de loc de aici și să nu știu de vizuina asta de vulpe, ci să mă tîrăsc pînă la restaurantul ăla din centru ! Se poate asta, dascăle ?

Metodi Parașkevov dădu fericit din cap. Și mie îmi făcură plăcere aceste vorbe, de acea îngăimai : „Bineînțeles, bineînțeles !“, dar Boian Icerenski nu-mi dădu nici o atenție. Iar Marko Krumov, entuziasmat de sinceritatea geologului, aduse imediat la masă alte două jumătăți de vin.

Mi se pare că aici este locul cel mai potrivit să spun cîteva cuvinte și despre Boian Icerenski. Cînd s-au petrecut evenimentele din curtea lui Iliazov, el era plecat la nevastă-sa, la Plovdiv, și de aceea am amînat prezentarea lui pe mai tîrziu. Chiar dacă nu era un bărbat atît de frumos ca Matei Kaludiev, căpitanul de artilerie, înfățișarea era alcătuită din cîteva atribute foarte interesante. În primul rînd, Boian Icerenski impresiona prin umerii săi largi și prin capul său masiv. Ca înălțime, nu avea mai mult de un metru și șaptezeci de centimetri ; nu părea gras, dar cîntărea o sută de kilograme în cap — asta am văzut-o cu ochii mei cînd s-a cîntărit pe decimalul cooperativei. Avea niște umeri de luptător de cea mai grea categorie, un gît scurt și zdravăn și niște mușchi pe care putea să-i invidieze și cel mai puternic tăietor de lemne din mahalaua de sus. Avea un cap ca de leu : frunte lată, umerii obrajilor proeminenți, maxilare puternice și bărbie pătrată. Dar lucrul cel mai interesant la el erau ochii — galbeni-căprui, mai mult gal-

beni cînd era supărat sau vesel şi mai mult căprui în clipele de oboseală sau de încordare.

Avea o voce caldă, limpede, şi mişcări armonioase, precise, neaşteptat de delicate pentru această masă uriaşă de carne şi muşchi. Se pricepea să înveselească comesenii, cu toate că el însuşi rîdea foarte puţin, îi antrena să cînte, cu toate că pe el nu l-am auzit niciodată cîntînd.

Era un om cu anumite merite — avea la activul său descoperirea cîtorva zăcăminte în bazinul Mariţei şi în culmile acoperite de păduri ale munţilor Strangea [1], dar nu-i plăcea de loc să vorbească despre sine sau să audă laude la adresa sa.

Avea şi el cîteva ciudăţenii şi curiozităţi, dar despre ele o să vă povestesc mai tîrziu, atunci cînd le-o veni rîndul. Deocamdată vreau să vă fac cunoscută numai una dintre ele : Boian Icerenski era amabil şi atent aproape cu toţi cunoscuţii săi. Pe unii dintre ei părea însă că nici nu-i observa : le vorbea fără să-i vadă, de parcă înaintea ochilor săi ar fi fost un spaţiu gol. Între aceştia din urmă, nu ştiu de ce, mă număram şi eu. Şi eram, dragă Doamne, medicul veterinar al raionului !

Dar aceasta e o chestiune pur personală. Era doar vorba de schimbările care s-au petrecut la cîrciuma lui Ilcio. Chiar a doua zi, Boian Icerenski îl aduse cu el pe căpitanul de artilerie şi pe inginerul de mine Kuzman Naumov Hristoforov. Căpitanul Matei Kaludiev se entuziasmă foarte mult de mica noastră cîrciumă. Se aşeză pe un scaun şi strigă vesel cîrciumarului :

— Hei, şefule !

---

[1] Lanţ de munţi care se întinde pe ţărmul Mării Negre, începînd de la golful Burgas spre sud. (n.t.)

Marko Krumov dădu fuga, își supse burta și își lipi palmele de marginile șorțului.

— Ce fel de muniție ai în chesoane: oarbă sau de luptă?

— Numai de luptă, tovarășe căpitan! zise el și mustățile îi săltară de cîteva ori în sus.

Din ziua aceea, în cămăruța cea mică și întunecoasă a cîrciumii începu să pulseze o viață veselă. Geologii și căpitanul, dascălul și cu mine ne adunam fără greș la prînz și seara în jurul mesei scunde și lungi, vorbeam și povesteam cîte în lună și-n stele, uneori cîntam diverse cîntece — și orele noastre libere zburau, cum s-ar spune, pe nesimțite. Spuneam mai sus că aici cîntam diferite cîntece, dar trebuie să precizez îndată că acest lucru îl făceam noi — căpitanul și cu mine. Dascălul mormăia și el încet, Icerenski bătea tactul pe masă cu inelul său, iar Kuzman Naumov, ca de obicei, încrunta din sprîncene și ofta din greu. Dar în general atmosfera era veselă. Cînd soseau la masă claponașii, atunci era și mai vesel.

Bai Grozdan, președintele, cînd văzu o asemenea societate aleasă adunată aici, în vechea cîrciumă, prinse curaj și veni hotărît alături de noi. Acest neîntrecut specialist în răsaduri de tutun era un minunat cîntăreț: cînd începea să dea glas cîntecelor acelea duioase și puțin triste din Rodopi, însuși Kuzman Naumov ridica ochii în tavan și, oarecum vinovat și rușinat, dădea și el din cap.

Numai șeful, maiorul Ingiov, nu se afla totdeauna cu noi. Dar se abătea și el din cînd în cînd, deoarece una din obligațiile sale era să-și controleze subalternii. Intra încruntat și sever, așa cum era totdeauna, se așeza la capătul băncii și tăcea cu demnitate. Atunci Marko Krumov îi aducea pe un taler de lemn un păhărel de rachiu

îndulcit cu miere şi lucrurile se mai dregeau puţin. Dar, în general, nu stătea mult cu noi. Era totuşi şeful nostru şi de aceea nu eram supăraţi pe el.

Şi aşa, pe nesimţite, cum spuneam mai sus, orele noastre libere zburau repede. Îi iubeam pe oamenii aceştia, cu toate că Boian Icerenski nu avea timp să mă bage în seamă şi cu toate că Matei Kaludiev, căpitanul de artilerie, începuse să se ducă tot mai des prin satul Lăkite ; aici, la Lăkite, era dispensarul unde domnea colega mea, doctoriţa Naceva. Îi plăcea să-şi arunce pe umeri un şal de culoarea rezedei... Dar s-o lăsăm aşa ! N-aveam nici un temei să-l privesc cu ochi răi pe căpitan doar pentru faptul că se ducea la Lăkite. Avea omul motocicletă, de ce să nu se ducă ?

Raşka dădea regulat o mare cantitate de lapte, în raion nu era nici morvă, nici ciumă printre găini, iar colectiviştii aşteptau să încaseze la toamnă bani frumoşi, cînd deodată se întîmplă acest lucru neplăcut — evenimentul din curtea lui Iliazov. Eram tulburaţi, copleşiţi, de parcă picase trăsnetul peste noi. Şi de fapt trăsnise chiar între noi — îl arestaseră pe minunatul nostru comesean Metodi Paraşkevov.

Locul lui la masă rămînea mereu liber.

Ne adunam cu toţii în mica noastră odăiţă, dar dacă aş spune că atmosfera era veselă, desigur aş minţi. Căpitanul, care nu era un om sentimental, începu să ofteze, iar Boian Icerenski deveni tăcut şi se întunecă la faţă de parcă era un nor fioros de grindină. Numai Kuzman Naumov nu se schimbă. În ochii lui se citea chiar o oarecare bucurie răutăcioasă, dar omul tăcea.

În această dispoziţie proastă ne găsi Avakum Zahov. Şi ce m-a impresionat neplăcut la prima noastră întîlnire este tocmai lucrul despre care vreau să vă povestesc.

16

Ne aşezasem la masa de prînz — Marko Krumov ne ospăta cu nişte ouă prăjite, cînd auzirăm dinspre drum claxonul unui automobil. Ascultarăm cu toţii atenţi, iar Boian Icerenski se ridică îndată şi se uită pe fereastră.

Eram cu toţii la masă — asta însemna că era şi şeful cu noi, care-şi bea tăcut rachiul său îndulcit cu miere. De fapt, doar el singur a fost acela care n-a dat nici o atenţie claxonului.

— O maşină de la Sfatul popular regional — zise Boian Icerenski, aşezîndu-se din nou la locul său. Şi după ce-şi rupse o bucată de pîine, adăugă : Maşina asta a mai venit şi altă dată pe-aici. Ţin minte numărul ei.

Bai Grozdan îşi frecă ceafa.

— Mai mult ca sigur că e agronomul de la regiune — zise el şi pe faţă i se zugrăvi dintr-o dată îngrijorarea.

În timp ce noi încercam să ghicim cine era oaspetele, bravul nostru „maître d'hôtel" îl invită cu o voce sonoră în odăiţă :

— Vă rog, poftiţi înăuntru, intraţi !

După care dădu autoritar ordine :

— Băiete, adu geamantanul aci, nu sta ca o momîie la uşă !

În prag apărură doi inşi : pe unul îl recunoscurăm imediat — era secretarul Sfatului popular regional. Pe celălalt — mai subţire, mai înalt şi mai tînăr — îl vedeam pentru prima oară. Era îmbrăcat într-un costum cenuşiu, sport, iar pe umeri purta aruncat un pardesiu bej — într-un cuvînt, avea o înfăţişare destul de elegantă. Faţa lui era trasă, severă şi puţin obosită. Nu strălucea printr-o frumuseţe deosebită ca a căpitanului, de pildă, dar pe chip i se citea un fel de concentrare aparte

şi multă linişte. Avea un semn care bătea îndată la ochi: sprînceana lui stîngă era neagră, pe cînd cea dreaptă era roşie, de parcă ar fi fost vopsită cu roşu.

Secretarul Sfatului popular regional era foarte grăbit. Bău în picioare o jumătate de pahar de vin, ne mulţumi şi în cîteva cuvinte ne lămuri cum sta treaba cu oaspetele nostru. Avakum (îl numi cu numele său adevărat, dar are asta vreo importanţă pentru povestirea mea ?), Avakum Zahov era istoric, arheolog, trimis de Academie să studieze trecutul regiunii Momcilovo, aşa încît urma să rămînă mai multă vreme în sat.

— Măi să fie ! şi bai Grozdan duse degetul la frunte. La noi, la Sfat, a sosit o scrisoare de la nu ştiu care institut cerîndu-ne să dăm concursul unuia, nu ştiu cum îi zice — şi încercă să-şi aducă aminte. Da... chiar de curînd, acum vreo două-trei zile !

Secretarul Sfatului popular regional îşi exprimă credinţa că-l vom ajuta pe Avakum să-şi găsească o gazdă mai bună şi, pentru că se grăbea fiind aşteptat în altă parte, ne ură succes la toţi şi plecă. Maiorul, care tocmai îşi terminase rachiul său îndulcit cu miere, ieşi să-l conducă.

Maşina cenuşie dispăru pe drumul ce ducea spre Lăkite.

Boian Icerenski, pe care, printr-un acord tacit, îl alesesem ca pe un fel de preşedinte al nostru, îl invită pe Avakum lîngă dînsul, îi turnă un pahar de vin şi-i ceru lui Marko Krumov să-i pregătească ceva de mîncare. După aceea, aşa cum se şi cuvenea, începu să ne prezinte unul cîte unul tînărului istoric.

— Acesta este bai Grozdan — arătă el spre preşedintele gospodăriei, rîzînd bucuros către el. Preşedintele gospodăriei şi „tatăl pîinii noastre cea de toate zi-

lele". Un om cumsecade. Cel de lîngă dînsul, ăla încruntatul, care seamănă cu cineva care a mîncat un sac întreg de măcriş, este renumitul inginer de mine Kuzman. Kuzman Naumov Hristoforov. Bea mult şi tace şi mai mult. Un exemplar curios. Acum, fii atent! şi arătă cu capul spre căpitan. Cu dumnealui nu te sfătuiesc să-ţi măsori puterile în ceea ce priveşte sectorul feminin. Te suflă ca pe o muscă. Are mari avantaje, iar, pe deasupra, mai este şi artilerist. A absolvit Academia Militară şi, dacă nu-l pierde prea devreme vreo reprezentantă a sexului frumos, atunci ajunge neapărat general. Iertaţi-mi sinceritatea, tovarăşe căpitan, îmi sînteţi foarte drag. Hai noroc!

— Dar de ce l-aţi omis pe băiatul ăsta? îl întrebă Avakum.

Întrebarea se referea la mine. M-am înroşit.

— Pe ăsta? Boian Icerenski dădu din umeri şi zîmbi indulgent. Pe urmă zise: Uită-te şi dumneata la el şi spune ce crezi. Eu n-am nici o părere.

Şi îşi goli paharul.

Avakum îşi bău şi el paharul. Eu tremuram tot şi mi-am plecat ochii în jos.

— Băiatul ăsta (Dumnezeule, n-avea nici cinci ani mai mult decît mine şi-mi zicea „băiat" !), acest băiat — vorbi Avakum, şi se uită pe fereastră de parcă m-aş fi găsit undeva, pe drum, şi n-aş fi stat în faţa lui — este în sufletul lui un poet, dar se ocupă cu medicina veterinară. Probabil că este chiar medic veterinar. Dar sînt gata să pariez că-şi cunoaşte meseria şi îşi vede de ea, cu toată înclinarea sa spre poezie. Şi mi se pare (aici Avakum oftă uşor) că e amorezat şi că e nefericit în dragoste. De fapt, să iubeşti nu este o nefericire. E minunat să iubeşti, chiar atunci cînd fata nu-ţi răspunde cu aceleaşi sentimente.

M-a pus într-o situaţie atît de neplăcută şi mi-era atît de ruşine, încît îmi venea să intru în pămînt. Apoi m-am supărat de-a binelea cînd căpitanul Matei Kaludiev a început să rîdă cu hohote. Şi rîsul său era cu atît mai insolent, cu cît ştiam foarte bine că nu doctoriţa Naceva îl chema la dispensarul ei, ci el era acela care o plictisea ducîndu-se acolo.

Boian Icerenski tăcea şi se uita mirat la noua noastră cunoştinţă.

— Cînd ai putut să-i studiezi biografia atît de amănunţit ? întrebă el curios.

Faptul că devenisem subiectul convorbirii nu mă încînta prea tare, se înţelege. Nu ştiu de ce, dar mă simţeam jignit şi mă întristai.

— N-am studiat nimic — zise Avakum. Vin de-a dreptul de la Smolian şi pun pentru prima dată piciorul aci, în satul Momcilovo. Dacă ceea ce am presupus despre acest băiat sînt lucruri întemeiate, faptul se datoreşte în primul rînd simţului şi calităţilor mele de arheolog. Trebuie să ştiţi că, fiind arheolog, eu trebuie să restaurez o mulţime de obiecte. Mă ocup cu restaurarea diverselor vase, urcioare şi a multor altor obiecte de uz comun pe care le găsim în pămînt, sparte în zeci de bucăţi. La Muzeul Arheologic din Sofia am pînă acum douăsprezece obiecte de teracotă restaurate de mîna mea. Este o muncă destul de bănoasă, căci se plăteşte bine. Cere însă îndemînare şi un simţ de observaţie foarte ascuţit. Adică, vreau să zic că meseria asta a mea m-a învăţat să observ tot felul de amănunte. Asemenea amănunte sînt, de exemplu, ochii acestui băiat. Eu, care sînt obişnuit să restaurez şi să trag concluzii, am observat imediat o particularitate a lor : sînt foarte limpezi şi oarecum visători. Şi o altă particularitate : băia-

tul are o frunte înaltă şi boltită. Aceste două lucruri, ochii şi fruntea, mă fac să cred că are înclinaţii spre poezie. Iar că se ocupă de medicină veterinară, cred c-ar putea s-o ghicească oricine. E de ajuns să privească spre buzunarul stîng al hainei lui, ca să vadă acolo un ciocan neurologic pentru vite mari. Tovarăşul Hristoforov nu poartă în buzunarele sale un asemenea ciocan pentru vite, deoarece nu se ocupă de medicină veterinară. Şi de unde am tras concluzia că este amorezat şi că nu-i prea merge bine în dragoste ? Uitaţi-vă la umbrele de sub ochii lui : sînt rezultatul insomniei ; totuşi, el n-are aspectul unui tînăr care-şi pierde nopţile la chefuri. Acest om nu doarme, sau doarme prea puţin, pentru că îi roade ceva inima. Pe cînd fericitul, cel care are satisfacţii în dragoste, doarme ca un prunc. Amorezatul fericit are şi poftă de mîncare, şi somn bun. Nu-i aşa, tovarăşe căpitan ?

În timp ce Avakum vorbea, Marko Krumov îi aduse o farfurie cu ouă la tigaie şi nişte cîrnaţi proaspeţi, prăjiţi.

— Eh, poftă bună ! îi ură bai Grozdan.

— Pofta nu-mi lipseşte niciodată — rîse Avakum. Şi, tăind în bucăţele mici cîrnaţii, îl întrebă pe Icerenski : Mă pricep la restaurări, nu-i aşa ?

— Nici vorbă ! fu de acord imediat geologul şi rîse dus oarecum pe gînduri.

Avakum îl privi cu destulă îndrăzneală şi zise :

— Dar pentru orice muncă de restaurare, eu sînt plătit. Frate-frate, dar brînza-i pe bani. Aşa încît dumneavoastră trebuie să-mi plătiţi masa de prînz, pentru că am făcut un portret veridic tovarăşului veterinar.

Lui Icerenski îi plăcură mult vorbele astea. Toţi rîseră cu poftă. Numai preşedintele, bai Grozdan, dădu nemulţumit din cap.

— Asta nu-i frumos, să faci totul numai pentru bani ! zise el. Om învățat, și, cînd colo, cu ochii numai la bani !

— Eh, nu fi supărat pe mine, tovarășe președinte ! îl privi cu dragoste Avakum. Marele Napoleon Bonaparte a spus : „Dați-mi bani, și lumea va fi a mea". Eu sînt ceva mai modest decît Napoleon.

Rîseră cu toții, ba zîmbi și bai Grozdan. Am rîs și eu forțat.

Atunci Avakum îi zise lui Marko Krumov :

— Consumația mea o va plăti acest onorat domn — și-l arătă pe Icerenski. Iar acum, mai dă-ne cîte un pahar de vin la toți și bea și tu un pahar cu noi.

După aceea veni vorba de cameră.

Bai Grozdan, căruia, după cum se vedea foarte bine, arheologul nu-i plăcea prea mult, începu să lungească vorba : că au fost cîteva camere mai bune în sat, dar acestea au fost ocupate de învățători și de geologi, așa încît, în general, ar fi destul de greu să se găsească o cameră.

— Temporar, pot să-l găzduiesc la dispensarul meu — am spus eu, cu toate că aveam suficiente motive să nu fiu prea amabil cu noul venit.

— Asta nu-i rău de loc — vorbi Icerenski.

Avakum oftă.

— Sînt un om foarte sensibil — zise el. Îmi pierd orice bună dispoziție atunci cînd văd un animal bolnav. Iar dacă trece cineva prin fața mea cu seringa și cu acul, cad în melancolie și nu-mi vin în fire o săptămînă întreagă.

— Ba eu pot să văd și o mie de seringi pe zi și n-am nici pe dracu ! rîse Matei Kaludiev. După care acest om vesel adăugă : N-am nimic împotrivă să locuim îm-

preună în camera mea. E destul de mare şi are soare berechet, ferestrele dînd spre sud.

— Admirabil ! aprobă Avakum. Am o mare slăbiciune pentru camerele expuse spre sud. Viitorul meu apartament va avea două ferestre îndreptate spre sud. Dar sînt un om cu un somn foarte capricios, cu un auz foarte bun şi nu pot suferi pe cineva care sforăie. Dacă am noaptea un asemenea tovarăş, cad de-a dreptul în ipohondrie.

Bai Grozdan dădu nerăbdător din umeri, dar nu spuse nimic.

— Eu nu sforăi — interveni cu totul pe neaşteptate Kuzman Hristoforov.

Am tresărit cu toţii şi, ca la comandă, amuţirăm pentru o clipă.

Primul care reluă discuţia fu Avakum.

— Vă mulţumesc foarte mult pentru bunăvoinţă — zise el privind fix în ochii lui Kuzman. Aş locui cu plăcere împreună cu un inginer de mine atît de capabil. Totdeauna am avut o mare stimă pentru asemenea ingineri. Dar tu, amice dragă, ai obiceiul să vorbeşti prin somn, nu-i aşa ? Aşa încît regret !

— Nu-i nimic ! zise Kuzman, şi îşi turnă un pahar de vin.

Tăceam cu toţii.

— După cum se vede, dumitale îţi trebuie confort — vorbi oarecum în silă bai Grozdan. Balabaniţa avea o odaie de-astea : mare, să încapă trei oameni, la etajul al doilea, cu totul separată !

— La Balabaniţa ? îl privi viclean Matei Kaludiev şi clipi cu înţeles.

— Eh, şi tu acuma ! se încruntă Icerenski.

Şi îndată rupse un miez de pîine şi începu să-l frămînte între degete.

Bai Grozdan se uită la el şi chipul său căpătă expresia unui om care a făcut o prostie de neiertat. Voi să spună ceva, deschise gura, dar lăsă îndată capul în jos şi tăcu.

Matei Kaludiev începu să fluiere şi se întoarse spre fereastră.

— Cum adică ? Aţi promis cumva această cameră confortabilă altcuiva ? întrebă Avakum.

Ne uitarăm unul la altul. Era clar că la această întrebare frontală trebuia să răspundă Icerenski. La urma urmei, el era şeful mesei noastre, ales de noi toţi.

Aşa se şi întîmplă.

Icerenski îşi drese glasul şi luă cuvîntul :

— Treaba asta e oarecum încîlcită — zise el. Bai Grozdan se gîndeşte la camera Balabaniţei, care, e adevărat, are anumite avantaje în ceea ce priveşte confortul.

— Şi nici Balabaniţa nu-i de lepădat — clipi şiret Matei Kaludiev.

— Aici nu-i cazul să glumim — îl mustră Icerenski. Şi continuă să tacă un timp, după care adăugă : Camera are un singur cusur : nu se ştie încă ce se va întîmpla cu omul care a închiriat-o.

— Fiţi pe pace — zise Avakum — omul ăsta nu va ieşi prea curînd de la puşcărie.

L-am privit cu toţii ca trăsniţi. Figura lui bai Grozdan îşi pierdu dintr-o dată culoarea, iar pe buzele lui Kuzman Hristoforov alunecă un fel de surîs răutăcios şi în acelaşi timp compătimitor.

Boian Icerenski îşi suflă zgomotos nasul în batistă, deşi cu toţii ştiam că nu era cîtuşi de puţin răcit.

— Mai mult ca sigur că va fi spînzurat — adăugă cu un surîs vesel Avakum, după care îşi aprinse o ţigară şi

se rezemă nepăsător de spătarul băncii. Secretarul Sfatului mi-a spus o mulţime de lucruri despre el. Metodi, sau cum îi zice...

— Metodi Paraşkevov — îngăimai eu.

— Întocmai. A recunoscut absolut totul, de la început şi pînă la sfîrşit.

— Curios — zise Icerenski.

Bai Grozdan oftă din greu de parcă el era acela care trebuia să fie spînzurat şi nu Metodi Paraşkevov.

— Şi tipul ăsta a stat aici, la masa asta, între noi ! sări căpitanul, lovind cu pumnul în masă, şi duse mîna la pistol.

Din cauza loviturii, care ar fi putut să doboare şi un viţel, paharul lui Kuzman Hristoforov sări în sus şi vinul i se vărsă pe genunchi. Vinul i se vărsă pe genunchi, dar el rămase nemişcat.

— Cui nu-i place să rîdă şi să vorbească de femei, e lege, în astfel de om să n-ai încredere ! conchise filozofic căpitanul, dînd ameninţător din cap.

— Să ştii că am avut noroc ! rîse vesel Avakum. După cum vedeţi, totul s-a aranjat în folosul meu. Acum un an, cînd eram la săpături lîngă Nicopolis ad Istrum, o ţigancă bătrînă mi-a dat în bobi şi mi-a spus că m-am născut sub o stea norocoasă. Ţin minte şi acum cuvintele ei : „Eşti născut, fiule, sub o stea cu noroc. Dar steaua asta iese pe cer atunci cînd se coc strugurii şi cînd trebuie cules porumbul. Orice vei încerca pe vremea asta, totul o să-ţi meargă în plin". Aşa mi-a spus atunci ţiganca, lîngă ruinele de la Nicopolis ad Istrum, şi cred că n-a greşit. Cîteodată ţigăncile astea ştiu foarte multe. Judecaţi şi voi : pe ce vreme sîntem acum ? La începutul toamnei. Strugurii s-au copt, porumbul e gata de cules. Adică, steaua mea a răsărit pe cer. Va să zică o să am

o cameră confortabilă şi o gazdă plăcută. Iar lucrurile astea, trebuie să fiţi de acord cu mine, pentru că şi voi sînteţi oameni de ştiinţă, au o mare importanţă în munca de cercetare.

Căpitanul Kaludiev izbucni pe neaşteptate :

— Noi amîndoi o să fim buni prieteni, amice dragă !

Umplu paharul lui Avakum, apoi pe-al său, se întinse peste masă şi-l sărută zgomotos pe arheolog pe obrazul stîng.

La rîndul său, Avakum făcu acelaşi lucru. Pe urmă ciocniră paharele şi le goliră pînă la fund.

— Şi totuşi — zise Icerenski, a cărui bună dispoziţie revenise — nu te sfătuiesc să locuieşti acolo. Gîndeşte-te şi tu : e plăcut, oare, să locuieşti în camera unui spînzurat ?

— Dar, dragul meu — rîse Avakum — am eu mutra unui om care se teme de stafii ?

Noi aprobarăm în tăcere că arheologul n-avea mutra asta. Atunci Icerenski se ridică de la masă, căscă zgomotos şi se îndreptă încet spre uşă.

— Ai uitat să plăteşti, tovarăşe ! strigă în urma lui Avakum.

Am tresărit. Pentru a cîta oară tresăream astăzi ? Dar este posibil să te adresezi cu atîta neruşinare unui om cu merite, învăţatului care descoperise atîtea zăcăminte noi de aramă ? Cu toate că, în ceea ce mă priveşte, nu-l iubeam, îl respectam totuşi şi, nu ştiu de ce, mă temeam de el, aşa cum mă temeam pe vremuri de profesorul meu de matematici.

Dar Icerenski zîmbi.

— Fii pe pace, băiatule ! zise el. Astăzi e miercuri ; şi miercurea eu plătesc absolut tot ce se consumă la această masă, inclusiv consumaţia oaspeţilor. Acum eşti mulţumit ?

— Foarte — zise Avakum. Sînt foarte mulţumit. Făgăduiesc în modul cel mai solemn, în faţa acestei onorate societăţi, că în fiecare miercuri voi fi oaspetele tău.

— Îţi mulţumesc — se înclină uşor Icerenski. Pentru mine o să fie o adevărată plăcere. Îmi plac oamenii delicaţi.

Dar abia trecuse pragul, că Avakum se şi luă după el.

— Ai ocazia să-mi arăţi unde este casa răufăcătorului cu gazda aia nostimă ! zise el rîzînd.

Pe faţa lui Icerenski trecu parcă o umbră Se opri, tăcu o clipă-două, de parcă s-ar fi gîndit să-l înjure pe neruşinat şi nu ştia ce vorbe să aleagă. Dar se pare că-şi stăpîni tulburarea, deoarece rosti liniştit şi foarte politicos :

— Casa răufăcătorului ? Păi se vede de aici. Ce să te mai conduc ! Şi arătă pe fereastră : A treia pe partea stîngă. Casa aia cu gard de chirpici, la şosea.

— Aha ! zise Avakum. O văd.

— Te conduc eu — oftă bai Grozdan. Trebuie să vin cu tine. Balabaniţa n-o să te primească dacă nu vii cu un om din partea Sfatului, aşa se obişnuieşte la noi. Făcu un gest cu mîna şi îşi trase pe-o ureche căciula sa de oaie. Hai să mergem !

Avakum se şi grăbi spre uşă.

17

Iată cît de îngrozitoare au fost impresiile mele la prima întîlnire cu acest om.

Bineînţeles, astăzi am cu totul altă părere despre el. Şi atitudinea mea este alta. Dar dacă m-ar întreba cineva : „Şi care este, mă rog, această atitudine ?“ aş

sta mult pe gînduri pînă să-i răspund. Şi nu ştiu dacă i-aş răspunde ceea ce trebuie, dacă n-aş încurca-o. Două lucruri îmi sînt însă clare. În primul rînd, am pentru el o adîncă admiraţie. Dar o admiraţie oarecum deosebită. Căci pot admira, de exemplu, şi o floare viu colorată dintr-o poiană a pădurii. Dar cînd mă gîndesc la omul ăsta, mi se pare că am înaintea ochilor un peisaj de munte cu prăpăstii şi piscuri ameţitoare, am în urechi vîjîitul cascadelor şi sub pleoape scînteierea unor frînturi de curcubeu boltit deasupra vîltorilor înspumate, peste care, în înaltul cerului, stă nemişcat parcă un vultur. Şi un asemenea tablou îmi bucură ochii, dar el naşte în mine o emoţie puţin mai altfel — nu ca aceea pe care mi-o dă floarea cea viu colorată, sau mica poiană pierdută în liniştea înverzită a desişurilor pădurii.

În al doilea rînd, cînd mă gîndesc la acest om, parcă-mi uit vîrsta şi situaţia mea socială, parcă uit că sînt medicul veterinar al unui mare raion. Mă simt ca un băieţaş slab şi miop lîngă umărul puternic al unui Spartacus. Sentimentul acesta mă stînjeneşte de-a binelea, deoarece am şi eu treizeci de ani, am un metru şaptezeci şi trei înălţime, iar faptul că vaca Raşka dă o producţie de lapte record este totuşi un succes al meu. Acest sentiment, după cum spuneam, nu-mi este de loc plăcut. Dar ca să mă dezbar de el, parcă n-am suficiente forţe. Bineînţeles, dacă toate vacile noastre ar da o producţie de lapte tot atît de mare ca şi Raşka, şi dacă doctoriţa Naceva ar înceta să rîdă cînd ne întîlnim — atunci poate că nu m-aş mai simţi ca un băieţaş slăbuţ şi miop lîngă acest Spartacus. Aşa cred.

Fireşte, aş vrea să fiu obiectiv atunci cînd vorbesc de Avakum. Dar datorită motivelor pe care le-am arătat mai sus, ca şi pentru altele, nu prea reuşesc. Aşa că mult

mai bine să intru din nou în rolul meu de cronicar nepărtinitor.

Vreau să fac numai o singură observaţie. Una măruntă, care nu se referă la esenţa povestirii mele. Şi anume : atunci cînd Avakum vorbeşte despre mine, nu trebuie să i se dea crezare. Nu trebuie să fie crezut, pentru că, în general, şi-a făcut o impresie foarte greşită despre caracterul meu. Aşa, de pildă, îşi închipuie că sînt o fire romantică, un fel de poet, un fel de visător, or asta n-are nimic comun cu adevărul. Sînt medicul veterinar al unui mare sector şi, slavă Domnului, în raionul meu, aşa cum am mai spus-o mai sus, nu există nici morvă şi nici ciumă printre păsări. Ba şi vaca Raşka îmi este martoră, chiar dacă este necuvîntătoare, că mă pricep în meseria mea. Atunci de ce fel de poezie şi de ce fel de romantism poate să fie vorba ? Iar afirmaţia lui că aş fi un visător n-are nici un fel de temei. Cînd doctoriţa Naceva s-a împrietenit cu căpitanul de artilerie, am întrerupt imediat plimbările care duc spre satul Lăkite. Or, nici un visător nu e capabil să facă un gest atît de categoric. Iar cînd căpitanul şi-a schimbat intenţiile, am început să merg din nou pe drumul ăsta, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Atunci cu ce temei mai susţine Avakum toate astea ?

Este clar că Avakum şi-a făcut o idee greşită despre caracterul meu. Dar eu nu sînt supărat pe dînsul — există oare om să nu greşească ? Chiar şi Sherlock Holmes a greşit uneori.

Mătuşa Balabaniţa se apropia de patruzeci de ani, dar părea mult mai tînără, aşa că nici cel mai sceptic dintre noi nu i-ar fi dat mai mult de treizeci de ani. Era înaltă, cu un piept cam plinuţ, cu coapse lungi şi talia subţire.

Avea o gură mică şi nişte ochi mari, negri, totdeauna umezi, aşa cum au căprioarele în luna mai.

Bărbatu-său, mare meşter în pregătirea caşcavalului, bai Balaban, murise subit acum vreo cinci ani de-o boală de inimă. Vecinele, nişte femei invidioase, ziceau că a avut şi nevastă-sa o vină în toată treaba asta, pentru că nu se mai sătura de dragoste, ca o scorpie. Dar de care nevastă tînără, fără copii, nu vorbesc gurile rele ale satului? Cele două scurteici de piele de vulpe pe care i le făcuse Metodi Paraşkevov nu le lăsau să doarmă pe aceste vecine şi probabil de aceea scorneau pe socoteala ei atîtea vorbe urîte. Dar astea sînt amănunte cu caracter intim. Mătuşa Balabaniţa era o muncitoare fruntaşă la atelierul unde se prepara caşcaval, făcea o mulţime de zile-muncă şi cîştiga suficient ca să nu se grăbească să se mărite a doua oară. Era foarte îndemînatică şi foarte veselă.

Cînd bai Grozdan şi Avakum intrară în curtea casei şi apărură în tindă, în faţa uşii deschise care da spre cameră, Balabaniţa şedea aplecată şi spăla un vas de aramă lucitoare. Stătea în genunchi, cu spatele la ei, şi îşi mişca umerii mlădioşi frecînd iute cu o perie vasul cel mare. Fusta ei neagră de lînă se ridicase cam sus, încît bai Grozdan tuşi de două ori oarecum tulburat. Avakum însă era foarte calm. Balabaniţa îl auzi pe preşedinte abia cînd acesta tuşi pentru a treia oară.

Se ridică şi îşi aranjă zîmbind o buclă de păr negru, care-i căzuse pe frunte.

— De ce nu eşti la lucru? încercă preşedintele să fie aspru.

— Mai întîi trebuia să-mi fi spus bună ziua — zise Balabaniţa, uitîndu-se cu coada ochiului la Avakum —

și pe urmă să mă întrebi! Ori văduvelor nu li se mai spune bună ziua?

— Eh, și tu! se încruntă președintele.

În aceeași clipă, Avakum îi întinse mîna și Balabanița i-o luă îndată, cu toate că a ei era încă udă.

— Bună ziua! îi strînse puternic dreapta Avakum. Bai Grozdan e supărat că l-am luat de la masă. Eu sînt de vină.

— De ce nu te-ai dus la lucru? insistă încăpățînat președintele, dar glasul lui nu mai era sever.

— Astăzi sînt în schimbul doi, bai Grozdan — îl privi cald Balabanița. De aceea m-ai găsit acasă. Bine ați venit la mine! îi invită ea și se aplecă sprintenă să le aducă două scăunașe mici lîngă vatră.

Așa intră Avakum în casa Balabaniței.

Cînd președintele îi spuse de ce-au venit, ea se întristă și ochii ei mari se umplură de lacrimi. Se vedea că-l regreta sincer pe învățător. Bunăvoința aceea cu care-l privise pînă atunci pe Avakum dispăru din privirea ei și din clipa aceea nici nu mai voi să-și ridice capul spre el.

— Strînge lucrurile dascălului și bagă-le în pivniță sau unde crezi mai bine — continuă acum, cu glas tulburat, președintele — iar pe omul acesta îl vei găzdui în camera lui: o să-l ai de chiriaș cîtăva vreme, cît va sta în sat la noi.

Balabanița oftă ușurată.

La rîndul său, Avakum nu mai putea de bucurie: nici nu pusese bine piciorul, cum zice o vorbă, în Momcilovo, și norocul îi zîmbise. De fapt, doar că nu i se așezase pe umăr, ca pasărea de aur din poveste. Căci era tocmai ce urmărise Avakum — să studieze și să cerceteze cu toată atenția și în cele mai mici amănunte

casa şi mediul în care trăise Metodi Paraşkevov. Acesta era primul punct din planul său.

Urcară la etaj pe o scară cotită care scîrţîia. Scara începea de afară, din curte, şi ducea la un cerdac lung şi îngust, care înconjura casa dinspre grădina cu pomi fructiferi. Aici erau două uşi din lemn de brad, care odinioară, probabil pe vremea cînd trăia bai Balaban, fuseseră vopsite în culoare gri, acum ştearsă de vreme. Amîndouă uşile erau sigilate cu ceară roşie, purtînd pecetea Sfatului Popular din Momcilovo.

Preşedintele şovăi o clipă. Să rupă singur sigiliile, sau să cheme pe careva din comitet ? Dar în aceeaşi clipă îşi aminti probabil că este „tatăl pîinii noastre", că face şi el parte din Comitetul Sfatului, sau poate că se hotărîse pur şi simplu să nu mai piardă vremea cu sofiotul ăsta neruşinat şi de aceea rupse sforile cu peceţi cu un gest hotărît, care nu se potrivea de loc cu expresia atît de blîndă a figurii sale.

— Să fie într-un ceas bun ! îi zise el lui Avakum şi, parcă speriat de îndrăzneala sa, coborî repede pe scara cotită.

Balabaniţa descuie uşa care era mai depărtată de scară şi-l invită în tăcere pe Avakum.

Era o cameră sărăcăcioasă, chiar mai sărăcăcioasă decît îşi putuse închipui. În faţa ferestrei se afla un pat de campanie, acoperit cu o pătură de tip militar. Un dulap — probabil de ţinut hainele — o etajeră înaltă cu cărţi, o masă mare de lemn, acoperită cu hîrtie de ambalaj, şi două scaune — asta era totul. Deasupra patului sta atîrnată o puşcă de vînătoare cu două ţevi şi o cartuşieră de piele. Pe masă lucea un microscop, alături de două stative de eprubete. Se mai aflau o maşină de spirt, pensete, ciocane şi cîteva sticle cafenii cu acizi.

Avakum cunoştea totul din descrierea făcută de Slavi Kovacev. În timp ce el cercetase fereastra spartă cu ajutorul lupei şi metrului, Slavi Kovacev venise să vadă camera învăţătorului. Şi pentru că avea deplină încredere în conştiinciozitatea pedantă a acestuia iar vremea trecea, se mulţumise cu datele pe care le luase din descrierea colegului său. Acum îşi putea da seama că amicul său de la Plovdiv nu scăpase din vedere nici un obiect mai important.

Balabaniţa se opri în mijlocul camerei şi arătă cu mîna :

— Numai patul ăsta şi aşternutul de pe el este al meu — zise ea. Şi dulapul. Toate celelalte pe care le vezi sînt ale dascălului. Şi ceea ce este înăuntru, în dulap, e tot a lui. Am semnat o declaraţie pentru lucrurile astea, răspund dacă dispare ceva.

— Fii pe pace — surîse Avakum. O să am grijă de lucrurile astea ca de ochii din cap. N-are nici un rost să le muţi în altă parte. După cum vezi, n-am prea mult bagaj şi n-o să mă încurce.

În timp ce femeia schimba patul şi lua hainele învăţătorului, Avakum stătea cu spatele spre ea, dar o auzea cum plînge încet şi se smiorcăie. Îşi muşcă buzele şi se încruntă. „Dacă nu reuşesc — gîndi el — cine ştie dacă lucrurile astea vor mai fi aşezate vreodată la locul lor, căci dascălul n-are să se mai întoarcă la Momcilovo."

Se uită pe fereastră. De aici se vedea spinarea fioroasă a „Zmeiţei". Deasupra văilor ei cafenii atîrna un cer întunecat, plin de nori groşi.

„Iar femeia asta l-a iubit — îşi reluă gîndul Avakum. De aceea plînge." Şi cum privea spre răspîntia de drumuri, îşi aminti de gura ei mică şi de privirea grea a ochilor negri. „Desigur, a trăit cu dînsul" — oftă el. Şi

deodată tresări. Se miră că oftase. Că-l iubise şi că trăise poate cu învăţătorul nu era de loc un lucru trist. N-avea deci de ce ofta.

Ieşi în cerdac şi deschise şi uşa alăturată. Dădea într-o cămăruţă îngustă, plină cu tot felul de vechituri. Cărţi vechi, ziare, caiete, animale şi păsări împăiate: cocoşi de munte, veveriţe, o vulpe şi un mic urs brun. Ursuleţul era aşezat pe un postament de lemn, deasupra unei lăzi lungi. Pe o etajeră veche, printre pînze de păianjeni prăfuite, se vedeau lucind cîteva borcane mici de sticlă, pline cu spirt. În ele, înfăşuraţi în spirală, şerpi cu burţi albicioase şi spinări vărgate. Erau şi şopîrle, şi salamandre. O nevăstuică împăiată privea cu ochi de sticlă spre unica fereastră a cămăruţei — mici, pătrate, cu geamurile nespălate de ani şi străjuite de zăbrele groase de fier.

Avakum simţi în spate privirea Balabaniţei. Se întoarse încet.

— Şi lucrurile astea sînt tot ale dascălului — vorbi ea. Mai avea încă ochii roşii de plîns. Le pregătea pentru şcoală. Şi, după cîteva clipe de tăcere: Lucrurile din camera asta n-au fost înregistrate. Şi ce-ar fi, mă rog, atît de important, ca să-mi ţină odăiţa asta sigilată? O să le mut pe toate în pivniţă şi o să-mi aduc aici războiul de ţesut.

Ridică din umeri, se uită cu coada ochiului la Avakum şi acesta observă că în ochii ei nu mai erau lacrimi.

— O să aduc aici războiul — repetă ea. Apoi adăugă, mai încet: Dacă stai aici mai mult, pot să-ţi ţes la război o cergă. Eşti căsătorit?

— Am şi şase copii!

— Săracul! zise ea rîzînd oarecum silit. Şi după ce tăcu o clipă, relua iar, dînd din umeri: Eu mă duc la

lucru şi mă întorc pe seară. Dacă pleci de acasă, ia cheile cu dumneata — termină ea vorba, fără să se mai întoarcă.

— Neapărat — aprobă Avakum.

Ea coborî încet scara — poate mai încet decît ar fi fost necesar.

18

Avakum se uită lung în urma ei. După aceea coborî în curte şi examină atent casa din toate părţile. În faţa ferestrei dinspre sud a odăii sale creştea un brad înalt şi noduros, cu crăci mari. Vîrful său ajungea la streaşina acoperişului, iar cîteva din crăcile sale, groase cît mîna, atingeau aproape pervazul ferestrei.

„Iată pe unde se poate intra fără invitaţie" — gîndi Avakum.

Stătu cîtva timp sub brad şi, în închipuirea lui, se căţără pe nodurile crăcilor tăiate, se strecură prin coroana verde a copacului, de unde trecu binişor pe pervaz. Nu era de loc greu.

Această fereastră dădea spre grădină. De fapt era o mică livadă de pruni, destul de neîngrijită, năpădită de iarbă deasă, cu vîrfurile îngălbenite de soare. De la bradul cel bătrîn şi pînă la gardul de crăci împletite, şi înalte pînă la brîu, Avakum numără treizeci de paşi. Dincolo de gard se deschidea o uliţă înfundată şi îngustă cît ar putea să treacă o căruţă cu boi. Drumul mergea pe lîngă nişte garduri care nu se deosebeau cu nimic de acela al Balabaniţei.

Grădina era străbătută de o potecă bătătorită care ducea în fundul curţii, unde se vedeau : o cocină în care nu-

erau porci, un grajd gol — de mult părăsit — o şură de ţinut fînul, cu un acoperiş părăginit de paie înnegrite, şi un adăpost larg pentru lemne. În butucul de tăiat lemne era înfiptă o secure şi alături se aflau vreo două căruţe de crengi de brad mai mari sau mai mici. Era clar că poteca folosea numai pentru aprovizionarea cu lemne. În toată grădina nu mai era altă potecă.

Avakum se întoarse din nou la bradul cel noduros şi începu să cerceteze cu mare atenţie solul în direcţia uliţei celei mici. Şi pe faţa lui încordată apăru un zîmbet uşor — din loc în loc, ici-colo, se vedeau urme de ierburi călcate în picioare : acestea erau mai galbene şi mai uscate decît celelalte. Iarba fusese călcată înainte de a se veşteji ea singură — asta fără nici un fel de îndoială.

Urmele acestea abia vizibile îl conduseră pe Avakum pînă la gard. Aici, în locul ăsta, nu mai erau spini, căci cei care fuseseră odinioară fuseseră daţi la o parte şi azvîrliţi în bălăriile dese. Să treacă acest pîrleaz nu era de loc greu pentru un bărbat. Dar pentru ca o femeie să poată face acelaşi lucru, ar fi trebuit să-şi ridice poalele, să păşească peste gard şi să calce mai des pămîntul din jurul lui. Avakum se aplecă — în jurul pîrleazului nu erau urme de acest fel.

Pe aici trecuse numai un bărbat. Şi nu o dată, ci de mai multe ori. Iar drumul îi rămăsese deschis — spinii nu fuseseră puşi la loc, ci zăceau neclintiţi în bălării. Se vedea că avea intenţia să treacă şi în viitor peste acelaşi pîrleaz. Sau poate că nu fusese destul de prevăzător — una din două.

Avakum stătu pe gînduri — n-o fi oare drumul unor întîlniri amoroase ? Cine ştie ce Romeo mustăcios sărea noaptea pe aici ca să vină la nostima văduvioară ! Dar în acest caz urmele trebuiau neapărat să ducă spre uşa ei, spre camera ei.

Fredonă încet o melodie şi îşi frecă mîinile. Urmele nu duceau spre uşa ei — începeau de la bradul cel noduros şi se terminau la gard.

Avakum dădu fuga în camera învăţătorului. „Dacă fereastra este închisă pe dinăuntru cu zăvorul, atunci merit două perechi de palme“ — aşa gîndi el şi le examină. Zăvoarele erau trase în lături. Prinseseră rugină. Împinse uşor în cercevele şi cele două aripi ale ferestrei scîrţîiră, se deschiseră şi se opriră în ramurile verzi ale bradului.

Avakum scoase din buzunarul interior al pardesiului său o lupă mare şi coborî din nou în curte. Se apropie de trunchiul bradului şi se uită în sus. „Trebuie să cercetez bine cea de-a treia şi cea de-a patra cracă — hotărî el. Acestea sînt treptele cele mai grele. Ca să ajungi pînă la coroană, pînă la ramurile cele mari, trebuie să te apuci bine cu mîinile de cioturile astea.“

Se urcă pe trunchi, ajunse la cea de-a patra cracă — ciotul unei crăci tăiate — se sprijini cu mîna stîngă şi începu să examineze arborele cu lupa sa mare.

Treaba dură mai bine de trei minute.

La capătul celui de-al treilea minut, Avakum fu cît pe-aci să scape lupa din mînă. Se mai uită o dată atent cu lupa şi simţi că în faţa ochilor lui joacă cercuri albăstrii.

Închise pentru o clipă-două ochii, respiră adînc, apoi privi din nou. Acum, în ochii săi străluceau scîntei. Băgă lupa în buzunar, de unde scoase un briceag pe care-l deschise cu dinţii. Tăie apoi o bucată din coaja solzoasă a bradului şi coborî atent. Se întoarse în odaie, scoase cu penseta un solz din scoarţa de brad, îl puse pe lama de sticlă a microscopului şi privi prin ocular. Pe lamă se vedea un fir albastru, gros cît un fir de aţă.

Era un fir de lînă albastră.

Avakum aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Scoase apoi din portvizit o hîrtie pergament în care se afla un

alt fir albastru. Îl găsise atunci cînd cercetase pilitura de fier de sub bara de la fereastra casei lui Iliazov. Compară la microscop cele două fire : erau absolut identice ca grosime şi culoare.

Se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe încet prin cameră. Acum ştia foarte bine că pîrleazul, poteca, bradul cel noduros şi fereastra deschisă erau legate printr-un fir invizibil cu casa lui Iliazov. Una şi aceeaşi mănuşă albastră atinsese ciotul crăcii tăiate din bradul noduros şi bara îndoită a ferestrei sparte.

Dar oare pe lumea asta există doar o singură mănuşă albastră ? Şi dacă ar fi numai una, unde se află ea acum şi cine e proprietarul ei ?

Totuşi descoperirile pe care le făcuse alcătuiau cîteva verigi importante din lanţul faptelor care precedaseră crima. Nu avea nici un motiv să fie nemulţumit de sine însuşi.

Puse bine firele de lînă albastră şi trecu să examineze lucrurile care se aflau îngrămădite în cămăruţa cea mică. Aici nu era nimic mai aparte, care să-i atragă atenţia. Animalele şi păsările împăiate nu fuseseră mişcate luni de zile din locurile lor, se vedea după firele de păianjeni din jurul lor — negre şi dese, neatinse. Tocmai se pregătea să iasă afară, cînd ochii i se opriră dintr-o dată asupra micului urs brun. Era foarte curat — chiar şi scîndura pe care era fixat nu era prăfuită. Un obiect curat între atîtea altele pline de praf şi păianjeni — asta nu putea să nu atragă atenţia lui Avakum. Era clar că fusese atins cu mîna de curînd. Dar de ce oare, printre atîtea animale împăiate, mica fiară brună fusese vrednică de această cinste ?

Avakum se apropie de ursuleţ şi-l dădu la o parte. Postamentul său de lemn ascundea o deschizătură în

lada cea lunguiaţă. Îşi aprinse lanterna electrică şi, cu ajutorul ei, zări în fundul lăzii o mulţime de pietre — diferite ca mărime şi culoare. Altceva nimic. Dar una din pietre, mare cît un pumn, era învelită într-o foaie de hîrtie şi legată cu un fir de lînă roşie. Se afla deasupra celorlalte pietre.

Avakum băgă mîna, scoase piatra şi la lumina galbenă a lanternei citi următoarele :

„Zmeiţa", 7 august.

Scrisul era necitet şi omul utilizase un creion chimic.

„Vreun minereu pe care Metodi Paraşkevov l-a găsit la «Zmeiţa» cu cincisprezece zile înainte de întîmplarea din curtea lui Iliazov" — gîndi Avakum. Ţinu cîtva timp piatra în mînă, apoi o aruncă peste celelalte şi puse ursuleţul la loc.

Afară începuse o ploaie măruntă şi liniştită. Nori cenuşii mîngîiau cu buclele lor pufoase rîpele golaşe ale „Zmeiţei". Pe fereastra deschisă pătrundea aer rece, îmbibat cu mireasmă de brad şi cu miros de pămînt umed.

Înăuntru era linişte şi oarecum pustiu şi trist. Pe Avakum îl trecu un fior de parcă singurătatea s-ar fi transformat într-un val de frig ce-i pătrundea pînă la os. „Trebuie neapărat să mă culc" — gîndi el. Se înveli în pardesiu pînă peste cap şi închise ochii.

Picăturile de ploaie băteau uşor în geamul ferestrei şi ropotul lor molcom făcea liniştea şi mai apăsătoare.

Îl trezi un zgomot uşor de portiţă trîntită. Ascultă şi recunoscu pasul Balabaniţei pe scările care duceau spre tindă. Nu era bine să stea pe întuneric, de aceea aprinse lampa şi începu să-şi aranjeze hainele în dulap. Îşi lăsă pe pat numai pardesiul. În partea interioară, sub căptu-

şeală, acesta avea două buzunare adînci, în care Avakum ţinea cîteva lucruri necesare: o bucată de hîrtie, o baterie de rezervă, o cutie de cartuşe şi un mic box de oţel aşezat în tocul său de piele.

Afară, ploaia continua să cadă liniştit.

Avakum deschise cele două aripi ale ferestrei, îşi puse pardesiul pe umeri, ieşi în curte şi se opri în tindă. Tuşi.

Un minut mai tîrziu, uşa odăii se deschise şi în cadrul ei luminat apăru Balabaniţa.

— De ce stai afară? îl întrebă ea cu o voce foarte mirată. Intră înăuntru să te încălzeşti. Uite ce mai foc am făcut!

În spatele ei, lumina flăcărilor se vedea cînd mai slabă, cînd mai puternică. Şi un miros plăcut venea dinăuntru. Mirosea a cartofi copţi.

— Mulţumesc — zise Avakum. Abia acum simţi că-i era foame şi înghiţi în sec. Tocmai mă gîndeam să plec. Altfel aş fi intrat cu plăcere să mă încălzesc.

Balabaniţa continua să stea în pragul uşii.

— S-ar putea ca peste puţin să nu mai plouă — zise ea.

— Într-adevăr — rîse Avakum. De ce n-aş aştepta? Ploaia n-o să mai dureze mult.

Se aşeză lîngă vatră şi întinse cu plăcere mîinile spre foc. Pe urmă îşi scoase luleaua, o umplu cu tutun şi începu să fumeze.

Şi în timp ce Balabaniţa trebăluia sprintenă încoace şi încolo ca să pregătească de cină, Avakum începu, din obişnuinţă, să examineze camera, cu toate că era tot timpul atent la mersul domol al Balabaniţei, care umbla desculţă.

Camera era mare, cu poliţe pe pereţi şi cu două vase mari de aramă agăţate în nişte cuie groase de fier, lîngă

ușă. În colțul din dreapta se afla o altă ușă, deschisă, ce dădea probabil în camera de dormit. Nu se vedea ce-i înăuntru, fiindcă acolo lampa nu era aprinsă. Își aminti că fereastra ei dădea spre grajdurile părăsite din fundul grădinii de pruni.

— Balabanițo — zise Avakum — de ce umbli desculță, nu ți-e frig ?

Ea se opri o clipă. Părea foarte mirată.

— Să-mi fie frig ? Se uită la picioarele ei și, cine știe de ce, își ridică puțin fusta în sus, rîzînd veselă. Cum o să-mi fie frig ? M-am obișnuit. Dădu drumul fustei și se îndreptă spre masă, care era gata. Hai să cinăm, că ne așteaptă pîinea. N-am pregătit cine știe ce, sînt și eu singură !

Avakum nu voia s-o jignească și de aceea se sculă repede și se așeză la masă. Înaintea lor se aflau o strachină cu cartofi copți, brînză, o tigaie cu ouă jumări și un castron mare cu lapte acru. Și o mulțime de felii de pîine.

— Casa mea e casă de văduvă, singuratică ca un cuib de cuc — oftă Balabanița, mîncînd cu poftă din ouă. Cît timp era aci bietul Metodi, îmi ținea deseori tovărășie, căci nu era zgîrie-brînză și pe urmă era și el singur pe lume. Mai făceam cîte o plăcintă, mai una, mai alta. Dar de cînd l-au ridicat, uite, vezi și dumneata, numai uscături sînt pe masa mea, ba și astea îmi rămîn în gît.

Avakum observă însă că nu-i rămînea nimic în gît — femeia mînca cu multă poftă și fața ei plesnea de sănătate.

— Balabanițo — zise el — veneau des musafiri la Metodi ? La mine, cînd eram flăcău, în fiecare seară erau cîte zece-doisprezece.

— Aş ! scutură din cap Balabaniţa. O buclă neagră de păr îi căzu pe frunte, dar ea nu ridică mîna ca s-o dea la o parte. Ce musafiri ! La Metodi nu venea nimeni. Avea inimă bună, săracul, dar era puţin cam singuratic. Aşa, ca mine.

— Asta nu se poate ! se îndoi Avakum. Ce, omul ăsta n-avea prieteni ?

— Nu avea — aprobă Balabaniţa. Era bun cu toţi şi lumea era bună cu el, dar nu avea nici un prieten. Tăcu, se posomorî şi pe urmă zise : A avut el unul, asta era acum vreo trei ani, dar pe ăla l-au mîncat lupii la „Zmeiţa". Mergeau împreună la vînătoare. Era pădurar.

Avakum tăcu. I se părea că era timpul să pună punct subiectului „Metodi" pentru seara asta.

Începură să vorbească despre atelierul de prelucrare a laptelui. Balabaniţa se lăuda că anul ăsta brînza pe care o făcuseră era mai grasă şi că prelucrau o cantitate de lapte de două ori mai mare ca înainte. Aveau să cîştige întrecerea cu cei din satul Lăkite şi la toamnă aşteptau cu toţii bani frumoşi.

— Şi ce-o să faci cu banii ? o întrebă Avakum. O să te măriţi, nu-i aşa ?

Ea rîse veselă şi pieptul i se zbătu sub bluza de stambă, de parcă l-ar fi străbătut un fior.

— Dac-aş vrea, şi mîine m-aş mărita. Şi mi-aş lua un bărbat aşa cum aş dori. Asta-i cel mai uşor lucru. Dar vreau să fac întîi altceva, ceva mai important. Bărbatu-meu a fost maistru la căşărie şi vreau să ajung şi eu maistru, cum a fost el. Să-mi fie de amintire a primei mele căsătorii. Şi pe urmă îmi place meseria asta şi mă pricep la ea. Dar ca să ajung maistru, trebuie să mai învăţ, pentru că orice lucru îşi are tainele lui. Îl privi

cu ochi strălucitori şi rîse. Mi-au promis că la primăvară or să mă trimită la nişte cursuri. Asta pentru mine face cît două mărţişuri. Cînd oi ajunge maistru, atunci căşăria o să-mi fie adevărata casă, iar aici o să vin doar din cînd în cînd, ca să-i mai ţin de urît bărbăţelului meu, dacă m-oi mărita.

— Şi numai de asta o să vii ? întrebă Avakum.

— Şi ca să mă culc pe somieră — surîse şiret Balabaniţa. Patul meu are somieră. Te culci în el şi nici nu simţi că te-ai culcat. E foarte bun.

După această interesantă convorbire, Avakum îşi umplu din nou luleaua cu tutun, se aşeză lîngă vatră şi fumă în tăcere.

Balabaniţa strînse masa, pe urmă trecu în cealaltă cameră şi aprinse lampa. Prin uşa deschisă Avakum putea să vadă jumătate din patul înalt, cu tăblii. Era acoperit cu o cuvertură albă ca zăpada, iar pe perete se vedea un covor.

Balabaniţa căscă cu zgomot, îşi întinse leneş mîinile ca să-şi mai dezmorţească umerii şi începu să facă patul.

Un vînt slab gemu uşor prin cămin.

Avakum se ridică. Îşi puse pardesiul şi tuşi cu înţeles.

— Pleci ? se întoarse Balabaniţa spre el.

Ţinea în mîini cuvertura cea albă.

— E timpul — zise Avakum.

În loc să strîngă de tot cuvertura — căci începuse s-o strîngă — Balabaniţa o desfăcu din nou şi acoperi iarăşi patul cu ea. Stătu puţin pe gînduri, după care întrebă :

— O fi oare nouă ?

— E nouă trecute — răspunse Avakum.

Ea rămase iarăşi pe gînduri, dar acum ochii ei nu mai căutau spre Avakum, ci privirea ei trecea pe undeva, pe lîngă el.

Musafirul îşi încheie pardesiul şi se îndreptă spre uşă.

— La ce oră te scoli mîine de dimineaţă ? întrebă deodată Balabaniţa.

Avakum rămase pironit locului. În glasul ei era o notă cu totul aparte. Ba şi cuvertura pe care o pusese din nou pe pat, făcîndu-l la loc, şi pauzele cu înţeles din convorbirea ei, şi privirea care aluneca pe lîngă el — toate acestea i se părură într-adevăr că au un anume înţeles.

— La ce oră o să mă scol ? repetă Avakum întrebarea, ca să se gîndească mai bine la răspunsul pe care trebuia să-l dea. Apoi zise : În noaptea asta, Balabaniţo, n-o să dorm acasă. O să fiu probabil oaspetele lui bai Grozdan. M-a chemat să mai stăm de vorbă la un pahar de vin şi, mai mult ca sigur, o să rămîn să dorm la el.

— Te-ai gîndit bine — dădu din umeri Balabaniţa.

Şi nu mai adăugă nici un cuvînt.

— Am încuiat camera şi am luat cheia cu mine — zise Avakum. Noapte bună ! şi ieşi din cameră.

Afară ploaia se întărise.

Avakum trînti tare poarta în urma sa şi o porni prudent pe drumul mare care ducea spre mahalaua de sus. Era întuneric beznă. Cînd simţi că a ajuns la prima întretăiere de drumuri, coti îndată la stînga şi numără treizeci de paşi. Pe aici, pe undeva, se găsea pîrleazul. Puse atent mîna pe gard şi începu să pipăie. După cîţiva paşi dădu de pîrleaz. Îşi ridică poalele pardesiului şi-l trecu. În faţa lui, în întuneric, era casa Balabanţei. O porni într-acolo.

Ploaia cădea cu un zgomot molcom.

Cînd ajunse lîngă casă, se piti în colţul cel mai apropiat de fereastră şi aşteptă. Nu trecu un minut, şi lumina se stinse. Balabaniţa ieşi în tindă, aruncă o privire în jur şi o porni cu paşi mărunţi spre poartă. Silueta ei se pierdu în întuneric.

Avakum aşteptă cîtva timp, după care alergă aplecat pînă la scara exterioară, se urcă în cerdac, intră în camera sa şi închise uşor uşa după el.

Prin fereastra deschisă, vîntul aducea umezeală şi picături mărunte de ploaie.

L-am întrebat o dată pe Avakum :

— De ce-ai minţit-o pe Balabaniţa că n-o să dormi acasă ? Ce aveai de gînd, ce urmăreai cu minciuna asta ? Erai într-adevăr sigur că o să vină cineva noaptea în casa Balabaniţei ?

Avakum ridică din umeri :

— Am procedat aşa fără să urmăresc ceva precis. Dar, nu ştiu de ce, aveam convingerea că trebuie să rămîn acasă singur, neobservat, şi de aceea am rămas ! Tăcu apoi şi zîmbi. Simţeam că o să se întîmple ceva în noaptea asta, sau, mai exact, că trebuia să se întîmple ceva...

Stătea treaz în patul său, acoperit doar cu pardesiul puţin ud de ploaie. Auzea picăturile bătînd darabana în pervazul ferestrei, asculta convorbirea domoală a vîntului cu bradul cel noduros şi nu se gîndea la nimic.

Se părea că vremea încetase să mai curgă. Scîrţîitul porţii îl făcu să tresară. O deschisese cineva care trecu apoi în tindă. Auzi cum se răsuceşte cheia în broască, după care totul amuţi şi se pierdu în liniştea nesfîrşită.

„Oare poarta a scîrţîit numai o singură dată ? gîndi Avakum. Înseamnă că a rămas deschisă, de parcă ar aştepta pe cineva. La fel şi cheia în broască, s-a auzit numai o singură dată."

Sta întins în pat, în întuneric, cu ochii deschişi.

Pe urmă i se păru că cineva trece prin tindă — de data asta paşii erau mai grei şi mai nesiguri. Şi iarăşi se făcu linişte. Ploaia continua să bată monoton în lemnul pervazului.

Într-un timp îi veni să rîdă : trebuia oare să răcească sub pardesiul lui ud, din cauza întîlnirilor de dragoste ale Balabaniţei ?

Dar nu se mişcă din loc. Aştepta mereu să se întîmple ceva mai deosebit, ceva care să aibă o legătură mai directă cu impresiile pe care şi le făcuse în timpul zilei.

Şi dintr-o dată un fior ascuţit îi străbătu şira spinării : cineva urca scara. Se auzi scîrţîind o treaptă, apoi acelaşi zgomot se repetă chiar aci, în prag.

Lăsase uşa descuiată. N-o încuiase înadins, sau pur şi simplu uitase să întoarcă cheia în broască — nu-şi putea aminti. În clipa asta nu se mai gîndea la nimic. Dar omul care urcase scara nu avea intenţia să intre în camera lui. El deschise cealaltă uşă, a cămăruţei, şi pătrunse înăuntru.

Ce putea să caute acolo, printre atîtea vechituri sau printre păsările şi animalele împăiate ? Era un lucru atît de neaşteptat, încît Avakum mai-mai să se scoale din pat de mirare. Se stăpîni însă, deoarece în aceeaşi

clipă i se păru că scara scîrţîie din nou. Omul coborîse iarăşi în curte.

Acum totul se petrecu doar în două-trei minute. Avakum se repezi la fereastră, trecu pe pervaz, apucă una din crăcile bradului cel bătrîn şi începu repede să se lase în jos. Sări din copac înainte de a simţi pămîntul sub picioare şi se repezi în fugă spre gard. Înaintea lui fugea un bărbat.

Avakum îşi căută lanterna în buzunar, dar alunecă şi se întinse cît era de lung în iarba udă de ploaie. În timp ce se ridica, surîse amar. Îşi dădea seama că prima partidă era pierdută.

Mult timp nu putu să doarmă ; scăpase un prilej cu totul nesperat. Ce-l împiedicase să aprindă lanterna şi să vadă ochii necunoscutului în clipele cînd acesta se aflase încă în cămăruţă ? Era atît de simplu, încît pînă şi o femeie ar fi putut să facă treaba asta... Scrîşni din dinţi, se întoarse cu faţa la perete şi închise ochii.

Îl trezi în zori vîntul care îndoia crengile bătrînului brad şi lovea cu ele în geam. Frînturi de nori cenuşii alergau pe cer, şi printre ei luceau întinderi de un albastru curat.

Vîntul parcă alungase şi proasta lui dispoziţie : cînd deschise ochii i se păru că aude în jurul său sunetele unei melodii cunoscute. Era ceva vesel, după cîte se părea un vals.

„Acum trebuie să văd ce s-a întîmplat în cămăruţă" — gîndi Avakum. Îşi luă prosopul şi coborî în curte. Se spălă multă vreme la cişmea, pînă ce pielea i se înroşi de frig.

„Acum o să văd ce s-a întîmplat în cămăruţă" — gîndi iarăşi, dar începu să se bărbierească şi îşi dădu

deodată seama că melodia cu care se trezise în gînd era din opera „Evgheni Oneghin".

Îmbrăcă un pulover nou, își lustrui pantofii, își dădu cu apă de colonie prin păr și începu să se pieptene în fața unei mici oglinzi pe care o rezemase de stativul cu eprubete. În tot acest timp, fluieră valsul din „Evgheni Oneghin", de parcă în fața lui nu s-ar fi aflat colții întunecați ai „Zmeiței", ci ar fi strălucit în soare o fațadă roză cu balcoane galbene.

Plouase în cerdac, iar clanța și ușa cămăruței fuseseră și ele spălate toată noaptea de ploaie. N-avea nici un sens să mai caute deci ceva amprente.

Cînd pătrunse în cămăruță, totul era așa cum își amintea din ziua precedentă.

Stătu în prag și se uită cu atenție la tot ce se afla în jurul său.

Trecură zece minute și el continua să examineze interiorul.

În cele din urmă surîse. Postamentul pe care era așezat ursulețul părea mutat spre stînga cu vreo două degete. Se vedea colțul de sus, din stînga, al lăzii. Ieri, el însuși îl așezase pe ladă și-și amintea foarte bine că pusese postamentul în așa fel, încît toate colțurile lăzii să fie la fel acoperite. Pe cînd acum, colțul din stînga se vedea descoperit cu vreo două degete. Cineva mutase deci ursulețul spre stînga și asta, bineînțeles, ca să caute ceva în ladă, unde băgase probabil mîna. Pe urmă, din cauza întunericului, nu mai izbutise să așeze postamentul ursulețului exact cum îl găsise. „Va să zică l-a mutat cam cu doi centimetri" — gîndi Avakum.

Așeză ursulețul pe podea și se uită în ladă. Înăuntrul părea că nu s-a schimbat nimic. Aceeași grămăjoară de pietre colorate, deasupra cărora se găsea piatra aceea

înfășurată într-o foaie de caiet și pe care scria: „*Zmeița*", *7 august*. Piatra se afla în același loc în care o lăsase Avakum. Hîrtia și inscripția erau aceleași. Se schimbase doar culoarea pietrei. Avakum își aducea bine aminte că ieri piatra avea culoarea cafenie. Asta pe care o ținea în mînă avea o formă și o mărime asemănătoare cu cealaltă, dar culoarea ei era alta. Piatra cea nouă avea o culoare albicioasă.

19

Soarele răsări dinspre satul Lăkite și cerul de deasupra „Zmeiței" se împurpură. O lumină roșiatică învăluia acum toate rîpele și stîncile ei ascuțite.

Avakum coborî pe scară și în tindă fu cît pe-aci să dea nas în nas cu Balabanița.

— La ora asta trebuia să fiu la cășărie, dar m-a furat somnul! zîmbi ea, grăbindu-se să-și aranjeze buclele care-i cădeau pe frunte.

Peste bluza de stambă își pusese un contăș cu mîneci scurte. Îl lăsase descheiat la piept și printre reverele gălbui i se vedea pielea — moale și albă ca laptele.

— Așa este — zise Avakum — cine doarme prea puțin noaptea, se trezește greu dimineața!

Ea îl privi mirată și din ochii ei țîșniră scîntei. Dădu apoi veselă din umeri și izbucni într-un rîs curat, sonor. Ținea mîinile în șolduri și, prin bluza întinsă, i se vedea cum îi saltă pieptul bogat de sub contășul auriu. Oftă apoi și zise cu un glas tînguitor:

— Ce să faci, zile amărîte, de văduvă!

Dar ochii ei mai rîdeau încă.

Avakum o urmări cu privirea — era foarte bine dispus şi începu să fluiere o melodie veselă.

Cînd Balabaniţa pieri din ochii lui, se întoarse repede, descuie cu un mic speraclu uşa de la odaia ei, intră în camera de culcare şi îngenunche pe podea. Scîndurile erau albe, curate, nu se vedea nici o urmă pe ele. „A intrat înăuntru numai în ciorapi — gîndi Avakum. Şi-a lăsat încălţămintea afară, în camera cealaltă, unde podeaua este de pămînt şi unde s-a măturat, aşa că nu se mai poate vedea nimic."

Într-un ghiveci înflorise un indrişaim şi mirosul său, împreună cu acela al florilor de muşcată care rîdeau în fereastră, umplea camera, amintind parcă de o tinereţe fără griji, de ani care trecuseră de mult.

N-avea vreme de pierdut. Ieşi afară, încuie din nou uşa şi o porni repede spre cîrciuma lui Ilcio. Marko Krumov îl trată cu nişte papară făcută din pîine prăjită, brînză şi ardei iuţi. Mîncă cu o foame de lup şi mult timp după aceea îşi simţi gura ca un cuptor încins.

Bai Grozdan îşi turnase tocmai un păhărel de rachiu de anason cînd îl zări intrînd în curte. Parcă îl muşcă ceva de inimă — se încruntă, dădu paharul pe gît dintr-o dată, se încruntă şi mai tare şi, cu un oftat adînc, ascunse sticla în dulap.

În vremea asta, mătuşa Grozdaniţa vorbea afară cu musafirul.

„Cum dracu de n-am plecat cu cinci minute mai devreme !" pufni preşedintele, dar îndată tuşi ca să-şi îndrepte glasul, ieşi în tindă şi, cu un gest larg, îl invită să intre.

— Bine ai venit ! zise el, privindu-l pe sub sprîncene.

Se gîndi o clipă-două dacă să-i ofere un scaun, dar tocmai atunci mătuşa Grozdaniţa dădu buzna înăuntru

și, așa cum părea de obicei, mereu supărată, începu îndată cu glasul ei aspru :

— Dar ce fel de om ești, măi Grozdane ! Ți-a venit un oaspete și tu stai așa, în mijlocul casei, ca o momîie ! N-am mai pomenit așa ceva ! Deschise ușa celeilalte camere, se repezi la masă de îndreptă tișlaifărul cu dantelă, după care se adresă celor doi : Poftiți înăuntru, stați și voi ca oamenii. Uite, vă aduc acum ceva să gustați ! îi pofti ea.

Avakum se înclină și îi sărută respectuos mîna. Mătușa Grozdanița se înroși la față și își privi bărbatul mîndră foc. Niciodată nu se uitase la el cu astfel de ochi. Bai Grozdan tuși tulburat.

Intrară în camera de oaspeți și se așezară la masă unul în fața celuilalt.

În cameră se aflau un garderob cu două uși, un scrin pe care se vedea un ceas deșteptător și un pat larg, cu tăblii. Ferestrele erau împodobite cu perdele albe, pe pereți atîrnau tablouri, iar scaunele erau acoperite cu mici împletituri de lînă. Față de aceasta, camera Balabaniței părea într-adevăr pustie.

— Ce bine v-ați aranjat aici — rîse Avakum.

Lipsea doar mirosul acela plăcut de indrișaim.

— Eh, cum putem și noi — tuși pentru a treia oară bai Grozdan.

— Cîștigați bani frumoși ? întrebă Avakum.

Bai Grozdan își răsuci mustața.

— Cîștigăm — zise el. Anul ăsta o să fie și mai bine.

Avakum privi spre ușă, își scoase legitimația și i-o puse în mînă. După aceea își aprinse țigara, se sculă de pe scaun și începu să se uite la fotografiile de pe pereți.

— Flăcăul ăsta e feciorul dumitale ? întrebă el.

Bai Grozdan tăcea. Se uita la literele de tipar şi încrunta din sprîncene.

Avakum îşi luă legitimaţia, se aşeză comod pe scaun şi îşi întinse picioarele.

— E feciorul dumitale ? întrebă din nou Avakum, arătînd cu capul spre fotografia din perete.

— Da, e băiatul meu — îngăimă bai Grozdan. Îşi face stagiul militar la Blagoevgrad.

Avakum rîse cu poftă.

Intră Grozdaniţa. Aducea o farfurie cu miere, brînză şi pîine.

— Adu, maică, şi rachiu din ăla de anason — o rugă linguşitor Avakum, luînd din mîna ei farfuriile. Trebuie să ciocnim un păhărel în cinstea băiatului care-şi face datoria pentru republică, la Blagoevgrad. Ce zici, bai Grozdan ?

Ciocniră paharele şi băură.

Cînd rămase singur, numai cu preşedintele, Avakum zise :

— Am venit la dumneata, bai Grozdan, nu pentru că eşti preşedintele unei bogate gospodării colective şi membru al Comitetului Executiv al Sfatului, ci pentru că oameni cu funcţii de mare răspundere mi te-au recomandat ca pe un om cinstit, căruia mă pot destăinui. Eşti tovarăşul nostru devotat încă de la răscoala din 1923 [1] şi vremurile acelea aspre te-au învăţat ce înseamnă să păstrezi un secret. De aceea sînt aici : ca să-ţi spun de ce am venit de fapt în Momcilovo şi ce trebuie să faci ca să mă ajuţi. Vreau însă mai înainte să-ţi spun ceva :

[1] Este vorba de marea insurecţie antifascistă care a avut loc în Bulgaria, în septembrie 1923, împotriva guvernului fascist al lui Ţankov. (n.t.)

nimeni şi niciodată nu trebuie să afle din gura ta cine sînt eu în realitate, nici astăzi, nici mîine şi niciodată, acum şi pururea, cum cîntă popa.

— În privinţa asta poţi să fii liniştit — dădu din cap bai Grozdan. Cînd muntele Karabair o să vorbească, atunci o să deschid şi eu gura să spun ceva despre dumneata.

— Cred — zise Avakum. Sînt sigur chiar că dacă vreodată muntele Karabair va grăi cu vorbe omeneşti, dumneata o să taci şi atunci. Uite cum stă treaba. Întîi : vreau să afli, pe cît e posibil, se înţelege, care om din sat a lipsit de acasă în noaptea de 22 spre 23 august. O să ţii minte ? Ai doilea : cine din oamenii de aici, de la Momcilovo, a purtat sau poartă mănuşi de lînă albastră. Dacă nu poţi să-ţi aminteşti sau nu poţi să-l descoperi pe omul acela care a purtat sau poartă mănuşi de lînă albastră, atunci caută să afli cînd şi unde s-a vîndut lînă albastră şi cine se ocupă cu împletituri de lînă aici, la Momcilovo, sau în satele învecinate.

— Asta-i tot ? întrebă mirat bai Grozdan.

— Deocamdată asta-i cel mai important — răspunse Avakum.

Bai Grozdan tăcu. Pe urmă se aplecă spre oaspetele său şi-l întrebă în şoaptă :

— Dar pe dascăl or să-l spînzure ?

— Asta nu-i treaba mea — ridică Avakum din umeri.

Soarele pătrunse prin perdelele albe. O muscă mare şi neagră zbură pe fereastră, bîzîind ca un avion pe deasupra farfuriei cu miere.

— Cele ce ţi-am cerut, vezi de le află în taină, cu multă dibăcie, şi să nu faci mai mult zgomot decît face cîrtiţa — zise Avakum. Îşi puse nişte miere pe pîine şi trase o înghiţitură de rachiu. S-o faci aşa, încît să nu te

simtă nimeni şi să nu dai de gîndit nimănui. Se uită apoi la ceas şi se ridică. Ne vedem la prînz, la bai Marko. Dacă afli ceva şi trebuie să-mi spui, să ceri o sticlă de limonadă şi să-mi dai şi mie să beau din ea. Asta să ne fie parola. O să ţii minte?

Bai Grozdan făcu un semn de aprobare. Îşi netezi apoi mustăţile şi rîse vesel.

După aceea, Avakum se îndreptă spre casa lui Iliazov. Sergentul Gheorghi îl măsură neîncrezător din creştet pînă-n tălpi şi nu-l lăsă să treacă pragul decît după aprobarea personală a maiorului.

Avakum intră în holul întunecos, cu podea de piatră, şi îndată simţi că-i bate inima. Bătea atît de tare, de parcă ar fi alergat o sută de metri. „Ce slăbiciune prostească!" gîndi el, încruntîndu-se. Dar holul semăna într-adevăr cu o celulă de închisoare medievală. Zidit din piatră cenuşie de granit, rece, întunecos, îi lipseau parcă numai lanţurile grele de fier, cărbunii aprinşi şi instrumentele de tortură, pentru ca iluzia să fie completă.

Vechea casă a lui Iliazov avea trei camere, aşezate simetric una în faţa celeilalte, cu uşi grele de stejar, ferecate cu cîteva rînduri de piroane mari de fier, cum se făceau pe vremuri. Camera din stînga servea drept depozit — acolo îşi ţineau geologii instrumentele, planşele şi banii pentru nevoile administraţiei. Aceasta era camera care devenise obiectul agresunii săvîrşite în noaptea de 22 spre 23 august. Geamul cel spart fusese demult pus, zăbreaua pilită fusese înlocuită cu una nouă, mai groasă, iar fereastra se închidea acum pe dinăuntru cu obloane duble, care se încuiau cu un lacăt secret.

Şeful staţiunii geologice îşi primi oaspetele, care-l vizita atît de dimineaţă, cu o răceală vizibilă. În timp ce citea ordinul de serviciu din partea Institutului de arheologie de pe lîngă Academia de ştiinţe, Avakum îi examină repede figura şi gîndi îndată: „Iată un caz tragic. Omul suferă de ulcer, pe masa lui se află o cutie cu bicarbonat. Faţa asta uscată şi palidă, pupilele exagerat dilatate arată că n-a dormit astă-noapte; ochii îi sînt obosiţi şi puţin trişti. A aşteptat să-l înainteze — se vede după epoleţii săi noi, puşi pe vechea sa uniformă albă. Dar n-a primit decît o pedeapsă pe linie de serviciu şi pe linie de partid: o stea de pe epoletul său a fost scoasă şi locul ei a rămas gol."

Şeful citi ordinul de serviciu, îşi ridică privirea şi i-l înapoie în tăcere. După care întrebă rece:

— Ce doriţi de la mine?

— Nimic deosebit — zise Avakum. Am venit doar aşa, ca să mă prezint.

Tăcură amîndoi. În cameră era frig, iar aerul părea albăstrui din pricina fumului de tutun.

— Preocupările noastre au puncte comune, într-o oarecare măsură — zise Avakum. Nu credeţi?

— Nu cred — răspunse şeful.

— Şi de ce? se miră Avakum. Iată, dumneavoastră, de pildă, mergeţi prin munţi şi cercetaţi anumite locuri. La fel fac şi eu. Merg prin munţi şi cercetez diverse aşezări.

— E doar o coincidenţă aparentă — zise şeful.

Avakum surîse.

— Dar e totuşi o coincidenţă!

Şeful nu răspunse.

— Vreau să stabilesc cu oarecare aproximaţie graniţa de nord a stăpînirii lui Momcil[1]. Trebuie să studiez regiunile de la sud şi sud-est de Karabair şi să caut prin aceste locuri anumite urme vizibile.

— Căutaţi — zise şeful.

— Dar dumneavoastră nu vă amintiţi nimic care m-ar putea ajuta ? Aţi studiat o mulţime de sectoare din această regiune !

— N-am observat nimic din ceea ce v-ar putea interesa.

— Vedeţi ? Iată un ajutor ! se bucură Avakum. Dacă dumneavoastră, trei specialişti, n-aţi observat nimic, înseamnă că nici eu n-o să pot găsi ceva, cu atît mai mult cu cît sînt unul singur.

— Vă priveşte — zise şeful.

— Într-adevăr — aprobă Avakum. N-are rost să mai bat locurile astea pe unde aţi fost şi dumneavoastră : spre sud şi sud-est de Karabair. Şi dintr-o dată întrebă : De bună seamă, aveţi coordonatele regiunii cercetate ?

— Păi, se poate ca un cartograf să lucreze fără coordonate ? se supără şeful.

Scoase o ţigară din pachetul său şi începu să fumeze oarecum iritat.

— Admirabil ! zise rîzînd Avakum. O să mă scăpaţi de hoinăreala pe toate dealurile, dacă-mi daţi coordonatele dumnevoastră.

— Asta nu se poate — zise şeful.

— Dar de ce ? întrebă Avakum, făcînd un gest cu mîna.

---

[1] Momcil — voievod feudal bulgar care stăpînea regiunile Rodopilor sudici, avînd capitala la Xanti. Ajutat de turci, împăratul bizantin Ioan Cantacuzino l-a înfrînt şi l-a ucis în anul 1345. (n.t.)

— Pentru că dumneata ești un tînăr care trebuie să învețe să muncească! vorbi șeful, privindu-l chiorîș. Și pentru că serviciul meu n-are nimic comun cu treburile dumitale. Și, în sfîrșit, pentru că nu sînt dator să caut în depozit și să-mi pierd un timp prețios pentru a încuraja lenea dumitale. Asta-i!

— Mă rog — zise potolit Avakum. Eu am întrebat doar.

— Da, și eu v-am răspuns — se încruntă și mai tare șeful.

— Totuși, eu sînt foarte mulțumit de convorbirea noastră — zise Avakum. O să-mi permiteți să vă spun la revedere?

Șeful îi întinse mîna.

— Fără muncă nu se obține nimic — oftă el.

— Da, munca este mama tuturor virtuților! rîse Avakum ieșind din cameră.

Pe coridor îl aștepta sergentul Gheorghi.

În momentul cînd trecu prin fața depozitului, Avakum scăpă lănțugul pe care îl tot înfășura în jurul degetului, jucîndu-se, și se aplecă ca să-l ia de jos. În timp ce se ridica, aruncă o privire rapidă prin gaura cheii și fluieră mulțumit. Broasca era masivă, dar simplă ca puștile cu cremene.

Avakum străbătu vesel curtea casei lui Iliazov. Avea în carnetul său coordonatele locului din care stațiunea de radio și unde ultrascurte a necunoscutului domn X recepționase dispozițiile și transmisese informațiile. Încă de pe cînd era la Smolian căutase locul pe harta topografică și-l stabilise pe culmile păduroase de la sud-est de Karabair, la vreo doi kilometri de graniță. Intrase imediat în legătură cu respectivul sector de grăniceri.

De acolo i se comunicase că regiunea de la sud-est de Karabair era păzită cu stricteţe şi că nimeni, în afară de geologii de la staţiunea din Momcilovo, nu trecuse prin aceste locuri.

El ceruse însă grănicerilor un răspuns şi mai precis: trecuseră geologii prin acel sector unde funcţionase staţia clandestină de radio? Şi grănicerii răspunseseră că geologii au trecut prin regiunea de la sud-est de Karabair, dar că nu ştiau dacă trecuseră şi prin locul indicat de cercetările goniometrice.

Avakum îşi alcătui ecuaţiile sale în felul următor:

Date cunoscute:	Locul staţiei de radio clandestine —y Regiunea în care se găseşte acest loc —z Data emisiei radiofonice — noaptea dinspre 11 august Grănicerii garantează că în regiune au putut intra numai geologii
Date necunoscute:	Au fost geologii în noaptea de 10 spre 11 august în jurul locului „y"? Sau în imediata apropiere a acestui loc?

Rezolvarea.

Cheie: Să se stabilească dacă coordonatele locului „y" sau coordonatele sale aproximative au fost incluse într-un fel oarecare în lucrările staţiunii geologice militare.

De aceea se şi dusese astăzi de dimineaţă pe la şeful staţiunii, fără să poată scoate însă de la el ceea ce îi trebuia. Dar convorbirea nu se soldase chiar fără nici un rezultat: aflase că ceea ce îi trebuia, drumul geo-

logilor prin regiunea „z", exprimată în coordonate, se găsea după masiva uşă a depozitului de la staţiunea geologică.

Broasca de la casa lui Iliazov era ea solidă, dar simplă cum sînt puştile cu cremene. Ca să pătrundă nesimţit de nimeni în depozit însemna pentru Avakum o nimica toată.

Avea acum în mîinile sale două urme împotriva necunoscutului domn X : coordonatele emisiunii de radio de la 10 august şi cele două fire de lînă albastră.

Calculele pe care le făcuse la Smolian arătau că a doua transmisie de radio — aceea cu sunetele misterioase — avusese loc undeva în regiunea „Zmeiţa", sau în apropiere de ea. N-avea nici un sens să cerceteze cine a umblat prin acele locuri. O astfel de cercetare ar fi făcut zgomot. Apoi şi drumul care duce spre satul Lăkite trece pe lîngă „Zmeiţa" — şi pe el umblă zi şi noapte oameni şi căruţe.

Coordonatele transmisiei radiofonice din 10 august şi cele două fire albastre erau altceva, şi meritau un studiu mai atent. Acum trebuia să vadă unde duceau aceste urme. Şi mai ales dacă ele erau adevărate sau false; căci în munca de cercetare există întotdeauna şi urme adevărate, şi urme false. Cazul de aseară complica pînă la un punct situaţia. O făcea mai încurcată şi mai greu de dezlegat. Ce rol juca în toată povestea piatra care fusese schimbată ?

Ieşind din curte, Avakum întrebă o fetiţă unde locuieşte doctorul veterinar. Copila păştea două gîşte. Îl privi curioasă şi speriată, după care arătă în tăcere cu mîna spre mahalaua de jos, unde se găsea casa lui bai Spiridon.

Voi interveni iarăşi, dar foarte puţin şi foarte pe scurt, fiindcă nu vreau pentru nimic în lume să pun în vreun fel în lumină rolul meu în această interesantă istorie.

Vampirul cel cu gîtul gol mă sculase foarte devreme — suferă de insomnie, blestematul, în schimb eu iare-aş mai fi dormit : aseară am citit pînă tîrziu un roman interesant. Nu-mi plac prea mult romanele, deoarece sînt omul ştiinţelor pozitive. Tocmai de aceea le citesc seara, în pat, în afara orelor de serviciu.

Grozav aş mai fi dormit, dar m-am îmbrăcat în grabă şi am dat fuga la ferma de vaci. Mulgătoarea tocmai scotea ciubărul de sub ugerul Raşkăi. Cînd m-a văzut, s-a fîstîcit de tot — ştie că sînt medic veterinar şi că, în ceea ce priveşte igiena, sînt extraordinar de sever.

Cînd am ieşit de la ferma de vaci, am observat însă un lucru care era în neregulă, mai exact, o neglijenţă în toaleta mea. Am roşit ca sfecla, cu toate că mulgătoarea nu mai era de faţă, ci stătea lîngă Raşka, fîstîcită încă de vizita mea matinală.

Pe urmă m-am întors acasă şi am început să alcătuiesc situaţia săptămînală. Lucrul nu mergea grozav de bine, pentru că mi-aminteam mereu de roman şi mă gîndeam la tot felul de lucruri. Bătea vîntul şi norii de pe cer treceau unii după alţii ca nişte mici corăbii, iar lucrurile astea îţi distrag de obicei atenţia, chiar dacă eşti un om care te poţi concentra foarte uşor.

În această situaţie m-a găsit Avakum.

Părea vesel, voios şi bine dispus. Probabil că amicul meu dormise foarte bine, somnul lui fiind acela al unui tînăr fără griji. L-am invidiat în sinea mea, cu toate

că-mi dădeam seama că am anumite avantaje față de el.

M-am fîstîcit și eu ca mulgătoarea de la fermă și m-am și supărat pentru că vizita lui mă întrerupea de la lucru și nu puteam termina situația. El însă mă bătu pe umăr prietenește și cu toate că văzuse foarte bine raportul la care lucram mă întrebă destul de impertinent :

— Faci versuri, **poetule ?**

— Nu — i-am răspuns eu — completez situația săptămînală — și i-am arătat-o cu mîna.

— Și cum o completezi : în versuri albe sau cu rimă ?

Am dat din umeri. Nu-mi ardea de glumă.

Se așeză lîngă mine, scoase o țigară și începu să fumeze fără grijă. Se purta în așa fel, de parcă am fi fost prieteni de cînd lumea. Poate că trebuia să mă supăr, să-i spun că n-am vreme de pierdut și că, dacă vrea vreun sfat oarecare, să poftească la dispensar : acolo dădeam consultații în fiecare zi de la orele zece pînă după-amiaza.

Dar oricît m-am străduit, n-am izbutit să mă înfurii. Nu știu de ce, dar în ciuda tuturor concepțiilor mele despre ordine și disciplină, îmi părea bine, ba chiar foarte bine că venise. Sentimentul că aveam lîngă mine un om puternic puse din nou stăpînire pe mine.

Dar iată cum s-a prezentat acest om puternic.

— Doctore — îmi spuse el — o cunoști pe Balabanița, nu-i așa ?

M-am uitat la el și am rămas cu gura căscată.

— E o femeie foarte interesantă — continuă Avakum.

— Da — am îngăimat eu. Iar după aceea l-am întrebat răutăcios : Cînd ai izbutit să-ți dai seama de asta ?

— Tocmai aici e buba — rîse Avakum — că n-am izbutit încă nimic.

— Ia stai! am spus eu şi m-am bucurat că am posibilitatea să-l strîng puţin cu uşa. Atunci cum ţi-ai dat seama că este o femeie interesantă?

— Este doar o presupunere — cedă din poziţia sa Avakum.

M-am simţit satisfăcut de răspunsul lui şi am tăcut.

Avakum dădu drumul unui colac de fum şi mă privi atent.

— Oricum ar fi, ai putea să-mi dai oarecare informaţii despre femeia asta — zise el. Impresii personale sau ceea ce ai auzit de la alţi oameni. Mă interesează foarte mult.

Am dat din umeri.

— Regret — am spus eu — dar persoana nu intră în cercul preocupărilor mele mai speciale. Cunosc anumite lucruri care nu mai sînt o taină pentru nimeni. E foarte frumoasă, chiar dacă a ajuns la vîrsta maturităţii, este o admirabilă muncitoare şi, după toate probabilităţile, va putea să ajungă prim-maistru la atelierul de prelucrare a laptelui din Momcilovo. Personal, am fost entuziasmat, şi asta nu o dată, de condiţiile exemplare de igienă în care-şi menţine locul de muncă. Şorţul ei e totdeauna alb ca zăpada, unghiile tăiate scurt, părul legat cu o basma de o curăţenie ireproşabilă.

— Are amanţi? întrebă Avakum.

Am lăsat ochii în pămînt şi am tăcut. N-aveam nici un fel de date asupra acestei chestiuni.

— Nu crezi că are pe cineva care sare noaptea gardul la ea?

Întrebarea era foarte vulgară şi aveam destule motive să mă supăr, căci eram medic veterinar şi nu un pîndar

nenorocit al curţilor străine. De aceea am lăsat iarăşi ochii în jos şi n-am scos nici un cuvînt.

— Vrei să fim prieteni ? mă întrebă deodată Avakum.

— Oh ! am spus eu şi m-am aşezat pe pat, fiindcă nu era politicos să stau în picioare în faţa lui.

Întrebarea era cu totul neaşteptată.

— Am nevoie de un prieten ca tine — continuă Avakum surîzînd — care să mă înţeleagă şi să nu aibă impresia despre mine că aş fi un om rău.

— Bine — am răspuns eu, simţind cum mi se urcă sîngele în obraz — eu cred că nu eşti un om rău.

Pe vremea aceea n-aveam nici un fel de temei să cred în calităţile lui şi de aceea am rostit aceste cîteva cuvinte aşa, instinctiv.

Îmi întinse mîna şi ne uitarăm unul la altul zîmbind.

Aşa a început prietenia noastră.

Pe urmă, Avakum m-a rugat să aflu cîteva lucruri mai intime din viaţa Balabaniţei.

— Eu sînt colaborator ştiinţific — zise Avakum — şi în nici un caz n-aş vrea să ating prestigiul Institutului pe care-l reprezint. Dacă Balabaniţa are anumite legături dubioase de dragoste, atunci se înţelege că locul meu nu este în casa ei. Persoana interesată o să înceapă să se uite strîmb la mine şi ştiu eu ce vorbe mai scoate ? Ce nu-i în stare să facă gelozia ? Şi, fireşte aşa ceva nu poate să fie în interesul meu.

După această introducere, care mă surprinse foarte mult prin caracterul său puritan, Avakum se grăbi să precizeze :

— Ca bun prieten ce-mi eşti, ar trebui să afli dacă are legături intime cu careva şi, dacă le are, cine este omul acela. Lucrurile astea le poţi afla cel mai uşor

de la vecinele ei pentru că toate vecinele din lume, au un ochi foarte bine format şi nasul care adulmecă de departe. Dar fii atent atunci cînd întrebi : vecinele sînt foarte susceptibile ! Adică atunci cînd te duci la vecină, nu uita că te-ai dus pentru ea, iar dacă deschizi vorba despre Balabaniţa, fă-te că eşti indiferent şi nu insista prea mult. Păzeşte-te ca de foc s-o aperi, că din treaba asta nu poate ieşi nimic bun !

Cînd am ieşit ca să-l petrec pînă în uliţă, Avakum îmi şopti :

— Fă tot posibilul să afli ceva pînă la prînz. Iar după ce terminăm de mîncat la bai Marko, o să ieşim împreună, şi cînd om fi singuri, îmi povesteşti ce-ai aflat !

Trebuie să vă mai spun că m-am simţit în acelaşi timp şi măgulit, şi oarecum jignit de sarcina pe care mi-o dăduse. În orice caz, am trecut la îndeplinirea ei cu mult curaj şi cu multă încredere în mine. Am simţit doar un fel de slăbiciune pe la genunchi atunci cînd m-am apropit de curtea Nadkăi. Nadka era vecina Balabaniţei. Probabil că slăbiciunea de care vorbesc se datora faptului că mersesem prea repede.

Nadka stătea în curte şi pisa nişte ardei. Am salutat-o foarte amabil.

— Tovarăşă — i-am spus eu — aţi primit vreo ştire de la bărbatul dumneavoastră ? Ce mai face, o duce bine cu sănătatea ?

Bărbatul ei lucra la Madan.

Îşi întoarse faţa albă spre mine şi surîse.

— E bine — zise ea — slavă Domnului !

— Mă bucur foarte mult — am răspuns eu. Am mai stat cîtva timp în faţa porţii deschise, după care am întrebat : Dar porcul cum merge, mănîncă bine ?

— O să-mi mănînce şi urechile! începu iarăşi să rîdă Nadka. Apoi oftă şi adăugă îngrijorată: Dar mi se pare cam slăbuţ, nu se îngraşă aşa cum ar trebui.

Puse piuliţa deoparte şi se ridică de pe scăunaşul pe care stătea. Era mărunţică, albă şi rotundă la faţă ca o lună plină.

— Pofteşte înăuntru! mă invită ea. Poate că-i dai vreo doctorie.

Am primit imediat.

Ne-am dus la cocină. Porcul Nadkăi şedea pe burtă şi grohăia din greu. Era foarte gras, semăna cu un cimpoi uriaş, umflat pînă peste poate, cu ochi şi picioare.

— Nu e rău de loc — am spus eu. Pînă la Crăciun se mai îngraşă.

Nadka mă privi cu nişte ochi în care i se citea încrederea şi oftă iar, dar de data asta oftatul ei nu mai era trist.

— Mă bucur — am spus eu.

Stăteam lîngă cocină şi ne uitam la porc. În afară de el, nu era lîngă noi nici o altă vietate.

Nadka tăcea.

— Mă bucur — am repetat. Apoi am întrebat: Şi porcul leliţei Balabaniţa cum merge, mănîncă bine?

Femeia îşi puse mîinile în şolduri şi începu să rîdă.

— Cum poate să-ţi treacă prin cap un asemenea lucru, doctore? zise. Ce-i trebuie Balabaniţei porc?

— Eh — am spus eu — poate că se căsătoreşte femeia, orice-i posibil!

— Ea? şi în ochii Nadkăi luciră flăcări răuprevestitoare. Ce-i trebuie bărbat, dacă are unul care sare noaptea gardul la ea?

Am rămas cu adevărat mirat.

— Nadko — am spus — dumneata vorbeşti serios ?

Ea se uită la mine mai-mai să se supere.

— Şi de ce-aş născoci ? Pînă cînd dascălul n-a început să umble după aia... după văduva pădurarului, nu şi-a dat ea prea tare poalele peste cap, pentru că mai trăgea ceva nădejde la dînsul. Cred şi eu, cu dascălul a dus-o destul de bine.

— Şi acum ? am întrebat eu, înghiţind în sec.

— Acum ? Nadka se apropie de mine atît de mult, încît îi simţeam răsuflarea. Balabaniţa nu e din alea care să se uite la oricine — zise ea.

— Ţi s-o fi părînd şi ţie — am provocat-o eu.

Am tutuit-o fiindcă şedea prea aproape de mine.

— Ce să mi se pară ? zise mai tare Nadka. Cu ochii ăştia ai mei am văzut cum a venit o dată la ea în vizită ajutorul maiorului. Tăcu apoi. Şi de ce, mă rog, a venit în vizită ?

Inima mi se zbătea în piept de bucurie.

Eram singuri. În afară de porc nu mai era nimeni pe lîngă noi.

— Nadko — i-am spus eu şi m-am tras mai la o parte — să n-ai nici o grijă, porcul tău se mai îngraşă pînă la Crăciun. Ba chiar n-ar fi rău să-i mai scazi puţin porţia de mîncare, altfel n-o să mai rămînă pe el carne nici de o tocană.

Asta am vorbit cu ea, iar Nadka mă privea ca şi cum n-ar fi crezut prea mult în cele ce-i spuneam. Pe faţa ei se întipărise o expresie de uimire şi, pînă la un punct, chiar de nemulţumire. Se vedea bine că nu era prea bucuroasă de diagnosticul pe care-l pusesem porcului cel gras.

Prînzul din ziua aceea a fost foarte vesel ; bai Marko ne-a tratat cu un clapon fript sub țest, cu pîine caldă, cu brînză și cu ardei iuți. Vinul era negru, greu și avea un buchet de rășină arsă de soare.

Boian Icerenski îl invită pe Avakum lîngă el, ciocni paharul cu dînsul, îl bătu protector pe umăr și-l întrebă :

— Cum ai petrecut prima noapte la Momcilovo, simpatice istoric ? Ai avut somnul lin, nu ți-a tulburat nimeni liniștea ?

— Mulțumesc ! aprobă din cap Avakum și trase o înghițitură din paharul său. În general, a fost bine. Numai că s-a întîmplat ceva : nu știu cine o fi fost, probabil din greșeală, dar era cît pe-aci să intre în camera mea. Am fost curios să văd cine era persoana, ca să-i explic mai bine așezarea camerelor, dar n-am reușit să-l văd, fiindcă a fost mai iute și mai sprinten decît mine.

Icerenski și căpitanul rîdeau de nu mai puteau. Pe urmă Icerenski zise :

— Nu trebuia să-l gonești pe nefericitul acela. Pot să te asigur că nu avea intenții rele. O fi fost pur și simplu vreun gelos incorijibil, care a încercat să vadă dacă iubita lui n-a întîrziat întîmplător la o discuție mai lungă cu noul ei chiriaș. Pe Othello o să-l găsești pretutindeni, chiar și aici, la Momcilovo. Trebuie să te obișnuiești cu lucrurile astea !

— Pentru numele lui Dumnezeu, dar eu am nevastă și copii ! oftă Avakum. Ce se va întîmpla cu ei ?

— Du o viață virtuoasă ! îl sfătui aproape părintește geologul.

— Prostii ! zise căpitanul. Şi se întoarse spre Avakum. Pune mîna pe gelos, aranjează-l aşa cum trebuie şi n-o să-l mai vezi pe acolo. Balabaniţa merită osteneala !

Discuţiile ar fi continuat pe tonul acesta de glumă, dacă bai Grozdan nu le-ar fi întrerupt.

— Ia ascultaţi, măi băieţi — se încruntă el — nu exageraţi, că nu-mi place. Balabaniţa e o femeie cinstită. Îşi vede de treaba ei la căşărie şi sîntem mulţumiţi de ea. E femeie serioasă.

— Dar dragostea-i dragoste ! îl întrerupse căpitanul, cu un aer filozofic.

Şi pentru că vorbeam de dragoste, Incerenski luă din nou cuvîntul :

— Dragostea este un fenomen foarte interesant — zise el. Să-l luăm, de pildă, pe dumnealui — şi geologul arătă cu capul spre căpitan. Pentru dînsul, acest nobil sentiment e ceva ca „bună ziua“ şi „la revedere“. Pentru prietenul meu Kuzman Naumov este ca scrierea veche egipteană. Nici nu se gîndeşte să-şi spargă capul cu ea ! Pentru tovarăşul veterinar, iubirea este oftat şi insomnie. Dar insomnie în patul său propriu ! Bai Grozdan e mai practic : pentru el, iubirea înseamnă o căsuţă cu o nevastă credincioasă şi copii sănătoşi. Această concepţie este binefăcătoare şi utilă pentru societate. În ceea ce mă priveşte pe mine, iubirea înseamnă grijă. Dar o grijă care cuprinde şi bucurie, şi durere, şi o nesfîrşită satisfacţie, şi tot felul de gînduri chinuitoare. Ştiţi foarte bine că plec în fiecare sîmbătă după-amiază la Plovdiv. Dacă socotiţi că aceste drumuri au în ele ceva romantic, vă înşelaţi amar. Judecaţi şi voi ! La Plovdiv ajung pe înserat, caut o cameră liberă la hotel şi telefonez nevesti-mi. Ea locuieşte, săraca, la mătuşă-sa, doarme în camera copiilor, aşa încît înţelegeţi că nu pot dormi şi eu cu ea

acolo. Într-o seară, mi se pare că era chiar seara cînd s-a petrecut povestea asta cu Metodi Paraşkevov, era aproape să mă iau la bătaie cu funcţionarul de serviciu de la „Trimonţium". Individul voia să-mi dea o cameră mizerabilă la etajul al patrulea! Închipuiţi-vă, să baţi un drum de 200 de kilometri ca să-ţi petreci noaptea de dragoste la etajul al patrulea! Dar m-am încăpăţînat şi nu m-am lăsat pînă ce n-am obţinut un mic apartament cu două etaje mai jos. Cu baie şi cu toate celelalte accesorii necesare unui caz ca al nostru: eu şi nevastă-mea avem doar cîteva ore pe săptămînă pe care le putem petrece împreună. Aşa încît, iată ce romantism este în aceste drumuri ale mele la Plovdiv. Şi totuşi nu mă plîng. Călătoresc şi voi călători atîta vreme cît voi sta la Momcilovo. Şi pe urmă povestea o să se repete, deoarece aşa-i meseria mea: să rătăcesc prin munţi şi păduri. Şi stau cîteodată şi mă gîndesc: aş fi fost oare mai fericit dacă aş fi dus o viaţă sedentară şi aş fi stat, ca să zic aşa, toată ziua lîngă fusta nevestii-mi? Nu cred. Ar fi fost o existenţă fără griji şi fără gînduri. Şi o asemenea viaţă seamănă cu o casă în care nu arde focul. Fără griji şi fără gînduri, fără acestea, dragii mei, nu există adevărata fericire.

Îşi sorbi paharul şi tăcu cîtăva vreme. Pe faţa lui se aşternuse parcă o umbră uşoară. Pe urmă tresări, se uită la noi şi zîmbi liniştit.

— Am vorbit aci despre ceea ce înseamnă dragoste. Să-mi daţi voie, cu ocazia asta, să vă spun o mică întîmplare legată de persoana nenorocitului nostru dascăl Metodi. Probabil că va fi condamnat la moarte prin spînzurătoare, aşa cum prezice noul meu vecin de la această masă, şi desigur că va fi condamnat pe drept; totuşi nu putem să uităm, pe lîngă părţile rele, pe cele bune pe

care le avea acest om. Despre atîtea lucruri bune şi frumoase pe care le-a făcut Metodi aici la Momcilovo, cum i-a învăţat pe oameni să cultive pomi fructiferi şi să se ocupe de stupărit, sau cum să facă brînza mai grasă; despre toate acestea v-ar putea povesti mai pe larg bai Grozdan, deoarece fac parte din sfera lui de activitate. Eu o să vă povestesc o întîmplare cu un caracter mai intim. Mai întîi trebuie să vă spun că Metodi ţinea la mine ca la un prieten, deoarece îl ajutam foarte mult în cercetările sale de micrologie şi cristalografie. Îşi pusese în gînd să facă o colecţie mare pentru şcoală. Şi pentru că nu avea destulă experienţă, recurgea şi la modestul meu ajutor. În ceea ce priveşte cunoştinţele lui în ştiinţă, era un simplu diletant şi, într-o oarecare măsură, un maniac. Dar în acest diletantism al său şi în mania lui de a face cine ştie ce mari descoperiri era totuşi ceva nobil şi înălţător. Şi asta mă făcea să-l înţeleg şi să nu văd ceea ce era caraghios într-însul. Iar el mă socotea un adevărat prieten şi, cu toate că nu era un om vorbăreţ din fire, îmi încredinţa uneori, mai ales la un pahar de vin, cîte ceva din micile sale secrete. Întîmplarea despre care vreau să vă vorbesc este următoarea. După cum veţi vedea, are o legătură directă cu discuţia noastră despre dragoste.

Acum trei ani a fost numit şi a sosit la Momcilovo un pădurar, care avea în grija lui un sector mare. Pădurarul era un vînător pasionat şi între el şi Metodi s-a legat o admirabilă prietenie. Lumea credea că îi leagă pasiunea comună pentru vînătoare. Lucrul reprezintă însă doar jumătate din adevăr şi el se referă la sentimentele pe care le nutrea pădurarul faţă de Metodi. Cealaltă jumătate a adevărului era o dragoste tîrzie; vă daţi probabil seama, este vorba de soţia pădurarului şi de flăcăul

nostru tomnatic. Nevasta pădurarului era cu zece ani mai tînără decît bărbatul ei. Aveau o fetiță care nu stătea cu ei, ci o creștea bunică-sa, deoarece Momcilovo este undeva la marginea lumii. Pe de altă parte, nici pădurarul nu se gîndea să rămînă aici prea multă vreme. Soția sa era o făptură gingașă, frumoasă, blondă, cu totul nepotrivită pentru dascălul nostru, care era un pic cam brutal. De aceea și dragostea lor a fost deosebită ; ea consta doar în priviri, în inflexiunea glasurilor, în strîngerile stîngace de mînă, atunci cînd își spuneau „bună ziua" și „la revedere". Și așa, spre marea amărăciune a Balabaniței, Metodi începu să se ducă tot mai des în vizită la pădurar. Acolo ducea iepurii, acolo ducea cocoșii sălbatici și tot acolo își bea cafeaua sau cîte un airan[1] rece.

Odată, asta era într-o iarnă, cei doi prieteni s-au hotărît să pornească la o vînătoare de lupi. Ieșiseră în curte, gata de plecare, cînd Metodi a observat că-și uitase în casă fularul său de lînă. S-a întors să și-l ia, dar cum și l-a luat Dumnezeu știe, deoarece cînd l-a ajuns din urmă pe pădurar era foarte tulburat și mergea cu ochii în pămînt. Nu vă gîndiți la nimic rău : a întîrziat în casa pădurarului doar un minut, și în timpul ăsta, atît de scurt, doi oameni nu se pot nici măcar săruta așa cum trebuie ! Dar oricum ar fi fost, el mergea în urma pădurarului și tot cu ochii în pămînt. Vă amintiți, desigur, cum s-a terminat vînătoarea aia : pădurarul a fost mîncat de lupi undeva, în fundul văilor „Zmeiței". Se lăsase o ceață groasă, care-i despărțise pe cei doi prieteni, fapt de care profitase haita de lupi. Fiarele tăbărîră peste pădurar și, pînă să-i vină Metodi în ajutor, lupii îi sfîșiaseră gîtul și-i mîncaseră capul și mîinile. Ce s-a întîmplat pe urmă ? Metodi a început să mănînce numai pîine și sare, a strîns

[1] Băutură răcoritoare făcută din lapte bătut. (n.t.)

bani şi i-a cumpărat văduvei o maşină de tricotat, pe care a găsit-o de ocazie. Ea şi-a adus fetiţa şi a înscris-o la şcoala din Momcilovo. În fiecare lună, Metodi depunea o treime din salariul său la Casa de economii, pe numele fetiţei. Şi toate astea le făcea pentru acea minunată clipă de dragoste petrecută atunci cînd se întorsese să-şi ia fularul pe care şi-l uitase în casă. Vă gîndiţi poate că, după ce a trecut destulă vreme de la tragicul sfîrşit al pădurarului, această clipă minunată a înflorit într-o iubire reciprocă. Tocmai aici este cuiul problemei pe care am început s-o discutăm atunci cînd vorbeam de dragoste. Pentru prietenul meu Kuzman Naumov, ea este un fel de scriere ieroglifică. Pentru doctorul nostru veterinar, un oftat de unul singur. Iar pentru Metodi Paraşkevov, o convorbire de o jumătate de oră cu văduva, la o cafea, dar neapărat în curte, în ochii lumii. Dacă plouă sau dacă e furtună, atunci convorbirea poate avea loc în bucătărie, lîngă soba în care arde focul, dar totdeauna în prezenţa fetiţei. Iată ce însemna dragostea şi ce fel de om era acest Metodi Paraşkevov. Vorbesc despre el la trecut, deoarece simpaticul meu vecin afirmă că va fi condamnat la moarte şi spînzurat. Dar dacă această prorocire se va dovedi mincinoasă, şi să dea cerul să fie aşa, atunci o să-i fac din nou loc aici, la dreapta mea, iar pe dumnealui o să-l trimit colo, la uşă, să stea ca un şcolar pedepsit.

Icerenski îşi termină povestea şi tăcu.

Tăceam şi noi. Şi Avakum. Iar căpitanul se întristase şi sta abătut, privind într-o parte.

Geologii plecară spre staţiune. Avakum se învîrti în jurul motocicletelor lui Icerenski şi a căpitanului, manifestînd o mare curiozitate faţă de ele. Ba chiar puse mîna pe fiecare. Pe cînd eu, ca să spun drept, n-am fost atras

niciodată de acest mijloc de locomoţie destul de primejdios : am auzit că cei care merg cu motocicleta suferă de reumatism la genunchi.

Cerul se înnorase din nou şi fruntea semeaţă a muntelui Karabair era învăluită într-o ceaţă deasă, cenuşie. Uliţele satului erau pustii. Începu să bureze.

— Eh, Anastase — mă întrebă Avakum — ai aflat ceva nou ?

Am şovăit puţin, dar mi-am adunat toate puterile şi am pomenit de numele geologului. Bănuiam că Avakum o să rămînă surprins şi o să sară pe mine cu o mulţime de întrebări. Dar el căscă obosit şi-mi întinse mîna cu o indiferenţă îngrozitoare.

22

Ajunsese tocmai în dreptul casei Balabaniţei, cînd în faţa lui apăru preşedintele.

— Ai uitat parola ? i se adresă Avakum, zîmbind în silă, deoarece era puţin supărat.

— Ba n-am uitat-o, las-o-ncolo, dar se terminase limonada ! şi preşedintele făcu un gest de lehamite cu mîna.

Pe urmă îi povesti cum se dusese la cooperativa din sat şi întrebase de lînă. Primise răspunsul că asemenea marfă nu se vînduse niciodată la ei şi că nici acum nu făcuseră vreo comandă. Şi-au spart capul multă vreme şi el şi secretarul de partid ca să-şi aducă aminte dacă a purtat cineva mănuşi de lînă albastră, iar pînă la urmă au ajuns la convingerea că la Momcilovo n-a fost nimenea, nici din sat, nici venit din altă parte, cu asemenea mănuşi.

— Aşa încît cu chestiunea asta n-am nimerit-o — oftă bai Grozdan. N-am făcut nimic. Iar în noaptea aia, de care m-ai întrebat, treaba stă aşa : Balabaniţa a fost la căşărie. A intrat în schimb seara şi a ieşit la răsăritul soarelui. Aşa încît Balabaniţa n-a fost acasă toată noaptea. Moş Manasi, gazda inginerului Kuzman Naumov, a fost la stupină, unde plecase cu o zi înainte. Icerenski, după cum ştii şi tu, se duce în fiecare sîmbătă la Plovdiv. Iar căpitanul a fost în seara aceea la o şezătoare în satul Lăkite. Asta-i tot ce-am aflat. Altceva, deocamdată, nu ştiu.

Avakum se uită în jur, scoase din buzunarul pardesiului o cîrpă, se aplecă şi începu să-şi şteargă cu grijă pantofii de praf.

În curtea de vizavi, Nadka dădea de mîncare la păsări.

— Îţi mulţumesc pentru ajutor — zise Avakum, deschizînd poarta. Chestiile astea pe care mi le-ai spus sînt foarte interesante. O să le am în vedere !

Se urcă în camera lui, se aşeză pe pat şi stătu aşa, fără să se mişte, mai bine de un ceas.

Fereastra era deschisă şi printre crengile rare ale bradului se vedea „Zmeiţa", acoperită de nori groşi, învăluită în neguri. Era frig. Picături de ploaie loveau în pervazul geamului. Sus, în pod, scîrţîia o uşă uitată deschisă.

Ce să aibă în vedere ? Spusese preşedintelui că va avea ceva în vedere. Dar ce anume ? Iţele se încurcau tot mai mult, urmele adevăratului criminal, în loc să apară mai clar, începeau să păliască şi să se piardă într-o negură de nepătruns, ca aceea care acoperea „Zmeiţa".

Pe deasupra îl cuprinse oboseala — gîndurile i se risipiră, nu putea să se concentreze asupra celor ce formau

„esențialul", asupra lucrurilor la care se gîndise nopți și zile de-a rîndul. Parcă nici nu mai exista acest „esențial" — pe care-l știuse odată și care se înecase acum într-o mulțime de fapte mărunte și lipsite de importanță.

Se întoarse cu spatele la perete și închise ochii. Ațipi doar pentru un sfert de oră. Pe urmă se sculă, se întinse de-și dezmorți oasele cuprinse de frig și umezeală. Își aprinse apoi o țigară și începu să se plimbe, după obiceiul său, încoace și încolo.

Un om ce purta mănuși albastre a spart fereastra stațiunii geologice și a furat de acolo o importantă schiță strategică.

Avakum se gîndi : „Hai să începem de aici, de la mănuși". Așadar, criminalul a acționat cu mănuși... De ce? Firește, ca să nu lase nici un fel de amprente. Dar care criminal acționează cu mănuși ? Numai cel asupra căruia poate cădea vreo bănuială — omul care joacă un joc primejdios și pe care are intenția să-l continue — lucrează în felul acesta. Un răufăcător oarecare nu recurge la niște măsuri de precauție atît de atente. Un răufăcător oarecare nu se amestecă în asemenea treburi și nici n-are de gînd să mai comită și alte infracțiuni în același loc. Asupra lui nu poate apăsa nici o bănuială, el nu este în legătură cu alți indivizi care, dacă ar fi descoperiți, ar putea să-l denunțe și pe el. Prin urmare, nu are nevoie de măsuri de siguranță atît de minuțioase. Asta înseamnă că omul care a spart fereastra de la stațiunea geologică este cineva care se teme să nu fie descoperit, este o persoană care face toate eforturile să rămînă necunoscută, deoarece are un amestec mai larg în asemenea acțiuni criminale și primejdioase.

Avakum se aplecă, examină fereastra, după care începu din nou să se plimbe încoace şi încolo. Şi reluă iarăşi şi iarăşi aceleaşi fire.

Preşedintele şi secretarul organizaţiei de partid afirmă că n-au văzut la Momcilovo pe nimeni care să poarte mănuşi albastre. Aceşti oameni sînt demni de toată încrederea, deoarece nici unul nici celălalt nu stau acasă, la gura sobei, ci au sarcini importante ; şi apoi sînt de aici, din sat şi îi cunosc pe toţi cei din partea locului de cînd lumea. În afară de asta, cooperativa satului n-a vîndut niciodată lînă albastră şi se poate presupune că o asemenea lînă nu s-a trimis nici cooperativelor din celelalte sate. În regiunea asta, creşterea vitelor este foarte dezvoltată şi fiecare familie are lînă în gospodăria sa, fiecare gospodină îşi toarce ea singură cîteva caiere. Lîna acestor caiere e tare şi aspră, firele ei sînt scurte şi neondulate în spirale şi cîrlionţi. Pe cînd firele pe care le găsise el printre pilitura de fier şi printre solzii de pe scoarţa bradului sînt lungi şi ondulate. Concluzia este deci simplă : mănuşile individului sînt împletite dintr-o lînă moale, prelucrată industrial. Asemenea fire de lînă se găsesc de vînzare doar în oraşele mari.

Tot în aceste oraşe se găsesc de vînzare şi mănuşi de gata. A văzut şi el asemenea mănuşi tip, şi altele nici nu sînt pe piaţă. Asta înseamnă că mănuşile albastre ale individului X sînt mănuşi din fire prelucrare industrial şi împletite acasă, la Momcilovo, de o femeie care se ocupă pentru ea însăşi cu astfel de împletituri şi îşi cumpără lînă din oraş.

Există la Momcilovo o astfel de femeie ? Există, este văduva aceea al cărei bărbat a fost mîncat de lupi la „Zmeiţa". Femeia pe care Metodi Paraşkevov a iubit-o şi pe care probabil o mai iubeşte şi acum. Bineînţeles,

nu există nici un fel de probe din care s-ar putea trage concluzia sigură că tocmai aceasta ar fi femeia care a împletit mănuşile individului X. Totuşi şi asta este o urmă serioasă.

Avakum îşi scoase carnetul, se sprijini de masă şi scrise :

„1. Să se cerceteze dacă văduva a împletit mănuşi din lînă de fabrică *după* ce s-a sfîrşit iarna".

Zîmbi.

Bineînţeles, după ce se terminase iarna! Dacă le-ar fi împletit mai înainte, atunci necunoscutul domn X le-ar fi purtat în zilele friguroase ale iernii şi lucrul s-ar fi remarcat. Ar fi văzut cineva că la Momcilovo există un om care poartă mănuşi albastre.

Îşi închise carnetul şi continuă să se plimbe, măsurînd cu paşi mărunţi distanţa dintre pat şi masa de lucru a lui Metodi.

De obicei, oamenii îşi iau mănuşi la sfîrşitul toamnei sau la începutul iernii. Nimeni nu-şi cumpără mănuşi groase de lînă primăvara. Nimeni nu face treaba asta decît în cazuri cu totul speciale, cînd *ceva*, o situaţie *mai deosebită*, le impune să-şi cumpere sau să-şi comande asemenea mănuşi.

Dacă se stabileşte că văduva a împletit mănuşi de lînă albastră în lunile de primăvară sau în cele de vară, atunci persoana care le-a comandat a avut fără îndoială în vedere *ceva*, o situaţie *cu totul deosebită*. Înlăturarea amprentelor propriilor sale degete este tocmai „acest lucru deosebit". Avakum şuieră uşor printre dinţi şi se opri în mijlocul camerei.

Dar oare în acest scop nu se pot folosi şi nişte mănuşi obişnuite, de piele? Astfel de mănuşi se vînd în orice oraş şi, cum zice o vorbă, la toate colţurile de stradă! Nimic mai uşor decît să-şi cumpere cineva nişte

mănuşi de piele. E de ajuns să locuiască undeva, în oraş, unde sînt magazine cu astfel de articole ! Dar dacă omul stă la ţară, şi asta în timpul verii, şi are nevoie de ele într-un termen foarte scurt, de o zi-două, ca să facă ceva *special* şi care cere neapărat mănuşi ? Şi dacă nu doreşte, din cauza unor motive *speciale*, să le împrumute de la altcineva ? Şi dacă n-are posibilitatea să se repeadă pînă la cel mai apropiat oraş ca să le cumpere ? Atunci, fireşte, omul acesta va recurge la ceea ce poate găsi, adică la ceea ce îi oferă situaţia locală.

Avakum surîse şi îşi frecă mulţumit mîinile. Cele două fire albastre îi mai arătaseră încă două lucruri interesante : persoana X a fost silită să rezolve într-un termen foarte scurt o problemă pentru care nu se pregătise în prealabil : persoana X are un asemenea serviciu, care nu-i permite să se sustragă privirilor colegilor şi cunoscuţilor nici măcar pentru cîteva ore în timpul zilei !

Binecuvîntate fie aceste fire de lînă care pot să spună atît de multe !

Avakum rîse tare de unul singur. „Asta-i semn de oboseală — gîndi el. Pînă acum n-aveam obiceiul să rîd în felul ăsta".

După aceea ieşi în curte, ca să vadă dacă nu s-a întors Balabaniţa de la lucru. În odaia ei şi în curte nu era nimeni.

După ce intră din nou la el în cameră şi răsuci cheia în broască, Avakum descuie închizătorile secrete ale geamantanului şi scoase cu grijă mica staţiune portativă de radio. Căută în carnet pînă ce găsi pagina unde îşi notase semnele cifrului său, puse aparatul în funcţiune şi încercă să prindă legătura. Peste nici un minut transmise prima sa cifrogramă de la Momcilovo. Era cu totul laconică : „Aranjaţi în aşa fel şi cît mai repede ca grupul geo-

logilor să lipsească măcar 24 de ore din sat". Apoi transmise semnalul de închidere a emisiunii.

După ce termină totul puse staţiunea de radio din nou în geamantan, îl încuie şi-l împinse sub pat.

Afară începuse să se întunece.

Îşi luă pe el haina scurtă de sport şi traversă curtea. Acum, prin pînza rară a ploii, grajdurile pustii i se părură mai triste şi mai părăsite. Lipsea doar tradiţionala cucuvea de pe acoperişul strîmb al hambarului, pentru ca tabloul să corespundă cu totul celor din romanele poliţiste.

Avakum îşi suflecă mînecile, puse o creangă pe tăietor şi începu să o taie mărunt.

După ce făcu un braţ bun de lemne, simţi în spatele său, în întuneric, prezenţa unui om. Ştia că e Balabaniţa, dar se prefăcu a n-o observa.

Femeia, după ce-l privi în tăcere cîtăva vreme, zise cu vocea ei sonoră şi veselă :

— Ia te uită ce mai băiat ! Cum n-am ştiut eu pînă acum că am un asemenea ajutor în casă !

Avakum lăsă securea şi răspunse rîzînd :

— Ai mai fi adus cel puţin încă o căruţă de crengi, nu-i aşa ?

Se apropie de ea şi o privi atent. Basmaua i se udase, şi pe şuviţele cîrlionţate de păr care-i ieşeau pe frunte luceau picături de ploaie. O mireasmă îmbătătoare, caldă şi proaspătă, adia dinspre dînsa şi din contăşul ei din blană de vulpe.

— În seara asta vreau să facem un foc mare — zise Avakum.

Balabaniţa se uita la el şi tăcea.

— Ca să te încălzeşti şi să te odihneşti după o zi grea de muncă — adăugă el, sorbindu-i răsuflarea.

Ea se dădu la o parte, se duse la tăietor, îngenunche şi începu să adune în şorţ lemnele tăiate.

— Nici nu sînt obosită şi nici nu mi-e frig — vorbi ea.

Pe urmă aprinseră un foc mare în vatră şi odaia deveni iarăşi veselă şi luminoasă. Crengile de brad trosneau, limbile roşii ale flăcărilor începură să joace pe pereţi, iar vasele de aramă din colţ păreau de aur.

În cămin sufla vîntul şi, din cînd în cînd, pe jarul din vatră cădea cîte o picătură de ploaie.

În timp ce ceaunul cu cartofi fierbea pe foc, Balabaniţa se aşeză pe un scaun lîngă Avakum, îşi sprijini braţele goale pînă la coate pe genunchi şi, cu un zîmbet gînditor, îşi pironi privirea blîndă pe lanţul cel negru al căminului.

— Balabaniţo — zise Avakum trăgînd din lulea — dacă te rog ceva, o să-mi împlineşti dorinţa ?

Ea îl privi pe furiş, fără să-şi întoarcă capul, şi ridică din umeri.

— După cît m-ai ajutat astăzi, îţi sînt chiar datoare ! şi rîse cu rîsul ei sonor. Spune ce plată vrei, ca să văd care ţi-e preţul !

Avakum îşi curăţă luleaua de scrum şi după aceea o bătu de palmă.

— Plata care ţi-o cer e destul de mare — zise el.

Din poalele fustei ei ieşeau aburi. Le ridicase în sus şi pulpele-i pline păreau, în lumina flăcărilor, ca turnate în aramă.

— Vreau să-mi cînţi un cîntec vechi — zise Avakum.

Ea tăcu cîtăva vreme, fără să-l privească.

— Numai unul singur ? întrebă ea.

Avakum dădu din cap.

— Nu cînt frumos — oftă Balabaniţa — dar, dacă vrei, aşa să fie. În seara asta, tu eşti stăpînul casei.

Îşi aplecă capul într-o parte, ca şi cum ar fi citit ceva nevăzut pe hornul cel negru al căminului, după care închise puţin ochii şi începu :

Măi fetică frumuşică,
De mult vreau să te întreb,
Spune-mi drept, ca să te cred,
Oare din cer ai căzut,
Din pămînt ai răsărit,
Că ai faţa ca o floare
De nu ai asemănare,
Albă cum e laptele,
Rumenă în obrăjori,
Cu ochi negri, gînditori.

Tăcu o clipă-două, după care îşi lăsă privirea din înaltul hornului, se uită în ochii lui Avakum şi continuă surîzînd şireată :

Măi voinice sprîncenat,
Nici din cer eu n-am căzut,
Din pămînt n-am răsărit,
Ci măicuţa m-a făcut,
Şi cu lapte m-a crescut.
Vin roşu mi-a dat la masă,
Struguri mi-a adus în casă
Şi de-aceea ochii mei
Sînt tot negri ca şi ei,
Iar rubinul vinului,
Ca şi spuma laptelui,
Mi-au dat frumuseţea lor,
De-s dragă flăcăilor.

Se aplecă să dreagă focul şi bluza sa de stambă se desfăcu larg în jurul gîtului.

— Desigur că ai fost şi tu o zînă de asta !, zise Avakum.

— Ce, parcă acum sînt de lepădat ? îl fulgeră Balabaniţa cu ochii şi îşi trase bluza peste piept.

— Dimpotrivă, acum faci cît două zîne — rîse Avakum.

Dîndu-şi seama că ochii lui vorbesc mai mult decît ar trebui, căscă şi se întinse, făcînd pe omul obosit, îşi trosni mîinile şi se ridică.

— Ce, te duci ? îl întrebă Balabaniţa, privindu-l de pe scaunul ei scund cu o expresie tristă şi surprinsă.

— Trebuie — zise Avakum. Le-am făgăduit prietenilor mei, geologilor.

Femeia nu răspunse nimic. Privi distrată focul, căzănelul care fierbea la foc şi oftatul ei abia se auzi.

Inima lui Avakum se frînse ; în camera cea mare, atît de frumos luminată de flăcările focului năvalnic, Balabaniţa părea grozav de singură.

— Aş putea să nu mă duc — zise Avakum.

Ea îl măsură din ochi şi surîse blînd.

— Du-te, să nu te aştepte ! Eu o să îmbuc ceva la repezeală şi o să mă culc. De ce să te plictiseşti singur ?

23

Dimineaţa era rece şi ceţoasă. Avakum îmbrăcă puloverul de iarnă şi stătu pe gînduri : ce să prefere — haina sport sau pardesiul, fiindcă avea buzunare secrete şi adînci, care îi puneau la îndemînă toate cele

necesare: lupa, cîteva chei universale, lanterna electrică, o frînghie de cinci metri cu un cîrlig, cutia de machiaj, un pansament şi nişte ochelari.

Balabaniţa plecase la lucru.

Cînd ieşi pe poartă, zîmbi. „Sînt albă ca laptele, sînt neagră ca strugurii, sînt roşie ca vinul" — îşi aminti el cîntecul şi zîmbi iarăşi. Dar în adîncul inimii — nici el nu ştia de ce — simţea un fel de tristeţe tainică şi profundă.

În dimineaţa asta, bai Marko Krumov îl trată cu nişte ouă fierte şi cu o bucată de brînză. Vorbiră despre gazdele geologilor. Pe urmă, cînd Avakum căută în buzunar ca să scoată bani, mustăciosul „maître d'hôtel" făcu un gest elocvent cu mîna.

— Ascultă, băiatule — zise el — de ce să te deranjezi de fiecare dată şi să-mi dai şi mie de lucru? Cu prietenii tăi avem o altfel de socoteală. Fiecare îmi dă la începutul lunii cîte o hîrtie de o sută, iar eu îi dau un carnet. Omul scrie în fiecare zi tot ce a consumat, iar la 31 ale lunii facem socoteala; dacă a dat mai mult, îi înapoieze restul, dacă mi-e dator, îmi plăteşte diferenţa ce trece peste o sută de leva. Îi convine şi lui, şi mi-e mai uşor şi mie. Nu vrei să faci şi tu la fel?

Avakum dădu din umeri. Îi era totuna.

Bai Marko scoase de sub tejghea cîteva carneţele şi i le întinse. Erau dintre cele mai simple — nişte carneţele cu foi din acelea liniate în pătrăţele. Pe coperta primului pe care-l deschise, Avakum văzu scris cu creion chimic: „Cpt. M. Kaludiev". Jumătate din pagini erau pline cu un scris ilizibil, de parcă ar fi fost de doctor. Al doilea carneţel era acela al lui Kuzman Naumov. Omul acesta posac şi închis în sine avea un scris mare, frumos, cu litere rotunde, ca un adevărat caligraf. „Pe ăsta să nu

contezi" — gîndi Avakum. Al treilea carnet aparţinea lui Icerenski. Mîna sa puternică scria citeţ, dar literele erau mărunte, ca nişte mărgele. Fiecare rînd semăna cu un fir de aţă pe care stau înşirate cele mai mărunte mărgele ce se pot găsi în cine ştie ce dugheană de sat. „Ghiceşte-i acum caracterul după scris" — zîmbi Avakum şi aruncă toate carneţelele pe tejghea.

Îi lăsă lui bai Marko suta de leva de care vorbise, îl întrebă de casa femeii care împletea şi ieşi afară din cîrciumă. Cernea o ploaie rece şi fină de tot, abia vizibilă.

Maria, femeia care împletea, locuia mai sus de casa lui Iliazov, dincolo de locul acela pustiu care despărţea partea centrală a satului de mahalaua de sus. Porţiunea aceasta, în unele locuri cu coline înalte, roasă de văi puţin adînci, era în întregime acoperită de tufe scunde şi de spini. Printre ele fuseseră tăiate cîteva poteci care şerpuiau în diferite direcţii, dar cea mai dreaptă şi mai largă era aceea care trecea pe lîngă casa pădurarului. Cotea apoi brusc spre sud şi ieşea la drumul care ducea spre satul Lăkite şi ocolea prin spatele „Zmeiţei".

Casa în care locuia Maria era scundă, ca şi cele mai multe case din Momcilovo, făcută din chirpici şi avînd un acoperiş din plăci de ardezie. Era însă văruită, curată şi cu perdeluţe de fileu la ferestre. În mijlocul curţii se înălţa un păr stufos, cu o bancă mare sub el, iar în jurul casei dădeau roată cîteva straturi de flori cu nişte gherghine creţe.

Avakum bătu la poartă, mai bătu încă o dată, dar nu-i răspunse nimeni. Tocmai o apucase din nou pe cărăruie, cînd o femeie în vîrstă îşi scoase capul de după gardul casei de alături, îl privi bănuitoare şi-i ex-

plică, încruntată, că vecina care împletea plecase să-şi ia laptele şi că avea să se întoarcă acasă cel mai devreme peste o jumătate de ceas.

Avakum străbătu din nou locul acela pustiu, zăbovi puţin pe înălţimea de unde coborîse Metodi în curtea lui Iliazov şi abia atunci observă că în faţa staţiunii geologice era o mişcare neobişnuită. Dădu ocol gardului şi intră în curte, aşa cum se cuvenea, pe poarta principală.

Sub ulmul uriaş se aflau doi catîri blînzi, pe care geologii îi încărcau cu cele mai diverse bagaje. De fapt, de treaba asta se ocupau Icerenski şi căpitanul, pe cînd Kuzman Naumov stătea puţin mai la o parte, fuma şi privea în pămînt, dus pe gînduri. Sergentul Gheorghi şi stăpînul celor doi catîri legau cu frînghia un balot lunguieţ.

— Dar unde plecaţi, fraţilor ? îi întrebă Avakum mirat şi puţin trist. Dacă nu mă înşală ochii, îmi pare că vă pregătiţi pentru un drum lung !

— Iar ai ghicit ! rîse căpitanul, dîndu-şi chipiul pe ceafă.

Icerenski parcă nu observase prezenţa lui Avakum. Căuta nu ştiu ce într-o traistă şi părea foarte concentrat.

— Plecăm, amice dragă ! rîse căpitanul şi arătă cu mîna spre sud. După cum vezi, ne cheamă datoria spre noi realizări în cîmpul muncii paşnice.

— O să vezi tu realizări !... îl ameninţă cu degetul Icerenski. De ce-ai uitat pedometrul ?

Căpitanul dădu fuga după aparat şi atunci Icerenski îşi întoarse capul spre Avakum. Nu spuse nimic, ci se uită în ochii lui şi tăcu.

— Plecaţi departe ? întrebă Avakum.

— Ar fi mai bine să nu pui asemenea întrebări indiscrete — răspunse sec Icerenski. Şi, în general, să nu-ţi

bagi nasul în treburile care nu au nimic comun cu acelea pentru care ai fost trimis aici.

— Oh, zise Avakum surîzînd. Păi tocmai în legătură cu treburile mele întreb. Mai mult ca sigur că vă duceţi prin locurile care mă interesează şi pe mine.

— E treaba noastră unde ne ducem — se încruntă Icerenski. Şi continuă, privindu-l pe sub sprîncene: nu-ţi mai băga nasul unde nu-ţi fierbe oala. Ai obiceiul ăsta şi nu-i bine de loc. O să rămîi odată fără nas!

Aici, în curte, nu mai semăna de loc cu Icerenski din cîrciuma lui Ilcio.

— Să mă păzească Dumnezeu! zise Avacum. Ţin foarte mult la nasul meu. Şi, în general, am o foarte bună părere despre el. Aşa încît vă mulţumesc pentru sfatul cel bun pe care mi l-aţi dat!

Duse mîna la şapcă, făcu un semn din cap către Kuzman şi plecă. În drum îl întrebă pe sergent:

— Dumneata vei conduce animalele cu bagaje?

— Da' de unde! făcu Gheorghi un gest cu mîinile.

— Foarte bine — îi zise Avakum rîzînd — timpul e cam umed, nu prea e potrivit pentru un drum lung.

Ploaia măruntă continua să cearnă tot atît de liniştit. Avacum o porni pe drumul care ducea spre Lăkite, pe urmă coti spre stînga şi urcă pe una din numeroasele coline care alcătuiau primele trepte ale „Zmeiţei". Se ascunse printre tufişuri, îşi scoase luleaua şi începu să fumeze.

Trecuse aproape un ceas cînd văzu venind pe drum caravana geologilor. În frunte se afla maiorul. Îl urmau Icerenski şi căpitanul, care mergeau umăr la umăr. După ei păşeau cu paşi egali cei doi catîri. Ariergarda era formată din Kuzman Naumov şi de stăpînul catîrilor.

Cînd caravana ajunse la cotitura cea mare şi se pierdu după muchea dealurilor, Avakum se sculă de jos, rămase cîtva timp pe gînduri, după care începu să-şi croiască repede drum printre tufişuri, pornind-o spre apus. Aşa cum se aştepta, peste zece minute dădu în poteca cea largă şi, urcînd pe ea, ajunse curînd în faţa căsuţei în care locuia văduva pădurarului.

Maria era o făptură gingaşă, plăcută, cu umeri mici şi ochi albaştri, trişti. Zîmbea timid şi oarecum amar, cu buzele ei mici, îşi ţinea capul aplecat puţin într-o parte şi semăna mult cu păpuşile acelea blonde şi destul de fragile cu care se joacă fetiţele. Stătea în pragul casei albe, îl asculta pe Avakum, răspundea la întrebările lui cu glas dulce şi cald, privind mereu îngrijată spre curtea alăturată.

— Se pare că vecina manifestă o mare curiozitate faţă de clienţii dumneavoastră, nu ? o întrebă Avakum, umplîndu-şi calm luleaua.

Ea nu răspunse, ci lăsă doar capul în jos.

— Am auzit că împletiţi mănuşi foarte frumoase — zise Avakum. Lucrările mele îmi cer ca mai tot timpul să umblu pe-afară. De aceea am venit la dumneavoastră ca să vă rog să-mi împletiţi cît mai repede nişte mănuşi frumoase. Se poate ?

— Se poate — răspunse tînăra femeie. Dar trebuie să-mi aduceţi lînă.

— Cum, dumneavoastră nu aveţi ? se miră Avakum.

Ea dădu din cap.

— Asta-i foarte neplăcut ! oftă Avakum aprinzîndu-şi luleaua cu chibritul. Păcat, am văzut nişte mănuşi de lînă albastră făcute de dumneavoastră şi mi-au plăcut foarte mult. Aş fi vrut să-mi împletiţi unele la fel, din lînă albastră.

— Nu mai am lînă de-aia — zise Maria.

— Dar cum, aţi terminat-o atît de repede ? făcu pe miratul Avakum. Acum cîteva zile mai aveaţi şi acum aţi terminat-o ?

Pe fruntea ei apărură cîteva cute ; femeia îşi privi mîinile — erau mici şi subţiri — şi oftă reţinut.

— N-a fost acum cîteva zile — zise ea. Lîna aceea albastră am avut-o de mult, în vară. Şi am avut puţină. O păstram pentru mine.

— Da, da — zise Avakum. Aveţi ochi albaştri şi de aceea vă stă bine în culoarea asta. Trebuie s-o ţineţi pentru dumneavoastră, iar ăstuia... Îşi frecă fruntea şi făcu un gest nervos cu mîna... Uite că i-am uitat numele !

— Kuzman Naumov — îl ajută ea.

— Avakum trase adînc din lulea şi tăcu.

— Kuzman Naumov — repetă el. Aşa. A avut noroc ! Păi de ce nu i-aţi făcut mănuşi din alt fel de lînă ?

— Pentru că nu aveam alta şi era tare grăbit.

Ea dădu din umeri şi se uită spre poartă.

— Îmi pare foarte rău — zise Avakum. Şi adăugă apoi zîmbind : Iertaţi-mă că m-am luat cu vorba şi v-am reţinut atîta.

Obrajii ei palizi se rumeniră.

Înainte de a ieşi pe poartă, se întoarse deodată şi arătă spre banca cea largă de sub păr :

— Aici s-a odihnit bunul dumneavoastră prieten, bietul dascăl Metodi în noaptea de 22 spre 23 august, nu-i aşa ?

Femeia rămase locului, de parcă ar fi înlemnit în clipa aceea.

— Nu vă temeţi — zise blînd Avakum. Sînt un prieten de-al lui şi mi-a destăinuit anumite lucruri.

Şi părăsi repede curtea.

Dar abia făcu cîţiva paşi şi simţi o durere ascuţită în inimă — îl înţepa ca un spin, revărsîndu-se în trupul lui ca un val de foc. Parcă avea ghiulele de plumb la picioare. Se întoarse repede, împinse portiţa şi se bucură mult cînd văzu că femeia rămăsese tot acolo, în mijlocul curţii.

— Am uitat ceva — zise Avakum apropiindu-se de ea.

Căută prin buzunarul fără fund de sub căptuşeala pardesiului şi scoase de acolo un stilou frumos, cu peniţă de aur şi cu un mic rubin la unul dintre capete. Îl avea ca amintire din Uniunea Sovietică, unde fusese cu doi ani în urmă la specializare.

— Acest stilou — zise Avakum — îl trimite dascălul Metodi fetiţei dumneavoastră. Să-şi scrie lecţiile cu el.

Femeia luă stiloul şi, cu toate că încerca să pară liniştită, în ochii ei luceau lacrimi.

— Să nu vă fie teamă — vorbi Avakum. Aveţi încredere că treaba asta neplăcută se va termina totuşi cu bine. S-ar putea să se reîntoarcă în sat chiar înainte de a cădea prima zăpadă.

Cînd, după cîteva clipe, cobora pe cărare, nu mai simţea că are la picioare ghiulele de plumb. Se înţelege, făcuse un gest sentimental şi se ruşina de slăbiciunea lui, încruntînd din sprîncene. Dar îşi simţea inima mai uşoară, ba chiar îi veni să fluiere un cîntec vesel.

24

Casa lui moş Manasi se găsea la capătul dinspre apus al satului, în apropiere de drumul care leagă Momcilovo de şoseaua ce duce la Plovdiv. În faţa ei se afla

o poiană largă, iar grajdurile din spatele casei dădeau chiar în pădurea de brad de la poalele muntelui.

Moş Manasi locuia singur de mulţi ani, deoarece era văduv şi unicul său fiu plecase la lucru la Kărjali şi se căsătorise acolo. Cea mai mare parte a timpului şi-l petrecea la stupina gospodăriei colective, unde vedea de albine. Dormea acolo, într-o colibă, iar acasă venea doar o dată pe săptămînă, ca să-şi ia una-alta şi să se primenească.

Căsuţa era mică, veche, cu acoperişul aplecat într-o rînă. Avea o vatră şi o cameră — o odaie scundă, cu pămînt pe jos şi cu o ferestruie îngustă şi zăbrelită care dădea spre poiana cea largă din faţa casei.

În această odaie locuia Kuzman Naumov Hristoforov, iar bătrînul, atunci cînd venea în sat, dormea pe o bancă îngustă lîngă vatră.

Cu toate că nu era nici o primejdie de a fi văzut de cineva, casa fiind singuratică şi vremea ceţoasă, Avakum pătrunse în curtea lui moş Manasi venind dinspre pădurea deasă şi întunecoasă de brad.

Nu fu nevoie să forţeze uşa — a fost destul s-o ridice puţin şi s-o tragă apoi într-o parte, pentru ca limba de fier a încuietorii să iasă din scoaba ruginită. O închise apoi uşor şi stătu cîtva timp nemişcat, ca să-şi obişnuiască ochii cu semiobscuritatea din cameră. Înăuntru mirosea a pămînt umed şi a lemn de brad. Banca pe care dormea moş Manasi, acoperită cu cîteva pături, şi o ladă lungă, în care moşul îşi păstra desigur hainele, erau toate lucrurile din odaie. În jurul poliţelor se întindeau fire dese şi negre de păianjen şi ici-colo vedeai cîte o strachină sau cîte o oală de pămînt afumată.

În fața vetrei era o ușă deschisă. De fapt de acolo venea lumina slabă ce pătrundea și în această mică încăpere. Avakum trecu pragul înalt și începu să cerceteze camera cu ochi atenți. Cunoscînd aspectul neglijent al inginerului, se aștepta ca și locuința lui să fie murdară și deranjată, dar aci totul era în perfectă ordine, ca într-o cameră de ostaș: podeaua măturată cu grijă, pătura cenușie întinsă pe pat fără să facă măcar o cută, iar masa acoperită cu un carton verde foarte curat. Hainele inginerului erau atîrnate într-un cui de fier bătut zdravăn în perete.

Avakum era sigur că nu va găsi aici mănușile albastre. Avea însă obiceiul să ducă lucrurile pînă la capăt, chiar atunci cînd probabilitatea părea infimă, cît un bob de grîu. Desigur, în momentul de față, mănușile albastre erau urma principală, dar experiența îl învățase să fie înțelept: la apa cea mare se poate ajunge dacă se merge la început pe firul celor mai mici pîrîiașe.

În primul rînd examină masa. Era o masă simplă, de lemn, fără sertare. Pe ea nu se afla nimic în afară de o bucată de scîndură dată la rîndea și în care era bătut un cui. În acest cui stăteau înfipte fel de fel de hîrtii. Avakum le scoase, își aplecă privirea spre ele și începu să le cerceteze cu atenție: o documentație pedantă a tuturor ordinelor de serviciu, chitanțe cu plata chiriei, fișe de la casierie pentru plata salariului — toate pe numele lui Kuzman (cu excepția chitanțelor de plata chiriei), cu semnături necitețe și cu ștampila instituției. Actele erau aranjate cronologic — de la începutul lunii aprilie și pînă la finele lunii septembrie.

Îşi scoase lanterna, o aprinse şi trecu pe rînd fiecare foaie de hîrtie prin dreptul lupei. Această primă analiză rudimentară a hîrtiei nu-i arătă nimic. La prima privire nu părea să fie vorba de vreo scriere invizibilă. Avakum puse la loc actele în aceeaşi ordine în care le aranjase inginerul.

Căută după aceea pe sub saltea şi pe sub perne, se uită sub pat. Luă iarăşi pernele şi salteaua şi le pipăi cu cea mai mare atenţie.

Rămînea să mai cerceteze hainele. În buzunarele lor găsi doar cîteva beţe de chibrit şi seminţe de floarea-soarelui. Şi nişte ochelari de soare pe care îi scoase din buzunarul de sus, din stînga, al hainei sport. Ochelarii nu aveau nimic deosebit. Dar Avakum îi reţinu mai mult timp în mîinile sale, gîndindu-se. Lentilele — mai spre rame — erau acoperite cu un strat gros de praf albicios. Îl privi cu lupa; praful consta din mici granule tari, lipite una de alta într-o masă compactă.

La Momcilovo şi în jurul satului, drumurile erau de pămînt, nu de piatră, prin urmare şi praful care se forma pe ele era de aceeaşi natură. Un astfel de praf se transformă pe sticlă într-un strat subţire şi neted atunci cînd lentilele sînt umede de transpiraţia care se adună pe marginea orbitelor ochilor.

Stratul granulos de pe lentilele inginerului era alcătuit din fîricele de piatră aproape microscopice. Cu asemenea părticele sînt acoperite şoselele aşternute cu pietriş sau cele pavate.

Cînd omul merge pe jos, pe ochelarii lui se prinde o cantitate neînsemnată de asemenea părticele. Cînd însă merge cu bicicleta sau cu motocicleta, atunci cantitatea firelor de praf creşte de cîteva ori. Dacă

afară e frig, stratul format e mai subţire, dacă e cald — e mai gros.

Şi astfel Avakum citi pe ochelari că inginerul a călătorit pe vreme caldă cu bicicleta sau motocicleta pe drumuri cu pietriş sau pavate.

Înainte de a pune ochelarii la locul lor, mai căută o dată în buzunar — de data asta nu dădu însă peste beţe de chibrit, şi nici peste seminţe de floarea-soarelui, ci peste o hîrtie subţire, îndoită de mai multe ori.

Era o chitanţă de benzină. Pedantul inginer nu aruncase la gunoi nici acest act fără nici un fel de importanţă.

Avakum desfăcu chitanţa şi inima începu să-i bată din ce în ce mai tare. Hîrtia era dată de staţia de benzină care fusese de serviciu la Plovdiv în noaptea de 22 spre 23 august.

Şi iată cum „pîrîiaşul" ducea într-adevăr spre apa cea mare.

Îşi copie chitanţa şi, fără să mai întîrzie nici o clipă în casa cea întunecoasă, ieşi afară.

Mai departe, evenimentele se desfăşurară astfel:

Chemă la telefon — din cancelaria gospodăriei colective — Direcţia regională Smolian şi ceru să i se trimită cît se poate de repede o motocicletă puternică. După aceea porni pe drumul care ducea spre satul Lăkite.

Motocicleta îl întîlni chiar la capul satului. Dădu ordin agentului care o adusese să ceară de la Sfatul Popular un mijloc de transport pentru a se întoarce la Smolian, iar el încălecă pe şa şi porni cu viteză mare pe drumul care ducea spre şoseaua Plovdivului.

Era ora şase dimineaţa.

Cernea aceeaşi ploaie măruntă şi abia vizibilă. Pe culmi şi deasupra pădurilor lunecau ceţuri albe.

Motocicleta înghiţea kilometrii cu o viteză nebună. Avakum nu se gîndea decît la un singur lucru : să nu cumva să derapeze la vreuna din cotiturile mai bruşte.

La Plovdiv sosi îndată după prînz. Era îngheţat şi din cauza vîntului faţa lui părea mai aprinsă decît sprînceana lui cea roşie.

Găsi staţia de benzină, arătă casieriţei numărul chitanţei lui Kuzman şi o rugă să-i spună aproximativ cam la ce oră fusese eliberată. Casieriţa răsfoi chitanţierul şi observă că dăduse chitanţa imediat ce-şi luase serviciul în primire.

— Clientul acesta a primit benzina la ora 1 şi 20 de minute după miezul nopţii — zise ea.

Avakum îi mulţumi. Ieşi în stradă aproape ameţit : în cazul cînd Kuzman Naumov luase benzina la ora 1 şi 20 de minute după miezul nopţii, însemna că n-a putut sosi la Momcilovo mai devreme de orele patru dimineaţa. Adică aproape două ore după cele petrecute în curtea lui Iliazov.

Bineînţeles, Kuzman Naumov şi autorul crimei nu erau una şi aceeaşi persoană.

Dar mănuşile albastre ? Doar Kuzman fusese cel ce primise mănuşile de la Maria, care i le împletise ! Nu găsise el fire din aceste mănuşi albastre pe pervazul ferestrei sparte de la casa lui Iliazov ?

Avakum îşi duse motocicleta ceva mai departe de staţia de benzină, îşi aprinse o ţigară şi rămase pe gînduri. Abia mai tîrziu observă că se afla în faţa vitrinei unei frizerii. Intră înăuntru şi, în timp ce frizerul îl tundea şi-l bărbierea, continua să gîndească la Kuzman Naumov şi la mănuşile albastre. La un moment dat surîse.

— Sînteţi mulţumit? îl întrebă bărbierul periindu-i haina.

— Foarte mulţumit — zise vesel Avakum.

După cîteva minute se afla la Direcţia regională. Chemă pe locotenent şi îi ceru să se ducă la hotelul „Trimonţium", să cerceteze formularele de intrări de la 22 august şi să-i comunice la telefon dacă numitul Boian Icerenski a tras la hotel în acea noapte.

După o jumătate de oră, locotenentul telefonă:

— Persoana care vă interesează a avut camera nr. 207 şi a plecat din hotel în noaptea de 22 spre 23 august, fără însă a se putea preciza ora.

— Excelent! zise Avakum. Aduceţi-mi formularul completat de el la intrare, dar împreună cu toate celelalte formulare din acea seară. Cred că înţelegeţi de ce!

Cînd locotenentul scoase din maldărul cel gros formularul care-l interesa şi i-l întinse, Avakum dădu din cap: formularul lui Boian Icerenski era completat de mîna lui Kuzman Naumov. Îi recunoscu imediat scrisul — mare, rotund, de parcă ar fi fost al unui caligraf!

În mai puţin de douăzeci de minute i se comunicară de la Sofia seria şi numărul buletinului de identitate al lui Boian. Datele coincideau perfect cu acelea care fuseseră scrise pe formular.

Avakum mulţumi locotenentului şi-l trimise înapoi la hotel cu toate formularele. Acum el ştia, fără pic de îndoială, că în noaptea de 22 spre 23 august, Kuzman Naumov îi asigurase un alibi indiscutabil lui Boian Icerenski, posedînd un buletin de identitate fals — pe numele său, cu datele sale, dar cu fotografia lui Kuzman Naumov Hristoforov.

Înainte de a pleca, Avakum rugă Direcţia din Smolian să cheme — chipurile pentru oarecare informaţii — pe

cei doi sergenţi care păzeau casa lui Iliazov, iar în locul lor să trimită alţii. Aceştia din urmă trebuiau să-l lase să intre la staţia geologică la orice oră. Comunică parola de intrare şi închise telefonul. După aceea căută ceva în cartoteca biroului de adrese, îşi notă una anume şi pe la orele două după-amiază părăsi Direcţia.

Casa pe care o căuta se afla cam la mijlocul străzii ce trecea prin spatele Teatrului Naţional. Era o clădire masivă, cu două etaje, construită în stil semibaroc, cu storuri la ferestre şi cu cornişe sub cele două balcoane. Îi deschise o femeie în vîrstă, îmbrăcată într-un capot de casă de culoare închisă, cu o figură palidă, delicată şi care, în ciuda zbîrciturilor, păstra încă urme din frumuseţea de altădată, ştearsă acum de numărul anilor.

— Doamna Icerenski? întrebă femeia în vîrstă. Iar după ce tăcu o clipă-două, mai întrebă: Şi cine o caută?

— Un coleg al soţului ei — răspunse zîmbind Avakum.

Femeia îl invită într-un mic hol cu pereţii îmbrăcaţi în lemn roşu şi cu tavanul împodobit cu ornamente. Această frumoasă locuinţă, plină pînă la refuz cu mobile demodate, părea părăsită şi îmbătrînită ca şi femeia în vîrstă care-l primise.

— Eu sînt mătuşa doamnei Icerenski — zise femeia. Aici, la etajul ăsta, locuiesc chiriaşii noştri, iar noi ne-am strîns cu toţii sus, la etajul al doilea.

Îi arătă o scară interioară în spirală, lucrată de asemenea în lemn roşu, cu coloane şi balustrade lustruite. Scările, acoperite cu un covor îngust de pluş roşu, ros şi rupt pe alocuri, scîrţîiau uşor. Lui Avakum i se păru că întreaga casă avea o oarecare distincţie.

Mătuşa doamnei Icerenski îl introduse pe Avakum în salon, îl rugă să ia loc şi îi promise că o va chema îndată pe nepoata sa care, neaşteptînd musafiri, era în „neglijé".

Salonul, ca şi holul primului etaj, era la fel de încărcat cu cele mai felurite mobile, dintre care unele, ca de pildă măsuţa rotundă, cu picioarele cafenii, sau fotoliul de pluş, purtau pecetea barocului tîrziu de la începutul secolului nostru.

Din camera vecină se auziră glasuri limpezi de copii. După vreo zece minute intră în salon soţia lui Boian Icerenski. Era o femeie înaltă, zveltă, de vreo treizeci de ani, cu părul puternic oxigenat şi cu buze cărnoase, proaspăt făcute. Avea o faţă uimitor de albă, frumoasă, cu o expresie plăcută, dar oarecum veştedă, ca a unei femei care doarme puţin noaptea. Purta o rochie cafenie, iar ca podoabă avea la piept o broşă de aur.

Îi întinse mîna şi Avakum i-o sărută foarte ceremonios.

— Vă aduc salutări de la soţul dumneavoastră — zise Avakum, trăgînd galant pînă la ea un scaun vienez din pai împletit. Şi mii de scuze că mîine nu va avea plăcerea să vină să vă vadă.

— Aşa ? zise doamna Icerenski cu o voce ce trăda o indiferenţă îngrozitoare şi neaşteptată. Se aşeză pe scaun şi îşi îndreptă uşor umerii. Îmi pare foarte rău.

Dar şi regretul fusese exprimat cu aceeaşi voce rece şi indiferentă.

Avakum o privi în ochi şi dacă n-ar fi fost obişnuit să întîmpine în linişte chiar şi cele mai neaşteptate surprize, n-ar fi lipsit mult să scoată un strigăt de uimire : femeia avea ochii lui Icerenski — alungiţi, cu

umbre cafenii în culoarea lor galbenă. În clipa asta, ei păreau mai mult cafenii decît galbeni.

Avakum îşi scoase pachetul de ţigări, i-l oferi şi ea luă o ţigară. Cînd îi întinse chibritul ca să şi-o aprindă, observă că degetul arătător şi cel mijlociu erau îngălbenite de tutun.

Ea nu întrebă din ce cauză bărbatul său nu putea veni. Trăgea adînc din ţigară şi tăcea.

— Geologii noştri au primit o sarcină urgentă şi au plecat în munţi — zise Avakum, silindu-se neapărat să pară vesel. Şi eu am fost trimis la Momcilovo, dar am cu totul altă misiune: studiez trecutul acestei interesante regiuni. Probabil că mergeţi deseori la Momcilovo, nu este aşa ?

Dimpotrivă — făcu un semn negativ cu capul doamna Icerenski. N-am fost niciodată la Momcilovo ăsta al dumneavoastră. Şi, după ce mai trase un fum de ţigară, adăugă : Şi n-am nici o poftă să-l văd.

— Pierdeţi foarte mult — surîse Avakum. Peisajul de la Momcilovo este foarte interesant. Şi, pe urmă, în regiunea asta a trăit odată Momcil, vă amintiţi doar din istorie acest minunat erou ! Capitala lui a fost undeva spre sud, în cîmpie, dar adevărata lui cetate a fost desigur pe muntele Karabair, atît de inaccesibil. Sper să descopăr anumite urme. Dar dumneavoastră nu vă place la munte şi asta-i rău.

— E rău — aprobă doamna Icerenski.

— Nici fratelui dumneavoastră nu-i place muntele ?

Sprîncenele ei tremurară şi femeia privi în lături.

— N-am nici un frate — zise ea.

Tăcură. Pe urmă Avakum reluă zîmbind :

— Măcar la copiii dumneavoastră trebuie să dezvoltaţi dragostea pentru natură — zise el.

Şi o privi direct în ochi. Pupilele ei se dilatară dintr-o dată, de parcă ar fi văzut în faţa ei ceva groaznic. Îşi trase capul înapoi, ferindu-se parcă de o lovitură.

— Nu am copii — şopti ea.

— Cetăţeană Viktoria — Avakum se încurcă puţin — cum vă numeaţi ca fată ? Iertaţi-mă, dar mie îmi place să spun femeilor pe numele lor de familie.

— Ştefanova Strateva — surîse pentru prima dată doamna Icerenski.

— Cetăţeană Viktoria Ştefanova Strateva — zise solemn Avakum — bun e Dumnezeu, nu desperaţi, sînteţi încă atît de tînără ! Puteţi avea de acum înainte o jumătate de duzină de copii !

Ea îşi scutură umerii şi tăcu din nou.

Avakum se ridică.

— Aveţi să-i comunicaţi ceva în mod special soţului dumneavoastră ?

— Nu — şopti doamna Icerenski.

Luîndu-şi rămas bun, el îi sărută din nou mîna şi rîse, cu toate că simţea că-l strînge de gît cineva nevăzut şi că urechile îi vîjîie de parcă i-ar fi răsunat în ele zgomot de cascade.

Întoarse motocicleta spre Direcţia regională şi, cînd ajunse aci, rugă imediat să i se adune informaţii despre familia Ştefanov Stratev din Plovdiv.

O jumătate de oră mai tîrziu, Avakum fuma ţigară după ţigară, răsfoind cu atenţie un mic dosar.

Ivan Ştefanov Stratev din Plovdiv fusese mulţi ani reprezentant al unor firme engleze de maşini agricole. Soţia sa, Ilaria Pecenikova, tot din Plovdiv, fugise în anul 1922 cu un funcţionar de la consulatul englez, luîndu-l cu ea şi pe fiul său Ilarie, în vîrstă de patru ani. Şase ani mai tîrziu, Ivan Ştefanov se căsători a doua oară şi avu din această căsătorie o fată, pe nume Viktoria. A doua so-

ție a lui Ivan Ștefanov a murit cu puțin timp înainte de a începe cel de-al doilea război mondial, iar el însuși a încetat din viață în anul 1944. După unele informații neconfirmate, Ilaria, părăsită de prietenul ei englez, ar fi găsit un bulgar stabilit în Anglia cu care s-ar fi căsătorit, dar acestea erau probabil simple zvonuri...

După-amiază, pe la orele cinci, Avakum o porni înapoi spre Momcilovo.

25

Balabanița îl întîmpină în tindă — zîmbitoare, veselă, cu mînecile suflecate.

— Ce-i cu tine, omul lui Dumnezeu, ce s-a întîmplat ? îi zise ea, privindu-l cu ochi umezi. Pe unde ai umblat toată ziua ?

— Am fost pe-aci, prin împrejurimi — răspunse Avakum. Doar asta-i meseria mea, să bat drumurile și să caut antichități, lucruri vechi !

— Vechituri ! și Balabanița rîse din toată inima. A și găsit ce să caute ! Păi, vechituri ai și aici, lîngă tine. Eu ce sînt ?

Stătea în tindă și-l privea provocător.

— De bătrînețe ca a ta fug ca de foc — zise Avakum. Mă tem să nu mă aprind !

— Păi eu pot să-ți fiu mătușă, măi omule ! i-o trînti Balabanița, punînd mîinile în șolduri.

— Tușă, mătușă — îi zîmbi Avakum punîndu-i mîna pe umăr — caută mai bine o pătură, ceva, să acoperim motocicleta asta, că la noapte, după cît se vede, iar o să plouă.

— N-ai nici o grijă — răspunse Balabanița, făcîndu-se că nu observă mîna lui. Mai bine intră în casă să te încălzești și să te usuci puțin, că ești ud ca o găină plouată. Vrei să lași o văduvă cu șase copii ?

— Să mă ferească Dumnezeu ! oftă Avakum. Aș răspunde cu dragă inimă invitației tale, tușă Balabaniță, dar mai întîi trebuie să mă duc să-i spun două vorbe lui bai Grozdan, că așa ne-am înțeles.

Ea se dădu într-o parte și își încruntă sprîncenele.

— Ieri prieteni, astăzi bai Grozdan, mîine mai știu eu cine ! Ce-i asta ? zise ea, amenințîndu-l cu degetul.

Din cameră venea un miros de pîine caldă, coaptă sub țest. Avakum înghiți în sec și își aminti că din dimineața aceea nu pusese nimic în gură.

— Tocmai bine o să-mi fac poftă de mîncare — zise Avakum pornind spre poartă. Deocamdată nu mi-e foame.

Noaptea era întunecoasă, bătea un vînt rece. Avakum mergea pe niște ulițe lăturalnice și de cîteva ori alunecă, gata să cadă în noroi. Pînă la casa lui Iliazov nu era nici un kilometru, dar nu-l putu străbate decît în vreo patruzeci de minute. Cînd, în cele din urmă, se apropie de poarta înaltă, limbile fosforescente ale ceasului său arătau orele zece.

Respiră adînc, își trecu mîna pe obraz și stătu cîtva timp nemișcat. Sîngele îi zvîcnea la tîmple și parcă-i fugea pămîntul de sub picioare.

Pe urmă se gîndi : „Oare i-or fi schimbat pe cei doi sergenți ?"

Tuși încet și deschise poarta. La cîțiva pași în fața lui auzi o voce :

— Cine-i ?

Vocea nu-i era cunoscută.

— Vreau să-mi potrivesc ceasornicul. Cît e ceasul ?

— Poţi trece — răspunse cu un glas mai moale sergentul.

Trebuia să lucreze fără lumină şi de aceea broasca uşii exterioare îi dădu destul de furcă — părea că nu mai isprăveşte.

În sfîrşit, cînd intră în holul de piatră, se aşeză pe podea să respire cîteva clipe. Cu o plăcere de nespus, îşi sprijini capul de perete şi închise ochii. „Cît e de bine !" gîndi el şi oftă. Şi în acelaşi moment simţi că se scufundă într-o mare liniştită, în adîncul unui întuneric blînd, luminat ici-colo de pete verzi sau violete.

Cînd deschise ochii se sperie. Nu cumva dormise tocmai atunci cînd era mai bine de lucrat ? Avea senzaţia că a dormit ceasuri întregi — atît de multe vedenii îi trecuseră prin faţa ochilor. Se uită la ceas : era zece şi douăzeci de minute.

Aşa cum bănuise, uriaşa broască a casei lui Iliazov speria doar ochiul prin mărimea ei — în realitate fiind o broască simplă, cu cel mai obişnuit mecanism. Avakum, căruia nu-i plăceau victoriile ieftine, se încruntă chiar.

Cînd intră înăuntru, prima grijă fu să acopere fereastra cu sacoul şi după aceea şi cu pardesiul său. Aprinse apoi lanterna, găsi două ace de siguranţă şi prinse cu ele hainele de rama de lemn a ferestrei, ca să nu străbată afară nici o rază de lumină. După aceea răsuci comutatorul electric.

În mijlocul camerei erau puse grămadă tot felul de instrumente — mari şi mici, trepiede cu dispozitive de măsurat nivelările, sextante, rulete, fire cu plumb, cutii cu instrumente de desen, tuşuri, table de logaritmi şi tot felul de rigle necesare inginerilor. În faţa ferestrei se afla o etajeră de lemn cu mai multe rafturi. Pe raftul din

mijloc se găseau cîteva dosare, care atraseră de îndată atenţia lui Avakum. Îl luă pe cel mai mare şi nu greşi : era dosarul care cuprindea deplasările zilnice ale grupei. Avakum se aşeză pe podea şi începu să-l răsfoiască. La 8 august, geologii, împreună cu căpitanul Kaludiev, făcuseră a patra lor cercetare în regiunea de la sud-est de Karabair. Ridicaseră coordonatele cîtorva puncte. Ultimul punct se găsea, atît ca longitudine cît şi ca latitudine în imediata apropiere a punctului indicat de goniometrişti drept locul staţiunii clandestine de radio care emisese pe unde ultrascurte.

Avakum zîmbi, băgă mîna în buzunar după ţigări, dar îşi dădu imediat seama că nu trebuia să fumeze. Se uită la data de pe ultima schiţă — chiar sub semnătura maiorului Ingiov se scrisese cu creion roşu : 10 august.

Şi astfel, la 10 august, în sectorul haşurat unde grupa îşi făcuse cercetările sau, mai precis, la marginea dinspre răsărit a acestui sector, staţiunea clandestină de radio transmisese o radiogramă cifrată.

Avakum se sprijini în coate şi începu să urmărească cu degetul, milimetru cu milimetru, schiţa cartografică. Locul staţiunii de radio se învecina cu marginea dinspre răsărit a sectorului haşurat. De la această margine era însemnat cu o linie punctată, care ducea spre nord-nord-vest, drumul de întoarcere al grupei ; el se termina în depresiunea dintre Momcilovo şi satul Lăkite.

Avakum închise dosarul şi-l aşeză la locul său. Acum ştia foarte bine că individul X, care făcea parte din grup, îşi urmase colegii, rămînînd în urma lor vreo jumătate de oră, timp în care reuşise să facă legătura cu centrul de peste graniţă şi să-şi transmită radiograma sa cifrată. Ştiind şi amănuntul că emisiunea avusese loc în timpul nopţii, Avakum putea afirma precis că individul X

sau cunoştea cifrul pe dinafară, sau îl utilizase cu ajutorul lanternei, sau cifrul însuşi era luminiscent.

Stinse lumina şi, în timp ce se îmbrăca, simţi că-i groaznic de obosit.

Cînd ajunse acasă, găsi în faţa uşii un scăunel pe care se afla o bucată mare de pîine, rece acum, şi nişte brînză, totul învelit într-o cîrpă de cînepă. Puse mîncarea pe masă, fără să se atingă măcar de ea. După aceea îşi scoase mica sa staţie de radio, stinse lumina şi, în timp ce fluiera ca să acopere ţăcănitul aparatului, transmise la Sofia o scurtă radiogramă cifrată: „Verificaţi dacă printre bulgarii din Anglia a existat sau mai există un membru al familiei Icerenski. Aştept informaţii despre el şi despre familia sa. Ultraurgent. Stop".

Încuie staţia de radio în geamantan şi se aşeză pe marginea patului, ca să-şi facă planul de lucru pe a doua zi.

Afară sufla vîntul şi ramurile bradului noduros loveau ritmic în geam.

Se trezi aşa cum se culcase — îmbrăcat şi încălţat: Adormise rezemat cu spatele de perete. Se uită la ceas — era aproape două după miezul nopţii.

Căută pe pipăite pardesiul, se îmbrăcă, deschise fereastra şi trecu atent pe ramurile groase ale bradului. După aceea închise din nou fereastra şi, apărîndu-şi ochii de cetina-i ţepoasă, coborî încet la pămînt.

Nu se îndreptă spre poartă, ci o porni pe poteca ce ducea la pîrleazul gardului de spini.

Ieşi în ulicioară şi stătu cîtăva vreme locului, ascultînd atent. Doar vîntul sufla şi fluiera printre garduri şi căsuţele tăcute.

Amintindu-şi de tot ceea ce-i spusese bai Marko Krumov despre casa în care locuia Boian Icerenski, Avakum

se îndreptă spre sud şi, după douăzeci de paşi, ieşi în uliţa cea mare, care înconjura cîrciuma lui Ilcio şi dădea în drumul ce ducea spre satul Lăkite. Numără patru case pe dreapta şi se apropie de a cincea. În această casă, aflată în spatele unui gard înalt de chirpici, locuia Boian Icerenski. Marko Krumov îi spusese că geologul stătea singur aici, deoarece stăpînii casei se mutaseră încă de anul trecut la Madan.

Avakum se apropie de casă, dar dintr-o dată se opri. Chiar lîngă gard răsări în întuneric, de parcă ar fi ieşit din pămînt, o maşină. În jurul ei plutea încă, abia simţit, un miros de benzină şi de cauciucuri încălzite.

Avakum era cît pe-aci să-şi muşte buza de jos. Se apropie de maşină în vîrful picioarelor, abia ţinîndu-şi răsuflarea. Era o maşină deschisă, un „Willys" de patru locuri.

În gardul de chirpici se căsca un spaţiu liber — omul cu maşina lăsase poarta deschisă.

„Mi-au luat-o înainte" — oftă în sine Avakum. În aceeaşi clipă pătrunse în curte şi, pentru a doua oară se opri — la etaj, în fundul cerdacului scund, se vedea lumină la o fereastră.

Îşi aduse aminte că încă din uliţă simţise mirosul de benzină şi de cauciucuri încălzite. „Amicul ăsta a sosit chiar acum" — gîndi el. Păşind cît putea de prudent, în vîrful degetelor, şi ţinîndu-şi respiraţia, Avakum se strecură pînă la uşă. Apăsă uşor clanţa şi pentru prima dată în viaţa sa înjură, chiar dacă o făcu în gînd. Uşa era încuiată cu o broască secretă. Se dădu cîţiva paşi înapoi şi scrîşni din dinţi neputincios. Îşi înfipse unghiile în palmă, strîngîndu-şi pumnii, şi simţi că inima sta gata să-i plesnească — parcă i-o apucase cineva în palma sa uriaşă şi i-o strîngea fără milă.

Dar nu dură decît cîteva clipe. Băgă îndată mîna în buzunarul interior al pardesiului și își scoase de acolo frînghia. Era lungă de cinci metri și prevăzută la unul din capete cu un cîrlig de oțel. Făcu cîțiva pași spre marginea cerdacului și, aruncînd cîrligul în sus, scoaba se prinse de lemnul subțire al balustradei și se înțepeni. Avakum se descălță, se apucă de frînghie și, sprijinindu-se cu picioarele de perete, se cățără pînă sus în cerdac. Se aplecă, se tîrî pînă la fereastră și se uită înăuntru.

Într-adevăr, noaptea asta era noaptea marilor surprize. Înăuntru, îmbrăcată într-o haină verde sport și cu părul ei blond legat cu o basma, se afla Viktoria Icerenski. Femeia căuta nervos, răscolind prin sertarul de la mijlocul unei mese de bucătărie. Scoase o mulțime de furculițe și cuțite, le aruncă pe podea și căută mai departe. Cînd își retrase mîna din sertar, ținea în ea o cupă mare de argint strălucitor. Trase lîngă ea scaunul din apropiere, se așeză la masă și, ținînd cupa în poala ei, începu îndată un joc ciudat. După mișcările făcute părea că freacă și lustruiește marginea de sus a cupei. Avakum nu putea să vadă prea bine tot ceea ce făcea femeia, deoarece era așezată cu spatele spre el. Viktoria luă apoi de pe masă o foaie de hîrtie și un toc, pe care, muindu-l într-o sticluță mică și privind în poala sa, scrise cîteva rînduri. Aruncă apoi tocul și vărsă conținutul sticluței pe podea. După aceea luă un creion și mai scrise pe aceeași bucățică de hîrtie încă vreo două-trei rînduri. Așeză această foaie pe hîrtia groasă de pe masă și începu apoi să frece din nou marginea de sus a cupei.

Toată operația nu dură mai mult de cinci minute. Viktoria Icerenski se sculă apoi de pe scaun, își scoase basmaua, o întinse pe podea și adună într-însa cuțitele și furculițele aruncate. Deasupra acestei grămezi adăugă și cupa de argint. Făcu apoi o mică boccea, legînd colțurile

basmalei, şi o băgă în geanta sa de piele, care se afla sub masă şi pe care Avakum abia acum o observă. Îşi luă geanta în mîna stîngă, iar cu dreapta stinse lumina electrică.

În aceeaşi clipă, Avakum făcu un salt spre balustrada cerdacului, o încălecă şi sări la pămînt. Simţi o durere ascuţită în călcîie şi în glezne, dar nu se opri, ci o luă la fugă prin curte şi ieşi în uliţă. Se uită în jurul său, stătu o clipă şi iarăşi îşi încordă atenţia. Dinspre curte se auzeau paşi. Atunci trecu în spatele maşinii şi se vîrî sub ea.

Vîntul continua să bată puternic şi crengile copacilor gemeau de parcă ar fi cerut îndurare cuiva.

Viktoria Icerenski îşi puse geanta între cele două canapele ale maşinii, se aşeză la volan şi apăsă pedala. Electromotorul hîrîi puţin, după care se opri. Aceasta se repetă de cîteva ori, dar motorul nu porni. Femeia se dădu jos, ridică puţin capota maşinii şi, după clipocitul pe care-l auzi, Avakum îşi dădu seama că turna benzină în carburator.

În timp ce ea cerceta motorul, Avakum se tîrî în spate, se ridică, îngenunche şi cuprinse cu braţele cauciucul de rezervă.

Viktoria Icerenski apăsă iarăşi pedala şi de data asta motorul porni îndată. În timp ce ea ambreia, Avakum se ridică în picioare şi, cînd maşina porni, se trînti pe burtă, lungindu-se peste locurile din spate, întinse mîna şi apucă geanta de piele. Viktoria Icerenski băgă în viteza a doua şi Avakum se aruncă prudent înapoi. Căzu cu faţa la pămînt, murdărindu-se de noroi, dar fără să lase geanta de piele din mînă.

Maşina se pierdu în întuneric.

Avakum se ridică, lovit şi murdar de noroi, dar vesel.

Se întoarse pe acelaşi drum şi intră iarăşi în camera sa, căţărîndu-se pe crengile bradului bătrîn. Ceasul era aproape patru, dar întunericul era tot atît de adînc, de parcă nu s-ar fi apropiat zorile, ci miezul nopţii.

Aprinse lampa, se privi în oglinda de buzunar şi rîse. Puse geanta de piele pe masă şi începu să scoată din buzunarele adînci ale pardesiului celelalte trofee luate din casa lui Boian: sticluţa goală, al cărei conţinut îl vărsase Victoria pe podea, alte două sticluţe pline cu un lichid roşu şi o bucată de hîrtie cu cîteva cifre scrise la repezeală.

La una din aripile ferestrei prin care o urmărise pe Victoria Icerenski văzuse o ramă goală. Se părea că geamul fusese scos cu multă atenţie, deoarece pe cercevea nu putuse să descopere nici un cuişor. Rama nu fusese chituită şi urmele găurilor se vedeau foarte proaspete. Avakum măsurase lungimea şi lăţimea ramei goale şi scrisese dimensiunile pe hîrtia pe care acum o puse pe masă. De fapt, el îşi băgase mîna în această deschizătură ca să răsucească zăvorul ferestrei şi să se strecoare în cameră.

Cele două sticluţe nu erau ale lui — le găsise în bucătărie, după o mulţime de alte sticle. Iar lichidul cu care le umpluse — probabil vin — îl turnase din cele două sticle absolut identice pe care le descoperise în dulapul din bucătărie. Ambele sticle erau goale pînă la jumătate şi aveau aceleaşi etichete — „Şampanie bulgărească" — şi desigur nu le-ar fi dat nici o atenţie, dacă pe eticheta uneia dintre ele n-ar fi observat un mic cerc, făcut cu creion chimic.

Şi astfel, după ce lăsă trofeele, se spălă pe mîini cu spirt (spirtul bietului dascăl Metodi !), deschise geanta şi cercetă cupa de argint. Marginea de sus şi fundul acestei cupe erau la fel. Aveau acelaşi diametru, dar diametrul interior al fundului era relativ mai mic decît cel exterior. Cupa avea un luciu mat, deoarece argintul era vechi. Un fel de coroană — o bordură încrustată, groasă — înconjura marginea de sus a cupei, şi acest ornament atrase îndată atenţia lui Avakum. De obicei, argintarii nu puneau asemenea ornamente pe cupele de formă cilindrică, ci numai pe cele cu formă conică, şi asta pentru a crea un echilibru între marginea de sus şi fundul cupelor. La o cupă cilindrică, cum era aceea pe care Avakum o avea în mînă, un astfel de ornament dovedea un gust artistic îndoielnic.

Totuşi ornamentul exista, ba era chiar izbitor prin mărimea lui. Avakum ştia din experienţă că atunci cînd ceva îţi sare în ochi, elementul „întîmplător" trebuie scos din cauză.

Privi cîtva timp cupa fără să clipească, apoi, deodată, învîrti marginea ei de sus de la dreapta la stînga. Partea de sus a cupei începu să se deşurubeze uşor de partea ei de jos. Filetul era destul de puţin adînc, dar des ca la lupa unui binoclu. Sub el se ascundea o a doua cupă, interioară, făcută dintr-un metal subţire şi uşor. „Duraluminiu" — gîndi Avakum.

Cupa interioară era împărţită în mici pătrate şi în fiecare din ele era săpată cîte o literă latină. Literele alcătuiau cuvinte şi rînduri. Erau patru rînduri unul sub altul, ca versurile unei strofe.

Avakum mai observă încă un amănunt ; săpăturile literelor erau astupate cu o substanţă verzuie.

Stinse lumina şi în aceeaşi clipă micuţele litere scînteiară cu lumina lor fosforescentă.

I arise from dreams of thee
in the first sweet sleeps of night,
when the winds are breathing low
and the stars are shining bright.[1]

Era frumos, foarte frumos, şi Avakum, extaziat, reciti versurile de mai multe ori pentru plăcerea sa.

Dar vremea trecea şi dintr-o curte vecină cîntă un cocoş. Se trezi din visare şi făcu ceea ce ar fi făcut oricare în locul său : luă prin radio legătura cu Sofia şi dictă cuvintele englezeşti literă cu literă, aşa cum erau aşezate în pătrăţelele de pe cupă. Comunică şi numărul total al pătrăţelelor, precum şi pe acelea care rămăseseră goale sau conţineau un semn oarecare de punctuaţie. Se gîndi cîteva secunde şi transmise iarăşi : „Cereţi urgent Direcţiei din Plovdiv arestarea Viktoriei Icerenski ; arestaţi de asemenea pe proprietarul maşinii „Willys" cu care a călătorit astă-noapte pînă la Momcilovo". Transmise de două ori cifra din cod care însemna „foarte urgent", ceru o nouă legătură pentru orele două după-amiază şi anunţă sfîrşitul emisiunii.

---

[1] Versurile sînt din Shelley. Cîteva luni mai tîrziu le-am tradus şi eu, dar traducerea mea e atît de departe de frumuseţea originalului, cum ar fi, de exemplu, pămîntul nostru faţă de luceafăr. Sînt doar medic veterinar şi nu am nimic a face cu poezia. Dar traducerea este următoarea :

Din visuri de iubire
Trezitu-m-am deodată
Şi-alerg orbit spre tine
Prin noaptea înstelată. (n.a.)

După ce strînse toate „trofeele“ şi le băgă în geamantanul său, se cuibări în aşternutul patului şi adormi în aceeaşi clipă.

Afară începuse să se crape de ziuă. Dimineaţa se ivi posomorîtă şi ceţoasă.

La ora nouă coborî la gustarea de dimineaţă în cîrciuma lui Ilcio. Din vorbă în vorbă ajunse la nevasta lui Icerenski.

— Dacă aş fi în locul lui — zise Avakum — n-aş fi lăsat-o să stea singură la Plovdiv. Geologul are o locuinţă admirabilă. Ce-i împiedică să stea amîndoi aici, ca oamenii ?

Bai Marko ridică din umeri.

— Ea n-a venit niciodată la Momcilovo ? întrebă Avakum.

— Cum să nu ! făcu un gest cu capul bai Marko. A venit de vreo două ori, dar n-a stat mult, doar cîteva ore, parcă aşa mi-aduc aminte.

Peste un ceas, Avakum sosi în oraş. Trimise vinul din cele două sticle la laborator pentru analiză şi, în timp ce aştepta rezultatul, se gîndi să-i dea un telefon Siei. Era sîmbătă — ziua ei de odihnă.

Trase adînc din ţigară şi, cînd ridică receptorul, întrebă :

— Sia, tu eşti ?

De dincolo nu răspunse nimeni. I se păru că în camera ei aparatul de radio era deschis şi că se auzea rîsul unui bărbat.

— Sia e ocupată acum — răspunse bărbatul. Cine o caută ?

Avakum lăsă încet mîna în jos şi puse receptorul în furcă.

Rămase aşa, în picioare, fumînd ţigara parcă pironit locului. După aceea, cu mişcări încete şi foarte concentrat, stinse mucul de ţigară în scrumiera de sticlă, ca şi cum ar fi făcut un lucru foarte delicat şi de mare importanţă.

Cînd ieşi afară, vîntul învolbură o grămadă de frunze uscate din stradă. Vîrtejul le ridică în sus şi le răspîndi deasupra lui Avakum ca nişte confeti de bal.

Era umed, în văzduh plutea mirosul apăsător al toamnei, mirosul frunzelor moarte.

Analiza de laborator confirmă presupunerea lui Avakum : într-una din sticle era vin curat, pe cînd în cealaltă vinul conţinea o puternică doză de narcotic cu acţiune rapidă.

Luă la spatele său pe motocicletă un agent de la Direcţie şi o porni spre satul Lăkite. Cînd ajunseră la „Zmeiţa", Avakum porni pe jos spre Momcilovo, iar agentul se întoarse cu motocicleta înapoi la Smolian.

Avakum trecu pe lîngă cîrciuma lui Ilcio, dar abia după ce se apropie de casa Balabaniţei îşi aminti că nu mîncase nimic la prînz : „Am luat gustarea tîrziu — gîndi el — n-are sens".

Se întinse pe pat. Pînă la ora stabilită pentru legătura prin radio mai era încă o jumătate de ceas.

„Unde a fost capitala lui Momcil ?" se întrebă Avakum. Făcu un efort să-şi imagineze cîmpia de la sud de Karabair — scăldată în soare şi uşor vălurită de coline verzi, acoperită de mici păduri de măslini şi de vii. Dar nu reuşi să-şi alcătuiască în minte un astfel de tablou, deoarece pe dinaintea ochilor lui treceau mereu valuri nesfîrşite de negură.

La ora două fără cinci minute îşi puse casca la urechi şi aşteptă. Auzi încet semnalul convenţional. Avakum luă creionul şi începu să noteze. Recepţia continuă aproape o oră.

I se răspunse mai întîi la întrebarea pe care o pusese ieri despre familia lui Icerenski şi i se anunţă că Viktoria Icerenski şi proprietarul maşinii „Willys" fuseseră arestaţi în acea dimineaţă la ora opt. După aceea i se dictă conţinutul celor trei radiograme — din 10, 19 şi 20 august. Textul cifrat al acestor radiograme fusese descifrat cu ajutorul poeziei lui Shelley. Cele patru versuri alcătuiau o cheie specială a cifrului.

Cînd cei de la Sofia terminară explicaţiile în legătură cu sistemul complex al acestui cifru, Avakum transmise semnalul care arăta că doreşte să comunice şi el ceva. Ceru să i se precizeze lungimile de undă pe care postul străin de radio a corespondat cu staţia clandestină pe unde ultrascurte de pe teritoriul bulgar, precum şi semnalele prin care cele două posturi intrau în legătură unul cu altul.

În cinci minute îşi nota în carnetul său lungimile de undă şi semnalele de legătură, comunicate de la Sofia. Avakum anunţă sfîrşitul emisiunii, strînse aparatul şi-l ascunse la locul său.

27

Bai Grozdan se trezise tocmai din somnul său de după-masă cînd Avakum bătu la uşă. Îl scoase în curte şi-l întrebă zîmbind:

— Ei, ţi-ai făcut somnul?

Preşedintele dădu din cap afirmativ.

Atunci, el îl trase şi mai la o parte şi îi spuse în şoaptă :

— Întîi : ia îndată legătura cu secretarul de partid, găsiţi patru oameni de încredere şi faceţi din ei două echipe. Una dintre ele îl va supraveghea pe Boian Icerenski, iar cealaltă, pe Kuzman Naumov. Dacă vreunul din domnişorii ăştia încearcă să părăsească satul, să fiu înştiinţat imediat. Voi fi sau la Balabaniţa, sau la Anastasi, medicul veterinar. Ai să ţii minte ? Al doilea : dă un telefon la Smolian, de la tine din cancelaria gospodăriei, şi cere numărul ăsta — Avakum căută în buzunar şi îi întinse o notiţă. Cînd îţi vor răspunde, să le citeşti ceea ce ţi-am scris aici, o dată şi pe urmă încă o dată, ca să te înţeleagă mai bine. Pe înserat or să vină la tine doi inşi, pe care să-i găzduieşti în casa care se află vizavi de aceea a Balabaniţei. Şi îl întrebă iar : Ai înţeles totul ?

Bai Grozdan dădu din cap.

— Am înţeles totul foarte bine şi o să fac întocmai — zise el. Dar geologii se vor întoarce astăzi ?

— Da, se întorc — răspunse Avakum. Au luat de la bai Marko pîine şi hrană rece doar pentru două zile.

Avakum strînse pe furiş mîna preşedintelui şi porni pe drumul care ducea la casa lui bai Spiridon.

Pe la orele cinci după-amiază sosiră de la Smolian doi locotenenţi îmbrăcaţi în haine civile. Se prezentară drept achizitori ai organizaţiei comerciale şi preşedintele îi găzdui la lelea Nadka, în imediata vecinătate cu Avakum.

Ceva mai tîrziu sosiră în sat şi geologii. Avakum era la cîrciuma lui Ilcio cînd îi văzu venind dinspre Lăkite.

Le ieşi în întîmpinare şi se salută oarecum solemn cu Boian Icerenski.

— Am făcut cîteva descoperiri interesante — zise el, apoi tăcu.

— Aşa ? ridică din sprîncene geologul. Îmi pare foarte bine.

— Se pare că Momcil a avut capitala undeva pe versantul de sud al muntelui Karabair.

— Admirabil ! zîmbi Icerenski. Asta este o mare descoperire.

— Pe chestia asta, mîine fac cinste cu un pahar de vin — zise Avakum serios şi îi întinse mîna.

Cînd se apropie de curtea Balabaniţei, observă lîngă gardul leliţei Nadka un bărbat necunoscut — omul stătea în faţa porţii şi fuma liniştit o ţigară.

Avakum se aplecă să-şi cureţe pantofii de noroi.

— Dumneavoastră vă numiţi Asen ? îl întrebă necunoscutul.

— Numele meu este Petăr — răspunse Avakum.

Stătură de vorbă un minut-două, după care Avakum se urcă în camera sa. Încuie uşa, scoase staţia de radio şi transmise la Sofia.

„Foarte urgent. Aranjaţi neapărat în aşa fel, încît astă-seară la orele zece fără un sfert un avion al nostru să zboare deasupra muntelui Karabair. Repet."

Cînd termină emisiunea, se aşeză la masă, scoase o copie a poeziei lui Shelley şi carnetul său, unde notase modul de lucru cu cheia şi începu să alcătuiască cu multă răbdare o radiogramă cifrată, foarte complicată, cu cinci coloane a cîte cinci cifre.

Balabaniţa trebăluia de mult prin tindă. El deschise uşa şi apăru în capul scării.

— Nu cobori ? îl întrebă Balabaniţa.

— Nu — zise Avakum căscînd. Azi am bătut multe drumuri. Am urcat tocmai pe Karabair ! Căscă iar şi adăugă : O să mă culc să trag un somn bun, dar mîine seară o să facem împreună un foc mare şi o să stăm amîndoi de vorbă pînă la primul cîntat al cocoşilor.

Intră în cameră, încuie iarăşi uşa, mai verifică încă o dată radiograma sa cifrată, după care stinse lumina şi începu să se plimbe încet încoace şi încolo, trăgînd din lulea.

Vîntul îşi făcea de lucru prin crengile bradului, care fremătau. Începu să plouă.

Minutele treceau greu, i se părea că se tîrăsc ca nişte broaşte ţestoase. Ca să nu adoarmă, luă două comprimate pe bază de cafeină şi îşi reluă plimbarea între masă şi pat.

La ora zece fără douăzeci de minute deschise ambele aripi ale ferestrei, se aşeză în faţa staţiei de radio şi ascultă. Ploaia vorbea ceva în şoaptă cu bradul cel bătrîn.

Ochii lui păreau parcă hipnotizaţi de limbile fosforescente ale ceasornicului. Iar inima îi bătea parcă şi mai repede decît mecanismul care număra secundele.

Fix la ora zece fără un sfert, dinspre Karabair se auzi un zgomot înfundat. Uneori răsuna mai tare, alteori slăbea, după care începea iarăşi să vîjîie alarmant în întunericul de afară.

Deasupra muntelui Karabair zbura un avion.

Avakum îşi puse casca la urechi, aprinse lanterna şi deschise aparatul. La fiecare trei secunde transmitea în eter semnalul convenţional. Chema staţia de radio pe unde ultrascurte, căutînd-o în noapte.

Fruntea i se broboni de o sudoare rece. Şi cînd simţi că sîngele îi năvălise tot în inimă, atunci în membrana căştii vibrară primele puncte şi linii ale semnalului de legătură.

Avakum îşi strînse buzele, îşi înfipse privirea în textul cifrat al radiogramei şi transmise către staţiunea clandestină următoarele :

„Procedaţi rapid. Lichidaţi-l îndată pe arheolog, înainte de miezul nopţii. Predaţi postul de radio şi cifrul medicului veterinar, fără nici un minut de întîrziere. Întrerupeţi orice fel de legătură. Ştergeţi orice urmă de la locuinţa pe care o aveţi. Amănunte veţi afla prin soţia dumneavoastră. Sfîrşitul emisiunii. Repetăm..."

Ploaia se înteţise şi se porni să sufle un vînt rece dinspre nord-est.

Avakum coborî şi se ascunse la cîţiva paşi de spatele bradului cel bătrn, întinzîndu-se în iarbă cu faţa spre fereastră. Nu trecură mai mult de trei minute şi dinspre pîrleaz apăru Icerenski. Era în capul gol şi fără sacou. Se opri sub brad şi, nemişcat, trase cu urechea, după care se urcă repede şi fără zgomot, căţărîndu-se pe crengi. Cînd ajunse la nivelul ferestrei, se înălţă puţin, se uită în odaie şi întinse mîna.

La urechea lui Avakum ajunseră prin zgomotul molcom al picăturilor de ploaie cîteva ţăcănituri metalice sacadate.

„Mă omoară cu un revolver dotat cu amortizor de sunet" — gîndi Avakum.

Icerenski se lăsă la pămînt cu aceeaşi dibăcie cu care se căţărase şi, fără a se mai uita în jurul său, o porni în goană spre pîrleaz.

În vremea asta, eu stăteam în camera mea şi, cum se zice, „eràm în fierberea aşteptării". Nu că mi-ar fi fost frică de cele ce urmau să se petreacă. Dimpotrivă, mă temeam doar că s-ar putea să nu se întîmple nimic.

Vremea era rece şi tremuram pe scaun. Genunchii şi umerii mi se zgîlţîiau de frig. Totdeauna tremur cînd se răceşte timpul.

Astăzi după-amiază, Avakum mi-a făcut o surpriză grozavă. A venit la mine şi m-a întrebat direct, fără nici un fel de ocolişuri, dacă sînt gata să-i dau o mînă de ajutor pentru salvarea unui om nevinovat.

I-am arătat imediat că sînt cu totul de acord, chiar dacă am simţit că mă taie ceva prin dreptul inimii.

Atunci Avakum şi-a scos legitimaţia sa adevărată, mi-a pus-o în faţă şi eu am început s-o citesc cu toată conştiinciozitatea. Dar tocmai pentru că am citit-o atît de atent, senzaţia neplăcută pe care o simţeam în dreptul inimii nu dispăru, ci parcă se întări. Se vede că eram foarte obosit de muncă în ziua aceea.

Avakum însă era bine dispus. Mă invită să iau loc (cu toate că eu ar fi trebuit să-l invit pe el) şi-mi spuse :

— Hai să vorbim ca doi bărbaţi, ca doi comunişti. Treaba asta este destul de primejdioasă, dar dacă ţii s-o faci din toată inima, atunci o să meargă bine.

— Este doar vorba de salvarea unui om nevinovat, nu-i aşa ? am întrebat eu. Poţi să contezi întru totul pe mine.

Îşi aprinse o ţigară, şi atunci cu toate că nu fumez, luai şi eu una. Voiam aşa, să-i ţin tovărăşie la fumat. Era mai plăcut.

— Acum ascultă — zise Avakum, încruntîndu-şi sprîncenele. Să nu mai ieşi pe uliţă pînă nu terminăm treaba asta. Nici nasul să nu-l scoţi afară. Peste puţină vreme, o să vină aici un om, care o să fie oaspetele tău pînă la orele zece seara. Nici el n-o să iasă afară. Omul acesta o să aducă cu dînsul un mic aparat, şi tu să-l laşi să-l instaleze acolo unde crede el că e mai bine.

— Bineînţeles că o să-l las — am spus eu. Pe urmă am întrebat : Dar ce facem cu gazdele ? Ce facem cu bai Spiridon şi cu mătuşa Spiridoniţa ?

Avakum surîse.

— O să am eu grijă — zise el — ca oamenii ăştia cumsecade să-şi petreacă vremea în altă parte. Aici o să fie linişte deplină pînă la orele zece seara. Iar cînd va bate ora zece, atunci oaspetele tău o să treacă în camera alăturată, iar tu vei rămîne singur aci.

— Nu-i nimic — am spus eu.

Şi iarăşi am simţit senzaţia aceea neplăcută în dreptul inimii.

— De aici încolo începe şi participarea ta mai serioasă — zise Avakum — dar n-o să ţină mult. O să vină la tine un cunoscut de-al nostru comun. Cu siguranţă că o să aibă în mînă un pachet. Acum ţine bine minte, dragul meu : să simulezi un calm absolut şi să te prefaci că-l aşteptai ca pe un oaspete dorit şi plăcut. Cînd cunoscutul nostru comun îţi va da pachetul, tu să-l întrebi : „Ai reuşit să-i vii de hac şmecherului ăluia ?“ Sensul întrebării este acesta : a reuşit să lichideze cu mine, cu arheologul, înţelegi, nu-i aşa ? Iar mai departe, o să intru eu în acţiune, ca regizor.

Şi aşa, stăteam în camera mea, mă uitam mereu la ceasul de la mînă şi tremuram de frig. Oaspetele meu

instalase sub pat ceva care părea un magnetofon ; dacă auzeam paşi. trebuia îndată să trag de un anumit fir, care sta înfăşurat sub pătură.

Pe la ora unsprezece am auzit paşi în curte şi cineva bătu încet în geamul ferestrei. Am sărit de pe scaun, am tras de firul convenit şi am deschis uşa.

Nu ştiu cum m-am ţinut de n-am căzut jos — în faţa mea se afla Boian Icerenski.

— Stinge lampa ! îmi şopti el.

Am stins lampa.

— N-ai nici o grijă — am spus eu — bai Spiridon şi mătuşa Spiridoniţa nu sînt acasă.

— De ce nu sînt acasă ? întrebă, sîsîind răutăcios printre dinţi, Icerenski.

— Avem noroc — am spus eu, închizînd uşa după el. Au fost invitaţi la o nuntă la Lăkite.

Icerenski puse pe masă un obiect greu şi oftă adînc.

— Unde o să ascundem aparatul de radio ? întrebă el.

— I-am găsit un loc bun — i-am răspuns eu şi, la rîndul meu, l-am întrebat : Ai reuşit să scapi de şmecherul ăla ?

— Nu mai pune întrebări prosteşti ! mîrîi printre dinţi Icerenski. Ţine !

Îmi băgă în mînă ceva care părea să fie un carnet, se întoarse deschise uşa şi trecu pragul.

Am auzit un zgomot surd şi Boian Icerenski se prăvăli pe podea. Peste el se aruncă altul, iar după aceea din cameră ieşi oaspetele meu. La lumina galbenă a lanternei lui am văzut un tablou surprinzător : Avakum, cu genunchii pe pieptul geologului, îi răsucise mîinile şi i le lega cu multă îndemînare cu o frînghie lungă.

Peste un minut, prizonierul nostru fu adus înăuntru şi lăsat pe podea, lîngă masa mea. L-am rezemat de perete şi i-am dus la buze un pahar cu apă. El deschise ochii şi mă privi în aşa fel, încît era cît p-aci să scap paharul din mînă.

În acest timp, Avakum despachetase aparatul de radio şi-i cerceta curios mecanismul.

— Cetăţene Icerenski — zise el — staţia dumneavoastră de radio e bună, nici vorbă, dar e învechită. În anumite privinţe, cum s-ar zice, e demodată.

Icerenski îşi ridică uşor capul şi-l privi cu răutate.

— E bine să ştii, pentru informarea dumitale, că văd pentru prima dată un astfel de aparat !

— Aşa ? făcu un gest cu mîinile Avakum.

El surîse, se aplecă şi, cu o mişcare rapidă, scoase din buzunarul de la spate al pantalonilor inginerului un revolver masiv şi greu, cu ţeava lungă. Arma sclipea în mîna lui cu un luciu metalic neplăcut.

— Probabil că nici acest obiect nu vă aparţine, nu-i aşa ? Chiar dacă se află pe el amprentele dumneavoastră şi chiar dacă aţi tras, acum o jumătate de oră, patru gloanţe din magazia lui, în patul meu, ţintind bine spre cap, tot veţi afirma că nu-i al dumneavoastră, nu-i aşa ?

— Văd jucăria asta pentru prima dată — îşi strînse dispreţuitor buzele Icerenski.

— Admirabil ! zise Avakum. Să presupunem că noi am adus lucrurile astea aici, ca să vă şantajăm. Sînt obiecte concrete şi ele se pot transporta dintr-un loc într-altul. Dar permiteţi-mi să vă adresez următoarea întrebare : Se poate oare înregistra vorbirea unui om atunci cînd acesta tace ?

— Asta-i o prostie — zise Icerenski.

Avakum rîse.

— Acum zece minute aţi schimbat cîteva cuvinte cu doctorul. Eraţi amîndoi faţă în faţă, iar noi am avut grijă să înregistrăm convorbirea dumneavoastră pe bandă de magnetofon. Acum dumneavoastră vă veţi auzi vocea, şi deoarece glasul omului nu se poate înregistra atunci cînd acesta tace, va trebui, fără îndoială, să recunoaşteţi două lucruri evidente : în primul rînd, că glasul este al dumneavoastră şi, în al doilea, că vorbele pronunţate sînt ale dumneavoastră.

Necunoscutul scoase magnetofonul, apăsă pe un buton, clarifică sunetul şi noi ascultarăm cu respiraţia tăiată :

„Stinge lampa !" se auzi potolit glasul lui Icerenski.

„N-ai nici o grijă, bai Spiridon şi mătuşa Spiridoniţa nu sînt acasă."

„De ce nu sînt acasă ?"

„Avem noroc. Au fost invitaţi la o nuntă la Lăkite."

Zgomotul depunerii unui obiect greu.

„Unde o să ascundem aparatul de radio ?" întrebă încet Icerenski.

„I-am găsit un loc bun ! Ai reuşit să scapi de şmecherul ăla ?"

„Nu mai pune întrebări prosteşti ! Ţine !"

Necunoscutul apăsă iarăşi pe buton şi magnetofonul amuţi.

Icerenski rămase cu privirea aţintită spre genunchii săi. Fruntea lui uriaşă era numai broboane de sudoare rece.

Avakum trase un scaun şi se aşeză în faţa geologului. Eu am dat duşcă un pahar cu apă, pentru că nu mai puteam de sete, şi m-am retras într-un colţ, ca să nu-l stingheresc pe Avakum. Acesta şi-a aprins o ţigară, a

tras adînc din ea și, aplecîndu-se spre geolog, îl întrebă zîmbind :

— Cum vă simțiți, cetățene Ilarie ?

Geologul tăcea.

Avakum se întoarse spre mine :

— Poate că dumneavoastră vă mirați că-l numesc astfel. Vă rog să mă credeți, nu e nimic de mirare ! Ia puneți ibricul la mașina de spirt și făceți-ne la toți cîte o cafea, iar eu am să vă povestesc o istorie foarte interesantă. Și nu atît pentru dumneavoastră, cît pentru Ilarie. Sînt tare curios să știu dacă nu mă va corecta la vreun amănunt oarecare.

În anul 1918, în casa cetățeanului Ștefan Stratev din Plovdiv, reprezentant al unor firme engleze de mașini agricole, s-a născut un băiat, pe care tatăl său l-a botezat Ilarie. Patru ani mai tîrziu, soția lui Ștefan Stratev s-a amorezat de un funcționar al consulatului englez și a fugit cu el la Londra, luîndu-l cu ea și pe micul Ilarie. După un timp oarecare, seducătorul și-a părăsit amanta, dar soarta a fost milostivă : doamna a întîlnit în calea sa un emigrant bulgar, care a luat-o în căsătorie. Ilarie a crescut într-o familie bulgară și a învățat într-o școală engleză. Era un elev bun și curînd a devenit bursierul unei biserici adventiste, care arăta o deosebită grijă față de copiii străinilor care își găsiseră adăpost în Anglia. Această biserică îl trimise pe Ilarie să urmeze geologia la Institutul regal de mine și geologie. După cum știți, geologia este o știință care te poate face să poți lucra oriunde în lume. Geologii călătoresc pretutindeni, pentru ei se găsește de lucru în toate punctele globului pămîntesc. Poate tocmai de aceea Ilarie a fost îndrumat să studieze această știință, pentru ca, la nevoie, să poată fi trimis și în Orientul apropiat, și în Extremul Orient. Profesori speciali l-au învățat pe Ilarie tehnica radio-

fonică, l-au iniţiat în scrieri cifrate şi secrete şi în multe alte lucruri necesare ca ochii din cap pentru un viitor agent secret.

În aceeaşi vreme se afla la Londra un alt tînăr bulgar. Boian Icerenski. Boian era fiul lui Hristaki Icerenski, un refugiat din Turcia, care locuia la Varna, unde se ocupa cu comerţul de untdelemn şi fructe orientale. Omul era văduv şi nu avea nici un fel de rude în Bulgaria. Se întîmplă că în anul 1938, Hristaki îşi trimise fiul în Anglia cu un anumit mister Ralph, căpitanul unui cargobot, ca să-l înscrie ca student la Politehnica regală din Londra. În anul 1942, studentul Boian Icerenski a fost ucis în timpul unui bombardament hitlerist. Puţin mai tîrziu, şi refugiatul Hristaki a trecut pe lumea cealaltă, fără să fi aflat, din cauza războiului, tragicul sfîrşit al fiului său. Soarta acestei familii a fost desigur cunoscută unor oameni care urmăreau îndeaproape viaţa emigraţiei bulgare. Iată de ce, la începutul anului 1946, soseşte în Bulgaria geologul Ilarie, avînd însă numele şi actele lui Boian Icerenski. Ce era mai uşor decît asta ? Să iei numele unui dispărut care nu avea nici prieteni şi nici un fel de rude ?

Mă veţi întreba poate : de ce era necesar ca Ilarie să se întoarcă în Bulgaria sub un nume străin ? Foarte simplu ! Ca să nu aibă nimic comun cu bogata şi cunoscuta familie Stratev. Fiul refugiatului Hristaki este una, iar Ilarie, urmaşul familiei Stratev, e cu totul altceva.

Bătrînul Ştefan Stratev a murit cîteva luni după 9 septembrie. De la cea de-a doua soţie a lui a avut o fiică, anume Viktoria. Ca să înlăture orice fel de bănuieli posibile asupra sa, fiul lui Ştefan Stratev se căsătoreşte cu sora sa Viktoria Stratev, care — nu vă lă-

sați cuprins de panică, doctore ! — în realitate nu-i este soră bună.

Și astfel, talentatul, capabilul și inteligentul Ilarie devine un cunoscut geolog și un agent al serviciului de spionaj străin, extrem de bine camuflat. El descoperă noi zăcăminte miniere pentru patria sa, pe care în același timp o vinde spionajului străin. El vorbește, entuziasmîndu-se, de dragostea cea mai curată — vă amintiți, doctore, povestea sa despre minunata prietenie dintre bietul dascăl Metodi și Maria, fosta soție a pădurarului ? — și totodată doarme în același pat, ca soț legitim, cu sora sa Viktoria...

Dar să lăsăm pe psihologi să ne spună dacă acest fapt este ciudățenia unui caracter sau jocul de maestru al unui neîntrecut artist ! În ceea ce ne privește, în cazul de față ne interesează acțiunile omului și nu labirintul sufletului său.

La începutul lunii aprilie, Boian Icerenski sosește la Momcilovo ca membru al grupului geologic. El se împrietenește cu învățătorul Metodi Parașkevov, și nu afirm că în această prietenie Icerenski a fost interesat chiar din primul moment. Dar de la învățătorul Metodi Parașkevov el află un lucru foarte interesant. La început, faptul e doar o simplă presupunere ; bietul dască Metodi i-a încredințat o bănuială a sa, și anume că în regiunea „Zmeița" există probabil zăcăminte ale unui minereu de foarte mare importanță strategică. În radiograma cifrată pe care Icerenski a trimis-o la centrul de peste graniță, minereul este desemnat prin greutatea atomică a celui mai important component chimic al lui.

Așa cum am mai spus, la început Icerenski este convins că ipoteza învățătorului nu are nici un fel de bază serioasă. El crede că acesta este un vis amăgitor, o fantezie naivă a unui autodidact. Dar la 7 august Metodi

îi arată o probă din acest bănuit minereu şi experimentatul geolog, după o verificare, oricît de superficială, constată în numita probă prezenţa acestui element de importanţă strategică. Bineînţeles, el îi înapoiază învăţătorului piatra cu aprecieri în care nu este nimic încurajator, ci, dimpotrivă, cu concluzii absolut pesimiste. Dar la 10 august comunică prin radio prietenilor săi că un oarecare X a descoperit în regiunea „Zmeiţa" acest minereu strategic. Centrul de peste graniţă îi dă imediat dispoziţii să facă cercetări mai atente şi să confirme din nou şi mai argumentat prezenţa elementului strategic.

La 28 august, noaptea, Boian Icerenski se duce la „Zmeiţa" şi include radiometrul său în circuitul staţiunii clandestine ce funcţiona pe unde ultrascurte. Este vorba, doctore, de staţia asta, care are acum cinstea de a sta pe masa dumneavoastră ! Şi radiometrul începe să transmită în semnale sonore radiaţiile minereului ascuns sub pămînt. Oamenii centrului de peste graniţă sînt impresionaţi : ei dau dispoziţii agentului lor să facă tot posibilul ca să nu se afle nimic despre această descoperire.

Cum se putea face însă acest lucru ? Boian Icerenski putea să-l ucidă pe învăţător, dar ca un agent cu multă experienţă el ştie că orice crimă cu mobil dubios săvîrşită în regiunea de frontieră aduce după sine cele mai neplăcute urmări. Nimeni nu poate şti pînă unde vor ajunge cercetările şi dacă nu cumva, la urma urmei, îl vor descoperi şi pe el însuşi, pe agentul centrului de spionaj de peste graniţă.

Şi astfel experimentatul spion, instruit de cei mai mari specialişti ai spionajului internaţional, ajunge la soluţia de a-şi ucide victima nu prin gloanţe, ci prin şantaj.

Începe să cugete la tot felul de procedee, dar un moment neprevăzut grăbeşte desfăşurarea evenimentelor: învăţătorul îi comunică prietenului său că are intenţia ca peste cîteva zile să plece la Sofia, ca să dea cîteva probe pentru analiză unui laborator de specialitate.

Nu mai este timp de pierdut! La 21 august, Boian Icerenski dă ordin complicelui său Kuzman Naumov să cumpere de la Maria, femeia care se ocupă cu împletituri, nişte mănuşi de lînă, iar prin intermediul soţiei sale sau al altcuiva îşi procură de la Smolian o sticluţă de cloroform. În aceeaşi seară îl invită pe învăţător acasă la el ca să discute „ceva important" în legătură cu minereul. Şi în timpul acestei convorbiri „importante", Icerenski îşi tratează musafirul cu vin şi după aceea cu alt vin, în care însă a turnat în prealabil un narcotic. Bietul dascăl adoarme ca un prunc şi în acest timp Icerenski îi ia amprentele degetelor pe o bucată de geam din fereastra sa. Puţin timp după aceea, Icerenski îl trezeşte, şi dascălul, ruşinat, se grăbeşte să se întoarcă acasă.

A doua zi, cît mai de dimineaţă, Icerenski se duce la staţiunea geologică şi, fără a fi observat de nimeni, schimbă geamul de la fereastra din faţă. Acest lucru nu e greu, deoarece geamurile sînt de aceleaşi dimensiuni, iar chitul de pe cerceveaua ferestrei era căzut.

E sîmbătă. Icerenski ştie foarte bine că în fiecare sîmbătă seara prietenul său cinează la Maria şi că se întoarce tîrziu şi totdeauna pe unul şi acelaşi drum — prin curtea staţiunii geologice. Îi dă lui Kuzman Naumov o legitimaţie falsă, pregătită cu puţin înainte, îl urcă pe motocicleta sa şi îl trimite la Plovdiv ca să-i stabilească un alibi, iar el aşteaptă seara ascuns în tufişurile „Zmeiţei". După aceea se duce acasă la dascăl, îi fură prosopul şi, profitînd

de furtună şi întuneric, reuşeşte să se strecoare pînă la ulm şi să se ascundă în coroana sa uriaşă.

Şi în timp ce Metodi şi Maria vorbesc despre trecut şi fac planuri de viitor, Boian Icerenski stă ascuns între ramurile ulmului şi aşteaptă cu răbdare întoarcerea „prietenului" său.

Mai departe povestea se cunoaşte... Schiţa şi furtul banilor sînt, bineînţeles, praf în ochii lumii. Am făcut vreo greşeală, cetăţene Icerenski ?

Boian Icerenski îşi ridică încet capul. Pe buzele sale umflate alunecă un surîs amar. Îl priveşte pe Avakum cu o surprindere mută, ca un luptător doborît la pămînt de altul mai puternic şi mai capabil.

A doua zi ne-am dus la Balabaniţa. Era foarte veselă. Am făcut un foc mare şi am băgat în cenuşa fierbinte un şort întreg de cartofi. Balabaniţa ne-a cîntat cîteva cîntece vechi din Rodopi.

Şi Avakum era vesel, dar din cînd în cînd se lăsa furat de gînduri şi atunci ochii lui păreau obosiţi şi puţin trişti.

Totuşi a fost şi el bine dispus şi a rîs cu poftă.

Afară plouă. Neguri albe au acoperit rîpele „Zmeiţei". Dar eu mă gîndesc la Avakum şi la ziua însorită cînd în locurile sălbatice ale „Zmeiţei" noastre va răsuna cîntecul maiestuos al tîrnăcoapelor şi lopeţilor minerilor.

Ce frumos o să fie !

Atunci voi ieşi pe drumul care duce spre satul Lăkite şi, cînd o voi întîlni pe doctoriţa Naceva, am s-o întreb plin de îndrăzneală :

— Vrei să te conduc pînă la „Zmeiţa" ?

PARTEA A DOUA

AVENTURĂ LA MIEZUL NOPȚII

1

La cîteva luni după cele petrecute, învățătorul Metodi Parașkevov — cel care descoperise minereul de importanță strategică în regiunea „Zmeița“ — se întoarse la Momcilovo.

Două zile întregi, cîrciuma lui Ilcio răsună de cîntece și veselie, flăcăii și fetele încinseră hore la răspîntia unde se încrucișau cele două drumuri, iar bai Grozdan, președintele gospodăriei, porunci să se taie doi cîrlani și să se facă praznic popular, după vechiul obicei păstrat din bătrîni.

Geologi și ingineri veniți de la Sofia cutreierară dealurile și văile „Zmeiței“, măsurînd-o din toate părțile, în lung și în lat. Cerul se acoperi de nori și ploile de toamnă începură. În ciuda lor, geologii își puseră glugi și impermeabile și nu încetară lucrul nici măcar o zi. Pe urmă veni rîndul camioanelor grele, basculante, ale căror motoare prinseră să duduie tot mai des pe drumurile desfundate de ploi. Printre ele, bîzîind ca niște cărăbuși udați de ploaie, se strecurau cu iuțeală GAZ-urile sprintene, acoperite cu foi de cort îmbibate de apă. Liniștea ce domnise de veacuri aici dispăru pentru totdeauna și bătrînul Karabair, obișnuit doar cu glasul metalic al tălăngilor, își acoperi fruntea cu nori și neguri sumbre.

Așa începură schimbările cele mari în partea asta de țară.

Bineînţeles, în zilele acelea ceţoase ale sfîrşitului de toamnă, nici cei mai clarvăzători oameni din Momcilovo nu-şi putură da seama ce avea să se petreacă aici într-un viitor apropiat. Chiar eu însumi, medicul veterinar al raionului, nu îndrăzneam să-mi închipui că nu va trece nici un an de zile şi vom avea la Momcilovo şi cinematograf, şi Casă de cultură, şi teren de sport ; că Balabaniţa va ajunge să fie dată ca exemplu de brigadier model, avînd realizări deosebite în ceea ce priveşte creşterea producţiei de lapte a fermei, şi că bai Grozdan va fi preşedintele marei gospodării agricole cooperatiste născută din reunirea cu cea din satul vecin, Lăkite.

Numai cîrciuma lui Ilcio, cu toată forfota asta primăvăratică, îmbătrînea văzînd cu ochii şi muşteriii îi călcau pragul din ce în ce mai rar. Doar eu şi dascălul Metodi băteam regulat treptele ei de piatră. Ne beam aci paharul de vin, tăceam şi cîteodată ne aminteam de Avakum.

...Îmi închipuisem că, o dată cu reunirea celor două gospodării agricole, relaţiile mele cu doctoriţa Naceva aveau să intre şi ele, ca să zic aşa, într-o fază mai fericită. Asta pentru că fuzionarea de care vorbeam mai sus anunţa multe avantaje pentru cooperatori, iar eu eram trup şi suflet omul lor. Dar presupunerile mele, atît de frumoase, nu se adeveriră şi faza cea nouă, superioară din punct de vedere social, în care păşiră cele două colective nu putu să redea vechea căldură prieteniei noastre. Se petrecuse de fapt o încălcare brutală a legităţii fenomenelor, pe care eu, cu pregătirea mea de medic veterinar, nu o puteam înţelege prea bine. Judecaţi şi dumneavoastră. Cînd, în cele din urmă, căpitanul de artilerie Matei Kaludiev părăsi Momcilovo, plecînd nu ştiu unde cu grupul său de geologi, am răsuflat şi eu în sfîrşit ; acum — mi-am zis — biata doctoriţă Naceva nu va mai avea de suportat, împotriva voinţei ei, stă-

ruința neobrăzată a acestui om cam prea temperamentos. Cu mine, personal, căpitanul se purtase foarte frumos și nu am de ce să mă plîng. Dar pentru doctorița Naceva, pentru liniștea ei înainte de toate, m-am bucurat foarte mult de plecarea lui Matei Kaludiev. Ca urmare, am hotărît să reînnoiesc îndată vechea noastră prietenie, fără să fac măcar nici cea mai mică aluzie la căpitan — ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic și n-aș fi știut ceva. I-am dat deci un telefon și am pornit-o apoi pe drumul ce duce spre satul Läkite.

Doctorița Naceva m-a întîmpinat cu un aer vesel la care nu mă așteptasem. Se purta acum cu mine atît de firesc, atît de apropiat, încît m-am fîstîcit cu totul. Ca să ies puțin din situația asta neplăcută, am luat de jos o piatră lucioasă și am azvîrlit-o la întîmplare, pe urmă am deschis vorba despre gălbeaza oilor și despre nutrețul bogat în calorii ce trebuie dat vacilor cu viței. Spuneam lucruri foarte interesante, dar colega mea și-a adus deodată aminte că trebuia să vadă nu știu ce bolnavă sau lăuză, așa încît m-a lăsat în mijlocul drumului și a plecat fără să-mi întindă măcar mîna.

În ziua aceea, amurgul era minunat. O negură roșiatică învăluia fruntea Karabairului, iar „Zmeița" cea tainică se cufunda într-o mare liniștită de umbre negre-albăstrii. Peste vîrfurile pădurii de brad, dinspre satul Lăkite, apăru luna, iar Carul mare și steaua polară începură să clipească pe cerul ce se întuneca încet. Era o seară feerică, numai eu m-am întors acasă prost dispus, ca un școlar care a căpătat pe neașteptate o notă proastă tocmai la materia lui preferată.

În zilele și săptămînile următoare, situația nu s-a îmbunătățit. Colega mea părea că nici nu mă vede. Atunci am făcut și eu pe indiferentul, pe omul căruia femei d-astea ca doctorița Naceva nu i-ar face nici o impresie.

În același timp însă întîrziam tot mai mult în cîrciuma lui Ilcio. Era o vreme ploioasă, vîntul sufla tot mai rece, dar aici, în vatra cîrciumii, focul ardea liniștit. Ce frumos era ! Scormoneam cu o nuia prin cenușă, făcînd munți și cîmpii, case și curți îngrădite și cîte altele. Pe potecile șerpuitoare trecea o femeie purtînd pe umeri un șal galben-deschis, păzindu-se cu grijă să nu-și agațe fusta de vreo tufă de spini. Pășea de parcă ar fi mers pe gheață și își strîngea fusta spre genunchi într-un fel foarte caraghios. Știam că o să treacă pe lîngă mine și că în clipa cînd ne vom opri unul în fața celuilalt, înainte de a ne vedea fiecare de drum, va trebui să-i spun ceva foarte interesant și foarte important. Nu-mi venea însă în minte nici un cuvînt. Scormoneam mai departe cenușa cu nuiaua mea, vîntul șuiera în horn și din cînd în cînd pe jarul înroșit cădea cîte o picătură de ploaie ce se pierdea repede, sfîrîind.

Dădu prima zăpadă și drumurile amorțiră. Lîngă „Zmeița" apăruseră, ca niște bot-roși, mici căsuțe de lemn cu acoperișuri de olane roșii. Bărbați în cojoace și pufoaice săpau gropile stîlpilor de oțel pentru firele electrice. Pămîntul era înghețat bocnă. Dis-de-dimineață, camionul gospodăriei oprea în fața barăcilor și mîini îndemînatice coborau de pe platforma lui o duzină de bidoane mari cu lapte proaspăt muls. Bărbații îmbrăcați cu cojoace și pufoaice, abia treziți din somn, clipeau din ochi prietenește spre șofer și-i întindeau cu dragoste pachetele lor cu țigări. Pe coșul bucătăriei, un fir de fum începea să se strecoare spre cerul încruntat. Iar steagul roșu ridicat sus pe o prăjină flutura sub puterea vîntului ce bătea dinspre nord, ca o aripă de foc.

Treceam des pe la grajdurile fermei de vaci. Luam cu mine cîteva bucățele de zahăr, le rupeam în două-trei și

le întindeam sub boturile umede ale prietenelor mele patrupede. Acestea le ronţăiau cu multă poftă, dădeau din cap şi îşi alintau frunţile sub apăsarea mîinilor mele. Le scărpinam după urechi, iar Balabaniţa mă privea încruntată şi cu buzele strînse sever. Nu-i făcusem nici un rău, însă de la o vreme se uita la mine cam supărată.

Cine ştie cît ar mai fi continuat aşa, dacă viaţa însăşi n-ar fi pus ordine în relaţiile noastre. Într-o dimineaţă, Balabaniţa mă întîmpină cu o privire foarte alarmată. Am crezut întîi că vaca noastră, Raşka, s-a îmbolnăvit şi mi s-a strîns inima de teamă.

— La „Zmeiţa" au mai sosit şi alţi oameni — zise ea ridicînd mîna ca să-şi îndrepte basmaua.

Am observat că în dreptul pieptului, şorţul ei făcea o cută foarte interesantă şi de aceea am răspuns :

— Foarte bine ! şi am oftat uşor.

Balabaniţa remarcă interesul deosebit pe care-l manifestam faţă de decolteul ei şi de aceea se încruntă vizibil.

— Ar fi foarte bine, dacă ar ajunge laptele ! răspunse ea cu o notă destul de aspră în glas. Dar laptele a început să scadă şi oamenii aceia trebuie hrăniţi !

Se enervase nu se ştie de ce şi şorţul se ridica şi se lăsa tare frumos pe pieptul ei plin.

Am început să mă gîndesc la cele ce-mi spusese, întrucît vorbele ei ajunseseră la conştiinţa mea cu oarecare întîrziere : era tare cald aici la fermă şi nu puteam să chibzuiesc prea repede ce trebuia să fac.

— Da — am aprobat eu — problema laptelui e foarte importantă şi trebuie rezolvată în sens pozitiv.

Ea dădu din umeri şi oftă. Nu prea înţelegeam de ce ofta.

Pe urmă am priceput dintr-o dată despre ce era vorba. Am doar o veche pasiune pentru problemele zootehnice...

am şi fost decorat pentru asta. Îmi părea rău de oamenii ăia cu cojoace şi pufoaice, care nu vor avea o cană de lapte cald la gustarea de dimineaţă. De aceea am luat-o pe Balabaniţa de mînă.

— E o dificultate care poate fi depăşită — i-am spus eu privind-o bărbăteşte în ochi.

Probabil că hotărîrea ce mi se citea în priviri a speriat-o puţin, căci femeia şi-a tras repede mîna.

— Mai bine ai lăsa vorbele astea fără rost — zise ea — şi ne-ai învăţa cum să îmbunătăţim hrana vitelor — şi iarăşi începu să-şi îndrepte basmaua.

Ştiam că Balabaniţa e un om de acţiune, de aceea n-am făcut caz de vorbele ei. De fapt, în sinea mea îmi dădeam seama că avea dreptate — problema asta complicată a laptelui trebuia soluţionată prin măsuri practice.

Mi-am adus aminte de o serie de lucruri în legătură cu diferitele feluri de nutreţuri, de concentrarea şi de numărul caloriilor ce le conţineau ; m-am aşezat deci pe fîn, mi-am scos carnetul şi timp de o oră am umplut vreo cîteva pagini cu numeroase reţete interesante.

Am aflat mai tîrziu că Balabaniţa a pus în discuţie unele dintre ele, chemînd la o mică şedinţă pe cele mai bune îngrijitoare de vaci din Momcilovo şi Lăkite. Aceste cunoscute crescătoare de animale au adus unele corectări în dozele şi proporţiile meniurilor mele, adăugînd unele cantităţi şi tăind altele definitiv. Dar asta n-are nici o importanţă. Fapt este că, după puţină vreme, din ugerele vacilor noastre a pornit să curgă atîta lapte, încît mulgătoarele au fost silite să alerge la magazie să mai aducă alte vase.

Acest succes a redat relaţiilor dintre mine şi Balabaniţa prospeţimea de odinioară şi prietenia noastră a devenit tot atît de strînsă ca mai înainte. Cînd mă întîlnea pe

uliță, Balabanița îmi zicea „bună ziua" cu un ton foarte amical și, zîmbind ușor, înclina puțin capul.

Avakum se ținu de cuvînt și îmi făcu o vizită la cîteva zile după ce căzuse prima zăpadă mai mare. Rămase la Momcilovo numai trei zile. Nu a putut să se întîlnească cu învățătorul Metodi, deoarece acesta se mutase la Smolian, unde ocupa un post de mare răspundere la Sfatul popular raional. Iar Balabanița, cînd auzi că a sosit Avakum, se găti cu contășul ei cel mai frumos și de vreo cîteva ori trecu așa, ca din întîmplare, unduindu-și trupul, pe lîngă curtea noastră.

Avakum însă nu întrebă nici măcar o dată de dînsa. Dacă aș fi fost eu în locul lui, aș fi amintit neapărat de ea printr-o vorbă bună. Ba aș fi făcut chiar o plimbare pînă la ferma de vaci. Acolo, peisajul este deosebit de frumos : poienele sînt acoperite de zăpadă, brazii și-au pus căciuli de nea și ramurile lor sînt gătite cu dantele albe. Aerul e transparent, iar cînd iese soarele, totul strălucește ca argintul topit.

— Oh ! aș fi spus, cînd aș fi întîlnit-o, întîmplător, pe Balabanița. Dumneavoastră lucrați aici ? Dar vaca Rașka cum o mai duce ?

Sau așa ceva. În orice caz n-aș fi tăcut așa cum a făcut Avakum.

2

La începutul lunii aprilie sosi un ordin potrivit căruia eram mutat de la Momcilovo la Trigrad. M-am repezit pînă la Smolian și acolo mi-au explicat că la Momcilovo lucrurile merg din ce în

ce mai bine, că mulţumită muncii mele starea sănătăţii vitelor din gospodărie este mai mult decît satisfăcătoare şi că problema creşterii cantităţii de lapte — iarăşi mulţumită activităţii mele *de medic veterinar* — intrase acum într-o fază mult aşteptată şi promiţătoare. Am ascultat aceste măgulitoare cuvinte pentru persoana mea cu obrajii arzînd — eram foarte emoţionat, deoarece starea sănătăţii vitelor şi creşterea cantităţii de lapte sînt probleme de importanţă naţională. Dar ştiam şi eu că pentru obţinerea unor mari succese, pentru astfel de merite indiscutabile nu se mută funcţionarii dintr-un loc într-altul, chiar cînd aceştia sînt medici veterinari, ba, mai mult, conducători de raion. De aceea, ascultînd măgulitoarele cuvinte la adresa mea, eram în acelaşi timp nelămurit : mă mutau dintr-un raion ridicat din toate punctele de vedere (cu îngrijitoare atît de calificate ca Balabaniţa, de pildă) în nu ştiu ce raion nenorocit, de graniţă. Bineînţeles, era ceva curios. Cînd mi-au spus însă că mă trimit la Trigrad tocmai datorită acestui lucru, şi anume pentru că ţinutul era într-o stare cu totul critică şi că înmulţirea naturală a animalelor era nesatisfăcătoare, iar cantitatea de lapte sub nivelul normal, am înţeles cum stau lucrurile şi m-am liniştit. La urma urmei, mi-am spus eu, să lucrezi într-un loc comod, unde problemele veterinare sînt nu numai în ordine, ci, mai mult chiar, la înălţime, nu e o mîndrie, bineînţeles, şi nici un avantaj. E chiar plicticos să lucrezi într-un asemenea loc, fie şi în prezenţa unei îngrijitoare cu înaltă calificare ca Balabaniţa. Interesant că în clipele acelea mi-am amintit de mai multe ori de Balabaniţa. Faptul se explică desigur prin atenţia pe care am dat-o întotdeauna problemei cadrelor calificate. Iar Balabaniţa, aşa cum am spus şi altă dată, era o îngrijitoare de vaci cu

înaltă calificare. Iar munca într-un raion rămas în urmă, unde totul trebuia luat de la început, unde nu ştii ce fel de cadre există şi nici ce-o să găseşti acolo, mi se păru în clipa aceea grozav de atrăgătoare şi înghiţii în sec de bucurie. Ce perspective minunate! În faţa ochilor mei se deschidea un nesfîrşit cîmp de activitate, cu posibilităţi neţărmurite şi cu totul corespunzătoare calităţilor mele de specialist veterinar.

M-am întors la Momcilovo şi am început să-mi fac bagajele. Eram teribil de vesel. Am trecut pe la „Zîneiţa", unde minerii străpunseseră primul puţ şi unde era o mare fierbere. Mi-am amintit ce pustietate fusese aici acum un an şi cît de singuratică şi sălbatică fusese regiunea asta, de aceea am rămas la săpături încă vreo jumătate de oră. Pe urmă am pornit-o pe drumul care duce spre Lăkite, dar fără să mă grăbesc, deoarece peisajul era încîntător. Iată — mi-am zis în sinea mea — lîngă piatra asta mare am vorbit odată aproape zece minute cu doctoriţa Naceva. Iar dincolo, în poieniţa care se zăreşte de aici, printre ierburi şi lumînărele înflorite, îi plăcea să stea pe spate şi să privească cu ochii întredeschişi bolta albastră şi nesfîrşită. Iar eu alergam prin apropiere, prindeam fluturi şi strîngeam pietricele de diferite culori — totdeauna mi-au plăcut fluturii cu aripile pictate şi pietricelele colorate frumos. Ce vrei, fiecare om cu ciudăţeniile lui! Taică-meu, de pildă, avea altă slăbiciune: îi plăceau monedele vechi.

Parcă aud şi azi cum ofta colega mea. Şedea lungită pe spate în iarba moale şi mă invidia desigur pentru fluturii frumoşi pe care-i prindeam. Dar femeile sînt cam ciudate. Cînd s-a ridicat să plece, i-am oferit să-şi aleagă care i se părea mai frumos dintre fluturii cu aripi colorate, dar ea dădu dispreţuitoare din mînă şi, după faţa ei,

am văzut imediat că era supărată. Cred că niciodată n-o să fiu în stare să pricep ciudăţeniile astea ale femeilor. Pe urmă stau şi mă gîndesc cam aşa : mai bine că s-a măritat astă-iarnă cu agronomul nostru din Momcilovo. Astuia nu-i pasă de fluturi cu aripile colorate. Însă e mort după roşii, mai ales după roşiile alea grozave care se cultivă pe la Kricim. Un om minunat de altfel şi cred că şi romantica mea colegă va fi destul de mulţumită cu dînsul.

M-am plimbat pe drumul ce duce spre Lăkite nu numai pentru frumuseţea peisajului. Locuri tot atît de frumoase sînt şi prin alte părţi. Cred însă că am făcut această lungă plimbare — şi încă pe înserat — deoarece satul Lăkite era acum o parte din comuna Momcilovo, cu care se unise. Mirosea frumos a iarbă grasă şi se auzeau greierii cîntînd. Sau cel puţin aşa mi se părea, pentru că de fapt mă gîndeam la altele.

Toţi prietenii mei din Momcilovo au fost de faţă la plecarea mea. Lîngă căruţa în care-mi pusesem bagajele se aflau secretarul de partid cu nevastă-sa, bai Grozdan — preşedintele gospodăriei — gazda mea — mătuşa Spiridoniţa — şi Adem, ăla cu un singur ochi. Anul trecut, măgarul acestui Adem fusese muşcat de un şarpe şi-mi dădusem toată silinţa ca să-l scap de la moarte. Mătuşa Spiridoniţa mi-a pregătit pentru drum o pîine proaspătă, învelită într-un ştergar alb. Adem însă mi-a făcut o surpriză, şi dac-aş fi fost ceva mai slab de înger, poate c-aş fi lăcrimat : mi-a dăruit un mic vas de lemn pentru ţinut sarea, pe care-l cioplise chiar el cu cuţitul său încovoiat la vîrf. Îl păstrez pînă astăzi, şi mi-e tot atît de drag ca prima şi singura scrisoare de dragoste pe care am primit-o de la o femeie. Mă aflam acasă, la ţară, şi mă pregăteam să dau examen de intrare la facultate. În

timp ce învăţam de zor, am primit de la o fată pe care o chema Temenuşka — avea vreo şaisprezece ani pe-atunci — o scrisoare cu următorul text: „Dragă Anastase! Împrumută-mi te rog raniţa ta, că mîine mă duc cu Radan să culeg floare de tei şi nu am în ce s-o pun. Prietena ta, Temenuşka". Radan fusese coleg de şcoală cu mine şi se pregătea şi el să intre la politehnică. Asta însă n-are nici o importanţă. Ceea ce interesează este că Temenuşka scrisese înaintea numelui meu cuvîntul „dragă". Un cuvînt cu un conţinut adînc şi foarte plăcut. Aşa şi cu darul lui Adem, care-mi e tot atît de drag ca şi această primă scrisoare de dragoste.

Balabaniţa n-a venit să mă conducă, dar nu m-am supărat pe ea. Era o femeie foarte simţitoare şi, desigur, despărţirea noastră ar fi zguduit-o puternic. Pe urmă, pe vremea aceea era foarte ocupată cu vacile ei.

Şi uite aşa m-am despărţit de Momcilovo şi de oamenii de acolo.

Acum vreau să descriu pe scurt împrejurimile Trigradului.

Cine coboară dinspre Dospat spre Devin şi trece pe la Teşel, găseşte drumul spre Trigrad făcînd la dreapta. Îndată după ce treci podul intri într-un defileu umbros şi răcoros, şi nu e de mirare dacă în clipa aceea ţi-aduci aminte de cele ce-ai citit în legătură cu cele mai mari canioane din lume. Bineînţeles, cheile de la Trigrad sînt o miniatură faţă de acele canioane, însă frumuseţea lor e atît de mare, încît cu greu ar putea fi redată prin cuvinte. De ambele părţi, defileul este străjuit de pante abrupte, uneori netede ca peretele, alteori colţuroase, şi zidurile acestea stîncoase se înalţă de parc-ar vrea să

ajungă la cer. Cheile sînt strîmte, întunecoase, pe alocuri au doar treizeci de paşi, iar prin mijlocul lor, cînd pe dreapta, cînd pe stînga drumului, curge zbuciumîndu-se zgomotos un rîu năvalnic şi înspumat. Se frămîntă în vadul său de piatră ca o turmă de cerbi goniţi din urmă, se aruncă în scurte cascade, face vîrtejuri sau ochiuri de spumă albă ca neaua sub stîncile mari de marmură, se linişteşte pentru cîteva clipe în iezere mici şi adînci, verzi sau albastre, de o limpezime cristalină, în care se oglindesc stîncile uriaşe şi bolta îndepărtată. Cheile fac apoi o cotitură spre sud-est; şi dacă, după ce ai trecut de ea, priveşti puţin în urmă, vezi răsărind înaintea ochilor un nou perete de stîncă, ce se ridică pînă la cer. Opreşte-te în locul acesta, chiar dacă e rece şi umezeala te cuprinde din toate părţile, ascultă şi respiră adînc! O pulbere fină de apă poartă cu ea mirosul minunat al florii de zdravăţ, care creşte pe stînci. Prin crăpături s-au prins rădăcini de liliac — cu flori albe sau violete — iar printre pietre se strecoară poteci acoperite cu muşchi catifelat. Şi ecoul nesfîrşit al apei ce se învolbură în vale, neputîndu-şi croi drum liber şi lovindu-se într-una de stînci, răsună în chei ca nişte tunete îndepărtate. Nu pleca! Mai stai puţin în locul ăsta şi bucură-te de frumuseţea din jurul tău! O să vezi guri de peşteri misterioase, şuvoaie de apă ce se strecoară şopotind printre stînci, iar dacă eşti pescar şi ai şi undiţa cu tine, atunci apropie-te de lacul cel mare şi tainic, cu luciu de smarald. O să prinzi neapărat cîţiva păstrăvi iuţi şi lacomi după gîzele din jur... Iar dacă simţi totuşi că-ţi îngheaţă puţin spatele, ia-o din loc, că mai ai destulă cale. Treci apoi printr-un adevărat tunel tăiat în stîncă şi, după ce mai mergi încă vreo jumătate de oră prin umbra cheilor, ajungi în sfîrşit şi la Trigrad.

Odinioară, pe vremea Asăneştilor [1], se înălţa aici o cetate puternică. Bizantinii şi cruciaţii lui Balduin de Flandra [2] s-au lăcomit şi au vrut să cucerească şi locurile astea, dar fortăreaţa le tăia drumul. Bineînţeles, în satul de astăzi nimeni nu-şi mai aduce aminte de turnurile crenelate de odinioară. Din vremurile acelea de demult nu a mai rămas nimic. Astăzi se văd aici vreo cîteva zeci de case de piatră, cu acoperişuri de lemn, înconjurate de dealuri verzi şi golaşe. O linişte pastorală şi un cer sudic pluteşte peste toată această lume. Iată, aşa arată Trigradul !

De aici începe zona de frontieră : stînci acoperite cu tufe verzi şi dese, fîneţe invadate de ferigă şi de iarbă grasă frumos mirositoare, rîuri şi pîraie vorbăreţe, păduri tăcute de brad, care parcă nu se mai termină. Ici-colo zăreşti adăposturi de vară pentru vitele gospodăriei, o mică centrală electrică adăpostită într-o baracă de lemn şi cîţiva stîlpi singuratici pentru firele electrice. Şi sunet metalic de talangă, molcom şi legănat, străvechi ca legenda lui Orfeu care umbla odinioară prin Rodopi. Cine ştie, poate că Orfeu o fi rătăcit chiar prin locurile astea. Regiunea este foarte frumoasă şi există condiţii optime pentru păşunatul de vară al vitelor gospodăriei.

---

[1] Dinastie de ţari ai celui de-al doilea ţarat bulgar, cu capitala la Tîrnovo, întemeiat în urma unei răscoale antibizantine. Cei opt ţari ai dinastiei (1186—1258) s-au luptat în mai multe rînduri cu bizantinii, lărgind limitele statului lor pînă la Marea Egee şi Marea Adriatică. (n.t.)

[2] Unul dintre conducătorii cruciadei a IV-a şi cuceritorul Constantinopolului, care s-a încoronat sub numele de Baldovin I (1204—1205) ca împărat al Imperiului latin de răsărit. A fost învins şi făcut prizonier de Ioniţă Caloian (din dinastia Asăneşti), ţar al celui de-al doilea ţarat bulgar. (n.t.)

Departe, mai spre sud, se ridică înălţimi împădurite, pe care urcă poteci abrupte. Peste tot e o linişte deplină, tulburată doar de strigătul păsărilor de noapte, de fuga căprioarelor în timpul verii, iar iarna de urletul lupilor. Acolo e şi linia de graniţă, pe care o vezi cum şerpuieşte pe culmi ca o panglică neagră, coborînd apoi în văi adînci, urcîndu-se din nou şi dispărînd undeva în zarea albastră şi tăcută.

În această lume a munţilor, atît de îndepărtată de oraşe şi de şosele asfaltate, s-au cuibărit cîteva sate mici, cu case de piatră sau de lemn. De piatră, acolo unde plăcile moi de gresie se găsesc din belşug, şi de lemn, atunci cînd căsuţele s-au adăpostit prin văile împădurite. Aceste cîteva cătune alcătuiesc micul şi pitorescul meu raion veterinar. Drumuri nepietruite, aşternute cu pămînt negru, şi poteci şerpuitoare duc dintr-un sat într-altul, şi e minunat să rătăceşti pe ele, mai ales atunci cînd nu e ceaţă şi nu plouă.

Mi-am pus bocancii, am luat pe umeri trusa mea de veterinar şi, cu bastonul în mînă, am pornit-o pe drumurile de ţară, pe care e atît de plăcut să calci. Gospodăriile aveau numeroase vite, dar oameni erau puţini : minele şi uzinele de la Rudozem şi Madan atrăgeau pe cei tineri ca nişte magnete puternice. Bărbaţii plecau din sat, cîştigau bani frumoşi, obţineau locuinţe, şi pe urma tinerilor plecau apoi şi bătrînii. De aceea, unele case din satele astea pierdute în munţi aveau lacăte pe la porţi şi curţile lor erau pustii.

Aşa se întîmpla şi în satul Vidla. Şi ce frumos era aici, în acest cuib de vulturi ascuns între două dealuri, înconjurat de fîneţe şi păduri, sub acoperişul albastru, ca o cupolă imensă, al cerului sudic ! În aer plutea o mi-

reasmă de flori şi de răşină, printre ferigi şi ruguri de mure se auzea murmurul molcom al pîrîiaşelor şi în verdeaţa fără sfîrşit vedeai ici-colo, ca nişte pete albe sau ca nişte boabe de fasole, numeroasele turme ce păşteau.

Satul era însă trist. La unele porţi atîrnau lacăte de fier şi pe coşurile lor roşii nu ieşea nici o dîră de fum.

— N-au decît să se ducă, dacă oamenii cîştigă bine la mină.

Aşa zicea deseori Regep, cel cu barbă albă, cînd mă întîlnea prin sat, privindu-mă încruntat. Era preşedintele gospodăriei şi preşedintele organizaţiei Frontul Patriei. Locuiam în căsuţa lui. Aşa zicea bătrînul Regep, şi chiar dacă vorbea despre lucruri vesele, ofta totuşi cu regret.

Iar eu ştiam de ce oftează. Gospodăria lui număra douăzeci de vaci cu lapte şi peste o sută de oi. Pe lîngă asta, fîneţe întinse, care trebuiau cosite de cîteva ori. În schimb, oamenii îi puteai număra pe degete. Iar printre ei, cei tineri erau foarte puţini.

Sediul meu nu era la Vidla, dar am rămas mai multă vreme aici, fără să ştiu ce mă atrăgea şi mă reţinea în cătunul ăsta. Căsuţa lui moş Regep avea două odăi — cît două cutiuţe — şi o bucătărie. Într-una din ele locuia el cu nepoata lui, Fatme, iar în cealaltă eu. Fatme împlinise optsprezece ani. Prin părţile astea, numai babele mai purtau văl, ceea ce era un lucru bun.

Şi, după cum spuneam, nu ştiu ce mă reţinea în cătunul ăsta. În orice caz, i-am învăţat pe gospodari o mulţime de lucruri utile. Le-am arătat cum să însilozeze nutreţul, cum să pună fînul ca să nu-l strice ploaia pînă se usucă, cum se obţine lapte mai mult cu hrană puţină, dar concentrată, ce să facă pentru ca să poată păstra brînza mai bine şi mai multă vreme, fără a-şi pierde

din grăsime şi din gust, le-am tratat vitele bolnave, le-am scos dinţi, ba chiar am potcovit şi calul lui moş Regep.

Iar Fatme semăna cu o căprioară. Cînd am văzut-o pentru prima oară, mi-am amintit o clipă de Temenuşka. Şi ea avea părul blond, iar ochii ei albaştri erau limpezi cum e cerul dimineaţa deasupra satului Vidla. Era însă mai înaltă şi picioarele ei goale parcă nici nu atingeau pămîntul. Purta un sumănaş de culoare închisă, larg la umeri şi strîmt la mijloc, care îi ajungea pînă la genunchi. Iar sub sumănaş avea o cămaşă albă de cînepă, tivită pe margine cu dantelă, ce-i cobora pînă pe pulpe. De la genunchi în jos, pielea ei arsă de soare avea culoarea bronzului închis, ceea ce făcea ca poalele cămăşii ei de cînepă să pară şi mai albe.

Dimineaţa, Fatme se scula înainte de răsăritul soarelui şi-i auzeam paşii lipăind repede prin odaia lipită cu lut. Făcea îndată focul în vatră, mulgea capriţa cea albă şi atîrna căldăruşa de aramă cu laptele proaspăt în cîrligul lanţului de deasupra focului. Dimineţile la Vidla sînt foarte plăcute, mai ales la răsăritul soarelui, de aceea săream din pat vioi şi ieşeam afară. Fatme spărgea lemne şi aprindea repede şi cu multă pricepere focul în vatra de lut. Îi ajutam şi eu cum puteam : suflam în paiele şi vreascurile uscate, pînă ce-mi lăcrămau ochii de fum. Fatme rîdea. Scoteam apă din fîntîna adîncă şi-mi vărsam pe picioare jumătate din cofă pînă ce umpleam găleţile, şi ea iar rîdea. De-atîta rîs, cele două şiruri de mărgele porneau să-i salte pe piept, ceea ce mă făcea să le privesc cu multă plăcere. Îmi păreau grozav de frumoase. De altfel, Fatme începuse să se găteaseă astfel cu mărgele la cîteva zile după ce m-am mutat în casa lor. Tot cam în aceeaşi vreme şi-a pus la mîna stîngă o brăţară de celuloid de culoare roz.

Pe urmă răzuia cu cuțitul coaja pîinii acolo unde era arsă și așternea pe masa mică de lemn o față de masă albă. Îi turna bunicului să se spele, punea apoi laptele cald în niște străchini mari de pămînt și se așeza alături de noi ca să mănînce, ținîndu-și genunchii cît mai spre mine. Asta pentru că-l respecta foarte mult pe bunicul ei și nu voia să-l stingherească.

Iar cînd soarele își înălța fruntea roșie deasupra dealului, Fatme o și pornea spre curtea gospodăriei, ca să ducă vacile la pășune.

Moș Regep ofta și, pentru a nu știu cîta oară, începea iar să-mi povestească trista întîmplare care se petrecuse cu familia lui Fatme. Cum, acum trei ani, pe maică-sa o mușcase o viperă și cum murise, pentru că, se vede, așa fusese voia lui Dumnezeu. Cum, pe urmă, feciorul ei plecase la Madan, ca să lucreze la mină, cum adunase bani frumoși și cum se căsătorise cu nu știu ce văduvă, una care-și lăsase bărbatul. Pe urmă o chemaseră la dînșii și pe Fatme, îi găsiseră de lucru și totul mergea ca pe roate. Aici însă, la Vidla, lucrul șchiopăta. Nu mai rămăseseră oameni care să muncească la cîmp și nu mai avea nici cine să se ducă cu viteie. N-a avut ce face moș Regep, a plecat la Madan și și-a adus din nou nepoata aici, în sat. Și bine a făcut, pentru că a ajuns tocmai la vreme. Căci lui Fatme, care era cam zvăpăiată, îi și sucise unul capul, ceea ce nu-i convenea președintelui. Nu avea cine să îngrijească de vaci, iar laptele și brînza puteau aduce un venit bun gospodăriei, ceea ce ar fi fost spre binele tuturor. S-a împotrivit feciorul, s-a împotrivit și Fatme, dar moș Regep a ținut-o pe a lui și pînă la urmă i-a convins. „Păi dacă mic și mare o pleca să lucreze la mină — le-a spus el — cine-o să mai muncească pămîntul și cine-o să mai pască vacile și oile ? N-o să mu-

riţi de foame ?" Şi a luat-o de mînă pe Fatme de a adus-o acasă, în sat. Aşa că acum Fatme paşte vacile, iar Regep e mulţumit, deoarece este preşedinte şi trebuie să aibă grijă de toţi. Totuşi, parcă are un ghimpe în inimă, parcă îl roade ceva. Fatme e tocmai la anii cînd trebuie să se mărite, cînd trebuie să aibă şi ea o casă şi o familie, iar la Vidla au rămas foarte puţini flăcăi. E adevărat, se mai găsesc ei vreo cîţiva, dar doi dintre ei sînt mai tineri decît Fatme, iar ceilalţi trei sînt de mai multă vreme logodiţi şi, dacă o fi un an bun, la toamnă or să înceapă nunţile. Ca să ia pe vreunul din alt sat — nici asta nu-i bine, căci nu mai are cine să meargă cu vacile la păşune şi nici cine să strîngă fînul. Ce vrei ? Are şi pămîntul socoteala lui. Iar el, Regep, trebuie să aibă grijă de toţi, pentru că e preşedinte şi pentru că nu-i ajung oamenii.

Uite, vezi, asta-l roade pe moş Regep.

Fatme însă nu pare de loc tristă. Rîsul ei vesel şi sănătos răsună prin toată curtea, la mine se uită cu nişte ochi ce scapără scîntei şi cele două şiruri de mărgele îi saltă tare frumos pe pieptul fecioresc.

Trebuie să adaug că mi-am îndeplinit cu multă sîrguinţă şi din toată inima obligaţiile pe care le-am avut. După ce i-am învăţat pe gospodari cum să usuce fînul cosit, după ce le-am arătat cum să facă multe alte lucruri utile şi le-am lecuit oile, am început să rătăcesc şi eu prin fîneţe, cu scopul de a studia în mod special şi mai îndeaproape păşunile şi viaţa pe care o duc vitele cooperativei în locurile de păşunat. Acest lucru intră chiar în atribuţiile mele. În felul ăsta însă mă văd mereu cu Fatme şi stăm de vorbă ceasuri întregi. De fapt nu prea vorbim noi cine ştie cît, pentru că ea mai mult

rîde, aleargă după vaci sau, şi cînd trebuie, şi cînd nu, se tot învîrte în jurul meu ca o rîndunică. Dacă nu mi-aş da seama că sînt totuşi medic veterinar şi că trebuie să fiu serios, bineînţeles că aş alerga şi eu împreună cu ea, ceea ce ar fi foarte plăcut pentru amîndoi.

Odată, era la cîteva ore după prînz, am pornit în susul pîrîului Vidla — care, ieşind dintr-o vale adîncă, invadată de ferigă, trece susurînd tocmai prin fîneaţa unde păşteau vacile gospodăriei. Fatme o pornise mai departe, în sus, iar de vaci avea grijă un băieţandru cu nasul cîrn.

Era înăbuşitor de cald şi în aerul înfierbîntat bîzîiau albine sălbatice şi zburau fluturi. Din adîncul văii venea o răcoare plăcută, cu mireasmă de pelin şi coada şoricelului. Nu vedeai în jur nici ţipenie de om, pîrîul şopotea potolit ceva şi numai pietricelele care scîrţîiau sub bocancii mei tulburau liniştea asta de vis.

Nu mersesem mai mult de vreo zece paşi, cînd am simţit deodată că mi se taie răsuflarea. N-am mai îndrăznit să mişc nici piciorul şi nici mîna. Făcusem tocmai la stînga pe după o tufă mare de ferigă, cînd în faţa ochilor mei, la nu mai mult de zece metri, se înfăţişă un tablou minunat. În clipa aceea am tresărit şi n-am mai ştiut ce să fac. Pîrîul forma aici un mic lac, în mijlocul căruia stătea Fatme. Lua apă în pumni şi îşi stropea pieptul, clipind des de plăcere. La mal, pe nişte pietre, zăceau aruncate sumănaşul şi cămaşa ei albă.

Oricît aş vrea, n-aş putea totuşi spune cît timp am rămas aşa — un minut sau un ceas întreg. Cred însă că n-a trecut mai mult de un minut. Fatme m-a zărit şi, cînd a dat cu ochii de mine, s-a fîstîcit tot atît de tare cît mă fîstîcisem şi eu. Atîta doar că şi-a revenit mult mai repede decît mine. Şi-a dus arătătorul la buze, iar cu cealaltă mînă a început să-mi facă un semn foarte

energic. N-am înţeles prea bine ce voia să-mi spună cu gestul acela, fiindcă semnele pe care mi le făcea erau destul de neprecise. Eu însă le-am tălmăcit în felul meu: m-am întors şi am luat-o la fugă devale cît mă ţineau picioarele, de parcă în urma mea ar fi venit un lup furios, clănţănind din dinţi. Mă simţeam foarte vinovat faţă de Fatme.

Seara, cînd ne-am aşezat la cină, pur şi simplu nu mai îndrăzneam s-o privesc în ochi. Ea însă se purta foarte firesc şi liniştit: mă întrebă ceva de febra aftoasă şi-mi puse de două ori în farfurie din ciorba fierbinte de cartofi pe care o aveam la masă. Parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Moş Regep se plîngea mereu de fîn, pentru că primăvara fusese ploioasă şi iarba trecea acum de genunchi, iar numărul cosaşilor era foarte mic. De aceea îşi răsucea mustăţile şi ofta mereu. Era doar preşedintele gospodăriei şi toată răspunderea cădea pe capul său! Cît despre mine, cu toate că eram grozav de tulburat de cele ce se întîmplaseră, sorbeam tăcut din ciorbă şi mă gîndeam: cît de puţin seamănă oamenii ăştia cu personajele cărora le dau viaţă unii dintre literaţi!

Noaptea însă am dormit foarte prost... Somnul îmi fugea mereu de sub pleoape şi o arătare albă rătăcea prin faţa ochilor mei. Cu toate că pe gîtul şi pe pieptul ei luceau stropi de apă, iar în jur era umbră şi răcoare, eu ardeam parcă în focurile iadului. Mă răsuceam întruna pe patul tare, salteaua de paie fîşîia sub mine, dar somnul nu voia să vină.

În zori, cînd am auzit lipăitul picioarelor goale ale lui Fatme pe podeaua de lut, m-am simţit dintr-o dată grozav de bine dispus. M-am îmbrăcat în grabă şi am ieşit afară ca să admir răsăritul soarelui. Fatme îmi

zîmbi cu înţeles şi îmi arătă cu capul căldările de aramă, care erau goale. Am dat fuga cu ele la fîntînă şi, de data asta, încercînd să le umplu, mi-am udat picioarele pînă la glezne. Ea se uita la mine, rîdea veselă şi cele două şiruri de mărgele săltau repede pe pieptul ei. Cît de frumoasă era dimineaţa asta!

Cînd veni vremea să plece cu vacile, Fatme întoarse capul şi vorbi peste umăr, căutînd să pară oarecum indiferentă:

— Vii la prînz, prin fîneaţă?

Am simţit dintr-o dată cum îmi ard obrajii, cu toate că soarele nu se arătase încă de după dealuri. De altfel, întrebarea fetei era foarte firească: ce era oare ciudat sau nelalocul lui în faptul că un om se plimba prin fîneaţă? Totuşi, cine ştie de ce, am simţit că nu mai pot de cald. Eram atît de înfierbîntat, încît n-am izbutit nici măcar să spun „da", ci doar am dat din cap.

Pe urmă am intrat în grajd, unde se afla armăsarul lui moş Regep. Am luat căldarea şi ţesala şi am început să-l curăţ cu atîta rîvnă, de parcă l-aş fi pregătit pentru cine ştie ce concurs de nivel republican.

În felul ăsta nici n-am simţit cum zboară timpul. Iar cînd soarele s-a ridicat la zenit, am început să-mi fac bagajul. De altfel nu aveam aici decît trusa mea de medic şi o traistă de drum. Am ieşit din sat, dar n-am apucat-o pe drumul spre fîneţe, ci am pornit de-a dreptul spre Trigrad.

Era foarte cald, albinele sălbatice bîzîiau în jurul meu, văzduhul mirosea a iarbă încinsă şi a floare de boz. Dădeam cu bastonul în cîte o piatră de pe drum, admiram zarea albastră şi sufletul mi-era curat şi vesel, încît pînă la urmă am început chiar să fredonez o melodie,

3

Într-o seară, cînd m-am întors acasă, l-am găsit pe unchiul Ştefan — gazda mea — stînd de vorbă în curte cu un om ciudat. Unchiul Ştefan şedea pe butucul de tăiat lemne şi cioplea nu ştiu ce cu briceagul, iar necunoscutul stătea în picioare lîngă el, trăgea de zor din luleaua scurtă, de lut, scoţînd rotocoale dese de fum iute şi albăstrui. Era un bărbat uscăţiv şi lung ca o prăjină, puţin adus de spate, cu o claie de păr bogat şi cu nişte mustăţi blonde, ale căror vîrfuri atîrnau în voie. Avea nişte nădragi de şiac, era încins cu un brîu roşu destul de lat şi purta un fel de vestă. Şi vesta şi nădragii aveau o grămadă de petice. Capul şi-l acoperise cu o bucată de pînză de cînepă.

Cînd mă văzu intrînd în curte, îşi boldi spre mine ochii mari şi negri, mă privi un timp, pe urmă dădu uşor din cap. Mi se păru că mustăţile se mişcaseră puţin — omul îmi zîmbise, în felul lui, dar cu bunătate.

— Băiatul ăsta este doctorul ? întrebă el.

Unchiul Ştefan dădu uşor din cap.

— Ia te uită, eu îl credeam cu barba pînă la brîu, iar el e subţirel şi alb la faţă ca o fată ! rîse necunoscutul şi plescăi din limbă fără pic de ruşine.

Pe urmă îşi scărpină ceafa păroasă, ridică de jos un coşuleţ de papură, dădu la o parte frunzele ce se vedeau deasupra şi mă invită să mă uit. Înăuntru luceau cîţiva păstrăvi mari.

— Ăştia sînt pentru doctor — zise el bătîndu-mă binevoitor pe umăr.

Am scos nişte bani din buzunar, l-am întrebat cît costă, dar el făcu un gest nepăsător cu mîna :

— Altă dată !

Mai mişcă o dată din mustăţi şi se duse.

L-am întrebat pe unchiul Ştefan :

— Cine e omul ăsta ciudat ?

Unchiul Ştefan îşi închise briceagul şi aruncă lemnul pe care-l cioplise pînă atunci. Tăcu cîteva clipe, de parcă n-ar fi ştit ce să-mi răspundă.

— Îl cheamă Rakip Kolibarov — rosti în cele din urmă gazda mea şi se încruntă. Casa lui e chiar la marginea satului, pe drumul care duce la Kesten. E mai bine să nu ai de-a face cu el, altceva nu ştiu.

Şi iar tăcu.

Trecu o săptămînă, trecură două, iar Rakip îmi aducea mereu peşte, pe care îmi lua foarte puţin — atît cît să nu mă jignească. Era într-adevăr un tip ciudat ! Dar un pescar mai priceput ca el nu puteai găsi în tot raionul.

În ultima zi a lunii iunie am primit o scrisoare recomandată — pe o hîrtie cu antet şi cu ştampilă în regulă. Eram trimis la Sofia pentru două luni de zile. Trebuia să iau parte la un ciclu de prelegeri privind ultimele noutăţi din medicina veterinară şi să iau cunoştinţă mai îndeaproape de o serie de medicamente noi. Ah, ce plictiseală ! Nu-mi părea de loc bine. Mă pregătisem tocmai să mă duc la Vidla — simţeam că e nevoie acolo de ajutorul meu, ba mă legănam şi cu gîndul unei plimbări plăcute prin minunatele fîneţe din jurul satului.

Dar chiar dacă n-ar fi fost fîneţele de la Vidla şi chiar dacă n-ar fi existat pe lume moş Regep şi Fatme, tot mă atrăgea ceva acolo. Ce anume ? Ar fi foarte greu de exprimat în cuvinte. Asta n-o poţi face totdeauna. E însă atît de plăcut să te scoli dimineaţa devreme, înainte ca soarele să împurpureze coamele dealurilor, să asculţi cum scîrţîie carele cu boi pe drumurile

pline de praf, sau cum zornăie găleţile pe cobiliţele fetelor şi nevestelor cu pieptul plin şi să simţi cum te gîdilă uşor în nări mirosul turmelor de oi şi al cirezilor de vite. Ba chiar şi faptul de a-ţi lua pe umăr trusa de medic, în mînă bastonul, ca s-o porneşti pe la fermele de vaci, pe la saivanele oilor, să răspunzi vesel, dînd „noroc" ciobanilor şi mulgătoarelor, care te întîmpină cîteodată mai timid, dar totdeauna cald şi prietenos. Cine ştie... Ca să fiu sincer, scrisoarea asta pe hîrtie cu antet şi cu pecetea ei severă m-a întristat mult. Un singur lucru mă mîngîia — şi anume gîndul că la Sofia aveam să mă întîlnesc cu Avakum.

Am luat o cameră la hotelul „Bulgaria". Alt medic veterinar, în locul meu, chiar un medic-şef de raion, ar fi căutat desigur să tragă la un hotel mai modest. Eu însă m-am hotărît să iau o cameră neapărat la „Bulgaria". Şi ce dacă o să dau toată diurna numai pe casă ? Dă-i dracului de bani, că am destui : la Trigrad chiar dacă aş fi voit n-aveam pe ce să-i cheltuiesc.

Mi-au dat o cămăruţă la etajul III — strîmtă, lungă, iar pe fereastră nu vedeai decît zidul unei curţi interioare. De aceea, camera mea era destul de întunecoasă, dar avea în schimb, alături, o baie cu duş, cu o poliţă de sticlă şi o oglindă mare. Era comod şi frumos. Puteam să-mi petrec o parte din zi şi în holul hotelului, unde erau fotolii moi, covoare persane şi vase mari cu flori exotice. Dintre toate însă, cel mai mult mi-a plăcut scara. Numai pentru ea şi tot merita să dau atîţia bani pe chilia aceea de la al treilea. Treptele ei erau acoperite cu un covor gros, de pluş, încît nici nu ţi se auzeau paşii cînd călcai pe el. Mergeai aşa, ca în vis. Îmi plăcea să

urc şi să cobor pe scară, de aceea nu dădeam nici o atenţie ascensorului.

În timp ce făceam baie, şi după aceea, cît m-am îmbrăcat ca să ies în oraş, mi-a trecut prin minte un gînd puţin cam răutăcios. Uite, vezi— îmi ziceam eu — de-asta e bine să locuieşti într-un oraş mare ! Poţi să faci baie cînd vrei, ai telefon şi butoane automate ca să chemi camerista sau chelnerul şi, în afară de toate astea, poţi să te sui şi să cobori cît îţi pofteşte inima pe scara aşternută cu covorul de pluş roşu. Ba, la o adică, poţi să foloseşti şi ascensorul cel mare, care merge fără pic de zgomot. Ce sînt, faţă de astea, frumuseţile Trigradului, fîneţele din jurul Vidlei, vitele scoase la păşunat pe pajiştile munţilor, cerul acela sudic şi pîraiele care sporovăiesc zi şi noapte ? Şi la gîndul ăsta m-a pufnit rîsul, de eram gata-gata să mă tai. Noroc că lama mea de ras nu era prea ascuţită.

Pe urmă m-am dus la Avakum.

Trebuie să vă spun că atunci cînd am bătut la uşa lui, inima a început să-mi pulseze ceva mai tare. Mă cam stingherea liniştea asta rece care domnea în muzeu.

Avakum mă privi distrat, rece, şi dintr-o dată m-am simţit extrem de prost. Îmi venea să mă întorc şi s-o iau la fugă unde oi vedea cu ochii. Asta însă a durat doar o clipă.

— Ia te uită cine a venit ! Anastasi ! zise încet Avakum.

Mă trase înăuntru în atelier, îşi puse mîinile pe umerii mei şi ochii îi străluciră de parcă în spatele pupilelor izbucniseră nişte flăcări nevăzute.

— Anastasi ! repetă el tot atît de încet.

Mă îmbrăţişă apoi şi mîna lui grea continua să mă bată pe umeri. Îmi dădu un scaun, se aşeză pe un taburet şi îmi surîse cu nespusă căldură.

Nu ne văzusem de un an de zile şi mi se păru puţin mai slab şi cam îmbătrînit. Pe faţa lui plutea acum o frumuseţe tristă, ceva oare arăta parcă a oboseală uşoară, dar persistentă. Era însă acelaşi om cu înfăţişare bărbătească, cu cute aspre în jurul gurii, cu ochi pătrunzători.

— Ce-i, am îmbătrînit, nu-i aşa ? mă întrebă el.

Mi-am amintit că avea o uimitoare putere de a-ţi ghici gîndurile, citindu-le ca în carte, de aceea am lăsat ochii în jos.

— Dimpotrivă — i-am răspuns eu.

El rîse.

— Bunul meu Anastasi ! Ia spune-mi, cînd ai sosit ?

Am răspuns destul de rezervat, deoarece nu-mi plăcea tonul ăsta protector din vocea lui. În definitiv nu era decît cu cinci ani mai mare decît mine.

— Şi zi ai tras la hotelul „Bulgaria", nu-i aşa ?

Am rămas cu gura căscată de uimire.

— Lasă, nu te mai mira ! Ăsta-i un secret prea uşor de ghicit — zise Avakum rîzînd. De ce nu vrei să recunoşti ? Ai sosit la ora opt, iar acum e zece fără un sfert. Într-un ceas şi patruzeci şi cinci de minute, oricît ar fi cineva de expeditiv, nu poate să facă şi baie, să se şi bărbierească şi să ajungă la muzeu, dacă nu stă undeva în apropiere.

— Mai sînt şi alte hoteluri tot atît de aproape, în afară de „Bulgaria" — am replicat eu.

— Da, dar tu aici ai tras, unde ţi-am spus. La „Balkan" şi la „Slavianska beseda" nu sînt camere libere. Aseară a sosit de la Varşovia un arheolog polonez, pro-

fesorul Vitezlav Mah. Pentru că am primit însărcinarea de a-l conduce la hotel, am dat un telefon şi la „Balkan" şi la „Slavianska beseda", dar n-am găsit nici o cameră liberă decît la „Bulgaria". Că ai făcut un duş înainte de a ieşi în oraş — asta se vede după părul tău, care e încă ud. Că nu te-ai dus la frizer, ci te-ai bărbierit singur — asta se vede pentru că, ici-colo, ţi-a mai rămas cîte un fir de păr care te trădează. Aşa se întîmplă cînd se bărbiereşte omul cu maşina lui de ras. Ai o cameră frumoasă ?

— Excelentă ! am spus eu şi m-am înroşit.

Avakum se uită la mine, tăcu şi dădu uşor din cap.

— Îl cunosc bine pe director — zise el. O să-l rog ca atunci cînd o avea ceva liber să te mute într-o cameră însorită.

Nu aveam ce să-i mai răspund. I-am mulţumit şi am început să mă uit prin atelierul lui.

Pe urmă, Avakum a deschis vorba despre Momcilovo, despre vechile noastre cunoştinţe, după care m-a întrebat şi de noul meu raion. Vorbea însă fără pic de interes şi parcă aşa, din politeţe. De Balabaniţa n-a rostit o vorbă. Nici nu se putea să fie altfel — ce-l mai interesau pe el locurile alea atît de departate !

Se ridică de pe taburet, se îndreptă spre o policioară şi-mi făcu semn cu mîna să vin lîngă dînsul. Scoase de sub nişte cioburi de lut un carnet de schiţe, îl bătu puţin în palmă ca să-l scuture de praf şi-l deschise. Şi printre paginile cu schiţe de vase, amfore şi alte obiecte vechi, am început să văd lucruri cunoscute şi foarte apropiate de inima mea. Unele erau desenate cu creionul, altele în cărbune, dar toate semănau foarte bine cu cele din realitate. Şi Karabairul cel întunecat, învăluit în nori — aşa cum se vedea din Momcilovo — şi „Zmeiţa" cea înfricoşătoare, cu stîncile ei ca nişte dinţi uriaşi. Şi cîr-

ciuma lui Ilcio, ce se odihnea la încrucişarea de drumuri — părăsită şi uitată de ani — ba şi casa Balabaniţei era aici — cu tinda şi cu cerdacul ei de sus. Lîngă vatra unde ardea focul, pe un scăunel cu trei picioare, şedea o femeie... L-am privit uimit şi mut de mirare. El însă a ridicat din umeri, a închis carnetul de schiţe şi l-a aruncat nepăsător pe aceeaşi policioară, printre cioburile de vase vechi.

— Desene de amator — zise el, încheindu-şi nasturii halatului său albastru. Parcă îi era frig. Le-am schiţat aşa, din minte, *pro memoria,* şi nu din plictiseală — de asta, prietene, poţi fi sigur. Mi-e urît cîteodată, mi-e lehamite de toate, dar niciodată nu mă plictisesc. Pentru mine, plictiseala este sinonimă cu sărăcia sufletească. Cînd n-am ce face, — şi asta se întîmplă foarte rar — inventez şi rezolv cu multă plăcere ecuaţii integrale, sau deschid culegerea de probleme din domeniul calculului probabilităţilor. Fac ipoteze. Te poţi oare plictisi ? Fac din memorie schiţe de case, de vitrine, desenez colţuri de grădini sau parcuri, iar pe urmă mă duc să verific în ce măsură am păstrat proporţiile şi formele şi dacă nu cumva am uitat vreun element esenţial.

— Dar la Momcilovo — am spus eu rîzînd — ai să te duci să verifici la faţa locului, să zicem, unul din amănuntele şi formele schiţei aceleia cu vatra şi cu scăunelul cu trei picioare ?

Zîmbi, ameninţîndu-mă cu degetul. Pe urmă îmi răspunse :

— Dar dacă am şi făcut verificarea ?

Te puteai aştepta la orice din partea lui, aşa că am tăcut.

Am mai stat puţin în atelier. Avakum mi-a arătat două coşuleţe umplute pînă sus cu diferite bucăţi de teracotă.

— Două hidrii[1] ioniene, admirabile — zise el, şi pentru prima oară de cînd mă aflam în atelier i-am văzut faţa înviorată de o lumină interioară. De mîine încep să le restaurez şi o să fie ceva minunat !

M-am uitat la bucăţelele de teracotă şi n-am văzut nici un fel de vase. N-am înţeles nici ce va fi minunat : relicvele restaurate ale antichităţii sau munca în sine, restaurarea propriu-zisă. Am avut însă impresia că prin cuvîntul „minunat" prietenul meu avea în vedere mai ales munca pe care o începea. Era asta oare o sete de creaţie ? Sau un „salt" în lumea gîndirii la cea mai înaltă tensiune — această firească necesitate a minţii lui ?

Omul ăsta avea un simţ artistic al măsurii înnăscut. Considerînd că a vorbit prea mult de el însuşi, schimbă pe dată subiectul discuţiei şi începu să mă întrebe cum mă simţeam în împărăţia lui Mehmed Sinap [2], fiindcă într-adevăr prin locurile acelea se făcuse cunoscut eroul. Iar eu, atras de întrebările lui, i-am povestit totul din fir în păr, cum zice o vorbă. N-am suflat însă nici un cuvînt despre întîmplarea aceea cu Fatme, de lîngă rîu. De altfel, era un amănunt cu totul lipsit de importanţă.

În timp ce-i vorbeam, Avakum mă asculta atent şi mîzgălea ceva cu creionul în paginile unui carnet destul de gros. Desena probabil diferite vase, aşa cum îmi place şi mie să desenez capete de oi atunci cînd ascult pe cineva doar aşa, din politeţe.

Cînd s-a apropiat vremea prînzului, Avakum a ieşit puţin din atelier, ca să se spele şi să se îmbrace. Eram foarte curios să văd ce vas desenase în carnetul acela

---

[1] Vase pentru apă. (n.t.)

[2] Erou popular legendar, popularizat prin cunoscuta povestire a scriitorului bulgar Ludmil Stoianov. (n.t.)

gros. Ba aveam parcă şi o presimţire, care-mi spunea că de data asta îşi călcase obiceiul şi, în loc de vase, schiţase pe hîrtie unele momente mai interesante ale povestiri mele. Mă pricep să vorbesc şi fac asta în mod foarte pitoresc.

Avakum însă... nici nu se gîndise măcar să deseneze vase greceşti ! Nu se vedea de altfel nici un fel de desen. Iată ce se afla pe foaia albă :

Trigrad — Brad (S. S—E) : 7—8 km. Drum — nepietruit. Rîu 2 treceri vad. Alte pîraie = 20 m. Pădure : 2 km —V, 1 km. S.E. km 6—gater (părăsit). Poiană. Totul la vizibilitate bună — 100 m.

Brad — Vidla (E de Trigrad, apoi E—S) : 6 km. Drum — nepietruit. 2 km pădure (amestecată) ; 4 km fîneaţă. Vizibilitate ! Total 60—70 m.

Însemnările erau împestriţate cu diferite semne topografice : triunghiuri, cercuri cu puncte în mijloc şi o mulţime de alte hieroglife. Am recunoscut dintre ele doar semnul simbolic prin care topografii indică pădurile de brad, doarece semnul seamănă pînă la un punct cu un brad adevărat.

M-am uitat la hîrtie căutînd zadarnic vreo urmă din entuziasta mea expunere. Într-adevăr, Avakum era un om destul de straniu.

Pe urmă am plecat să luăm masa. Am crezut că o să mă ducă într-unul din marile restaurante ale capitalei. Era îmbrăcat „à quatres épingles“ [1], cum spun francezii — sobru, dar elegant. De altfel şi eu îmi pusesem cravata mea albastră — cred că o puneam a doua sau a treia oară în ultimii trei ani. Era îngrozitor de cald, dar eram totuşi medic veterinar şi anumite lucruri trebuiesc respectate.

---

[1] În original în limba franceză — la patru ace. (n.t.)

Şi cum spuneam, nădăjduiam că vom prînzi într-unul din marile restaurante ale capitalei. Am fost şi mai sigur atunci cînd am văzut că Avakum cheamă un taxi. Mi-a făcut multă plăcere, deoarece nu mă mai urcasem de mult într-o astfel de maşină, iar de camioane şi de GAZ-uri eram sătul pînă-n gît. De aceea n-am fost atent la adresa pe care Avakum a dat-o şoferului. Mi-era totuna dacă aveam să luăm masa la „Balkan" sau la „Clubul unguresc".

Cînd însă taxiul nostru a trecut de centrul oraşului îndreptîndu-se spre nord, ieşind din furnicarul bulevardului Gheorghi Dimitrov şi cotind spre stînga pe podul cel mare de peste rîul Vladaia, am început să mă neliniştesc, dar ce mi-am zis: nu-i nimic, o să luăm masa afară din Sofia, probabil la vreunul din restaurantele din Bankia [1]. M-am uitat pe furiş la Avakum, dar acesta nu scotea o vorbă.

La cîteva secunde după ce-am trecut de pod, maşina şi-a micşorat viteza şi curînd a oprit. Am început să mă uit mirat în jur, în timp ce Avakum plătea şoferul şi mă invita foarte politicos să cobor. Ba mi-a deschis chiar el însuşi uşa. Bineînţeles, puteam să fac şi eu treaba asta, dar n-am apucat, deorece mă uitam încă în jur.

Am păşit destul de încruntat pe trotuar. Atunci Avakum m-a luat de braţ şi m-a condus într-un local care nu era unul din cele obişnuite — n-am observat, dar cred că n-avea nici firmă la intrare. Ne-am făcut loc printre mese şi, în timp ce ne croiam drum, am simţit un miros extraordinar de plăcut. Aducea a carne friptă la grătar, a piper negru şi a bere. Pe urmă ne-am urcat pe o scară în spirală, undeva la etaj. Aici era mai linişte. Feţele de masă erau albe ca zăpada. Galeria de la etaj avea forma

[1] Localitate balneoclimaterică din apropierea Sofiei. (n.t.)

literei greceşti π şi din locul meu puteam observa întregul parter, ba chiar şi trotuarul din faţă, inundat de soare. Era foarte frumos şi am zîmbit de plăcere.

Pe urmă s-a apropiat de noi o chelneriţă grozav de blondă şi puţin cam cîrnă. Avea pe cap o panglică albă, iar şorţul uşor creţ făcea două cute foarte frumoase sub bustul ei înalt. Am observat că fata i-a surîs lui Avakum, iar acesta i-a răspuns la fel. După ce făcu comanda, îi zise :

— Băiatul ăsta este prietenul meu. Îţi place ?

Am crezut că fata se va supăra, deoarece întrebarea lui Avakum era cam îndrăzneaţă. Ea însă şi-a ridicat genele lungi şi ochii ei albaştri rîdeau.

Pe urmă am mîncat cei mai buni mititei din lume, am băut cea mai straşnică bere şi am fost foarte veseli. Avakum făcea cinste pentru că era gazdă, dar cum venea la masa noastră fata aceea cu panglică pe cap, îmi cerea să comand eu. Iar fata se apleca atît de tare deasupra umărului meu, încît îi simţeam răsuflarea pe obraz. Ba o dată i-am atins, bineînţeles fără să vreau, mîna. Avakum îşi fuma luleaua ca de obicei, pe faţă avea cunoscutul său zîmbet bun şi indulgent şi, deşi vedea totul, se făcea că nu observă nimic.

Bine că n-am luat masa în vreun restaurant mare ! I-am rămas foarte recunoscător lui Avakum.

4

După-masă m-am dus la Centrul de combatere a bolilor contagioase, ca să vorbesc cu şeful secţiei Medicamente şi aprovizionare, doctorul Petăr Toşkov. El era cel care trebuia să îndrume împrospătarea cunoştin-

ţelor mele de farmaceutică veterinară. După cum lăsa de înţeles scrisoarea cu ştampilă pe care o primisem, cunoştinţele mele în acest domeniu rămăseseră mult în urmă.

Aşa se explică faptul că am intrat în cabinetul său cu un moral foarte scăzut. Iar cînd l-am mai văzut şi pe uriaşul acela un pic cam grosolan şi cu o ţinută nu prea de şef, ci mai curînd de director al unui combinat de carne de rang republican, m-am simţit şi mai prost dispus. Nu ştiu de ce, dar acest fel de şef acţiona foarte negativ asupra nervilor mei.

Am spus „bună ziua" şi am pus pe masă scrisoarea pe care o primisem : doream să evit cuvintele de prisos în legătură cu prezentarea mea.

Doctorul Petăr Toşkov mă privi cu indiferenţă şi căscă zgomotos, fără pic de jenă. Îşi închipuia poate că, făcînd acest lucru, îmi va insufla respect încă de la primul nostru contact şi mă va determina să mă gîndesc serios la apropiatele mele preocupări. Dar pe faţa mea nu se clinti nici un muşchi. Nu degeaba am lucrat eu prin locurile alea care au dat personalităţi ca viteazul Momcil şi neînfricatul Mehmed Sinap.

— Va să zică, tu erai Anastasi Bukov ? zise şeful serviciului. Se frecă apoi la ochi şi căscă din nou. Măi să fie ! Credeam că ai cu totul altă înfăţişare. Dar nu-i nimic, îmi face plăcere. Ia loc.

Puse o rezoluţie oarecare pe scrisoarea ce i-o dădusem, după care sună uşierul şi-i spuse să ducă hîrtia la arhivă. Cînd acesta ieşi, doctorul îmi vorbi cu un glas protector :

— Treci mîine pe la casier, ca să-ţi primeşti drepturile. Banii sînt bani.

— Vă rog — am răspuns eu. Nu e nici o grabă. Avem tot timpul. Şi am întrebat respectuos, aşa cum se cuvine să facă un medic venit să înveţe şi care nu vrea să abuzeze de încrederea ce i se arată : Şi unde va avea loc in-

structajul, tovarăşe doctor ? Sînteţi atît de bun să-mi spuneţi ?

Doctorul tresări, se uită la mine surprins şi îşi desfăcu braţele, ridicîndu-le deasupra mesei de parcă erau aripile unei mori de vînt. Văzusem mori de-astea prin cărţi şi tablouri.

— Instructajul ? Doctorul Petăr Toşkov rîse cu poftă. Vorbă de import, dragul meu. Asta în primul rînd. În al doilea, ce instructaj ţi-a intrat în cap ? Şi Svetozar Podgorov, directorul nostru, obişnuieşte să vorbească aşa : instructaje, calificări şi *tutti quanti*. Îi plac tare mult asemenea cuvinte. El e director însă. Dar tu, Anastasi, vorbeşte simplu, ca oamenii. Aşa stai tu de vorbă cu oamenii tăi de la Trigard ? Nu ? Păi atunci de ce-ţi schimonoseşti vorba ? Vrei să bei o limonadă ? Nu vrei ? Ba eu o să beau una. Şi Petăr Toşkov se îndreptă spre dulapul cel mare din fundul camerei, îl deschise şi scoase dintr-o căldare o sticlă roşie cu limonadă. E rece pentru că o ţin în gheaţă artificială. Bioxid de carbon solidificat. Chiar nu vrei să bei ? Îmi pare rău ! În mîna lui uriaşă, sticla părea un biberon de copil. Hai noroc ! Îşi şterse cu palma buzele groase şi se aşeză din nou pe scaun. Cît despre problema aşa-numitului instructaj, asta-i o născocire a lui Podgorov. E necesar, după dînsul, ca toate „cadrele locale“ — aşa-i numeşte el pe fraţii noştri din provincie : cadre locale ! — e necesar, zice, ca aceste cadre să vină unul cîte unul la Sofia, să vadă cu ochii lor şi să miroasă cu nasurile lor cele mai noi medicamente şi tincturi şi să ţină în mînă ultimul sortiment de cleşti şi lansete ce se află în depozitul instituţiei noastre. Treaba asta — instructajul — se putea organiza şi altfel : un catalog cu indicaţii şi lămuriri, însoţit de cîteva ilustraţii pentru ca să se poată înţelege mai bine, şi gata !

Aşa cum procedează însă Podgorov, e pur şi simplu o pierdere de vreme — i-am spus-o şi lui personal şi am spus-o şi în colegiu. Dar el are teoria lui — cică cea mai bună apă e aceea pe care o bei de la izvor. Aşa să fie ? Pe dracu ! Ce, dacă beau o limonadă îmi face rău ? Dimpotrivă, mă simt foarte bine ! După cum vezi, aşa stă treaba cu instructajul. Iar tu, iubitule, eşti numărul unu din cadrele cărora voi avea cinstea să le dau o şi mai înaltă calificare. Măcar de-ar fi linişte şi pace în raionul tău în timpul ăsta. Să muţi omul de la slujba lui, în sezonul de vară — uite, treaba asta nu-mi intră în cap, dar ce să-i faci ! Desfată-te şi tu cu frumuseţile Sofiei şi fă în fiecare seară cîte trei mătănii dumnezeului veterinarilor, ca să-ţi ţină sănătoase vacile de la Trigrad pînă te vei întoarce iar pe pămîntul făgăduinţei.

— Şi unde o să ţinem lecţiile ? am întrebat eu cu o voce stinsă, deoarece începuse să mi se usuce gîtul.

— Lecţiile ? doctorul îşi desfăcu din nou mîinile ca nişte aripi. O să-ţi dau adresa depozitului nostru. Este acolo un băiat minunat, care ştie totul.

— Numai atît ?

— Ai timp, măi Anastasi ! rîse iarăşi cu poftă doctorul. De ce te grăbeşti aşa ? Cine se grăbeşte prea mult nu ajunge departe ! Eu merg cu motocicleta şi ştiu asta din experienţă. Tu ai motocicletă ?

Am dat din cap în semn că nu am.

— Pescar eşti ?

— Nu sînt.

— Dar îţi place să caşti gura la ăia care prind peşte ?

Am minţit, spunînd că da.

— Atunci o să fim prieteni buni — zise doctorul, frecîndu-şi mîinile. O să te iau în spate, pe şa, şi-o să te duc cu mine. Iar cînd te vei întoarce la Trigrad, ai să mă inviţi şi tu pe mine. Vrei ?

— O să-mi facă o deosebită plăcere — am spus eu.
— Dar păstrăvi sînt prin rîurile de pe la voi ?

I-am explicat că apele noastre se arată a fi pline de păstrăvi. Ba i-am spus chiar că e unul la noi, anume Rakip Kolibarov, care prinde în fiecare zi cîteva kilograme.

— Rakip Kolibarov — zise doctorul, gîndindu-se parcă la ceva.

Pe urmă clipi repede de cîteva ori, ca şi cum ar fi vrut să-şi amintească de ceva. M-am întrebat de ce oare numele ăsta, numele lui Rakip Kolibarov, produce o asemenea impresie. De ce tac oamenii cînd aud de dînsul ?

Doctorul însă se întinse puţin şi pe urmă îşi consultă ceasornicul. Era aproape cinci.

— Anastasi — zise el — treci în camera de alături, la tovarăşa Irina Teofilova. Roag-o să-ţi explice unele lucruri, iar cînd o fi vremea de plecare, o să trec să te iau. În regulă ?

— Bineînţeles ! am răspuns eu. Şi am adăugat cu multă însufleţire : Vă aştept neapărat.

În camera de alături erau două birouri şi la fiecare din ele şedea cîte o tînără femeie. Cînd am intrat şi m-am oprit lîngă uşă, au ridicat în acelaşi timp capul şi m-au cercetat curioase.

Nu ştiu de ce, probabil din cauza căldurii, m-am oprit lîngă uşă şi n-am scos o vorbă. Mă uitam la femeia din stînga mea, şi parcă nu-mi puteam dezlipi ochii de pe chipul ei. Dar ce chip ! Dumnezeule ! Mi se părea că am mai văzut-o undeva, şi încă de multe ori, că o cunosc bine, dar cînd mă uitai mai atent constatai totuşi că o vedeam pentru prima oară, şi că părea un tablou dintr-o carte de ilustraţii. Ah, da ! Dacă n-ar fi fost arşiţa asta,

mi-aş fi dat seama cu mult mai repede. Chipul ei semăna cu un tablou din vremea Renaşterii. Avea un păr negru minunat, sprîncene negre şi gene întoarse, de madonă cu ochi mari şi luminoşi. Luminoşi ca cerul meu de la Vidla. Numai că seninul cerului de la Vidla era transparent, pe cînd ochii aceştia albaştri aveau un luciu de marmură — străluceau ca nişte fluoriţi şi erau impenetrabili — ca ochii lui Avakum.

Ea îşi îndreptă uşor umerii şi se ridică încet de pe scaun. Acum o vedeam în picioare. Era mai mult înaltă decît mijlocie. Cu toate că nu era grasă, avea umerii rotunzi şi bustul plin. Totul radia o splendoare matură. Femeia se găsea în vara timpurie a frumuseţii ei.

Mă măsură liniştită din cap pînă în picioare, după care mă întrebă :

— Ce doriţi ?

— O caut pe tovarăşa Irina Teofilova — i-am explicat eu şi mi-am dres puţin glasul, mai ales că tare aş fi băut un pahar cu apă.

Ea dădu din cap, dar n-am înţeles ce voia să spună şi de aceea am continuat să rămîn lîngă uşă.

Atunci, din spatele biroului din dreapta se ridică cealaltă femeie. Era tot atît de înaltă ca şi cea dintîi şi trebuie să recunosc că şi ea mi-a făcut o foarte plăcută impresie. Numai că avea părul castaniu şi părea ceva mai slabă. În ochii ei căprui era ceva deosebit, dar mi se păru că priveau exagerat de îndrăzneţ, ba chiar provocător. Spre deosebire de prima, avea braţele mai dezgolite şi rochia mai decoltată. Iar decolteul făcea la mijloc o cută foarte nostimă.

— Dumneavoastră, tovarăşe, veniţi din provincie ? mă întrebă ea şi, nu ştiu de ce, îşi pipăi cu mîna broşa.

Bijuteria aceea lucitoare era prinsă exact acolo unde decolteul făcea cuta aia frumoasă de care vorbeam.

Întrebarea ei era destul de concretă.

— Din provincie — am răspuns eu. De la Trigrad. Şi, la rîndul meu, am întrebat : Dar de unde ştiţi ?

Aceasta a fost prima mea întîlnire cu personalul doctorului Petăr Toşkov. Şi Teofilova, şi Ceavova erau foarte amabile. M-au tratat cu apă rece şi mi-au spus o mulţime de lucruri interesante. Cel mai mult vorbea Hristina Ceavova. Ea a fost aceea care mi-a zis că tenul oacheş îmi stă foarte bine şi că cravata albastră mi se potriveşte cu culoarea ochilor. La acest punct al convorbirii noastre, Irina Teofilova zîmbi cu o indulgenţă îndeajuns de subliniată. Şi, ca să fiu sincer, n-ar fi trebuit să zîmbească aşa, căci, într-adevăr, cravata se potrivea foarte bine cu ochii mei, chiar dacă avea o nuanţă ceva mai închisă. Se vedea bine însă că Teofilova avea un caracter mai aspru. Eu însă am vorbit mai mult cu dactilografa. M-a informat că organizaţia lor sindicală desfăşoară o activitate deosebită şi că mulţumită acesteia salariaţii Centrului îşi instalaseră o baie foarte confortabilă, cu două duşuri şi o oglindă. Baia se afla la mansardă.

— Puteţi s-o folosiţi şi dumneavoastră, deoarece sînteţi detaşat la secţia noastră — mi-a spus Ceavova. Vreţi să vă conduc ?

Aici, Irina Teofilova zîmbi din nou.

Chiar în clipa aceea intră în birou doctorul Petăr Toşkov. Acum se încheiase la cămaşă. Dar m-am mirat extraordinar de mult văzînd că-şi pusese sub sacoul său alb un pulover gros de lînă.

— Anastasi — îmi spuse doctorul — orele de serviciu s-au terminat. Trebuie să plecăm.

Mi-am luat rămas bun în modul cel mai amabil de la Ceavova, iar spre Irina Teofilova am schiţat un salut rece. Doctorul Petăr Toşkov făcu tocmai invers : o sa-

lută la repezeală pe Ceavova, dar cînd luă mîna Irinei — aşa cel puţin mi s-a părut — o reţinu în laba sa cîteva secunde mai mult decît era necesar.

Vă mai povestesc doar cîteva lucruri, după care am să-l las pe Avakum să continue istoria pînă la capăt.

Cînd am ieşit în stradă, doctorul m-a rugat să-l aştept un minut. De fapt mi-a spus doar atît: „Anastasi, stai aici un minut !" — şi în aceeaşi clipă a şi dispărut în fundul curţii în care se afla clădirea instituţiei. Am rămas singur şi, cu toate că stăteam lîngă intrarea principală a Centrului, mă simţeam destul de stingher. Mă gîndeam: dacă iese acum Ceavova, dactilografa, şi-mi spune: „Tovarăşe Bukov, n-aţi vrea să ne plimbăm puţin ?" sau: „N-aţi vrea să mă conduceţi pînă acasă ?" — ce fac ? Desigur, aş primi neapărat. La urma urmei trebuia să găsesc ceva ca să-mi omor timpul. La asta mă gîndeam şi, într-adevăr — după cum presimţisem — o văzui pe Ceavova ieşind. Discuta foarte veselă cu un tînăr, aşa încît nu mă observă.

În timp ce-o conduceam cu privirea, am auzit nişte zgomote infernale. Călare pe o motocicletă roşie, doctorul sosi făcîndu-mi un semn poruncitor cu mîna.

— Urcă-te în spate ! strigă el şi glasul abia i se auzi printre detunăturile motocicletei. Mergem la barajul „Iskăr" !

Ceavova nu catadicsea să mă observe, aşa că nu aveam nici un fel de angajamente. Puteam hoinări în voie pe unde-mi plăcea. Dar în clipa aceea mi-am adus aminte de Avakum şi-am tresărit.

— Tovarăşe Toşkov — i-am spus eu — am un prieten, arheolog, căruia i-am promis...

— Îl luăm şi pe el, urcă ! urlă doctorul şi se propti cu piciorul în caldarîm. Mare lucru ! Unde stă prietenul tău ?

I-am explicat, dar el a pornit-o exact în sens invers. Nu ştiam nici încotro ne îndreptăm şi nici unde o să se mai urce şi Avakum. Motocicleta, ca orice motocicletă, nu avea decît un singur loc suplimentar pe şa.

Pe urmă însă am văzut că toate temerile mele fuseseră de prisos. La două minute de Centru, doctorul avea un garaj — o baracă de scînduri în curtea unei case cu patru etaje. Din baracă scoase tocmai ceea ce ne trebuia : un ataş. Îl aduse pînă la motocicletă singur, cu acelaşi efort cu care-mi duceam eu, de pildă, trusa medicală. După care am pornit-o spre muzeu.

Avakum, care rar se minuna de ceva, de astă dată rămase destul de surprins.

— Tu eşti arheologul ? îi strînse mîna doctorul. Bravo ! Eu sînt Petăr Toşkov, şef pe linie de medicamente al acestui flăcău. Ia loc în ataş, că mergem la baraj să pescuim !

Avakum ridică din umeri, apoi îşi duse mîna la buzunarul din spate al pantalonilor. Cum era un om de acţiune, nu şovăi mult şi se instală imediat în ataş.

Cînd ieşirăm din oraş, doctorul băgă motorul în viteză şi motocicleta ţîşni ca o săgeată pe şosea. Vîntul îmi şuiera pe la urechi şi lumea întreagă se repezea parcă asupra mea. Îmi adăpostii faţa după umerii laţi ai doctorului şi închisei ochii.

După treizeci de minute ajunserăm la baraj. Cînd am coborît din şa, mi s-a părut că-mi fuge pămîntul de sub picioare. Doctorul gonise cu peste o sută de kilometri pe oră. Avakum însă îşi dezmorţi umerii şi căscă.

— Mergeţi cam încet — se adresă el doctorului. Ca să vă spun sincer, mă cam plictisisem.

Doctorul se scărpină la ceafă.

— Aş fi putut să merg şi mai repede, dar m-am gîndit la băiatul ăsta. Mi-era teamă că-l pierd pe undeva. Şi pe urmă ?

— Pe urmă, Fatme de la Vidla ar fi fost foarte tristă — îmi şopti Avakum, făcîndu-mi cu ochiul.

Abia mă ţinui să nu cad, cu toate că pămîntul se mai liniştise puţin sub picioarele mele.

— Care Fatme ? am întrebat eu.

— Aia cu două şiruri de mărgele. Ai uitat ?

Şedeam în iarbă lungit pe spate. Adia un vînt plăcut, iar pe întinsul cerului pluteau nori mici, argintii, cu aripi de puf. Mi-am amintit că poeţii compară asemenea nori cu nişte bărci cu pînze care plutesc pe oceanul ceresc. Călătoria lor, privită de jos, pare destul de frumoasă. Pe urmă m-am întors cu faţa spre apă, am rămas cu ochii spre malurile albastre din depărtare şi m-am bucurat din suflet de această mare realizare a economiei noastre naţionale.

În timpul ăsta, prietenul meu şi doctorul Petăr Toşkov discutau foarte aprins. Amîndoi erau maniaci în ceea ce priveşte motocicleta, amîndoi erau în admiraţia uneia şi aceleiaşi mărci, amîndoi doreau să meargă cu viteza maximă şi înţelegeau să utilizeze în acelaşi fel frîna de mînă şi de picior. În timpul acestei vii convorbiri, doctorul îl bătu pe Avakum pe umăr de mai multe ori, iar acesta îi oferi în repetate rînduri din ţigările lui. Pe urmă descoperiră că şi unul şi altul fumau aceleaşi ţigări şi sufereau de una şi aceeaşi tuse.

— Dar ardeii iuţi îţi plac ? îl întrebă doctorul.

— Grozav !
— Şi mie. Dar peştele prăjit ?
— Mor după el.
— Şi eu. Dar ce vin preferi : alb sau roşu ?
— Roşu.

Această extraordinară potrivire îl mişcă grozav pe doctor.

— Cum de nu te-am cunoscut pînă acum ! strigă el cu tonul emoţionat. Toată viaţa mi-am dorit un prieten ca tine. Bravo ! Pe urmă stătu puţin şi se gîndi. Ia să vedem acum cealaltă parte a medaliei, partea spirituală. Eu, de pildă, lupt împotriva cuiva. Dar tu ?

— Şi eu.
— Duşmanii mei sînt baccilii. Ai şi tu duşmani ?
— Eu sînt arheolog. Inamicul meu este vremea.
— Atunci bate palma ! Aşa ! Pe urmă iar se mai gîndi puţin. Dar ce fete îţi plac mai mult ?
— Brunetele.
— Măi să fie ! Şi mie la fel.
— Şi de ce „măi să fie" ?
— Pentru că a mea e brunetă. M-am hotărît să mă însor şi am şi ales. Una brunetă de tot.
— Minunat !
— Ba nu e minunat de loc. Eşti mai tînăr decît mine şi o să mi-o sufli de sub nas !
— Ba nu ! Avakum îi întinse mîna. *Parole d'honneur !* Mă ţiu de cuvînt, să ştii.

Cei doi amici îşi strînseră mîinile zdravăn, de parcă ar fi vrut să şi le scoată din umeri.

M-am uitat la Avakum. Pe faţă îi înflorise obişnuitul lui surîs, pe jumătate amabil, pe jumătate îndulgent, dar ochii îi luceau rece. „Iar joacă" — m-am gîndit şi nu ştiu de ce, dar mi-a părut rău de doctor. Omul ăsta,

puţin cam curios, se înfierbîntase şi era cuprins de o emoţie sinceră, pe cînd Avakum făcea doar pe entuziastul pentru a se distra şi a cerceta sufletul celuilalt. După această însufleţită convorbire, doctorul se îndepărtă puţin, ca să-şi arunce undiţa într-un loc mai liniştit. Desigur „murea" de dorinţa de a prinde doi-trei crapi mai arătoşi, ca să-şi ospăteze din belşug noul său prieten. Avakum se aşeză alături de mine, tăcu, vreo cîteva minute, după care se întoarse pe o parte şi adormi îndată.

Umbrele serii cădeau încet deasupra barajului. Vîntul se porni să bată ceva mai tare, apele lacului deveniră mai sumbre. Malul din faţă se topi în ceaţă şi dispăru în întunericul ce se lăsa.

Doctorul se întoarse cu nasul în pămînt. Păşea foarte încet prin iarbă, dar Avakum parcă îi auzi paşii prin somn. Se ridică chiar mai repede decît mine, surîse şi dădu uşor din cap.

— Nu se aruncă ! oftă doctorul.

— Nu-i nimic — zise Avakum — o să cumpărăm peşte de la restaurant.

Şi cu aceste cuvinte se urcă în şa, iar doctorul trecu de astă dată în ataş. Nu încăpea el prea bine, de aceea trebui să stea cam înghesuit. Eu mi-am luat locul pe care l-am avut şi la venire. Ştiam că Avakum o să mîie nebuneşte, dar nu-mi era de loc teamă. Mă simţeam tot atît de comod şi tot atît de sigur ca pe scaunul meu de medic.

Era aproape ora nouă seara cînd am sosit în faţa complexului „Iztok". Am cotit pe prima stradă principală, am mai cotit o dată şi doctorul ne arătă a treia clădire pe stînga.

— Prieteni — zise doctorul privindu-ne cu un zîmbet victorios — vedeţi ferestrele astea de la parter, acoperite pe dinăuntru cu ziare? Aici locuieşte doctorul Petăr Toşkov. Propun să-i facem o vizită. Aşa că, înainte, tovarăşi!

Celelalte etaje ale clădirii nu erau încă terminate şi a trebuit să sărim peste grămezi de balast şi nisip pînă ce am ajuns la intrare. În hol mirosea a var şi ciment. Doctorul deschise uşa şi ne pofti amabil să trecem înaintea lui.

Locul central al apartamentului îl ocupa un vestibul foarte larg. Aici se afla o masă rotundă, acoperită cu ziare vechi, îngălbenite de vreme, şi cîteva scaune. Cabinetul doctorului semăna în acelaşi timp cu un depozit provizoriu de farmacie şi cu un laborator părăsit: printre cutiile, cutiuţele şi sutele de sticluţe cu medicamente şi acizi luceau diferite retorte şi vase, eprubete şi lămpi de spirt prăfuite, toate puse claie peste grămadă într-o dezordine atît de înfiorătoare, încît dacă ţi-ai fi lăsat pălăria undeva, cu greu ai mai fi putut s-o descoperi în această junglă de sticlărie, preparate şi cartonaje.

— Ia zi, Anastasi — rosti doctorul şi ochii lui luciră de mîndrie şi satisfacţie — cum ţi se pare această sfînta sfintelor a gîndirii veterinare?

— Oo! am răspuns eu începînd să examinez cu toată atenţia tavanul.

— Ai răbdare! mă bătu doctorul pe umăr. În acest altar există din toate cîte puţin. Toate le-am preparat eu singur, iar pe unele le-am şi inventat. Aici e şcoala ta, aşa că să n-o cauţi în altă parte!

Şi deoarece tăceam, doctorul găsi necesar să adauge:

— Eu, dragul meu, am studiat, în afară de medicină, şi biochimia; din această cauză mă pricep puţin şi la me-

dicamente şi ceaiuri. Aşa încît stai lîngă mine şi nu-ţi fie teamă!

După această „sfîntă a sfintelor" am vizitat şi celelalte încăperi ale apartamentului. În dormitor se afla doar un pat dublu, acoperit destul de stîngaci cu cîteva pături de tip cazon. Pe pereţii proaspăt zugrăviţi fuseseră bătute belciuge şi cuie — după mine un act de barbarie pe care nu-l mai vedeai nici la Trigrad şi nici în căsuţa lui moş Regep. De aceste cuie şi belciuge spînzurau atîrnate hainele biochimistului nostru.

Bucătăria semăna cu „sfînta sfintelor", numai că aci haosul era provocat de ustensilele casnice ale doctorului. A trebuit să fim foarte atenţi ca să nu călcăm în vreo tingire sau să nu ne atingem cumva, fără voia noastră, de fundul afumat al vreunei tigăi.

— Ascultă, doctore — întrebă Avakum — după cît am înţeles, eşti holtei. La ce dracu îţi trebuie toate aceste atribute ?

Mi s-a părut că doctorului nu prea i-a convenit întrebarea : şi-a pironit privirea în jos, de parcă acolo urma să citească răspunsul la întrebarea lui Avakum.

— Ce să fac — zise el. Am o mare slăbiciune pentru problemele culinare. Dumnezeu ştie de ce ! Dacă trec pe lîngă vreun magazin cu asemenea articole, îmi face o deosebită plăcere să intru şi să cumpăr cînd o tingire, cînd un ceainic sau vreo tigaie. Jos, în pivniţă, mai am de două ori pe atîtea ! Se uită apoi peste vasele risipite prin toate părţile şi adăugă : Şi, pe urmă, cine ştie, poate mi-or trebui vreodată ! Mai ştii ce se poate întîmpla ? !

Avakum fu de acord pe dată că în lumea asta e posibil orice. El, de pildă, cumpăra cărţi de copii, cărţi cu poze. Şi adăugă apoi către doctor, cu o voce convingătoare :

— Am două etajere pline, dar pline vîrf. Şi mai am de două ori atîtea în pod.

— Vezi, chestia asta cu cărţile pentru copii nu mi-a trecut prin minte! zise doctorul, căzînd puţin pe gînduri.

— Nu-i nimic — îl linişti Avakum. Dacă ai vreodată nevoie, stau aproape şi sînt la dispoziţia ta.

Doctorul îşi mîngîie bărbia şi rîse fericit. Eu însă ştiam cu toată siguranţa că Avakum nu avea nici o carte pentru copii în biblioteca lui.

Îndată după asta, doctorul îşi trecu peste umeri bretelele unui şorţ alb, le înnodă la spate şi începu să curețe peştele cu o adevărată virtuozitate. Eu şi Avakum îi urmăream mişcările cu mare interes. La un moment dat se opri din lucru, lăsă mîinile în jos şi oftă adînc.

— Şi oaspeţii mei sînt minunaţi — zise el privindu-ne trist — şi peştele e proaspăt, şi vinul pe care l-am pus la rece este la înălţime. Lipseşte un singur amănunt pentru ca tabloul să fie complet.

— Bruneta — zise Avakum zîmbind.

Doctorul îl privi înduioşat şi făcu un semn aprobator din cap.

— Ascultă, doctore — adăugă el — dacă n-ai nimic împotrivă, aş putea să mă duc s-o invit în numele tău pe brunetă. Pun rămăşag că ne va onora cu prezenţa ei. Dar cu o singură condiţie. Şi anume...

— Şi anume? îşi ridică sprîncenele doctorul, mirat.

Trînti pe masă crapul curăţat de solzi şi-şi încrucişă braţele la piept. Dacă ar fi avut mustăţi şi ar fi purtat un tricou, ar fi semănat, aşa cum stătea acum, cu vreunul din campionii mondiali de odinioară de la lupte greco-romane.

— Adresa ei — zise Avakum.

Doctorul îşi desfăcu mîinile de la piept şi cu un surîs larg îi întinse gura pînă aproape de urechi.

— Adresa ei ?... Irina Teofilova, strada Brod nr. 33. Nu e departe. Vrei să ţi-o scriu pe o hîrtie ?

Avakum făcu un gest negativ cu mîna.

Cînd şi cum înflorise această dragoste ? Venise pe neaşteptate, aşa cum începe să adie deodată, în caldele nopţi de vară, vîntul de la sud. Venise într-o seară, după o primă privire sau după un prim surîs. Iar a doua zi de dimineaţă, cînd se trezise, dragostea înflorise în sufletul lui. Aşa înfloresc pomii la sfîrşitul primăverii : seara, în ajun, sînt verzi, cu bobocii abia deschişi, iar cînd lumina roşiatică a răsăritului inundă lumea, îţi zîmbesc din rochii de mireasă.

Irina şi Ceavova şedeau în curtea cea mică din spatele casei de cărămidă unde locuiau şi vorbeau desigur, ca de obicei, de lucrurile plicticoase de peste zi. Atunci Avakum se apropie şi zise :

— Şeful dumneavoastră, doctorul Petăr Toşkov, vă invită pe amîndouă la modesta sa cină.

Doctorul îl trimisese s-o aducă numai pe Irina, dar lui îi fu milă de cealaltă, de aceea extinse invitaţia pe riscul său.

Prin fereastra deschisă a parterului venea o lumină galbenă. Umerii goi şi rotunzi ai Irinei, mîinile şi gîtul ei, totul avea un luciu mat, ca aurul vechi, cu patină. Iar în adîncul întunecat al ochilor ei licăreau parcă stele depărtate, pe care abia le zăreai.

— Astă-seară avem la cină peşte proaspăt.

— Doamne, ce mult îmi place peştele proaspăt ! bătu din palme Ceavova.

Irina tăcea.

— Doctorul vă aşteaptă — zise Avakum.

Ea își ridică încet capul și ochii lor se întîlniră. Femeia îl cerceta cu atenție, liniștită, fără să se grăbească și fără să se jeneze.

Cu toate că-i susținu privirea și o examină și el cu tot atîta liniște și concentrare, pentru prima dată în viața lui, Avakum nu trase nici o concluzie. Mașina de calcul din capul său, care-și mișca permanent și fără greș rotițele de îndată ce conștiința sa primea oarecari impresii dinafară, era mută acum, încetînd să funcționeze, de parcă s-ar fi întrerupt pe neașteptate curentul care-o alimenta.

— Dar dumneavoastră ne veți acompania la întoarcere ? întrebă Irina, neluîndu-și ochii de la Avakum.

Acum, în aceeași mașină licări o scînteie de viață.

— Bineînțeles — dădu acesta din cap. Vă voi conduce. Iar în sinea lui își zise : „Și doctorul ?"

Seara fu veselă. Eu îi explicam Ceavovei unele aspecte în legătură cu ciuma găinilor, doctorul prăjea peștele, iar Irina și Avakum aranjau masa ; în cîteva rînduri, mîinile lor se atinseră, fapt care-i făcu să privească amîndoi la fel de vinovați spre gazda care nu mai putea de fericire. Pe urmă am început să mîncăm, și Teofilova a devenit foarte duioasă și foarte amabilă cu doctorul, lipindu-se mereu de umărul lui, umplîndu-i paharul cu vin și părînd că nici nu-l observă pe Avakum.

Către orele unsprezece, doctorul începu să cașle, iar puțin mai tîrziu puse cotul pe masă și-și sprijini capul în palmă.

Ne-am luat în grabă rămas bun și am plecat.

Răsărise luna. Eu și cu Ceavova mergeam înainte, avînd o discuție foarte vie despre gălbeaza oilor. Irina tăcea. Nici Avakum nu era într-o dispoziție prea bună.

Irina se purtase mult prea amabil cu şeful ei de la serviciu. Dar cînd ne-am despărţit, mie abia mi-a făcut un semn cu capul, pe cînd lui Avakum i-a zîmbit cu mult înţeles şi cu un fel de surîs vinovat şi trist.

Era o noapte luminoasă şi liniştită.

Ocupa postul de secretară a secţiei Medicamente şi aprovizionare şi studia tot timpul: în toamnă urma să se prezinte la un concurs pentru aspirantură, la universitate.

Atît în atitudinea, cît şi în general în viaţa ei era ceva aparte, ceva contradictoriu — şi acest lucru nu-i rămase ascuns lui Avakum. Cînd era împreună cu doctorul în afara serviciului, se chinuia să-i fie pe plac, suporta glumele lui grosolane, îşi lăsa mîna într-a lui şi rîdea mult, din toată inima. Dar cînd rămînea singură cu Avakum şi venea vorba de doctor, în ochi i se aprindea o flăcăruie răutăcioasă şi faţa ei parcă se cutremura.

În schimb, cu Venceslav Raşkov, frumosul magazioner al secţiei Medicamente şi aprovizionare — favoritul lui Petăr Toşkov — se purta vulgar, cu o brutalitate voită, pîndind mereu prilejul de a-şi bate joc de el şi de a-l umili, mai ales atunci cînd erau şi alţii de faţă. Nefericitul tînăr nu citise aproape nimic în viaţa lui şi Irina lovea întotdeauna în acest punct slab, întrebîndu-l de pildă: „Ce părere ai despre Bernard Shaw? E un mare scriitor francez, nu-i aşa, Venceslav?“ — Şi după ce aştepta să dea din cap în semn de aprobare, continua: „Ai citit romanul său *Cei trei muşchetari*?“

— Mi se pare că l-am citit cîndva — bolborosea Venceslav.

Iar ea rîdea cu lacrimi.

Se întîmpla totuşi ca, după orele de serviciu, să-l ia la braţ, în plimbări lungi. Luau autobuzul spre Vitoşa[1] sau se pierdeau undeva prin poienele largi de lîngă Dragalevţi[2].

După cîteva întîlniri în casa doctorului, Irina începu să se poarte deosebit de drăguţ cu Avakum. Îi şoptea cîte ceva la ureche şi îşi lăsa cam mult capul pe umărul lui. Îi spunea în felul ei, tacit, că dacă i-ar căuta buzele nu s-ar împotrivi cîtuşi de puţin. Şi cu toate că tindea spre dînsa cu toată făptura lui, Avakum se juca, îmbrăcînd totul într-un fel de artificială prietenie platonică: căci oare nu-i făgăduise doctorului pe cuvînt de onoare că nu-i va lua iubita? Era greu jocul ăsta fără sens, dar el scrîşnea din dinţi şi-l continua ca un Cyrano din vremurile romantice.

Dacă Avakum şi-ar fi pus mintea şi ar fi supus obişnuitei lui analize doar cîteva din cuvintele sau atitudinile ei, ar fi înţeles multe trăsături ale caracterului Irinei şi numeroase lucruri din viaţa fetei i-ar fi fost cu desăvîrşire clare. N-ar fi rămas nici urmă din acel „ceva" pe care-l avea doar ea, şi nici din romantismul şi din întreaga atmosferă de mister din jurul ei. Totul ar fi dispărut la fel de repede cum venise şi dragostea.

Dar el nu voia nici să analizeze şi nici să cerceteze ceva. Acum, pentru ochii lui, ziua cerul era şi mai albastru, noaptea stelele luceau şi mai tare, iar ecuaţiile integrale deveniseră mai interesante ca oricînd. Acum surîdea mai des în faţa bucăţilor de ceramică şi rămînea mult mai rar în atelier decît înainte. Dacă ieşea afară din oraş şi simţea adierea vîntului cald, nu-i mai

[1] Masiv muntos ce străjuieşte Sofia spre miazăzi. (n.t.)

[2] Vechi sat în apropiere de Sofia. (n.t.)

determina cu precizie direcţia, aşa cum făcuse pînă de curînd: „sud-sud-est", de pildă, ci îşi îndrepta faţa ca să-l simtă din plin, închidea ochii şi-i asculta cîntecul ca pe o melodie pe care o auzi pentru întîia oară.

Aşa l-a cunoscut Avakum pe doctorul Petăr Toşkov — şeful secţiei Medicamente şi aprovizionare — şi pe bruneta sa secretară — Irina Teofilova.

Mergeam deseori cu toţii prin împrejurimile Sofiei, iar cîteodată o luam cu noi şi pe dactilografa Ceavova, împreună cu magazionerul Venceslav Raşkov. Personal, mă simţeam cel mai bine atunci cînd Irina şi Venceslav se duceau la meciuri de fotbal, după care se dădeau în vînt. Atunci Petăr Toşkov prindea peşte şi tăcea, Avakum tăcea şi el, iar eu şi Ceavova eram foarte veseli. Niciodată n-am prins atîţia fluturi ca în zilele acelea însorite.

Dar totul e acum de domeniul trecutului. Cînd mă gîndesc la ceasurile liniştite şi fără de griji pe care le-am petrecut atunci, îmi vine în minte acel moto pe care Turgheniev l-a pus în fruntea povestirii sale „Apele primăverii":

Ca apele de primăvară
Ce trec năvalnic, spumegînd,
Frumoşii ani ai vieţii noastre
Se duc şi nu se-ntorc nicicînd!

Dar mi se pare că e timpul să cam termin cu expunerea mea. Oricum ar fi, eu sînt medic veterinar şi povestirile astea poliţiste nu-mi plac prea mult. Prefer fîneţele din jurul Vidlei. Întotdeauna am manifestat un interes constant faţă de trimiterea vitelor gospodăriilor în tabere de vară, la păşune.

5

La douăzeci şi şapte august, spre orele zece dimineaţa, administraţia regională Smolian emise o scurtă radiogramă cifrată. Cîteva minute mai tîrziu, Colonelul Manov, şef de secţie în cadrul Securităţii statului, avea în faţă textul descifrat:

Vaccinul trimis de Centru nu are nici un efect. La ora asta întregul raion de graniţă de la Dospat pînă la Smolian este cuprins de febră aftoasă pe o adîncime de 30 de kilometri. Epizootia se întinde în mod rapid spre nord. Virusurile nu-şi pierd puterea patogenă. Situaţia este alarmantă.

Colonelul citi încă o dată radiograma, sublinie cu creion roşu cuvintele „vaccinul trimis de Centru nu are nici un efect", rămase cîteva minute nemişcat în scaunul său, după care începu să se plimbe neliniştit prin birou, muşcîndu-şi buzele şi încruntîndu-se.

Ce însemna oare: „Vaccinul trimis de Centru nu are nici un efect"? Scoase din sertarul biroului dosarul administraţiei Smolian şi, stînd în picioare, răsfoi, unul după altul, rezumatele comunicărilor:

17 august, Trigrad. *Apariţia neaşteptată a febrei aftoase cu mare virulenţă. Cazuri numeroase şi simultane pe direcţia sud-nord. Populaţia din localităţile de graniţă în stare de alarmă.*

Cuvintele „simultane" şi „sud-nord" erau subliniate cu linii roşii, groase.

18 august. *În douăzeci şi patru de ore, epizootia a cuprins şi raioanele Dospat, Borino, Lăkite. Graniţa este blocată. Carantină totală şi suspendarea circulaţiei pe şosele.*

19 august. *Îmbolnăviri masive şi în raionul Devin.*

20 august. *Febră aftoasă în toată regiunea Smolian.*

23 august. *Nici o ameliorare. Măsurile luate nu dau rezultate. Epizootia se extinde spre regiunile de cîmpie.*

Alături se aflau şi două ordine: al ministrului agriculturii şi al ministrului de interne. Prevenind autorităţile că această calamitate poate deveni un pericol naţional, ministrul de interne cerea forţelor armate de la graniţă, Securităţii statului şi autorităţilor sanitare să ia măsurile cele mai energice pentru localizarea epizootiei şi descoperirea răufăcătorilor care răspîndeau şi aduceau în secret de peste frontieră viruşii ce provocau boala.

Colonelul Manov citi din nou ordinul — pentru a douăzecea oară poate — şi începu iarăşi să se plimbe prin spaţiosul său birou, cu o figură încruntată şi alarmată. Se gîndea: Securitatea statului este, bineînţeles, obligată să descopere mîna care alimentează focarele bolii, dar localizarea şi jugularea extinderii epizootiei este treaba Centrului. Atunci ce înseamnă oare că „vaccinul nu are nici un efect“ ?

Ceru telefonistei să-i facă legătura cu doctorul Svetozar Podgorov, directorul Centrului de combatere a bolilor infecţioase. Colonelul îl cunoştea de mult şi de aceea îl tutui imediat.

— Ascultă, amice — începu el, silindu-se să pară cît se poate de liniştit — ai putea să-mi spui în cîte sîntem azi ?

— În douăzeci şi şapte august — răspunse încet şi netulburat doctorul.

— Aşa! colonelul înghiţi în sec şi îşi umezi buzele. Acum o săptămînă mă asigurai că epizootia de febră

aftoasă din regiunea de frontieră urmează să fie lichidată de oamenii tăi în maximum cinci-şase zile. Mai ţii minte ?

— Virusurile s-au dovedit a fi deosebit de puternice — răspunse doctorul.

— Dar vaccinul tău ce hram poartă ? izbucni colonelul Manov. Te lăudai doar că ăsta nu e vaccin, ci un adevărat elixir.

— Mai întîi — zise doctorul — nu e vaccinul meu, nu eu am cinstea de a-l fi descoperit. Al doilea — este vorba de o producţie a fabricilor de medicamente din Republica Democrată Germană, contractată de guvernul nostru şi recepţionată cu acte în regulă de către o comisie specială, numită prin ordinul ministrului. Cred că ar trebui să avem în vedere toate acestea atunci cînd vorbim de vaccinul în chestie. Şi al treilea...

— Al treilea — îl întrerupse colonelul — e că eu aş vrea să ştiu, adică organele de Securitate vor să ştie de ce vaccinul tău atît de grozav nu-şi face efectul potrivit actelor încheiate de acea comisie specială ! Adică de ce nu dă imunitate vitelor ! Iată, acest fapt neînsemnat te rog să mi-l lămureşti. Şi aştept să-mi dai un răspuns cel tîrziu pînă la prînz. Urmară cîteva secunde de tăcere. De la celălalt capăt al firului nu se auzi nici un răspuns. Pînă la prînz, ai înţeles ? repetă colonelul.

Şi trînti receptorul în furcă. Pe urmă îşi stinse ţigara abia începută, suflă scrumul argintiu care căzuse pe dosarul afacerii Smolian şi sună. În cadrul uşii apăru locotenentul de serviciu.

— Daţi-i un telefon lui Avakum Zahov şi spuneţi-i să se prezinte imediat la mine — ordonă colonelul consultîndu-şi ceasul.

Era zece fără un sfert.

Avakum intră în biroul şefului, salută regulamentar, aşa cum cerea ierarhia serviciului, şi nu se clinti de lîngă uşă pînă cînd colonelul nu se ridică şi-i întinse mîna.

Acum, figura lui Manov deveni ceva mai luminoasă, ca şi cum ar fi fost invadată într-o clipă de o căldură interioară. Supărarea dinainte dispăru din ochii lui — în pupilele sale licăriră lumini vesele, iar pe faţă îi înflori un zîmbet amabil şi prietenos. Dar totul dură numai cîteva secunde. Apoi colonelul tuşi, cu toate că nu simţea nevoia, pe urmă se încruntă şi se strădui cu multă atenţie să înlăture (cît de bine cunoştea Avakum acest obicei al şefului !) nu ştiu ce fir imaginar de praf de pe reverul tunicii sale de culoare închisă, după care întrebă liniştit :

— Ai mult de lucru la muzeu ?

Avakum ştia că întrebarea nu era decît o punte de trecere spre miezul convorbirii care avea să urmeze şi de aceea zîmbi tăcut, ridicînd puţin din umeri. Pe urmă îşi scoase pachetul cu ţigări, ceru permisiunea să fumeze, îşi aprinse una fără să se grăbească şi trase cu nesaţ din ea.

— Parcă s-ar fi stabilit o înţelegere nescrisă între noi — zise el încet, distrîndu-se cu colacii albăstrui de fum. Anul trecut, dacă vă amintiţi, m-aţi chemat tot la sfîrşitul lui august, ca să mă trimiteţi cu o sarcină în regiunea Rodopilor. Mă refer la afacerea de la Dospat-Momcilovo. Atunci tocmai terminasem restaurarea unei mari amfore greceşti, admirabil pictate. De data asta lucrez la două hidrii ioniene foarte frumoase, şi iată că mă chemaţi din nou, exact în aceeaşi perioadă, ca să mă trimiteţi iarăşi în Rodopi. Vă mulţumesc. Pe acolo, prin părţile Trigradului, e răcoare şi trebuie să fie plăcut să călătoreşti.

Avakum se aşeză mai comod în fotoliu şi îşi întinse picioarele. Ţinea pleoapele aproape închise, buzele strînse şi faţa lui uscăţivă părea nemişcată, ca şi cînd ar fi adormit.

În timp ce şedea astfel în fotoliu şi zîmbea poate cu surîsul acela vesel şi ironic în aceeaşi măsură, dar vizibil numai pentru ochii lui, colonelul făcu un efort ca să nu sară de pe scaun. Îşi desfăcu braţele, se aplecă şi pieptul său atinse marginea lăcuită a biroului.

— De unde ştii — zise el, neluîndu-şi ochii de la interlocutorul său —ce te-a făcut să bănuieşti că aş avea intenţia să te trimit din nou în părţile Rodopilor, şi mai precis la Trigrad ?

— Cazul cu febra aftoasă — răspunse sec Avakum.

— Şi ce te face să crezi că te-aş fi chemat chiar în legătură cu această afacere ? Poate că m-am gîndit să te trimit pe urmele hîrtiilor referitoare la unele probleme secrete în legătură cu producţia noastră de cupru ?

— Este şi aceasta o problemă importantă — zise Avakum. Dar pariez pe orice că m-aţi chemat în mod special pentru afacerea cu febra aftoasă. Pot chiar să vă spun şi de ce. Doriţi ?

Colonelul îşi frecă fruntea, aruncă o privire în jur de parcă s-ar fi temut să nu mai fie cineva în cameră şi ridică din umeri.

— Priviţi, vă rog, şi dumneavoastră — zîmbi Avakum. Aveţi pe birou un dosar care în colţul de sus din dreapta poartă un număr şi un titlu scris frumos cu cerneală roşie. Bineînţeles, titlul e convenţional, dar eu ştiu bine ce înseamnă : este cifrul administraţiei din Smolian. Îl ţin minte din timpul afacerii de la Momcilovo. Înainte de a mă chema, aţi răsfoit dosarul adminitra-

ţiei din Smolian — fapt cu totul evident. Şi ce se întîmplă acum la Smolian ?

Avakum scutură scrumul ţigării şi tăcu.

— În regiunea Smolian — continuă el după un răstimp — bîntuie în prezent cu furie febra aftoasă. Am un prieten foarte bun, medic veterinar la Trigrad. Se află în prezent la Sofia, unde urmează un curs şi, prin el, am făcut cunoştinţă cu cîţiva oameni de la Centrul de combatere a bolilor infecţioase. Iată de unde ştiu că de zece zile în regiunea Smolian bîntuie febra aftoasă.

Avakum îşi stinse ţigara şi se aşeză picior peste picior.

— Aşa cum vă spuneam, pe biroul dumneavoastră se află dosarul administraţiei Smolian. Sub coperta lui e o foaie de hîrtie al cărei colţ iese puţin afară. Fără îndoială că este comunicarea sau poate radiograma pe care aţi primit-o de curînd. Ştirea v-a impresionat foarte neplăcut — astfel nu m-aţi fi chemat atît de repede şi de alarmat. Ce se întîmplă ? Pariez că de la Smolian s-a transmis cifrat : „S.O.S., situaţia se complică, trimiteţi-ne ajutor". Dumneavoastră v-aţi amintit de îndată că eu am o oarecare experienţă în această regiune şi aţi dat ordin să fiu găsit ca să mă prezint imediat.

Colonelul tăcea.

— Încă două cuvinte — zise Avakum. Permiteţi ? Am amintit de acest S.O.S. Se naşte întrebarea : de ce totuşi boala nu poate fi stăvilită, de ce se întinde atît de repede ? Doar acum nouă zile Centrul a trimis vaccinul care trebuia să dea imunitate. Se pare totuşi că acest vaccin nu acţionează, că nu posedă calităţile necesare pentru crearea imunităţii. Înseamnă că vaccinul este necorespunzător. Pariez pe ce vreţi că de la Smolian vi s-a comunicat tocmai acest lucru : că vaccinul nu acţionează.

Colonelul dădu afirmativ din cap.

Avakum aprinse o nouă ţigară şi tăcu. Degetele mîinii drepte începură să bată uşor darabana pe marginea fotoliului. Flăcările care i se aprinseseră în ochi cît timp vorbise se stinseră dintr-o dată, dar chipul nu i se întunecă: semăna acum cu faţada unei clădiri severe ale cărei ferestre sînt acoperite de perdele moi, luminoase, dar netransparente.

Colonelul rămase nemişcat, de parc-ar fi terminat de ascultat cea mai frumoasă muzică care-i este dat unui om obişnuit să audă. În privirea cu care-şi contempla interlocutorul, în felul în care-şi aplecase capul într-o parte, în atitudinea mîinilor sale încleştate, întinse pe birou — în toate se vedea uimire şi admiraţie.

— Tovarăşe colonel — rupse iarăşi tăcerea Avakum — m-aţi chemat urgent, deci afacerea nu suferă întîrziere. Sînt la dispoziţia dumneavoastră. Îşi privi şeful şi pe buzele lui subţiri flutură o clipă un surîs fugar, abia perceptibil. Din propria dumneavoastră experienţă ştiţi bine cît de fatale pot fi în asemenea cazuri cîteva minute pierdute zadarnic. Grouchy [1] a întîrziat, şi Napoleon a pierdut bătălia de la Waterloo!

Colonelul rîse. Şi în loc să pună capăt întîlnirii cu obişnuitele ordine seci şi severe, veni spre Avakum, îi puse mîna pe umăr şi-l întrebă simplu:

— Păi, nu de-aici trebuie să începi, de la problema vaccinului?

---

[1] Mareşal al Franţei (1766—1847), care nu a reuşit să împiedice la timp fuziunea armatei anglo-olandeze cu cea prusiană, ceea ce a dus la înfrîngerea decisivă a armatei franceze conduse de Napoleon I Bonaparte. n.t.)

Această întrebare cuprindea totul: şi ordinul de acţiune, şi directivele pentru soluţionarea operativă a problemei.

Avakum se ridică şi se uită la ceasul electric din perete. Acele lui arătau unsprezece fix.

6

Depozitele Centrului se aflau la circa cincisprezece minute de drum spre nord de Ministerul agriculturii. Avakum chemă o maşină, se instală comod pe banca din spate şi închise ochii.

Nu-i era greu să învingă inerţia vieţii lui sedentare, deoarece însăşi munca lui de arheolog ce restaurează vase vechi era, în felul ei, tot o „muncă de detectiv". Din elemente izolate, din cîteva bucăţi fără legătură aparentă, el reconstituia întregul tablou, forma precisă a obiectului. Ghicea după curbura bucăţilor de teracotă locul lor şi îşi imagina cam cum arătau părţile lipsă, completîndu-le astfel pe cele existente, şi, punînd fiecare bucăţică la locul ei, reuşea să dea conturul exact al vasului antic. Aceeaşi metodă inductivă de cercetare aplică şi în acţiunea ce trebuia începută acum. Dar atît munca de restaurare cît şi cea de cercetare porneau totdeauna şi în toate cazurile din întinsele şi adîncile cunoştinţe asupra întregului.

Îşi dădea oare seama Avakum de legătura interioară dintre aceste două acţiuni atît de diferite prin caracterul lor? Nu-i plăcea să vorbească despre el şi mai puţin să asculte cînd o făceau alţii sau cînd era lăudat. Doar o singură dată, într-o discuţie înfierbîntată cu cîţiva tineri pictori prea încrezuţi, îşi permisese să spu-

nă : „Şi eu slujesc frumosul şi o fac mai bine decît voi!“ Pe masă se afla o cantitate respectabilă de rachiu şi poate că şi el contribuise la această unică autorecunoaştere a sensului vieţii lui. Eu, care-l cunosc foarte bine, nici acum nu pot spune ce anume avusese el în vedere rostind aceste vorbe. Oare activitatea sa de abil restaurator ? Sau pentru el conceptul de frumos coincidea perfect cu activitatea lui secretă de detectiv ?!

Oricum ar fi, acum maşina îl ducea spre depozitele Centrului şi în gîndul lui zîmbea : de astă dată avea să se întîlnească cu oameni cunoscuţi. Cu Venceslav Raşkov, şeful secţiei Depozit, fusese chiar de mai multe ori în excursie la „Iskăr“. Băiatul ăsta, care părea coborît din vreo placardă de 1 Mai, fruntaş la dans şi la diferite sporturi, fruntaş şi în disciplina de serviciu, nu trezea nici o bănuială : faţă de asemenea exemplare strălucite de tineri „plăcuţi în orice privinţă“, Avakum se purta cu o înţelegătoare indulgenţă. Le prezicea succes pe scara ierarhiei serviciului pînă la gradul de „şef de secţie“, o viaţă fericită de familie şi o călătorie în străinătate cu bilet cîştigat la loterie. Îl încuraja pe Venceslav : „Eşti născut sub o stea norocoasă. Joacă la Loto !“ şi rîdea fără intenţia de al jigni. Bineînţeles, Venceslav nu se supăra. Avea un caracter aşa fel construit, încît şi dacă ar fi vrut, tot nu s-ar fi putut supăra. Lua rîsul lui Avakum ca o dovadă de apropiere şi prietenie, se simţea măgulit şi îi era recunoscător în sinea lui. În ceea ce priveşte Loto-ul, completa cu regularitate cifrele pe buletin, fără ca, în această direcţie, să aibă nevoie de vreo încurajare. Uneori cîştiga chiar sume mici, şi atunci, fericit şi plin de speranţe, îşi trata colegii şi pe şeful serviciului cu rahat şi alte dulciuri.

Acum, trecînd — vorba vine — întîmplător pe la el, Avakum avea intenţia să ia pe ascuns două flacoane

cu vaccin, unul din cele care urmau să fie trimise în raioanele de graniță contaminate de febră aftoasă, și altul aflat încă neatins, în ambalajul său original. Pe urmă avea să ducă aceste probe la laboratorul de chimie al Securității, pentru a se stabili dacă cele două flacoane sînt identice și dacă nu există cumva vreo diferență în ceea ce privește puterea lor de acțiune. Mai avea el și alte planuri în cap, dar aștepta să ajungă acolo, ca să se orienteze chiar la fața locului.

Cînd mașina se apropie de depozite, Avakum ceru șoferului să oprească și făcu pe jos cei o sută de pași care-l mai despărțeau de intrare. Se afla într-o străduță scurtă și îngustă, undeva în vecinătatea gării Serdica, de care o despărțea un gard și o altă străduță murdară și plină de praf din cauza numeroaselor căruțe care treceau de dimineață pînă seara prin hîrtoapele pavajului ei stricat.

Străduța pe care pășea avea trotuare strîmte și era mărginită de două rînduri de case scunde, cu curți mici, presărate cu pietriș, din care vedeai ici-colo înălțîndu-se tufe de liliac și salcîmi bătrîni, cu frunzele cenușii de arșița și praful de pe drum.

Depozitele Centrului erau instalate într-o clădire patrată, cu aspect masiv, chiar dacă nu avea decît un singur etaj. Fațada ei privea spre stradă, iar spatele dădea spre niște tarabe putrezite, dincolo de care se vedeau temeliile unei case începute cine știe cînd, dar părăsită la scurt timp. Ca oricare depozit, clădirea avea un aspect sumbru, iar tencuiala căzută și ferestrele zăbrelite întăreau și mai mult aspectul ei rece, asemănător aproape cu al unei închisori.

Avakum mergea pe trotuarul de vizavi și studia în acest timp intrarea depozitului, simțind în sufletul său, nu se știe de ce — lucru care i se întîmpla de altfel

foarte rar — o nelinişte stranie şi inexplicabilă. De fapt, nu era chiar o nelinişte, ci mai curînd o vagă mustrare de conştiinţă, abia perceptibilă : în clipa asta, cînd cerceta cu privirea clădirea întunecată, aproape sinistră a depozitului, regreta atitudinea lui rece şi distantă faţă de cei care munceau aici. Tînărul acela vesel, care era silit să-şi petreacă cea mai mare parte a timpului în acest uriaş coşciug, merita, fireşte, o stimă mai mare şi o atitudine mai binevoitoare din partea lui.

„De data asta am să-i spun ceva cald şi prietenesc" — gîndi Avakum şi apăsă pe butonul soneriei.

Aşteptă puţin, mai sună o dată şi, deoarece nu-i deschise nimeni, se uită la ceas. Era unsprezece şi jumătate. Ridică mîna ca să sune pentru a treia oară, dar nu apucă să atingă butonul nichelat, că se auzi o cheie răsucindu-se în broască şi, cu toate că părea grea ca închizătorul unui tun, uşa de stejar se deschise brusc, de parc-ar fi fost trasă de un arc puternic. În faţa lui Avakum se afla acum un om speriat, ba mai mult, parcă împietrit de groază.

Era un omuleţ scund, de vreo cincizeci de ani, chel şi cu faţa zbîrcită ca o armonică veche. Purta un halat albastru murdar şi nişte ochelari cu braţe de sîrmă, pe care-i ridicase mult deasupra nasului său ascuţit, făcînd impresia că sînt lipiţi de fruntea-i bombată.

Avakum reuşea, dintr-o singură privire şi doar în cîteva secunde, să reţină zeci de amănunte, mai mult sau mai puţin esenţiale, din exteriorul şi îmbrăcămintea oricărui om întîlnit întîmplător. E o calitate rară, pe care puţini o posedă ; oamenii înzestraţi cu un asemenea simţ ascuţit de observaţie văd şi reţin, într-un timp extrem de scurt, o uriaşă cantitate de amănunte, memoria lor semănînd cu un aparat fotografic, nevăzut şi fermecat, ce înregistrează totul. Dar Avakum avea şi o altă

calitate, şi eu cred că aceasta era într-adevăr excepţională. Prin acea privire rapidă, el înregistra nu numai amănuntele şi particularităţile, ci îşi dădea seama şi de trăsăturile de caracter ascunse în spatele lor, ghicea acţiunile oamenilor şi de multe ori chiar şi intenţiile.

Omul în halat albastru stătea înaintea lui privindu-l speriat, şi tăcea.

— Sînt inspector de la minister — zise Avakum, zîmbind amabil şi prietenos.

Pe urmă făcu cîţiva paşi înainte şi închise uşor uşa după el, În aceeaşi clipă, expresia amabilă de pe faţa lui se transformă îndată într-o grimasă severă şi ameninţătoare. Cu un gest brutal, îl apucă de reverul halatului pe omuleţul cel speriat, se apleca asupra lui şi, pironindu-şi privirea în ochii-i tulburi şi speriaţi, îl întrebă :

— La ce te uitai prin gaura cheii, ticălosule ?

Omul căscă gura, iar umerii lui strîmţi tremurau de parcă ar fi fost străbătuţi de un curent electric.

Fără să-i dea drumul, Avakum încuie uşa şi ascultă : era o linişte totală, ca într-o casă părăsită, La stînga, din holul mic în mijlocul căruia se aflau, pornea un culoar adînc şi întunecat.

— Daţi-mi drumul — se rugă omuleţul, vorbind în şoaptă. Eu lucrez aici !

— Şi dacă lucrezi aici atunci de ce spionezi prin gaura cheii — rîse răutăcios Avakum.

— Dar n-am spionat pe nimeni tovarăşe inspector !

— Ia taci din gură şi nu mai face pe şmecherul ! Avakum îl trase şi mai aproape de el. Cum n-ai spionat ? Ia priveşte-ţi halatul. De ce e murdar de ceară de parchet deasupra genunchiului drept ? Şi ochiul stîng de ce ţi-e roşu ? Eşti miop — asta nu se vede după dioptriile ochelarilor. De ce ţi-ai ridicat ochelarii în sus ?

Omul îmbrăcat în halat albastru îşi umezi buzele învineţite şi respiră adînc.

— Tovarăşe inspector — zise el cu glas stins şi nesigur — chiar aşa-i cum aţi spus dumneavoastră. M-am uitat într-adevăr prin gaura cheii şi bine că aţi sosit la timp ca să-mi fiţi martor şi să ne dăm seama împreună de ce se petrece aici.

— Eu pic totdeauna la vreme — zîmbi Avakum.

— Vă rog să nu rîdeţi, deoarece e vorba de o chestiune foarte serioasă.

Omul în halat albastru îşi aşeză ochelarii la locul lor şi faţa lui zbîrcită căpătă dintr-o dată un aspect mai autoritar.

— Mai e cineva aici ? întrebă Avakum.

Omuleţul ridică din umeri şi în ochii lui apăru din nou teama de care fusese cuprins puţin mai înainte.

— Tovarăşe inspector — zise el — sînt magazionerul depozitului şi lucrez aici de zece ani. Uşa de la intrare stă totdeauna încuiată ; are o cheie specială, pe care o ţin la mine. În clădire nu poate intra nimeni, dacă nu-i deschid eu. V-aţi încredinţat şi dumneavoastră singur. Azi de dimineaţă, exact la ora opt fără cinci minute, a venit tovarăşul şef. El vine totdeauna la serviciu la opt fără cinci minute, iar eu, tovarăşe inspector, sînt aici, aşa cum se cuvine, cu un sfert de oră mai devreme. În cei zece ani de cînd lucrez aici nu am întîrziat niciodată. După ce i-am deschis tovarăşului şef, am încuiat uşa la loc. Am pus cheia în buzunar şi am intrat în biroul meu. După cum veţi vedea, pe acest coridor sînt numai două birouri. Celelalte patru sînt pline vîrf cu medicamente şi eu le ţin totdeauna încuiate. Biroul meu se află în prima încăpere pe stînga, iar cabinetul tovarăşului şef e tot pe stînga, după alte două încăperi. Ţineţi seama, vă rog, şi

de faptul că uşa biroului meu are geamuri mari pînă la jumătate, aşa încît nici o muscă nu s-ar putea strecura pe coridor fără să treacă neapărat prin faţa ochilor mei. De la orele opt fără cinci minute şi pînă în clipa cînd aţi sunat dumneavoastră şi v-am deschis, nu a intrat nimeni aici. Vă jur pe copiii mei, care fac serviciu în cele mai grele locuri : cel mare e sergent la aviaţie, iar cel mic îşi face stagiul militar pe graniţa de sud. N-a intrat în clădire nimeni, tovarăşe inspector ! Iar tovarăşul şef m-a chemat doar de două ori : o dată ca să-i dau o ţigară, pentru că pe-ale lui şi le terminase, şi a doua oară ca să-i spun o combinaţie de cifre, fiindcă voia să-şi completeze unul din biletele de loterie. Cînd m-a chemat a doua oară, era zece fără un sfert. Ţin minte deoarece la ora zece eu beau regulat o sticlă de borviz. Pînă aici, tovarăşe inspector, totul s-a desfăşurat normal. Şi uite, cu cincisprezece minute înainte de a suna dumneavoastră, m-am dus la tovarăşul şef să-mi semneze ultimul borderou de expediţie. Am bătut la uşă, am apăsat pe clanţă, dar — şi de-aş fi văzut un trăsnet din senin, nu m-aş fi mirat atîta ! — uşa era încuiată, iar cheia — în broască... Iaca, sînt trei ani de cînd fac serviciu împreună cu tovarăşul Venceslav Raşkov şi în tot acest timp n-a încuiat niciodată uşa biroului său ! Am mai apăsat o dată pe clanţă şi am bătut din nou. Am mai stat puţin şi iarăşi am bătut — de data asta mai tare. Nici un răspuns, tovarăşe inspector ! M-au trecut năduşelile. Şi unde am început să bat, să împing în uşă şi să strig cît puteam de tare : „Tovarăşe şef !“ Dar dinăuntru nu mi-a răspuns nimeni. Linişte totală ! Şi atunci, cum aţi spus şi dumneavoastră, am îngenuncheat, ca să mă uit pe gaura cheii. Numai că mă împiedica cheia !

Avakum nu-i mai ascultă ultimele cuvinte. O luă la fugă pe coridor şi se opri în faţa celei de a patra uşi pe stînga. Repede şi dibaci, cu ajutorul cîtorva instrumente ce fuseseră adăugate în mod special la briceagul său de buzunar, el împinse afară cheia din broască şi introduse un şperaclu universal. Se auzi un ţăcănit uşor şi Avakum apăsă pe clanţa uşii.

7

În faţa ochilor lui apăru jumătatea din stînga a camerei. Pe covorul roş, tip Jaquard, lucea o mică pată de soare şi în snopul de raze aurii, care pătrundea prin fereastra deschisă, dănţuiau fire microscopice de praf. Dincolo de fereastră se vedea curtea plină de buruieni şi romaniţă, îngălbenite şi arse de soare.

Totul părea adormit, cufundat într-un somn adînc, în tăcerea arşiţei de prînz. Puţin mai încolo de pata de soare, spre dreapta şi totuşi pe covor, se vedeau picioarele lui Venceslav, încălţate cu pantofi uşori, de vară, cu tălpi albe de cauciuc natural. Pantofii stăteau cu vîrfurile în sus, aplecate spre dreapta şi spre stînga, ca la un om foarte obosit care adormise de mult. Avakum intră în odaie şi, ca un automat aproape, înregistră în minte: „Fabrica de încălţăminte «9 Septembrie», nr. 43".

Aşa întins, cadavrul lui Venceslav Raşkov părea că ocupă aproape tot restul podelei. Zăcea pe jos, cu mîinile desfăcute în lături, liniştit — de parcă şi-ar fi căutat înadins cea mai bună poziţie pentru o lungă odihnă. Numai capul era dat mult pe spate, aşa încît bărbia era

îndreptată în sus, în mod cu totul nefiresc, spre tavanul dat cu var.

Avakum îngenunche şi îşi pironi privirea asupra feţei lui. Părea dată cu o culoare galben-albăstruie — galbenă spre frunte şi albăstruie de la tîmple în jos. Ochii larg deschişi şi ieşiţi din orbite aveau un luciu ca de sticlă, iar buzele erau atît de strînse şi de lipite una de alta, încît abia se mai observau.

Fără a pierde o clipă, Avakum descheie cămaşa gri de jerse şi îşi lipi urechea de pieptul lui. Pielea era rece şi uscată şi inima încetase să bată. Îşi scoase oglinda din buzunar şi i-o ţinu în faţa nărilor, dar pe suprafaţa lucie nu apăru nici cea mai mică pată. În acel moment, privirea lui Avakum fu atrasă de aspectul venelor de la tîmple — nu mai erau vinete, ci băteau în roşu, un roşu foarte aprins.

Moartea îşi încheiase socotelile.

Avakum ridică din umeri. Nu era o fire sentimentală, dar, cine ştie de ce, se gîndi : „Iată că de data asta am întîrziat, n-am apucat să-i spun cele cîteva vorbe bune" — şi se încruntă. Pe urmă începu să cerceteze cadavrul. Nu se vedea nici o urmă de violenţă sau de vreo lovitură oarecare ; nu găsi nici o zgîrietură, nici o umflătură.

Buzunarele nu conţineau nimic deosebit : cartela de masă de la cantina instituţiei, patru bilete de loterie, completate cu cerneală violetă, şi un pumn de seminţe de floarea-soarelui. În afară de buletinul de identitate, în portvizitul său uzat se găsea o sumă destul de mare de bani — Avakum numără optzeci de bancnote a o sută de leva. Tot aici se aflau şi două fotografii ale unor fete.

Cercetarea cadavrului şi a conţinutului buzunarelor nu dură mai mult de zece minute. În tot acest timp, magazionerul, îmbrăcat în halatul său albastru, rămase lîngă uşă nemişcat şi cu totul distrus sufleteşte. Avea aspectul unui om care fusese condamnat la moarte dintr-o greşeală. Avakum îi ordonă să nu se mişte de la locul lui şi începu să cerceteze biroul.

Podeaua camerei avea forma unui patrat, fiecare din cei patru pereţi neavînd o lungime mai mare de cinci paşi. Biroul era aşezat în colţul dinspre sud-est, aproape de pervazul ferestrei, iar unica mobilă — o veche etajeră de brad — sta lipită de perete, exact în spatele scaunului lui Venceslav.

Avakum cercetă mai întîi hîrtiile ce se aflau pe birou. În afară de ziarele „Rabotnicesko delo“ şi „Naroden sport“[1], se mai găsea doar un dosar cu diferite hîrtii — copii de facturi şi note de expediţie. O mînă oarecare desenase pe o bucată de sugativă, cu mici puncte de cerneală violetă, capul unei fete cu o şuviţă de păr pe frunte. Avakum scoase din buzunar o lupă portativă — de care nu se despărţea niciodată, deoarece se servea de ea şi la lucrările de restaurare — şi cercetă cu atenţie desenul. În locurile unde peniţa venise în contact cu hîrtia, fibrele rămăseseră încă adunate şi lipite, ceea ce însemna că desenul fusese executat cu cel mult o oră şi jumătate — două înainte. Avakum ridică mîna dreaptă a mortului şi observă că arătătorul acestuia purta o pată de cerneală violetă. Era clar că pe la orele zece înainte de prînz, Venceslav fusese încă în viaţă.

Cele două despărţituri laterale ale biroului erau îndesate cu dosare, iar sertarul central conţinea doar un

[1] „Cauza muncitorească“ şi „Sportul popular“. (n.t.)

singur obiect — „Îndrumătorul motociclistului", o carte legată. Pe raftul de sus al etajerei de brad, pe o farfurioară ciobită, de faianţă, lucea — atît cît putea să lucească în penumbra acestei camere de la parter — o sticlă obişnuită de apă, bombată la mijloc. Pe gîtul ei era pus cu gura în jos un pahar — un pahar gros, din sticlă ordinară, cu buza puţin răsfrîntă. Sticla nu era plină — apa abia ajungea pînă la jumătate.

— Cînd a fost adusă apa asta ? întrebă Avakum cu o voce indiferentă şi fără să se întoarcă.

Magazionerul tremură — Avakum văzu acest lucru, deoarece îi zărea faţa oglindită în sticlă — şi răspunse bîlbîindu-se :

— Azi-dimineaţă, tovarăşe inspector... N-am văzut cu ochii mei, dar ştiu că femeia care face curăţenie aici aduce apă proaspătă în fiecare dimineaţă. Jos, în pivniţă, avem cîteva cişmele.

Avakum ridică sticla în lumină : înăuntru, apa era complet limpede, transparentă, fără nici un fel de depunere. Luă apoi paharul, îl ţinu în palmă şi începu să-i cerceteze atent gura. Deodată, ochii îi scînteiară şi trăsăturile aspre ale feţei lui se muiară. Pe figură îi apăru o lumină vie — ca pe faţa unui jucător de cărţi căruia i-a venit în sfîrşit cartea de care avea absolută nevoie pentru a continua o partidă grea şi primejdioasă. Puse apoi paharul la locul său şi se întoarse spre magazioner :

— Şi dumneata ce-ai înţepenit acolo, lîngă uşă, de parc-ai fi pedepsit ?

Magazionerul deschise gura, dar nu putu să articuleze nici un cuvînt.

— Du-te în biroul dumitale — îi ordonă Avakum cu o voce mai blîndă — ia o foaie de hîrtie şi scrie tot ceea ce mi-ai spus adineauri în hol. Dacă ai ceva de adăugat,

de pildă cine altcineva în afara dumitale mai are o cheie de la uşa de afară, cu atît mi bine. Poţi să te duci !

După ce-l aşteptă să iasă, Avakum lăsă încolo hîrtiile prăfuite şi luă din nou paharul în mînă. Ocoli cadavrul, veni la fereastră şi, cu o şi mai mare atenţie, începu să cerceteze gura paharului. Deschise iar lupa şi privi îndelung printr-însa la sticla transparentă. Pe buzele lui flutură un surîs discret, de calmă îngîndurare.

Pe urmă lăsă paharul pe birou şi se aplecă deasupra covorului roş. Nu plouase de mult, pe stradă nu era pic de umezeală, aşa că nici pe covor nu aveau cum să fie urme. Dar tocmai cînd era să se ridice, privirea îi fu atrasă de o pată lunguiaţă şi umedă. Pata avea o formă neregulată şi aducea în linii mari cu un con. Vîrful era îndreptat spre uşă, iar baza se sprijinea aproape pe picioarele cadavrului. Avakum îşi desfăcu briceagul şi tăie din acest loc al covorului o fîşie subţire. O îndoi de cîteva ori, o înfăşură într-o hîrtie curată şi o vîrî cu grijă în buzunarul sacoului său.

Cînd privi la ceasul său de mînă, acele arătau exact orele douăsprezece. Se apropie de birou, ridică receptorul telefonului şi formă numărul ministerului.

În timp ce-i aştepta pe cei de la minister, Avakum îşi continuă cercetările. Acum venise rîndul ferestrei. Pervazul ei se afla la circa un metru şi douăzeci de centimetri de la pămînt. Cele două obloane ale ferestrei protejau geamul de dinafară, dar în momentul de faţă erau deschise şi fixate de zid cu cîrlige duble.

Mai întîi, Avakum cercetă peretele de sub pervaz, din interiorul camerei. Acordă o deosebită atenţie acelei părţi care se găsea în imediata vecinătate a podelei. Zugrăveala, de culoare galben-verzuie, era ştearsă şi destul de

murdară, dar nu se zăreau urmele vreunei atingeri cu un corp tare : nici o zgîrietură, nici un semn de frecare. Pervazul, vopsit cîndva cu o culoare cafenie, era relativ neted şi chiar lucios. Nu era aproape de loc prăfuit şi se vedea că femeia de serviciu trecuse de dimineaţă cu cîrpa peste el. Dar Avakum se temea cel mai mult tocmai de ceea ce la prima privire părea foarte clar şi indiscutabil. Faptul acesta deştepta totdeauna îndoieli în mintea lui şi de aceea privea totul cu neîncredere, fiind foarte atent.

Examina scîndura lucioasă a pervazului, făcînd în gînd următoarele două presupuneri :

1. Dacă pervazul a fost într-adevăr şters azi de dimineaţă — să zicem cu o jumătate de oră înainte de venirea lui Venceslav — şi după aceea *nimeni* nu s-a mai atins de el, suprafaţa lui trebuie să fie pretutindeni *la fel* de curată sau *la fel* de prăfuită (chiar dacă aceasta este abia vizibil).

2. Dacă suprafaţa lui nu este la fel de curată sau la fel de prăfuită *pretutindeni* (chiar dacă aceasta abia se poate observa), atunci se poate trage concluzia că *cineva* s-a atins de el între timp şi, prin urmare, semnele acestei atingeri trebuie să existe.

Avakum îşi şterse lupa cu batista, se aplecă asupra scîndurii pervazului şi sub ochiul limpede al lentilei se ivi deodată un strat albicios de praf. Pînă spre mijlocul pervazului, grosimea stratului de praf era cam aceeaşi, iar luciul cafeniu al vopselei avea peste tot aceeaşi intensitate ; şi totuşi se putea remarca un anumit lucru : cu puţin înainte de mijlocul scîndurii, cam la o palmă de loc, printre firele de praf apăreau cîteva spaţii goale, relativ rotunde ca formă şi destul de asemănătoare între ele. Avakum le numără — erau cinci.

Mai departe urma o porţiune de circa treizeci de centimetri fără nici un fir de praf, bine lustruită, de parcă în acel loc scîndura ar fi fost frecată cu o bucată de mătase. A doua jumătate a scîndurii semăna cu prima : aceleaşi locuri goale printre firele de praf — cinci la număr — şi din nou acelaşi strat albicios de praf aşternut în mod uniform.

Avakum zîmbi. Nu încăpea nici o îndoială că pervazul fusese trecut de un om destul de subţire, cu degete delicate şi nu prea înalt. (Dacă ar fi fost mai înalt, ar fi putut sări pervazul fără să şadă pe scîndură.) Lucrul s-a întîmplat desigur cînd omul a intrat în cameră, venind de afară, din curte. La ieşire, el a păşit pur şi simplu peste pervaz, fără să se mai sprijine cu mîinile pe scîndură.

Faptul părea evident, dar tocmai pentru că părea atît de evident trebuia cercetat şi explicat în continuare.

Avakum trecu în curte, şi acum atenţia lui se concentră asupra locului unde zidul venea în contact nemijlocit cu pămîntul. Dar oricît se uită el pe solul plin de gloduri din cauza noroiului uscat, nu putu să distingă nici un fel de urme vizibile. Se supără şi fu pe punctul de a lăsa baltă cercetarea ce se arăta infructuoasă pe partea asta a zidului, cînd privirea îi fu atrasă de o mică scobitură prelungă, aflată perpendicular sub fereastră, adîncă de vreo jumătate de centimetru şi situată la aproape o palmă de pămînt. Avakum îşi frecă mîinile şi pe faţa lui se citi deplina satisfacţie. În clipa asta părea cu adevărat fericit. Se bucura nu numai de descoperire, ci mai ales de logica sa, de victoria propriei sale gîndiri, care prevăzuse această necesitate şi, de aici, existenţa unei asemenea urme.

Prezenţa acestei urme ducea în mod firesc la alta, care trebuia căutată acum printre buruienile curţii ce părea să fi fost lăsată în părăsire. Stabilind din ochi direcţia celei mai scurte distanţe pînă la uliţa învecinată, Avakum îşi aplecă uşor capul şi porni încet înainte. Bineînţeles, vremea secetoasă nu favoriza descoperirea urmelor unor paşi, dar o serie de semne mărunte dovedeau, fără pic de îndoială, că prin acest loc, cam cu două-trei ore în urmă, păşise un picior de om. Ici-colo, la distanţe egale, iarba jilavă şi îngălbenită era culcată uşor la pămînt. Din tulpinele rupte ale cîtorva flori de muşeţel proaspăt călcate în picioare seva mai curgea încă.

Avakum se aplecă şi începu să măsoare cu palma distanţele dintre locurile unde iarba fusese culcată la pămînt. Erau destul de mici, lungimea lor nu depăşea treizeci de centimetri. Ce însemna asta ? Însemna că deschiderea pasului omului care trecuse prin curte este relativ mică, deci că picioarele sale sînt scurte. Care oameni au picioarele scurte ? Picioare scurte au oamenii scunzi. Şi tot ei au de obicei şi un picior mai mic.

Aşadar, Avakum aflase cîteva lucruri : spre orele zece, prin curtea asta pustie trecuse un om mic de statură, subţire, cu degete delicate şi cu picior mic. Cînd a sărit pe fereastră, a zgîriat cu vîrful ascuţit al pantofului tencuiala de pe zid, s-a aşezat puţin pe pervaz şi, după ce a rămas cîtăva vreme în cameră, s-a întors pe acelaşi drum.

Această ipoteză putea să sufere doar un singur corectiv, şi asta în cazul cînd *omul* care se strecurase prin buruieni nu era un bărbat, ci o femeie. Într-un asemenea caz, talia ei putea fi mijlocie şi nu scundă. Toate celelalte elemente rămîneau însă în picioare.

Abia se întorsese în cameră, cînd magazionerul în halat albastru veni din nou.

— Tovarăşe inspector, sună cineva !
Rostise cuvintele cu o voce foarte tainică.
— Au şi venit ? îl întrebă în şoaptă Avakum.
Magazionerul făcu ochii mari şi faţa lui, care între timp îşi recăpătase culoarea, păli din nou.
Avakum îl privi cîteva clipe fără să spună ceva. Soneria suna acum fără oprire.
— Du-te de deschide şi nu mai fi atît de fricos — îi zise în sfîrşit Avakum cu un zîmbet prietenos.

În birou intrară trei inşi. În fruntea lor păşea, cu o geantă în mînă, doctorul Paruş Avramov. Dacă n-ar fi fost trusa, greu şi-ar fi putut închipui cineva că omul acesta era doctor, şi încă specialist în medicină legală. Cu costumul său elegant de vară, cu pălăria de panama, cu cravata de un galben foarte deschis, cu ochelari în rame aurite, ras proaspăt, aducea mai curînd cu un diplomat, cu un funcţionar superior din Ministerul de externe — să zicem, cel puţin, secretar de legaţie. În urma lui venea căpitanul Slavi Kovacev din serviciul de contrainformaţii, transferat de curînd de la Plovdiv la Sofia. Purta nişte pantaloni de catifea, un sacou larg de culoare albastru-deschis şi o cămaşă albă un guler răsfrînt, dar această aparenţă vestimentară, după care ar fi putut fi luat mai degrabă drept pictor, contrasta oarecum cu atitudinea sa de comandă şi cu aerul de om superior pe care ţinea neapărat să şi-l dea. În cadrul uşii apăru apoi cel de-al treilea — un tînăr şi frumos locotenent în uniformă.
Doctorul îl salută pe Avakum cu o uşoară înclinare a capului — se mai întîlniseră în laboratorul secţiei de cercetări — pe urmă îşi puse pălăria pe birou, scoase o ba-

tistă mare cît un şervet şi o aşternu cu grijă lîngă cadavru.

În timp ce doctorul făcea cercetările necesare, Slavi Kovacev îl trase pe Avakum spre fereastră şi-l întrebă în şoaptă:

— L-ai percheziţionat pe ăla... cu halat albastru?

Avakum dădu din cap negativ.

— Ah, ai scăpat momentul oportun! oftă cu părere de rău Slavi Kovacev.

— Astăzi sînt cam distrat — zise Avakum.

Aprinse o ţigară şi începu să privească pe fereastră în curte, în timp ce Slavi Kovacev trecu, la rîndul său, să examineze camera. Răsfoi şi el cîteva din hîrtiile de pe birou, se uită prin sertare şi cercetă atent covorul şi pereţii. Nu scăpă din vedere nici sticla cu apă şi paharul. Le mirosi, ba chiar turnă puţină apă în palmă şi o încercă cu degetul.

Doctorul se ridică şi îşi strînse batista şi instrumentele pe care le scosese din trusa sa de piele. Îşi puse pălăria, se uită la Avakum şi ridică din umeri.

Slavi Kovacev îşi consultă ceasornicul.

— Tovarăşe Avramov — începu el cu glas sever — cam pe la ce oră şi-a pierdut acest tînăr cunoştinţa şi la cîtă vreme după aceea a survenit moartea?

Avakum şi doctorul zîmbiră aproape în acelaşi timp.

— Mi se pare că aici moartea nu a survenit imediat — adăugă Slavi Kovacev şi se încruntă.

— Doctore — începu Avakum, lansînd în cameră un colac de fum albăstrui — permiteţi-mi, vă rog, să vă explic sensul întrebării colegului Slavi Kovacev. Domnia sa vrea să ştie dacă acum un ceas, adică în momentul cînd am sosit eu aici, mai exista vreun strop de viaţă, cît de mic, în acest nefericit om. Sau chiar mai devreme;

adică, dacă neçerînd imediat o intervenţie medicală — de exemplu administrarea unor injecţii cu adrenalină şi oleu camforat, încercarea unei respiraţii artificiale sau aplicarea unor masaje pe inimă — nu am contribuit cumva implicit la moartea acestui om, sau eventual n-am dat posibilitatea de a se depune toate eforturile pentru salvarea lui. Acesta este sensul întrebării ce vi s-a adresat.

Doctorul Paruş Avramov îşi scoase din nou pălăria şi prin sticla ochelarilor săi se văzu licărind o privire ironică. Se întoarse spre Avakum şi zise :

— La ce oră aţi intrat aici ?

— La unsprezece şi patruzeci de minute — răspunse liniştit Avakum.

— Vedeţi ? reluă doctorul, îndreptîndu-şi din nou privirea spre Slavi Kovacev. Orice ajutor medical era cu totul inutil. Ar fi fost tardiv. Nefericitul a înghiţit otrava cu o oră mai devreme — aproximativ pe la orele zece şi jumătate.

— Iar cinci minute mai tîrziu era cu totul săvîrşit din viaţă — şi relativ, şi absolut, şi oricum vreţi. Avakum surîse indulgent, dar fără răutate. Dacă aţi fi comunicat tovarăşului Kovacev că în cazul de faţă nu este vorba de o otravă oarecare, ci de cianură de potasiu, atunci n-ar mai fi ţinut atît de mult să vă întrebe despre aşa-numita oră „fatală“ la care a survenit moartea. Şi-ar fi amintit desigur imediat că cianura de potasiu acţionează asupra organismului uman cu iuţeala unui tren rapid. Blocînd absorbţia de oxigen a tuturor celulelor, adică luîndu-le posibilitatea de a respira, cianura de potasiu ucide întregul organism doar în două-trei minute, şi în mod absolut. Aşa este, tovarăşe Avramov ? Aici, simptomele tipice ale unei otrăviri cu cianură de potasiu sînt foarte vizibile ; nefericitul se răcise cînd am sosit eu, încetase

de mult să mai respire, aşa că la ce bun să fi făcut apel la Salvare? Am utilizat acel moment, tovarăşe Kovacev, pentru ceva cu mult mai bun şi mai util şi am folosit respectiva clipă destul de bine.

— Şi totuşi există indicaţii precise pentru astfel de cazuri — zise Slavi Kovacev, încercînd să evite privirea lui Avakum.

— Eu am obiceiul să uit asemenea indicaţii, atunci cînd e necesar — răspunse rece Avakum.

Doctorul tuşi şi îşi luă trusa de pe birou.

— Puteţi anunţa cazul la policlinica sectorului — zise el. După mine, însă, nu mai are rost să chemaţi Salvarea. În ceea ce priveşte concluzia mea, este următoarea: cadavrul nu prezintă nici un fel de semne de violenţă. Tînărul a înghiţit o doză masivă de cianură de potasiu. Se afla în picioare, între marginea din stînga a biroului şi perete. Cuprins îndată de o puternică ameţeală, s-a sprijinit instinctiv de birou, pe urmă a făcut un pas spre fereastră şi s-a prăbuşit pe podea. Totul s-a petrecut, aşa cum a arătat foarte bine tovarăşul Zahov, doar în cîteva clipe. Bineînţeles, după autopsie o să aflaţi şi alte amănunte.

— O ultimă întrebare — zise Slavi Kovacev. Se află aici, după cum vedeţi, o sticlă cu apă şi un pahar. Presupuneţi că aceste obiecte pot alcătui dovezi necesare anchetei? Adică, după dumneavoastră, ar trebui să le transportăm la laborator pentru expertiză?

— Faceţi tot ceea ce consideraţi că ar fi util pentru cercetările dumneavoastră — răspunse doctorul. Se încruntă puţin, deoarece toate astea îi luau cam mult timp, dar deschise din nou trusa, scoase de acolo cîteva instrumente şi începu să examineze atent şi apa din sticlă, şi paharul. Sînt mai mult decît sigur — adăugă el după cîteva minute — că în momentul de faţă paharul nu

conține nici o urmă de cianură. Pe fundul și pe pereții lui mai sînt încă stropi, dar de apă obișnuită — limpede, incoloră și fără nici un fel de miros. Apropiați-vă puțin de gura cadavrului și nu veți uita toată viața mirosul de cianură. Pe cînd paharul ăsta nu are nici un fel de miros, ca și apa. Cît despre sticlă, nici nu merită să mai vorbim : puteți să beți dintr-însa, dacă vă este sete, fără nici o grijă. Medicul se mai uită puțin la cadavru și ridică din umeri : De fapt, cine s-a hotărît să ia cianură de potasiu și dispune de ea în formă solidă sau lichidă, fiind vorba de o doză concentrată, îi este absolut egal dacă o va înghiți cu sau fără apă. Pentru că știe dinainte că în oricare din cazuri otrava acționează sigur și fulgerător.

Spunînd acestea, doctorul își luă ziua bună în mod amabil și plecă însoțit de locotenent, care îl conduse pînă la ieșire.

Slavi Kovacev aruncă o privire fugară asupra celor cîteva obiecte pe care Avakum le scosese din buzunarele mortului, dar cînd zări pachetul de bancnote de cîte o sută de leva fluieră surprins, întrebînd :

— Oare ăștia să fi fost banii lui ?

— Nu știu — răspunse Avakum. Dar erau în portvizitul său.

Slavi Kovacev dădu din cap, își umezi degetele și începu să numere bancnotele. Pe urmă ridică privirea spre locotenent și-l chemă cu degetul.

— Dumneavoastră, tovarășe Markov, veți întocmi procesul-verbal, cam în felul acesta : la cercetarea cadavrului s-au găsit în hainele sale atîția bani și următoarele obiecte. Percheziționați-l și pe bătrînul în halat albastru și cercetați atent biroul lui. Siliți-l să vă conducă prin toată clădirea, să vă descuie toate ușile, și dacă observați ceva dubios dați-mi îndată de știre. Pe urmă te-

lefonaţi la policlinică, de asemenea şi doctorului Svetozar Podgorov — directorul Centrului — şi, în sfîrşit, daţi dispoziţii să se sigileze locuinţa mortului.

— Am înţeles, tovarăşe căpitan ! salută milităreşte locotenentul.

Cînd rămaseră singuri, Slavi Kovacev vorbi :

— Îmi pare foarte bine că ordinul şefului nostru ne aduce să lucrăm iarăşi împreună într-o problemă. Ce părere ai de treaba asta ?

— Oh ! răspunse Avakum. Mă bucur foarte mult.

— Anul trecut, tot cam pe vremea asta, cercetam împreună cazul de la Momcilovo. Atunci ipoteza mea s-a dovedit greşită, a ta — justă.

— Să sperăm că de data asta nu vei mai greşi — zîmbi Avakum.

— În cariera mea de pînă acum n-am prea greşit — zise Slavi Kovacev. Studiez problema febrei aftoase de o săptămînă de zile şi am impresia că mă găsesc pe drumul cel bun.

— Va să zică, tu ai ordonat supravegherea prietenului meu, doctorul Petăr Toşkov ? rîse Avakum, dar privi spre cadavru şi încetă îndată.

Doctorul Petăr Toşkov era şeful secţiei Medicamente şi aprovizionare a Centrului şi şeful direct al lui Venceslav.

Slavi Kovacev se roşi şi, pentru a-şi ascunde emoţia, prinse să-şi sufle nasul.

— Te afli mereu împreună cu doctorul Petăr Toşkov, sînteţi chiar în vizită — spunînd acestea, continua să-şi şteargă într-una nasul cu batista — aşa că e cu totul firesc să fi observat că se află sub urmărire. De altfel am aprobare specială pentru acest caz.

— Eh, nu te alarma atîta — zise Avakum amabil, bătîndu-l uşor pe umăr. Sînt un om disciplinat, nu mă bag

în treburile colegilor şi ştiu să respect secretele de serviciu. Pot să te asigur că doctorul Petăr Toşkov nu bănuieşte absolut nimic, duce o viaţă liniştită şi se simte ca o pasăre a cerului, cu toate că de curînd şi-a făcut un apartament admirabil. Se uită apoi fix în ochii lui Kovacev: Dar crezi în mod serios că doctorul Toşkov are vreun amestec cît de mic în chestiunea asta ?

Cînd îi simţi mîna pe umăr, Slavi Kovacev făcu o mutră acră şi se trase uşor într-o parte.

— Ştii ce ? zise el. Nu crezi că ar fi mai bine dacă fiecare dintre noi ar căuta să ajungă la adevăr mergînd pe drumul său propriu ?

Pe faţa lui Avakum trecu o umbră şi venele de la tîmple i se umflară ca nişte strune încordate.

— Te înţeleg perfect — aprobă Avakum şi glasul lui deveni dintr-o dată sec şi rece. Fireşte, ai motive destul de serioase să respingi colaborarea mea. Nu-i nimic — în cutele din jurul buzelor se ivi, pentru a dispărea în aceeaşi clipă, un zîmbet batjocoritor — fă cum crezi că e mai bine ! Îţi doresc succes !

Zicînd acestea, părăsi biroul pentru a vizita şi celelalte încăperi ale depozitului. Cînd se întoarse avea în buzunarele sale cele două flacoane din vaccinul german.

Patru infirmieri de la policlinica sectorului transportară cadavrul lui Venceslav. În urma celor care duceau targa păşea cu o expresie de somnambul omuleţul cel zbîrcit îmbrăcat în halat albastru. Cînd ajunseră la ieşire, Slavi Kovacev îi lăsă pe infirmierii ce purtau targa să treacă, iar pe bătrînul în halat îl luă de braţ şi porni cu el pe coridor. Omuleţul mergea alături de dînsul supus şi ascultător, semănînd foarte bine cu un personaj din recuzita vreunui teatru ambulant de păpuşi.

Cînd întîlni privirea mirată şi întrebătoare a lui Avakum, Slavi Kovacev dădu din cap, dar ca şi cum ar fi amenințat.

— Voi cere aprobarea să-l arestez — explică el, cu toate că Avakum nu-i spusese nici un cuvînt.

Avakum se întoarse, scrîşni din dinți şi tăcu. Îl chemă apoi pe locotenentul Markov şi-l trase în fundul coridorului.

— Vrei să lucrezi cu mine ?

Să lucreze cu Avakum Zahov — asta, pentru locotenentul Ghenadie Markov, era mai mult decît o cinste ! Se încordă gata să-şi ciocnească tocurile cizmelor, dar Avakum ridică mîna şi-l opri.

— Îl voi ruga pe colonelul Manov să dea dispoziții în acest sens — zise el. Între timp însă aş dori de la dumneata următoarele : să-ți arunci ochii peste corespondența dintre secția de aprovizionare şi serviciul Depozit şi în special asupra adreselor şi dispozițiilor semnate de doctorul Petăr Toşkov, şeful secției de aprovizionare. Citeşte toate hîrtiile care se referă la vaccinul împotriva febrei aftoase. Şi încă ceva : caută să afli originea celor opt mii de leva care s-au găsit în portvizitul lui Venceslav Raşkov. Este originar din Sandanski, iar la Sofia n-are nici un fel de rudă apropiată. Nu face nici un mister din toată treaba asta şi ia informații direct de la Casa de Economii. Voi fi foarte mulțumit dacă diseară, pe la orele zece, o să-mi dai un telefon acasă ca să-mi raportezi rezultatele.

Era timpul să plece.

În hol se întîlni din nou cu Slavi Kovacev. Căpitanul se temea parcă să nu fie întrebat cine ştie ce şi de aceea se arăta grăbit.

— Pleci ? îl întrebă Avakum.

— Am terminat tot ceea ce aveam de făcut aici — răspunse Slavi Kovacev fără să se întoarcă. E tocmai vremea prînzului.

— Poftă bună ! surîse Avakum.

Aşteptă ca uşa de la intrare să se închidă în urma lui, după care trecu din nou în biroul mortului şi căută cu ochii paharul aflat lîngă sticla cu apă. Rămăsese în acelaşi loc, pe biroul lui Venceslav. Îl înveli într-o bucată de ziar şi, bucuros de parcă ar fi dus cu sine cine ştie ce lucru preţios, ieşi afară, zîmbind triumfător.

În faţa intrării depozitului sta de pază un miliţian.

8

În aceeaşi zi — douăzeci şi şapte august — chiar în momentul cînd Venceslav Raşkov era găsit mort în biroul său, doctorul Petăr Toşkov alerga spre Centru de parcă l-ar fi gonit cineva din urmă. Fireşte, el nu alerga aşa cum ar fi alergat un tînăr sau, de pildă, un sportiv, deoarece cîntărea mai bine de nouăzeci de kilograme şi era un om trecut de cincizeci de ani. Totuşi, datorită înălţimii sale, care măsura aproape doi metri, avea mult spor la mers — un om de înălţime normală ar fi trebuit într-adevăr să fugă după el, ca să nu rămînă în urmă. În afară de asta, îşi mişca braţele mult în lături şi gesticula cu ele atît de energic, încît toţi cei ce treceau prin stînga sau prin dreapta lui erau daţi în lături de coatele lui puternice, dacă nu-şi dădeau seama la vreme pentru a se feri şi a-i face loc să treacă.

Cînd se apropie de Centru, o luă pe străduţele înguste de lîngă piaţa numită mai de mult „Jenski pa-

zar"[1] tăie apoi bulevardul Hristo Botev şi se îndreptă direct spre intrarea principală a clădirii văruite în galben. Ajuns aici, se opri puţin în loc, gîfîind, lac de năduşeală, de parcă ar fi cugetat şi ar fi şovăit în privinţa hotărîrii ce avea de luat. Pe urmă îşi trase şi mai tare pe ochi pălăria de pai chinezesc, trecu de intrarea principală şi pătrunse grăbit în curticica unde se vedeau rînduite, una după alta, lăzile de gunoi. Printre aceste lăzi se afla intrarea de serviciu a clădirii. Portiţa era deschisă. Înainte de a intra, doctorul Petăr Toşkov aruncă o privire în jurul său şi în clipa aceea îl străbătu un fior — i se păru că cineva rămăsese în stradă şi-l pîndea după zidul cel scund.

Cu toate că scara era în pantă foarte accentuată şi urca în spirală, el o sui sărind cîte două-trei trepte deodată. Cînd ajunse la etajul al treilea, coti pe coridorul care ducea spre dreapta şi din cîţiva paşi se află în faţa uşii mari a biroului său. Înăuntru era cald şi înăbuşitor : şi podeaua şi pereţii, ba chiar şi o parte din tavanul cu ornamente în ghips, totul se scălda în potopul de roze scînteietoare ale soarelui de amiază.

Primul lucru pe care-l făcu fu să tragă storurile. Dintr-o dată odaia se cufundă într-o penumbră galbenă, plăcută. Răsuflă adînc, îşi aruncă pălăria în cuier şi se lăsă obosit pe scaunul din faţa biroului. Abia acum îşi şterse fruntea şi faţa, iar batista se udă de parcă ar fi muiat-o în apă.

Pe birou, deasupra tuturor hîrtiilor, se afla o mapă de piele cu corespondenţa curentă. În clipa cînd o văzu, doctorul se încruntă. Nu că-l enerva aspectul ei uzat — încetase de mult să se mai intereseze de exteriorul rechizitelor sale de birou — dar îşi aminti că trebuia

[1] Piaţa femeilor. (n.t.)

să se prezinte la Svetozar Podgorov pentru un mic raport. Mapa conţinea toate hîrtiile asupra cărora directorul trebuia să pună „da“ sau „nu“. De aceea îl enerva şi, uitîndu-se la ea, îşi simţi pleoapele grele, îl cuprinse somnul şi fu pe punctul de a se întinde, de parcă ar fi avut o noapte albă.

Se mai uită o dată la mapă cu ochi trişti şi oftă. Pe urmă se îndreptă spre dulapul cel mare din fundul camerei şi-l deschise. Căldarea de tablă zincată era plină vîrf cu sticle goale de limonadă. Doctorul rămase cîtva timp cu privirea aţintită asupra lor, încruntîndu-se iarăşi. Scoase apoi din sertarul biroului o oglindă rotundă de buzunar, îşi pieptănă cu grijă rămăşiţele de păr şi apăsă pe butonul soneriei. De data asta, secretara sa, Irina Teofilova, intră în birou mai repede ca de obicei şi doctorul abia reuşi să ascundă pieptenul şi oglinda cea rotundă. Le acoperi în grabă cu mapa de piele şi îşi întoarse capul spre uşă. Era supărat din cauza limonadei care se terminase, dar cînd zări faţa rotundă şi talia zveltă a secretarei, fruntea i se descreţi şi pe faţă i se aşternu expresia lui amabilă obişnuită. Observă că părul Teofilovei era încă ud, ca după baie, şi dădu din cap.

— Iar aţi făcut baie în timpul serviciului — spuse el.

Dar în glasul său nu era nici un fel de reproş, ci, dimpotrivă, suna aproape mîngîietor.

Teofilova tăcea.

— De cînd au instalat duşurile alea sus — doctorul dorea neapărat să deschidă vorba despre baie — toată ziua vă fîţîiţi pe scări, expunîndu-vă permanent răcelii. Asta nu e bine.

Cum ar fi putut să-i vorbească altfel acestei frumoase femei de treizeci de ani, divorţată, cu care doctorul şi în taină şi pe faţă visa să se căsătorească ?

— Nu e bine — repetă el.

Teofilova stătea lîngă uşă şi tăcea. Faţa ei, de obicei oachesă, era acum palidă ca a unui om bolnav.

„Desigur, din cauza luminii" — gîndi Petăr Toşkov şi privi la storurile trase. Afară, lumina avea o culoare galben mat.

— Tovarăşul director v-a căutat de două ori — zise Teofilova cu un glas puţin îngrijat.

Doctorul se încruntă. Dar dacă o făcea pentru faptul că nu reuşise să mai spună ceva în legătură cu baia, sau pentru că, în ciuda cursei sale aproape maratoniste, de astă dată nu izbutise totuşi să ajungă la birou înainte de a-l chema directorul — asta nici chiar el nu ştia. Simţea însă că astăzi conversaţia lui cu secretara nu avea sorţi de izbîndă. Şi în timp ce chibzuia ce să mai spună şi cum să înceapă — dacă să meargă pe probleme de serviciu sau dacă să facă o mică introducere despre starea timpului — telefonul sună energic. „Pentru a treia oară mă caută" — gîndi doctorul şi ridică receptorul.

Glasul pe care-l auzea era nervos, sacadat. Petăr Toşkov lăsă receptorul în furcă şi se ridică. Întinse mîna să ia mapa veche de piele, în care ţinea corespondenţa, dar în aceeaşi clipă îşi aminti de lucrurile pe care le vîrîse dedesubtul ei şi îşi retrase mîna uşor, ca şi cum ar fi făcut un simplu gest.

Svetozar Podgorov părea un om de vreo cincizeci de ani, arăta destul de subţire pentru anii lui, era înalt, cu o faţă ovală şi cu părul, ce începuse să-i încărunţească, pieptănat cu grijă. Avea buze de femeie, dar lipsite de culoare, iar ochii lui albaştri te priveau liniştit, destul de pătrunzător şi cu oarecare răceală, ca nişte pupile de sticlă. Se îmbrăca aşa cum se cuvenea unui adevărat şef: pantaloni reiaţi, un sacou de culoare închisă şi guler tare. Un ac de aur cu cap de rubin,

pe care-l purta la cravată, trăda un gust artistic, dar în general doctorul făcea impresia unui om sever, căruia îi plăcea să pună întotdeauna punctul pe i.

Acum stătea în picioare lîngă fereastră, cu capul aplecat puţin în jos şi cu mîinile încrucişate la piept. Storurile erau lăsate, iar pe masa rotundă, acoperită cu postav verde, la care se ţineau de obicei şedinţele, un ventilator îşi învîrtea aripile fără zgomot.

Cînd doctorul intră în birou, Podgorov tresări, îşi înălţă uşor capul şi privi cîtva timp ţintă în faţa sa, de parc-ar fi fost orb. Pe urmă scotoci prin buzunarele sacoului, îşi scoase pachetul cu ţigări, se gîndi puţin, apoi îl vîrî din nou în buzunar, renunţînd să mai fumeze.

— Doriţi un foc ? întrebă doctorul şi, zîmbind puţin vinovat, îi întinse amabil chibritul.

Podgorov făcu un gest negativ cu mîna:

— Am avut o mică discuţie cu constructorii mei — zise oftînd doctorul. De aceea am întîrziat.

— Luaţi loc — rosti liniştit Podgorov.

Şi amîndoi tăcură.

Uşile biroului erau capitonate, ferestrele închise şi înăuntru domnea o linişte deplină, ca într-un vagon gol, tras pe linie moartă.

— Doctore — zise Podgorov, încrucişîndu-şi din nou mîinile la piept — aveţi ceva ştiri despre felul cum acţionează vaccinul nostru împotriva febrei aftoase ? Dă o imunitate satisfăcătoare ?

Vorbea cu o voce înfundată, aproape surdă.

— Păi cum să nu dea imunitate ? ridică Petăr Toşkov din umeri rîzînd.

— Vă întreb : aţi primit ceva ştiri în legătură cu asta ? se încruntă Podgorov.

Doctorul îşi privi vîrfurile pantofilor şi nu răspunse. Fu rîndul lui Podgorov să rîdă, de fapt să rînjească într-un chip muşcător, chiar rău.

— Uitaţi-vă în ochii mei — zise el. *Într-adevăr*, nu ştiţi nimic despre vaccinul nostru ? Şi anume *ce imunitate* dă ?

— Nu vă înţeleg — zise Petăr Toşkov şi îşi frecă fruntea cu mîna.

— Nu mă înţelegeţi ?

Podgorov tăcu, pe urmă se aşeză la biroul său, scoase pachetul cu ţigări şi aprinse una.

— Tovarăşe Toşkov — zise el domol, privind drept înainte — e vremea prînzului şi nu vreau să vă mai pun alte întrebări. Odihniţi-vă, duceţi-vă şi luaţi masa şi mîncaţi bine. Ştiu că pofta de mîncare nu v-a lipsit niciodată. Iar după-masă, la orele trei, vă invit aici, la masa aceasta rotundă, unde vom avea o scurtă şedinţă. Am convocat colegiul Centrului, ca să-l informaţi în linii mari asupra modului în care *acţionează* vaccinul nostru împotriva febrei aftoase în raionul Trigrad. Sper că veţi reuşi să pregătiţi un scurt, dar *interesant* raport pentru colegiu.

— Bine ! aprobă doctorul, şi, cine ştie de ce, se înveseli deodată şi rîse nestăpînit.

Podgorov se ridică sever.

— Se spune — zise el, tuşind ca să-şi dreagă glasul — că cine rîde la urmă, acela rîde mai bine, nu-i aşa, tovarăşe Toşkov ? Şi zicalele astea populare au multă înţelepciune. V-aş sfătui să treceţi de îndată pe la şeful nostru de cadre. Are să vă comunice o veste foarte tristă, dar poate tot atît de interesantă pentru dumneavoastră ; atunci o să vă pierdeţi buna dispoziţie şi o să vă treacă pofta de rîs.

— Ce veste ? se ridică la rîndul său doctorul.

— Asta o s-o aflaţi acolo — rosti încet Podgorov. Îşi încheie nasturii de la sacou, se îndreptă spre uşă şi o deschise politicos. O veste neplăcută pentru secţia dumneavoastră. Vă rog !

După ce doctorul ieşi, el mai rămase puţin în picioare, apoi se lăsă cu toată greutatea în largul său fotoliu de piele şi îşi sprijini capul în mîini.

9

A doua zi pe la orele unsprezece dimineaţa, în cabinetul colonelului Manov avu loc o scurtă consfătuire. Erau de faţă colonelul, Slavi Kovacev şi Avakum.

Slavi Kovacev părea puţin nervos, era foarte vioi şi, lucru rar la el, în dimineaţa aceasta se arăta a fi neobişnuit de vesel şi deosebit de vorbăreţ. Chiar ţinuta lui avea ceva provocător şi cam liberal pentru gustul său foarte conservator — pentru prima dată în viaţa lui purta o cămaşă uşoară, colorată, de lînă. Avakum, dimpotrivă, se afla parcă în cea mai proastă dispoziţie : fuma necontenit, tăcea şi părea că nu observă pe nimeni din jur. De altfel nici nu căuta s-o facă, ca şi cînd toată lumea îi era total indiferentă. Şi dacă n-ar fi fost scînteile ce-i pîlpîiau în ochi şi tremurul nervos al degetelor sale lungi, s-ar fi putut crede că era un om apatic, obosit peste măsură şi plictisit, atît de oameni, cît şi de el însuşi.

— Va să zică aşa — începu colonelul Manov, sprijinindu-se de birou. Aveţi cuvîntul. Cine începe ? Aveţi voie să fumaţi şi să vorbiţi stînd jos.

— Permiteţi-mi vă rog să mă ridic uneori de pe scaun, fără să vorbesc — surîse uşor Avakum, scuturîndu-şi mucul ţigării în scrumiera de sticlă.

Colonelul făcu un semn aprobator cu capul.

— Seamănă cu un ogar care a alergat mult, fără să găsească vreo urmă — rîse vesel Slavi Kovacev.

Avakum nu dădu atenţie glumei proaste a colegului său, părea că nici n-o auzise, în schimb colonelul se supără şi încruntă sprîncenele.

— Iar dumneavoastră, căpitane, parcă aţi şi prins taurul de coarne — zise el. Nu credeţi oare că după cele întîmplate în cazul de la Momcilovo ar trebui să fiţi ceva mai prudent ?

— Oh ! exclamă Slavi Kovacev. Cazul de la Momcilovo e o poveste veche şi nu mai are nici o importanţă.

— Chiar de-ar fi aşa, cu toate că nu sînt de părerea dumneavoastră — zise tăios colonelul. După care ordonă cu glas apăsat : Aveţi cuvîntul !

Slavi Kovacev îşi frecă mîinile.

— Afacerea este destul de încîlcită şi de complicată — începu el cu obişnuitul său ton — însă am în mînă firele principale ; cred că am descoperit esenţialul şi contez pe un succes deplin. Metoda mea e simplă, nu-mi plac ipotezele prea complicate. După mine, cu cît o afacere e mai încîlcită, cu atît mai simplă trebuie să fie metoda pentru descoperirea ei. De aceea, în cazul nostru eu am judecat astfel. Întîi : febra aftoasă şi-a făcut apariţia în raionul Trigrad, aflat la graniţă. Avem experienţă în această privinţă şi ştim că atunci cînd febra aftoasă izbucneşte undeva lîngă frontieră, faptul nu este întîmplător. Al doilea : vaccinul împotriva febrei aftoase, pe care Centrul l-a trimis în raionul contaminat, se dovedeşte dintr-o dată ineficace. Şi aceasta are o semnificaţie. Căci dacă, de pildă, într-una din cele mai importante

uzine izbucneşte un incendiu şi unitatea locală de pompieri ajunge la faţa locului cu cisternele goale sau cu pompele stricate, aceasta nu poate fi de asemenea întîmplător. Fără îndoială că cei ce-au pus foc uzinei au o legătură oarecare cu aceia care au golit cisternele sau au stricat pompele. Cele două fapte se completează şi se explică reciproc. În cazul nostru, Centrul joacă rolul postului de pompieri. Cineva, unul sau mai mulţi din acest Centru, are legături cu indivizii care introduc la noi virusul febrei aftoase. Aceasta a fost ipoteza mea de bază. Trebuia deci să-i descopăr pe oamenii care au legături cu centrele de spionaj de peste graniţă. Unde aveam să-i caut ? Bineînţeles, nu printre planificatori şi dactilografe. Aceştia nu lucrează cu seruri şi medicamente. Cu astfel de substanţe se ocupă secţia de Medicamente şi aprovizionare. Şi în primul rînd, în mod special, şeful secţiei, doctorul Petăr Toşkov, magazionerul Venceslav Raşkov şi ajutorul său Kăncio Nastev. Printre aceştia trei am socotit eu că trebuie căutat unul din principalii agenţi ai afacerii. Se înţelege de la sine că nu mi-am făcut nici un moment iluzia că la acest grup de trei se rezumă totul. El formează doar nucleul de bază. Dar cînd ai tras de un ochi, tot ciorapul se deşiră.

Am început să studiez biografiile celor trei inşi, dar între timp am dat peste un fapt foarte interesant. Răsfoind rapoartele sectorului de graniţă Trigrad în legătură cu apariţia şi extinderea epizootiei de febră aftoasă, am remarcat dintr-o dată printre rînduri un nume cunoscut. Rapoartele inserează numele cîtorva călători care au trecut pe şoseaua dintre Teşel şi Devin fără să aibă permisul special de acces în regiunea de frontieră. Patru din aceşti călători erau ţărani de prin partea locului —

ei au fost cercetaţi de oamenii noştri şi asupra lor nu cade nici un fel de bănuială.

La cincisprezece august — deci cu două zile înaintea primei comunicări ce anunţa apariţia febrei aftoase — pe la orele zece înainte de prînz, patrula de serviciu a oprit un motociclist în clipa cînd voia s-o apuce la dreapta, pe drumul ce duce la Trigrad. Acesta nu era altcineva decît doctorul Petăr Toşkov, şeful secţiei de Medicamente şi aprovizionare a Centrului de combatere a bolilor infecţioase. De fapt, el avea un permis, dar în respectivul act se trecuse doar o singură localitate : Devin. Cînd sergentul l-a întrebat ce caută la Teşel şi de ce vrea s-o ia pe drumul spre Trigrad, doctorul i-a răspuns că îi venise poftă să mai vadă stîncile de la Trigrad şi să pescuiască nişte păstrăvi în rîul de munte. I-a arătat şi ordinul de serviciu în care scria că era trimis în deplasare la Devin şi în regiunea înconjurătoare, în calitatea oficială pe care o avea. Atunci sergentul i-a permis, pe riscul său, să rămînă la această încrucişare pînă la prînz, interzicîndu-i însă în mod categoric să pătrundă mai adînc în defileu.

Pe la orele trei după-masă, rondul de frontieră l-a surprins pe doctor chiar în mijlocul defileului, destul de departe de tunelul care trece printre stînci. Îşi aruncase undiţa într-un lac adînc, iar în apropiere de dînsul se afla Rakip Kolibarov din satul Trigrad. Trebuie să adaug că acest Rakip e un tip destul de dubios, cu toate că nu avem împotriva lui nici un fel de date concrete. Se ştie doar că are un frate fugit peste graniţă şi că unchiul său a fost ucis anul trecut de persoane ce n-au putut fi identificate. Deoarece doctorul nu poseda un permis de acces în raionul Trigrad, a ieşit un întreg scandal. L-au dus la post, după aceea au anunţat telefonic autorităţile din Smolian, cele din Smolian pe cele

de la Sofia şi de abia spre seară l-au pus în libertate. L-au obligat însă să dea declaraţii scrise. Doctorul a afirmat, între altele, că nu-l cunoaşte pe Rakip Kolibarov, că l-a întîlnit pentru prima oară în acea zi şi că Rakip însuşi venise la dînsul ca să-l vadă cum pescuieşte păstrăvi. Aceasta s-a petrecut la cincisprezece august — deci cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă în raionul Trigrad.

Cazul de faţă m-a determinat să mă ocup şi mai stăruitor de studierea biografiei doctorului. S-a născut în oraşul Sandanski în anul 1910. Tatăl său a fost un om înstărit, a avut prăvălie şi cîrciumă, ba şi o vie mare. Petăr Toşkov a făcut facultatea de medicină veterinară la Sofia, apoi a fost trimis la specializare în Elveţia, la Geneva. Îndată ce s-a întors din străinătate a fost numit medic veterinar de plasă la Gorna Giumaia. În anul 1942 a fost încadrat la Ministerul agriculturii şi un an mai tîrziu a ridicat la gradul de inspector. În această calitate a inspectat exclusiv raioanele din partea de sud şi sud-vest a ţării. Nu a făcut politică, îi plăceau chefurile cu prietenii şi a risipit destui bani. După 9 septembrie a fost numit în funcţia pe care o ocupă şi în prezent.

Petăr Toşkov e pescar pasionat. Are o motocicletă „Iawa" de trei sute cincizeci de centimetri cubi şi cu ea, în concediu sau în zilele de sărbătoare, umblă prin toată ţara.

Vreau acum să vă reţin atenţia şi asupra următoarelor elemente. În actele Securităţii Statului, numele lui e menţionat în două rînduri, şi nu izolat, ci în legătură cu alţi oameni. Anul trecut, la doi ianuarie, doi „funcţionari" ai unei legaţii, expulzaţi mai tîrziu din ţară ca perpersoane *non grata*, au făcut o excursie în împrejurimile Boroveţ-ului ; împreună cu ei a fost şi Petăr Toşkov. La şapte mai anul acesta, Petăr Toşkov a fost la pescuit un-

deva spre Slivniţa ; toată ziua a stat cu Krum Slavov Hagihristov din satul Slivniţa, fost plutonier major în armata ţarului Boris şi judecat apoi de tribunalul popular.

După cum vedeţi, Petăr Toşkov are legături cu diplomaţi *non grata,* se întîlneşte cu condamnaţi politici, se duce prin regiunile de la frontiera de sud fără permis şi are întrevederi cu persoane ale căror rude au devenit trădători de ţară şi au legături cu agenturile de spionaj. Nu este prea greu de presupus că un om despre care avem asemenea date e capabil să trimită un vaccin ineficace în raioanele cuprinse de epizootie. Dovezile ? Vă rog ! Le-am descoperit chiar ieri.

Ieri după-masă, după orele de serviciu, am avut posibilitatea să răsfoiesc corespondenţa dintre secţia Aprovizionare şi serviciul Depozit. În această privinţă — Slavi Kovacev se uită la Avakum — mă bucur mult că şi dumneavoastră, tovarăşe Zahov, mergeţi pe urmele mele, adică lucraţi după metoda mea. Spun asta deoarece l-am văzut pe ajutorul dumneavoastră, pe locotenentul Markov, studiind aceeaşi corespondenţă de care v-am vorbit. Nu ştiu care sînt concluziile dumneavoastră, dar descoperirile mele şi acelea ale locotenentului Markov sînt absolut identice. Ce m-a determinat să cercetez aceste hîrtii ? Am vrut să văd ce vaccin anume s-a primit din Republica Democrată Germană, ce conţin depozitele lui Venceslav Raşkov şi care sînt dispoziţiile şefului Petăr Toşkov.

La început am răsfoit corespondenţa curentă a secţiei : copia adreselor pe care Petăr Toşkov le-a trimis serviciului Depozit. Mi-a reţinut atenţia o adresă ceva mai lungă — aceea în care şeful dădea îndrumări asupra modului în care trebuia păstrat vaccinul primit din Germania, şi anume — citez *ad litteram :* „Să se ţină la frigorifer, la întuneric şi în nici un caz la o temperatură mai ridicată de 6 grade Celsius". Adresa avea data „patru martie" şi

două semnături : în dreapta — aceea a lui Petăr Toşkov, iar în stînga — a Irinei Teofilova, secretara secţiei. „Ia să vedem dacă Venceslav Raşkov a respectat aceste instrucţiuni speciale" — a propus locotenentul Markov, dar eu i-am răspuns : „Hai mai întîi să verificăm dacă a primit această adresă".

Am deschis dosarul în care Kăncio Nastev, ajutorul lui Venceslav Raşkov, clasa corespondenţa curentă. Am găsit originalul scrisorii din patru martie, dar chiar de la prima privire ne-am dat seama că este şi nu este unul şi acelaşi cu copia aflată în dosarul secţiei Aprovizionare. Ne-am privit miraţi unul pe altul şi pe urmă au început să comparăm cuvînt cu cuvînt originalul cu copia. Şi în locul unde în copie se citea : „Să se păstreze în frigider, la întuneric şi în nici un caz la o temperatură mai ridicată de 6 grade Celsius", textul fusese schimbat astfel — citez *ad litteram* : „...Să se ţină în cameră, şi în nici un caz la o temperatură mai ridicată de 26 grade Celsius". Au fost deci înlăturate cuvintele „frigider" şi „la întuneric", iar înaintea cifrei „6" s-a adăugat cifra „2". Bineînţeles, cele două cuvinte înlăturate şi adăugarea cifrei de care vorbeam aveau să lipsească în scurtă vreme vaccinul de puterea lui de a da imunitate.

Am examinat şrifturile originalului şi ale copiei — ambele hîrtii au fost scrise la una şi aceeaşi maşină de scris. Este vorba de maşina marca „Continental", care se află la secretariat. La ea lucrează dactilografa Cristina Ceavova, o fată verificată din punct de vedere politic, fiica unui membru de partid decedat. Am luat şi alte adrese şi am început să comparăm semnăturile. Iscălitura lui Petăr Toşkov era absolut aceeaşi, nici o deosebire în ceea ce priveşte literele, buclele lor şi apăsarea pe traiect. Problema semnăturii Irinei Teofilova este însă

puţin diferită. Pe celelalte adrese, literele „o" şi „v" sînt închise în partea de sus — aşa cum apar şi pe copia adresei din patru martie. În original însă, aceste două litere sînt deschise în partea de sus şi seamănă uimitor de mult cu aceleaşi litere din semnătura lui Petăr Toşkov. Şi încă ceva : Irina Teofilova are, în general, un scris strîns, cu literele foarte apropiate una de alta, pe cînd aici literele se văd mai depărtate şi distanţa dintre ele coincide perfect cu aceea care se poate observa la literele din semnătura doctorului. Am fotografiat imediat cele două documente şi aveţi şi dumneavoastră, tovarăşe Zahov, un exemplar. Locotenentul Markov, care este specialist grafolog, afirmă că semnătura Teofilovei de pe originalul adresei a fost făcută de mîna lui Petăr Toşkov. Nu ştiu ce credeţi dumneavoastră, dar eu împărtăşesc întru totul părerea locotenentului.

Avakum ridică din umeri şi Slavi Kovacev tăcu cîtăva vreme.

— Continuaţi — îl invită colonelul.

— După aceea ne-am dus la depozit, am lăsat hîrtiile în birou şi am coborît la subsol, unde ne aşteptam să găsim flacoanele cu vaccinul german. Dar aici — nimic. Ne-am urcat la parter — acelaşi rezultat. Atunci ne-am hotărît să aruncăm o privire şi în podul clădirii. Acolo, în sfîrşit, căutările noastre au fost încununate de succes : într-un colţ, chiar sub acoperiş, pe o etajeră obişnuită de brad se vedeau puse una lîngă alta cincizeci de cutii de carton. Fiecare dintre ele conţinea cîte douăzeci de flacoane. Alte cîteva cutii erau goale — evident, conţinutul lor fusese trimis cu cîteva zile mai înainte în regiunea Rodopilor... Ne-am uitat la termometrul aflat lîngă uşă — coloana de mercur arăta 28 grade Celsius. Venceslav Raşkov depăşise instrucţiunile şefului său.

Înainte de a-mi formula ipoteza în mod definitiv, vreau să spun cîteva cuvinte despre ceilalţi doi indivizi. Venceslav Raşkov este originar din oraşul Sandanski, reţineţi vă rog — din oraşul lui Petăr Toşkov. Semnificativ, nu-i aşa ? Trebuie să ţineţi seama şi de altceva : tînărul a fost angajat ca funcţionar al Centrului la recomandaţia doctorului. Dacă vă veţi uita în dosul lui personal de la serviciul de cadre, o să găsiţi acolo trei pagini pline în care doctorul îl laudă pe tînăr în cele mai entuziaste cuvinte. Face aprecieri foarte favorabile şi despre părinţii acestuia — că erau muncitori, cinstiţi, progresişti şi aşa mai departe, tot în spiritul ăsta. Venceslav Raşkov a absolvit şcoala medie tehnică de comerţ, şi-a făcut stagiul militar la o unitate de tancuri şi înainte de a intra funcţionar la Centru a lucrat ca instructor auto-moto. Era ahtiat după sport, iar în ce priveşte problemele de automobilism şi motociclism, era un adevărat maniac. Nu avea alte venituri în afară de salariu. În ultimul timp se lăudase în faţa unor prieteni că-şi va cumpăra o motocicletă „Iawa“ de trei sute cincizeci centimetri cubi.

Kăncio Nastev, ajutorul lui Venceslav Raşkov, este originar din oraşul Haskovo. Lucrează la serviciul Depozit al Centrului de mai bine de douăzeci de ani. S-a remarcat tot timpul ca un om modest şi şters. Are o casă cu un parter în cartierul „Suburbia modernă“, dar acum o lună şi-a adus materialele necesare pentru a construi şi un etaj.

Vorbind despre aceşti trei funcţionari ai Centrului, aş vrea să subliniez între altele un amănunt interesant. Acum două luni, doctorul Petăr Toşkov şi-a cumpărat un apartament în complexul de locuinţe „Iztok“. Venceslav Raşkov vorbea de o motocicletă de trei sute cincizeci centimetri cubi. Iar în ziua morţii avea asupra sa o mare sumă

de bani. Modestul Kăncio Nastev, care nu a avut toată viaţa lui decît un salariu de arhivar, îşi cumpără la preţul pieţei material de construcţie ca să-şi ridice un etaj. După cum vedeţi, într-un timp relativ scurt, amicii noştri se căpătuiesc, dispun de sume destul de mari de bani, cumpără apartamente, motociclete scumpe, mai ridică un etaj...

Generalizînd toate aceste fapte, ajung la următoarea concluzie : în timpul specializării sale la Geneva, Petăr Toşkov a fost atras în mrejele serviciului de spionaj german. Cu ajutorul reprezentanţilor acestuia în Bulgaria, a fost numit inspector în raioanele de la graniţa de sud a ţării, care interesau direct spionajul hitlerist din Balcani. După sfîrşitul războiului, Petăr Toşkov a fost lăsat în pace şi e de presupus că vreme îndelungată nu s-a mai ocupat cu nici un fel de spionaj. Astfel, trecut „în rezervă“, spionul a trăit relativ liniştit. Dar acum trei ani el a fost readus în serviciul activ — de data asta de către spionajul apusean. I s-a încredinţat modesta misiune de a se înconjura de oamenii săi în cadrul serviciului. Şi Petăr Toşkov l-a numit pe tînărul său concetăţean Venceslav Raşkov ca magazioner la serviciul Depozit. Era sigur că tînărul îl va asculta — atît datorită vechilor legături de familie, cît şi pentru faptul că înaintarea în ierarhia serviciului depindea numai de doctor. Urmează acum să stabilim în mod precis ce anume a făcut Petăr Toşkov în aceşti trei ani, prin ce locuri din regiunile de sud ale ţării a cutreierat cu motocicleta, cu ce alte persoane *non grata* a avut legături, de ce s-a dus la Slivniţa, la plutonierul ăla, şi aşa mai departe.

Dar să ne întoarcem la ultimele evenimente. Îndată după sosirea vaccinului german, ori poate chiar ceva mai înainte ca acesta să fi sosit, Petăr Toşkov a primit dispo-

ziţia să facă tot ce trebuia pentru ca serul să fie total degradat pentru o lungă perioadă de timp. La patru martie, Petăr Toşkov dictează secretarei sale adresa de care a fost vorba pînă acum. Secretara dă ciorna dactilografei Ceavova, care o transcrie cuvînt cu cuvînt. Am uitat să vă spun că această ciornă se află şi astăzi alături de copia adresei, şi că textul ambelor hîrtii este absolut identic. Apoi secretara semnează copia şi originalul şi le predă şefului pentru semnătură. Ce face şeful ? Nu se grăbeşte de loc să trimită adresa la serviciul Depozit, ci pur şi simplu o reţine. La sfîrşitul orelor de lucru, cînd funcţionarii părăsesc birourile, Petăr Toşkov se aşază la maşina de scris a Ceavovei şi, pe o altă hîrtie cu antet, aşterne o nouă scrisoare — aceea fără cele două cuvinte şi cu adăugarea cifrei „2" la locul arătat. El distruge acum vechiul original, adică cel *adevărat* ; pe cel nou îl semnează în dreapta, iar în stînga imită semnătura Teofilovei şi, putem spune, destul de reuşit.

A doua zi de dimineaţă, la cinci martie, el sună curierul, îi ordonă să ducă ciorna şi copia la arhivă, iar originalul să-l predea contra semnătură serviciului Depozit. Dacă deschideţi registrul de corespondenţă al secţiei Medicamente şi aprovizionare, veţi vedea că adresa a fost primită într-adevăr la cinci martie de către Kăncio Nastev.

Dar, veţi spune, cum se face că oameni cu atîta experienţă în păstrarea serurilor, ca Nastev şi Raşkov, n-au sesizat la timp *greşeala* din dispoziţiile şefului ? Oare era prima oară cînd primeau în păstrare şi depozitau diverse vaccinuri ? Părerea mea este că amîndoi au observat că instrucţiunile primite nu prea erau în regulă. Dar Venceslav Raşkov a tăcut deoarece *aceasta* era voia protectorului şi şefului său. Şi la urma urmei avea

cu ce să se acopere în caz de nevoie — avea scrisoarea superiorului său, adică un act oficial ! În ceea ce-l priveşte pe Kăncio Nastev, acesta a tăcut pentru simplul motiv că şeful său direct nu i-a suflat nici o vorbă în această chestiune. Eu cred însă că în cazul de faţă au circulat sub diverse forme şi ceva bani. Atîţia cîţi au fost necesari pentru ridicarea unui nou etaj şi pentru cumpărarea unei motociclete „Iawa" de trei sute cincizeci centimetri cubi. Doctorul i-a dat bani magazionerului, iar acesta, la rîndul lui, ajutorului său.

La cincisprezece august, Petăr Toşkov pleacă la Devin — chipurile să inspecteze baza locală sanitară şi Depozitul de medicamente, dar în realitate pentru a se întîlni cu omul centrului de spionaj de peste graniţă. Dacă omul este Rakip Kolibarov sau acesta este doar legătura lui — este o chestiune pe care va trebui s-o stabilim de acum înainte. La fel, dacă Rakip a primit virusul de la doctor sau doctorul a fost informat de Rakip că virusul a şi fost adus — urmează să se lămurească după cercetările pe care le vom face.

Şi astfel, epizootia de febră aftoasă izbucneşte cu o virulenţă extraordinară. Doctorul Svetozar Podgorov dă alarma şi dispune ca secţia să trimită imediat, cu maşini şi avioane, în toate raioanele ameninţate, vaccinul german salvator. Petăr Toşkov şi magazionerul său desfăşoară o activitate uimitoare — organizaţia de partid şi cea sindicală îi felicită pentru munca lor încordată depusă zi şi noapte. Trec cîteva zile, se scurge o săptămînă, ba şi mai mult, şi la Centru încep să sosească veşti alarmante : vitele vaccinate nu devin totuşi imune. Petăr Toşkov e însă liniştit. Îndată după orele de serviciu, pleacă cu motocicleta la barajul „Iskăr", pescuieşte, iar serile petrece cu prietenii.

La acest punct al povestirii, Slavi Kovacev privi semnificativ spre Avakum. Acesta rosti:

— E absolut adevărat. Îl cunosc pe doctor şi în zilele de care vorbeşti am luat masa de mai multe ori, seara, la invitaţia lui, în noul său apartament.

În cameră se aşternu o tăcere stînjenitoare. Colonelul Manov începu să caute prin sertarul biroului său o ţigară, dar Avakum îi oferi amabil tabachera sa. Pe urmă se întoarse spre Slavi Kovacev şi-l întrebă zîmbind:

— De ce v-aţi întrerupt expunerea tocmai în punctul cel mai interesant?

— Nu face nimic — dădu din cap Slavi Kovacev. Voi continua. De la optsprezece august încoace nu i-am scăpat din ochi pe aceşti oameni, deoarece i-am urmărit pas cu pas. Astfel, cu trei zile înainte de a se sinucide, Venceslav Raşkov a vorbit la telefon cu fratele său, care se află în oraşul Sandanski. La douăzeci şi şase august, Venceslav Raşkov împreună cu Petăr Toşkov se duc la ŢUM [1] şi se învîrtesc multă vreme pe la raionul de motociclete. Înainte de a părăsi magazinul, ei cumpără de la standul de cărţi o hartă turistică a Bulgariei, după care se duc să ia o gustare la bufetul expres din Piaţa Slaveikov. În timp ce mănîncă, Petăr Toşkov trasează ceva pe hartă, iar Venceslav Raşkov scrie şi el cîteva cuvinte pe marginea ei albă. Pe urmă o îndoaie şi o bagă în buzunarul stîng al sacoului. Aceste hărţi se găsesc uşor — se pot cumpăra de la orice chioşc şi costă doar două leva. Am făcut atunci un lucru mai puţin permis, dar l-am făcut pentru siguranţa publică: la ieşire, m-am ciocnit de Raşkov şi i-am sustras harta la repezeală. Uite-o! şi Slavi Kovacev puse pe genunchi o hartă împăturită, pe care o desfăcu apoi repede. Asta

[1] Principalul magazin Universal din Sofia. - (n.t.)

e. Aici se poate vedea ce anume a trasat cu un creion roşu doctorul Petăr Toşkov. Slavi Kovacev tăcu. E vorba de şoseaua care duce de la Sofia la Trigrad! rosti el triumfător. Şi adăugă apoi, cu glas mai domol: Şi ştiţi ce a scris mîna magazionerului pe marginea albă a hărţii? Venceslav Raşkov a notat cu creionul roşu un nume pe care l-am amintit în expunerea mea de cîteva ori: Rakip Kolibarov.

Spunînd aceste cuvinte, Kovacev ridică privirea ca să vadă efectul produs de rostirea numelui, dar în aceeaşi clipă în odaie răsună un hohot vesel de rîs.

Cel care rîdea era Avakum. Rîdea din toată inima, nestăpînit, cu capul lăsat pe spate.

Figura încruntată a colonelului Manov deveni roşie.

— Vă rog să mă scuzaţi! se ridică Avakum. Regret foarte mult acest rîs fără rost. Dar mi-am imaginat aşa, dintr-o dată, cît de surprins a rămas colegul Kovacev cînd a văzut numele lui Rakip. De asta mi-a venit să rîd.

— După părerea mea, rîdeţi degeaba — zise colonelul.

— Dimpotrivă, n-am rămas cîtuşi de puţin surprins — interveni Slavi Kovacev şi în glasul său se făcu simţită mîndria unei perspicacităţi conştiente. Şi asta pentru că bănuiam deja cam încotro se îndreaptă întreaga afacere. Petăr Toşkov şi-a dat curînd seama că problema vaccinului începe să se încurce. Simţind că-i fuge pămîntul de sub picioare, a încercat să scape de principalul său complice. I-a arătat deci că situaţia este disperată, că se află la un pas de prăbuşire, de judecată, ba chiar şi de spînzurătoare. După toate probabilităţile Venceslav Raşkov a încercat să găsească acoperire în instrucţiunile adresei oficiale din patru martie, dar nu i-a mers. „Nu te baza pe adresa aia — i-a spus probabil docto-

rul. Nu e decît o foaie de hîrtie şi nimic mai mult. Eu am copie cu acelaşi număr şi aceeaşi dată în care scrie clar cum trebuie păstrat vaccinul în *realitate*, iar originalul pe care îl ai tu nu e decît un fals. Voi spune că l-ai făcut tu singur, cu mîna ta, după care mi-ai imitat iscălitura, distrugînd apoi adevăratul original. Mai vrei ceva ?" Pe urmă i-a propus să-l treacă peste graniţă, contînd că Rakip Kolibarov va şti să-i facă de petrecanie. I-a dat bani ca să-şi cumpere o motocicletă, i-a însemnat pe hartă şi drumul pînă la Trigrad, i-a comunicat numele omului care trebuia să-l treacă peste linia de frontieră. Aici însă interveni un moment nou : dispariţia hărţii. Scriind pe aceasta din urmă numele lui Rakip Kolibarov cu propria sa mînă, Venceslav şi-a semnat singur condamnarea la moarte ; şi el, şi doctorul erau siguri că harta a căzut în mîinile miliţiei. Pe la orele şapte seara se despart în faţa statuii Patriarhului Eftimie. Doctorul îi promite prietenului său că-l va căuta a doua zi de dimineaţă. Şi astfel, lichidarea imediată a lui Venceslav deveni o problemă de viaţă şi de moarte pentru Petăr Toşkov însuşi.

Douăzeci şi şapte august. Puţin după orele zece, doctorul vine la Venceslav, dar intră în biroul acestuia venind nu dinspre intrarea principală, ci prin curte, sărind fereastra. Încuie uşa şi-i comunică în şoaptă prietenului său că pe trotuarul din faţa intrării principale se află doi agenţi. Venceslav i-a văzut şi el încă de dimineaţă, atunci cînd a venit la serviciu. Trebuie să vă spun că şi ajutorul meu a observat această tainică pereche, dar a presupus, aşa cum era de aşteptat, că erau oamenii Securităţii. La verificarea pe care am făcut-o s-a dovedit însă că nimeni n-a trimis asemenea agenţi şi că nimeni nu ştie absolut nimic în această problemă. Pentru mine personal a rămas şi acum o taină identitatea celor doi oameni,

ca şi a persoanei care i-a pus să urmărească şi să ţină sub supraveghere clădirea serviciului Depozit. Este o enigmă interesantă.

Cînd a aflat că cei doi necunoscuţi se găseau încă în faţa intrării principale, Venceslav a rămas mut de spaimă, şi s-a speriat atît de tare, încît a avut o totală prăbuşire fizică şi psihică. După ce făcuse o noapte albă, frămîntat de nesiguranţa în care se afla şi de primejdia care-l păştea, şi-a pierdut probabil controlul nervilor, încetînd de a mai avea orice fel de voinţă ; iar doctorul a profitat de această prăbuşire morală şi i-a pus deîndată în mînă otrava salvatoare — singurul mijloc pe care-l mai avea Venceslav de a salva măcar numele şi onoarea familiei sale. Poate că acesta a ezitat o secundă, două în faţa fricii instinctive de moarte. Atunci Petăr Toşkov i-a spus desigur că cianura de potasiu ucide mult mai repede şi cu dureri infinit mai mici decît lanţul spînzurătorii. Această convorbire de cîteva minute dintre cei doi s-a dus lîngă biroul lui Venceslav. Petăr Toşkov s-a îndreptat spre etajeră, a luat sticla şi a turnat apă în pahar. Acest zgomot l-a făcut pe Venceslav să-şi dea seama de lipsa de sens pe care ar fi putut-o avea împotrivirea sa ; a văzut că soarta îi era pecetluită, a întins mîna şi a luat otrava. Acum ţine paharul la gură — bea apa dintr-o singură răsuflare şi-l lasă apoi, gol, pe birou.

Doctorul, fără să se mai uite la el, încalecă pervazul, sare afară şi traversează curtea în fugă. Peste o jumătate de oră ajunge la biroul său, dar urcă pe scara de serviciu, ca să nu fie observat. Oamenii mei l-au văzut ieri cum se strecura, năduşit şi roşu la faţă din cauza alergăturii, prin curtea clădirii, ca să intre *pe furiş* în biroul său de la etajul al treilea. S-a căznit să mascheze, *să ascundă* lipsa sa de la serviciu. Ştia că expertiza medicală va stabili ora exactă a morţii lui Venceslav, şi de aceea a căutat ca la

această oră să poată spune că s-a aflat în biroul său. Adică, într-un cuvînt, s-a grăbit ca să-şi construiască un *alibi*.

Iată, după mine, cum s-au petrecut lucrurile în aceste cîteva zile.

Slavi Kovacev îşi şterse fruntea năduşită, răsufla adînc şi îşi pironi privirea în ochii colonelului.

— Tot ce ai spus este cît se poate de interesant — zise colonelul Manov şi tăcu, dus pe gînduri, cîteva minute. Dar de ce după întîmplarea aia cu harta, Petăr Toşkov n-a acţionat imediat, aşa cum ar fi făcut orice om în situaţia lui, ci a amînt punerea în aplicare a planului său pentru a doua zi dimineaţa, ba încă după orele zece ? Colonelul tăcu iar. Pînă a doua zi la orele zece, Securitatea putea să pună mîna şi pe Venceslav Raşkov şi pe Rakip. În cazul unei extinderi atît de rapide a epizootiei de febră aftoasă, organele securităţii acţionează rapid — folosesc orice urmă imediat ce dau de ea. Cum se explică această întîrziere în acţiune a lui Petăr Toşkov, ca şi a dumitale, de altfel, tovarăşe căpitan ?

Slavi Kovacev tresări şi faţa i se roşi pe dată.

— Permiteţi-mi să răspund la întrebările dumneavoastră pe rînd. Apoi îşi lăsă privirile în jos. În faţa statuii Patriarhului Eftimie, l-am pierdut pe doctor din ochi. După cum ştiţi, în apropiere se află o piaţă. Doctorul s-a suit într-o maşină şi a pornit-o în goană în direcţia bulevardului Ruski. L-am urmat imediat cu o altă maşină, dar la intersecţia cu linia de tramvai, s-a aprins semnalul roşu şi am fost siliţi să oprim pentru a lăsa să treacă tramvaiul, care pornise tocmai atunci spre Piaţa Slaveikov. Cînd am putut porni din nou, i-am ordonat şoferului să meargă cît mai repede pe bulevardul Tolbuhin, dar maşina doctorului dispăruse. Am socotit atunci că era mai

raţional să mă întorc în piaţă. Cincisprezece minute mai tîrziu, taxiul se întoarse şi, interogîndu-l pe şofer, mi-am dat seama că doctorul m-a înşelat într-un mod inteligent. În loc să oprească la o casă oarecare, la o adresă precisă, a coborît din maşină pe bulevardul Gheorghi Dimitrov, în faţa intrării Magazinului Universal. Cred că a înţeles ce primejdie îl ameninţa, dar nu a avut posibilitatea să acţioneze imediat. A avut nevoie de timp ca să chibzuiască cum putea, în actuala situaţie, să-l înlăture pe Venceslav. Este foarte probabil să se fi consultat cu vreunul din oamenii săi. Procurarea cianurii de potasiu şi stabilirea legăturii cu Rakip Kolibarov i-a luat desigur tot timpul pînă la ora zece în ziua de douăzeci şi şapte august. În ceea ce mă priveşte — aici Slavi Kovacev ridică din umeri — abia astăzi mi-am lămurit anumite lucruri şi din această cauză n-am cerut pînă acum aprobarea necesară pentru arestarea lui Petăr Toşkov. Am trimis însă o radiogramă cifrată la Smolian, în legătură cu Rakip Kolibarov. Am dat dispoziţi să nu fie scăpat nici o clipă din ochi.

Colonelul Manov îşi notă ceva în carnetul său, după care îşi întoarse ochi spre Avakum :

— Dumneata, tovarăşe Zahov, ţi-ai formulat vreo ipoteză în afacerea asta ? Sau eşti întru totul de acord cu concluziile tovarăşului Kovacev ?

10

Avakum se ridică de pe scaun, îşi dezmorţi puţin umerii şi începu să se plimbe încet prin cameră.

— Ieri, pare-mi-se, vă spuneam că i-am cunoscut pe unii din funcţionarii care lucrează la Centru. Prietenul

meu Anastasi Bukov, medicul veterinar al raionului Trigrad, care se află în prezent la Sofia, chemat pentru nişte cursuri, mi-a făcut cunoştinţă cu şeful secţiei Medicamente şi aprovizionare, doctorul Petăr Toşkov — un om minunat.

Colonelul tresări şi ridică din sprîncene :

— Cred că epitetul „minunat" îl puneţi între ghilimele, nu-i aşa ?

— Ba de loc ! se grăbi să răspundă Avakum, după care se încruntă şi tăcu cîteva clipe. N-am nici un motiv să pun acest cuvînt între ghilimele. Cel puţin deocamdată. Dar ceva în sinea mea — poate că modesta mea experienţă — îmi spune că în legătură cu numele acestui om nu va fi cazul nici în viitor să punem vreun cuvînt în ghilimele.

— În expunerea mea, eu m-am bazat exclusiv pe fapte — remarcă Slavi Kovacev. Dumneavoastră trebuie să dărîmaţi punct cu punct eşafodajul meu, ceea ce îmi pare imposibil. Ipoteza mea este durată din fapte, aşa cum o construcţie este clădită din cărămizi şi beton.

Avakum aprinse o ţigară şi pe buzele lui flutură acel surîs indulgent care-i era caracteristic. Dar de astă dată nefiind însoţit de nici o licărire de bunătate. Dimpotrivă, surîsul acesta parcă te îngheţa, şi asta nu prevestea nimic bun.

— Tovarăşe Kovacev — începu el fără să-şi întrerupă mersul prin cameră — îmi voi îngădui mai întîi, dacă tovarăşul colonel îmi permite, să vă fac cîteva complimente în legătură cu metoda dumneavoastră. Fără îndoială, aţi dat dovadă de strălucite calităţi în culegerea şi acumularea faptelor. Ascultîndu-vă am aflat destule lucruri noi, pe care nu le ştiam pînă în clipa de faţă. Vă felicit şi în acelaşi timp vă sînt recunoscător pentru toate astea. Deosebit de preţioase sînt pen-

tru mine datele dumneavoastră despre cei doi bărbaţi misterioşi care supravegheau ieri dimineaţă clădirea serviciului Depozit ce aparţine Centrului. Că aţi observat lipsa de la serviciu a doctorului Petăr Toşkov şi ora precisă la care s-a înapoiat în biroul său — şi asta este foarte bine, şi ne va fi de un excepţional ajutor în cercetările următoare. Deci, după cum spuneam în stringerea şi acumularea faptelor sînteţi foarte sîrguincios şi daţi dovadă de un indiscutabil talent.

— Oh ! zise Slavi Kovacev, roşu pînă la urechi. Astea sînt lucruri mărunte.

— Şi în combinarea faptelor daţi dovadă de perspicacitate. Faptul că Petăr Toşkov a studiat în Elveţia, drumurile lui de-a lungul frontierei, întîlnirea cu străinii, persoanele acelea *non grata*, excursia la Trigrad şi întrevederea cu Rakip Kalibarov, adresa falsă — toată combinaţia asta poate într-adevăr să-l ducă pe om la spînzurătoare. O imaginaţie realistă aţi dovedit şi în inscenarea otrăvirii. Amănuntul acelea cu apa mi-a plăcut foarte mult.

La începutul expunerii spuneaţi că mergeţi pe urmele mele, făcînd aluzie la faptul că metodele noastre de cercetare erau aceleaşi. Dădeaţi ca exemplu cercetarea corespondenţei curente a serviciului Depozit. Este adevărat că, independent unul de altul, ne-am îndreptat amîndoi spre această corespondenţă. Dar din acest fapt trageţi o concluzie destul de arbitrară în legătură cu aşa-numita identitate a metodelor noastre. Dumneavoastră v-aţi îndreptat spre acte pentru a stabili *de ce* anume nu acţionează vaccinul. Dumneavoastră căutaţi explicaţia pentru a stabili deficienţa. Eu însă am stabilit-o mai întîi şi după aceea am căutat explicaţia. Ieri pe la prînz am fost amîndoi la depozit, dar dumneavoastră, tovarăşe Kovacev, n-aţi găsit necesar să cercetaţi imediat, pentru ca să ve-

deţi în ce stare se afla vaccinul şi dacă exista ceva *deosebit şi în neregulă* în această situaţie. Dumneavoastră nu v-a trecut nici măcar prin gînd să faceţi aşa ceva. Eu însă m-am uitat pe rafturi şi am văzut că vaccinul era ţinut la lumină, chiar sub acoperişul clădirii, şi anume la o temperatură de 28 de grade. Ştiu că vaccinul care e ţinut mai multă vreme în asemenea condiţii necorespunzătoare nu mai poate da o imunitate satisfăcătoare. Comparînd această constatare cu datele obţinute din raioanele contaminate mi-am dat seama că ceea ce era în *neregulă şi deosebit* în starea vaccinului nu erau lucruri întîmplătoare. În explicarea acestor lucruri *neîntîmplătoare* se află şi cheia enigmei. Studierea corespondenţei e doar drumul care duce la această cheie.

Astfel, ceea ce în metoda mea de cercetare este factorul *prim*, la dumneavoastră apare ca factor *secund*. De aceea cred că identificaţi destul de arbitrar metodele noastre de cercetare.

Ca şi în cazul de la Momcilovo, şi aici dumneavoastră subapreciaţi în mod greşit rolul observaţiei. Nu este vorba aici de observaţie *în general*, ci de acea primă privire ce se aruncă la faţa locului îndată şi nemijlocit după ce s-a petrecut evenimentul. Dumneavoastră cercetaţi în mod pripit, şi, pe lîngă asta, nu vă pricepeţi să vedeţi bine ceea ce trebuie văzut. Observaţi şi sesizaţi unele urme evidente, cu caracter elementar. Dar astfel de urme duc totdeauna la generalizări similare, adică la generalizări elementare, la reprezentări şablonarde şi la gîndire şablon. Astfel, de pildă, dumneavoastră aţi ajuns pe cale pur logică la concluzia că Petăr Toşkov nu a intrat în clădirea Depozitului pe uşa principală : dacă agentul dumneavoastră nu l-a văzut intrînd pe această intrare, e logic să te gîndeşti că a ajuns în biroul lui Venceslav să-

rind pe fereastră. Acesta este, bineînţeles, un şablon logic. El descoperă numai o jumătate a adevărului, şi anume că *cineva* a intrat în cancelaria lui Venceslav Raşkov venind nu pe uşa principală, ci intrînd pe fereastră, care este foarte scundă şi poate fi sărită destul de uşor. Dar cine este acest om ? Pentru ca presupunerea să devină baza unei ipoteze reale, trebuie totdeauna verificată atent. Dumneavoastră afirmaţi că acest om este Petăr Toşkov. În ceea ce mă priveşte, eu consider că persoana care a intrat pe fereastră nu este Petăr Toşkov. Şi dumneavoastră nu sînteţi în stare să-mi dovediţi că aveţi dreptate, deoarece vă lipsesc acele observaţii directe care v-ar trebui pentru a vă susţine teza. Eu însă am făcut unele observaţii care dovedesc în mod absolut indiscutabil că persoana care a traversat curtea şi a sărit pe fereastră nu are nici piciorul, nici talia şi nici mîinile lui Petăr Toşkov.

— Fantezii ! surîse sceptic Slavi Kovacev.

— Generalizînd faptele şi formulînd ipotezele, recurg desigur la fantezie, şi asta destul de des, nu pot nega. Cînd fac însă anumite observaţii, lucrez ca un matematician şi procedez cu toată precizia pînă la milimetru. Să mergem mai departe — mă refer tot la această latură negativă a dumneavoastră — aceea de a observa lucrurile la suprafaţă şi a nu vedea ceea ce trebuie văzut. Aşa, de pildă, aţi remarcat paharul de apă, dar după ce aţi înţeles din spusele doctorului Avramov că nu conţine urme de cianură de potasiu, nu v-aţi mai ocupat de el. În general s-ar putea spune că l-aţi şi uitat. V-aţi mulţumit doar să-i atribuiţi oarecare influenţă psihologică — ceea ce-i frumos, chiar poetic. Dar neputînd ieşi din şablonul logic „paharul nu conţine urme de cianură — prin urmare nu prezintă o dovadă materială" — n-aţi socotit necesar să-l cercetaţi, să-l supuneţi unei observaţii mai se-

rioase şi mai adîncite. Dacă aţi fi făcut-o, aţi fi descoperit pe marginea lui urme foarte interesante.

— Nu avea nici un fel de urme — zise Slavi Kovacev dînd din cap puţin nervos.

— Chestie de observaţie — rîse rece Avakum. Mai departe : aţi îngenuncheat lîngă cadavrul lui Venceslav, dar n-aţi observat jos pe covor, în stînga cadavrului, o pată mare, umedă. Nu v-a atras atenţia faptul că din acest loc al covorului se tăiase o fîşie lungă, foarte subţire, nu-i aşa ?

— Amănunte de prisos, inutile ! dădu din umeri Slavi Kovacev.

— Dar de ce vă enervaţi ? zîmbi Avakum.

De data asta, expresia feţei lui era exagerat de binevoitoare.

— Vă rog să ascultaţi cu tot calmul — interveni colonelul.

— Păi dacă vine cu atîtea amănunte lipsite de importanţă ! Asta înseamnă pierdere de vreme. De fapt pînă acum nu şi-a concretizat afirmaţiile şi nu ne-a arătat de ce-l consideră pe prietenul său, Petăr Toşkov, nevinovat !

Pe faţa lui Avakum trecu o umbră. Expresia ei se înăspri şi în ochii lui ce băteau în cenuşiu luciră sclipiri de oţel.

— Tovarăşe colonel — zise el domol, fără să-şi ridice glasul şi oprindu-se în mijlocul camerei — eu nu renunţ la afacerea asta, chiar dacă şi dumneavoastră veţi crede, aşa cum crede colegul meu Slavi Kovacev, că sînt părtinitor şi subiectiv în ceea ce priveşte persoana doctorului Petăr Toşkov. Deoarece doctorul este cunoscutul meu, poate că ar fi mai nimerit ca, oficial, să nu mă ocup de această anchetă. Vă asigur că nu voi fi de loc

supărat. Mai bine să nu mă ocup pe linie de serviciu. Dar chiar şi ca simplă persoană particulară, ca un cetăţean oarecare, voi şti să fac ceea ce trebuie pentru a salva şi viaţa, şi onoarea unui om nu numai nevinovat, dar şi foarte util societăţii.

— Hm ! surîse Slavi Kovacev.

Colonelul bătu uşor în birou.

— Tovarăşe Zahov — zise el — chiar dacă Petăr Toşkov v-ar fi frate, tot nu v-aş scoate din această anchetă. Vă rog să vă continuaţi expunerea, dar fiţi ceva mai concret. În această privinţă, tovarăşul Kovacev are oarecare dreptate. Trebuie totuşi să prezentaţi dovezi concrete despre nevinovăţia lui Toşkov, după cum tovarăşul Kovacev a susţinut cu dovezi concrete această vinovăţie. Aveţi cuvîntul.

— Mulţumesc — îşi înclină uşor capul Avakum.

Se aşeză comod şi cîteva clipe tăcu, ciocănind uşor cu degetele pe braţele largi şi moi ale fotoliului. Pe urmă continuă :

— Criticînd metoda tovarăşului Kovacev, l-am apărat indirect pe doctor. Dar dumneavoastră vreţi să vorbesc şi mai concret, bazat pe fapte. Mă rog !

Întîi. Doctorul nu i-a dat nici un ban lui Venceslav Raşkov. Povestea aceea privind sursa celor opt mii de leva, care s-au găsit în portofelul său, nu poate sta în picioare. Ieri după-masă am vorbit personal la telefon cu fratele nefericitului tînăr. Cele opt mii de leva reprezintă jumătate din valoarea casei lor părinteşti. Fratele a vîndut averea moştenită şi i-a trimis lui Venceslav jumătate din suma primită. Am făcut verificarea necesară şi la poştă. La 23 august s-a primit un mandat pe numele lui Venceslav în valoare de opt mii de leva. Susţin cea de a doua parte a părerii tovarăşului Kova-

cev, şi anume că banii erau într-adevăr destinaţi cumpărării unei motociclete. Bietul Venceslav Raşkov era un pasionat amator al acestui sport ! În orice caz, doctorul n-are nimic a face cu aceşti bani.

Al doilea. Urmele de pe pervazul ferestrei şi din curtea cea pustie, urme care duc spre stradă, au fost lăsate de un om ale cărui degete, picioare şi mîini sînt sensibil mai mici decît talia, picioarele şi degetele doctorului.

Al treilea. După cum am spus, am observat lîngă cadavrul lui Venceslav o pată mare, umedă. Am tăiat o mică fîşie din acest loc al covorului şi am dus-o imediat la laborator pentru a i se face analiza chimică. Pata este de apă, în care au fost însă dizolvate resturi *minime* de compuşi ai acidului cianhidric — de cianură de potasiu. Dacă ar fi să rămînem la reconstituirea prezentată de tovarăşul Kovacev, ar trebui să-i facem o rectificare serioasă în ceea ce priveşte regia. Şi anume : Venceslav nu a luat otrava în stare uscată, ci a dizolvat-o în prealabil în apă. Iar, după ce a înghiţit această otravă foarte concentrată, a mai pus apă în pahar, l-a clătit, iar după aceea l-a vărsat pe covor. Se ştie însă că cianura de potasiu acţionează fulgerător asupra organismului, întocmai ca şi curentul electric. E absurd să presupunem deci că Venceslav a avut posibilitatea să mai judece, să toarne apă în pahar, să-l clătească şi să-l verse, după ce înghiţise otrava. Şi, pe urmă, de ce mai era nevoie să facă toate astea ? Eu sînt mai mult ca sigur că lucrul acesta a fost făcut de o *altă* persoană, care a adus cianura şi a asistat la desfăşurarea dramei din biroul lui Venceslav. Dar ce sens are această acţiune, care este substratul ei logic ? După părerea mea, nu are ***nici un fel de substrat logic***. Căci este cu totul absurd să se mai clătească paharul după ce o asemenea otravă a fost

consumată. Ea e prezentă în organismul mortului şi va fi descoperită în cadavrul său — de ce ar fi deci necesar să se mai şteargă urmele lăsate pe pahar ? Această acţiune — spălarea paharului — are un substrat exclusiv *psihologic*. O a doua persoană, aceea care a adus cianura, a fost martoră la moartea lui Venceslav. După ce tînărul a înghiţit otrava, respectiva persoană s-a dat îndărăt. Nefericitul, îngrozit de primul spasm ameţitor, a făcut instinctiv un pas spre dînsa, fapt care a silit-o să se retragă spre fereastră. După cîteva minute, trupul lui Venceslav se zbătea în convulsii pe podea şi priveliştea trebuie să fi fost într-adevăr îngrozitoare. Această a doua persoană trebuia să fugă, *să se salveze*, să sară pe fereastră, dar în clipa aceea era cu totul tulburată şi aproape lipsită de puteri. Primul lucru pe care-l face omul cînd simte că-i vine rău şi că-i fuge pămîntul de sub picioare este, bineînţeles, acela de a recurge la puterea înviorătoare a apei. De ce atunci persoana nu bea direct din sticlă, ci ia şi clăteşte paharul ? Interesant, nu-i aşa ? Dar răspunsul este foarte simplu. Persoana nu este obişnuită să bea apă din sticlă, iar cînd îţi lipseşte această obişnuinţă şi totuşi încerci să bei cu sticla, apa îţi curge pe bărbie şi pe piept. Nu era în interesul persoanei să iasă pe stradă cu asemenea pete. În consecinţă a recurs la pahar.

Aşa stă problema paharului de apă... Dar după orice acţiune trebuie să tragem şi concluzia, nu-i aşa ? Şi atunci eu pun problema astfel : cine îşi pierde firea, cui îi vine rău în faţa unei privelişti îngrozitoare ? Fireşte, unui om mai sensibil, mai slab de înger. În acest fel mai adaug o trăsătură la caracteristica celei de a doua persoane, necunoscută pînă acum : are talia mijlocie, pi-

cioare mici şi degete subţiri şi lungi. E o fire sensibilă, cu un sistem nervos labil.

După cum vedeţi, nici una din trăsăturile enumerate nu corespunde acestui uriaş, acestui om calm care este Petăr Toşkov.

Al patrulea. Încă o rectificare la reconstituirea dumitale, tovarăşe Kovacev. Ieri am fost la morgă, am văzut cadavrul şi am stat de vorbă cu doctorul Avramov. La prima cercetare, îţi aminteşti, n-a putut stabili urme vizibile de violenţă. Aseară însă a deschis gura cadavrului şi mi-a arătat cu penseta două umflături uşoare deasupra celor doi canini de sus. „Urme ale unei slabe lovituri date simultan cu un obiect dur, dar neted !" aşa mi-a spus doctorul Avramov. Nu cred ca Venceslav să se fi lovit singur aici, la canini. Era un om prea vesel, un tînăr căruia îi plăcea tare mult viaţa, ca să se supună singur, cu propria lui mînă, unor astfel de chinuri. Cred însă că înghiţind o gură din cianura concentrată, Venceslav a tresărit dintr-o dată şi mîna i-a tremurat. Dar cînd un om înghite de bună voie cianură de potasiu şi ştie dinainte că ia tocmai această otravă, încît după prima înghiţitură nimic nu-l mai poate salva, aşa că e mai bine să dea pe gît toată cantitatea dintr-o dată, pentru ca să termine mai repede — omul ăsta nu se opreşte la jumătatea drumului, ci, dimpotrivă, caută să scurteze totul, să termine înainte ca instinctul de conservare să se poată manifesta. Asta este tipic pentru toţi sinucigaşii. Regretul vine, dacă în general mai are timp să vină, după gestul hotărîtor. În cazul nostru însă, Venceslav a tresărit după prima înghiţitură. Şi în clipa aceea, în frîntura aceea de clipă, cînd ar fi putut să-şi dea seama ce face, mîna persoanei necunoscute a împins fundul paharului în sus, buza lui ovală i-a lovit gingiile deasupra celor doi canini de sus şi lichidul s-a vărsat pe gît-

lejul nefericitului. Iar el a înghiţit cu acea mişcare pur mecanică pe care o faci ca să nu te îneci. Am şi alte temeiuri să presupun că Venceslav nu bănuia că în pahar i se pusese otravă. După toate probabilităţile, aceasta i-a fost pusă *pe ascuns* în paharul care i-a fost oferit în modul cel mai nevinovat. De aceea a intervenit *surpriza* şi, ca rezultat al acesteia, mîna care *i-a tremurat* îndată după prima înghiţitură.

Al cincilea. Am dus azi-dimineaţă adresa cea falsă la laboratorul nostru şi am rugat să se înlăture cerneala de pe cele două semnături. Cînd s-a făcut acest lucru, pe suprafaţa albă a hîrtiei au apărut urme de creion. Prin urmare, autorul adresei a copiat semnăturile cu creionul, iar după aceea a trecut pe urmele creionului cu cerneală. Întreb : dacă autorul adresei este Petăr Toşkov, ce interes avea să se semneze mai întîi cu creionul ? Adresa se află la laborator. Duceţi-vă şi dumneavoastră să vedeţi că semnăturile secretarei Irina Teofilova şi a şefului ei Petăr Toskov au fost făcute mai întîi cu un creion negru foarte bine ascuţit. Cînd omul se semnează, o face direct şi nu-şi desenează numele mai întîi cu creionul.

Din cele spuse pînă acum se poate trage o singură concluzie : aceea că doctorul Petăr Toşkov şi magazionerul Venceslav Raşkov nu au nimic a face cu epizootia de febră aftoasă. Şi însă ceva : că Venceslav Raşkov nu s-a sinucis — el a fost *ucis.*

După fiecare expunere mai lungă, în clipele de odihnă după efortul concentrării, Axakum lăsa ţigările şi lua pipa. Şi-o umplu deci şi acum, o prinse bine între dinţi şi, dînd drumul unor nori de fum aromat, întinse mîna înainte pe braţul fotoliului şi tăcu.

Slavi Kovacev se uită la ceasul electric.

— Aveţi de spus ceva ? întrebă colonelul.

— Păi ce să spun ? ridică din umeri căpitanul. Din toate aceste contra dovezi ale tovarăşului Zahov, doar la două merită să ne oprim ceva mai atent : la mandatul poştal al lui Venceslav Raşkov şi la urmele de creion negru de pe adresa cea falsă. Dar faptul că Venceslav voia să-şi cumpere motocicletă cu banii săi proprii nu schimbă teza mea nici cu o iotă. N-a ţinut el vaccinul în condiţii necorespunzătoare ? L-a ţinut. Punct. S-a împotrivit şefului său la această dispoziţie ? Nu s-a împotrivit. Atunci, ce mai vreţi ? Dar întîlnirile alea cu străinii, călătoria fără permis la Trigrad, întrevederea lui cu Rakip Kolibarov cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă ? Dar harta ? E posibil ca în amănunte, în unele detalii, ipoteza mea să fie susceptibilă de unele rectificări. Cu asta sînt de acord, dar fondul ei rămîne totuşi în picioare. După mine, doctorul Petăr Toşkov şi Rakip Kolibarov trebuie să fie imediat arestaţi.

— Tovarăşe Zahov — se adresă colonelul lui Avakum — dumneavoastră aţi pus la serioasă îndoială unele din elementele fundamentale ale ipotezei tovarăşului Kovacev. În acelaşi timp aţi trecut fără să vă opriţi asupra cîtorva acuzaţii grave aduse doctorului Petăr Toşkov. Dar să presupunem pentru moment că aţi avea dreptate, că Petăr Toşkov, după cum afirmaţi dumneavoastră, nu ar avea nimic comun cu afacerea asta a febrei aftoase. Cine este atunci elementul ei motor, cine dirijează totul din umbră ? Aveţi vreo părere în această problemă ?

— Deocamdată mă aflu încă în perioada cercetărilor — răspunse liniştit Avakum.

Colonelul rămase tăcut destulă vreme.

— În ceea ce priveşte febra aftoasă — reluă el — am luat măsuri în vederea localizării deocamdată a epidemiei. În jurul raioanelor contaminate am format un brîu

de carantine şi un cordon sanitar. Cum s-ar zice, nici o pasăre nu poate trece fără a fi în prealabil dezinfectată şi verificată — ce face, cine e, de unde vine şi unde se duce. Aşa încît pe acest front ne putem aştepta la un oarecare calm şi, treptat, dar sigur, la o îmbunătăţire a situaţiei. Bineînţeles însă că numai acest lucru nu ne poate linişti : pe teritoriul nostru acţionează o organizaţie duşmănoasă.

Colonelul rămase puţin pe gînduri, după care dădu din cap şi zîmbi :

— Propun să ne înţelegem în felul următor. Doctorul Petăr Toşkov şi Rakip Kolibarov din Trigrad să fie deocamdată lăsaţi în libertate şi ţinuţi sub observaţie pînă la întîi septembrie. Dacă pînă la acest termen, ziua de întîi septembrie orele douăzeci şi patru, tovarăşul Zahov nu descoperă şi nu arestează măcar pe unul din principalii organizatori ai acestei afaceri, dovedind că a descoperit şi arestat pe unul din principalii ei organizatori, atunci dumneavoastră, tovarăşe Kovacev, aveţi mînă liberă să acţionaţi aşa cum veţi crede de cuviinţă. Ne-am înţeles deci : întîi septembrie orele douăzecei şi patru. Vă ajung aceste patru zile, tovarăşe Zahov ?

Avakum scutură tutunul care mai rămăsese nefumat în lulea, dădu la o parte scrumiera şi aprobă tăcut printr-o uşoară înclinare a capului.

11

La discuţiile din cabinetul colonelului Manov, căpitanul de contrainformaţii Slavi Kovacev formulase o ipoteză interesantă bazată pe un bogat material dovedi-

tor. Supoziţia sa era clădită înainte de toate pe trei momente fundamentale :

1. Dispoziţia lui Petăr Toşkov, datorită căreia vaccinul se păstra în condiţii necorespunzătoare.

2. Plecarea lui Petăr Toşkov, fără permis în regulă, la Trigard şi întrevederea sa cu Rakip Kolibarov, cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă.

3. Cumpărarea hărţii turistice şi însemnarea drumului pe şosea pînă la Trigrad. Numele lui Rakip Kolibarov pe marginea albă a hărţii, scris de mîna lui Venceslav Raşkov sub dictarea lui Petăr Toşkov.

Cazul de la Boroveţ luat izolat nu trezea de fapt bănuieli : oricui i se poate întîmpla să fie oprit pe drum de către nişte străini cu care să schimbe cuvinte fără importanţă. Dar această întîlnire cu nişte indivizi care au fost pe urmă expulzaţi ca persoane *non grata* adăugată la legăturile şi întrevederile cu Rakip Kolibarov şi cu plutonierul cel compromis din Slivniţa făceau ca acest caz *întîmplător* să treacă, în virtutea analogiei, într-o altă categorie — în aceea a cazurilor *dubioase*, a acelora care trezesc *bănuieli* indiscutabile.

Şi în privinţa lui Venceslav Raşkov, ipoteza era bine fundamentată. Slavi Kovacev motiva sinuciderea acestuia printr-o serie de fapte evidente şi, după cît se părea, indiscutabile :

1. Participarea la degradarea vaccinului.
2. Descoperirea acţiunii duşmănoase.
3. Prăbuşirea planului de trecere peste frontieră.
4. Iminenta arestare.

Toate acestea motivau, după Slavi Kovacev, acea situaţie disperată care a dus în ultimă instanţă la sinuciderea tînărului.

La aceeaşi şedinţă din cabinetul colonelului Manov, Avakum nu formulase o ipoteză, ci se mulţumise doar să facă o presupunere : că Venceslav Raşkov nu ar fi avut intenţia de a se sinucide, ci că ar fi fost ucis ; şi o contrateză : că doctorul Petăr Toşkov nu ar avea nici un amestec în epizootia de febră aftoasă.

Ce-l făcuse oare pe Avakum să aducă obiecţii atît de insistente celor mai importante puncte ale ipotezei formulate de Slavi Kovacev ? Faptul că îi cunoştea pe doctorul Petăr Toşkov şi pe Venceslav ? Dar îi cunoştea abia de două luni şi dacă ar fi pus cap la cap tot timpul petrecut împreună cu ei, nu trecea de patruzeci de ore — adică nici măcar două zile întregi ! E adevărat că, în munca lui, el ţinea totdeauna seama de impresiile personale pe care i le făceau oamenii. Aşa fusese, de pildă, cazul cu Boian Icerenski. De la prima întîlnire avusese asupra lui serioase îndoieli. Cu figura sa leonină, cu grosolănia, cu tonul de comandă şi cu ochii lui reci care calculau totul, cu lăcomia sa la mîncare şi băutură, autoritar şi necioplit în aluzii, nu avea de loc aerul unui sentimental şi nu semăna cu un erou liric. De aceea şi atitudinea sa de compătimitor faţă de dascălul Metodi Paraşkevov, după care ofta mereu, suna ca o vizibilă exagerare. Asemenea oftaturi nu i se potriveau de loc. De aceea, atunci cînd geologul începuse să ofteze din nou, de data asta de dorul nevesti-si, ochiul sensibil al lui Avakum semnalizase imediat „atenţie" ! Ea locuia la Plovdiv, la o sută cincizeci de kilometri de Momcilovo. Fără să-l fi întrebat cineva, Icerenski deschisese singur vorba despre ea şi începuse să spună tuturor că *în fiecare* sîmbătă se duce la Plovdiv, inclusiv în acea sîmbătă, cînd acolo, la Momcilovo, se produsese întîmplarea cu *ne-*

fericitul acela de Metodi. În fiecare sîmbătă, ca un tînăr amorez ? Dar el nu mai era nici tînăr şi nici nu mai aducea cu omul care nu mai poate răbda din cauza unei iubiri arzătoare. Era greu de crezut că geologul cu obişnuinţa de ani de zile şi-ar lăsa şi serviciul, şi prietenii de chef de la cîrciuma lui Ilcio, ca să bată cu motocicleta trei sute de kilometri pe drumuri de munte pentru o noapte de amor conjugal. Pentru *el* aceasta nu părea verosimil. Cu toate că nu-l cunoscuse decît de o oră, Avakum fusese sigur că toate oftaturile lui şi toate spusele în legătură cu nevastă-sa care se plictisea, aveau în realitate un anumit scop : sublinierea unui alibi indiscutabil. De ce era însă necesar să sublinieze acest alibi *al său* — lipsa sa din Momcilovo tocmai în noaptea acelui eveniment ? Se temea oare că-l bănuia cineva ?

Astfel, prima impresie dădu naştere şi primei îndoieli în mintea lui Avakum.

Dar în metoda sa de cercetare impresiile subiective jucau întotdeauna un rol secundar. Sceptic din fire, devenit şi mai sceptic din cauza permanentului său contact cu ceea ce era rău şi urît în viaţă, Avakum începuse să privească oamenii prin ochelari fumurii. Se mişca într-o lume de criminali, unde trădarea politică şi decăderea morală mergeau mînă în mînă. Trădători ca Icerenski, care împărţea patul cu soru-sa, nu reprezentau cele mai respingătoare chipuri şi nu erau cazuri izolate în lumea în care se mişca. Erau alţii şi mai răi. Aici, noroiul era uneori atît de gros, încît oricît ar fi fost omul de tare, dacă se hotăra să treacă prin el, devenea cît de cît, fără voia lui, sceptic. Şi pentru că Avakum era conştient de scepticismul său, se temea, şi nu fără motiv, pentru elementul obiectiv al aprecierilor sale. Ştia, de pildă, şi de asta era absolut convins, că cei mai mulţi oameni,

că majoritatea lor nu sînt şi nu pot fi nişte fiinţe josnice. Dar în lumea în care se mişca el avusese prilej să observe că la unii talentul mergea mînă în mînă cu josnicia: Boian Icerenski era un talentat geolog, dar aceasta nu-l împiedica să fie spion. Din punct de vedere moral, Victoria Icerenska avea un dosar ireproşabil, şi totuşi ea devenise soţia fratelui ei. Fireşte, majoritatea oamenilor nu erau josnici — Avakum înţelegea foarte bine acest adevăr — şi cu toate acestea scepticismul creştea mereu în sufletul său. De aceea, fără să fi greşit pînă acum în preocupările lui, avea motive serioase să se teamă pentru elementul *obiectiv*, din aprecierile sale asupra oamenilor, atunci cînd ele se bazau, bineînţeles, *numai* pe impresii personale.

La şedinţa din biroul colonelului Manov, el promovase ideea că Venceslav Raşkov nu se omorîse, ci fusese ucis. Şi, într-adevăr, toţi aceia care îl cunoscuseră mai îndeaproape pe tînăr ar fi spus acelaşi lucru. Cum şi de ce s-ar fi sinucis omul acesta vesel, căruia îi plăcea atît de mult viaţa şi-i mergea totul ca pe roate — cu excepţia tragerii de la Loto? Dar din această ultimă cauză nu se sinucisese nimeni pînă acum. Avakum mai ştia ceva, şi anume că tînărul era destul de superficial, prostuţ şi cu interese limitate. Că disciplina serviciului, rîsul său sănătos şi statura lui atletică erau, de fapt, singurele lui calităţi distinctive. Oamenii de felul lui nu se sinucid nici chiar atunci cînd îi înşală iubita sau cînd îi părăseşte. În aceste din urmă cazuri îşi găsesc alta şi rîd iarăşi ca şi pînă atunci, se duc la meciuri de fotbal şi joacă la Loto. Plecînd deci numai de la impresiile sale personale asupra acestui tînăr, Avakum putea să înlăture cu mîna şi, cu absolută siguranţă, să strige;

„imposibil !" Dar Avakum spusese „imposibil" fără să se bazeze cîtuşi de puţin pe impresiile sale personale; făcuse asta ca şi cum nu l-ar fi întîlnit niciodată pe Venceslav.

Impresiile pe care le avea despre acest tînăr le încuiase undeva în odăiţa „din fund" a conştiinţei sale. Iar concluzia la care ajunsese, aceea că tînărul nu se sinucisese, ci fusese ucis, o trăsese din analiza concretă şi nemijlocită a împrejurărilor şi cadrului în care găsise cadavrul. Chiar şi dacă cei opt mii de leve, nu i-ar fi fost trimişi de către fratele său, dacă origina lor ar fi fost necunoscută, dubioasă, nici atunci nu şi-ar fi schimbat punctul de vedere. Analiza cadrului îl convinsese cu siguranţă absolută că tînărul fusese asasinat şi că, în consecinţă, ipoteza lui Slavi Kovacev nu conţinea într-însa nici un dram de adevăr.

În ceea ce priveşte problema acuzatului principal, el propusese o contra teză. După părerea lui, doctorul Petăr Toşkov, *în general*, nu trezea bănuieli. El înlătură hotărît numele lui din lista *eventualilor acuzaţi*. La şedinţa din cabinetul colonelului Manov, Slavi Kovacev adusese o serie de dovezi împotriva lui, dintre care unele aveau caracterul unor fapte indiscutabile. Oricare altul în locul lui Avakum s-ar fi gîndit puţin la întîlnirile acestuia cu străinii cei compromişi şi cu persoane dubioase de felul lui Rakip Kolibarov sau a plutonierului din Slivniţa. Călătoria lui în mod ilegal în defileul de la Trigrad, cu două zile înainte de izbucnirea epizootiei de febră aftoasă în aceleaşi locuri, era ea singură o faptă care putea pune un serios semn de întrebare alături de numele său. Avakum nu ştia nimic despre toate aceste plimbări şi întîlniri ale doctorului. Nu-i studiase nici măcar biografia — într-adevăr, pentru

prima dată se împrietenea cu un om fără să cunoască nimic din trecutul său! Şi cu toate astea, ba parcă înadins chiar, şi fără a putea doborî vreuna din acuzaţiile legate de tainicele sale întîlniri şi de plimbările fără permis legal, el preluă în întregime apărarea doctorului fără nici un fel de rezervă. Era un mod de acţiune care îi sugera jocul „de-a baba oarba". Îi amintea de acele lucrări ai căror autori bazau totul pe „darul intuitiv" al detectivului. Avakum însă nu se jucase niciodată de-a baba oarba, iar în practica sa recunoştea o singură intuiţie, şi anume capacitatea de observare.

De altfel, ca să înţelegem pe ce se bazase Avakum atunci cînd atacase cu atîta îndrăzneală ipoteza lui Slavi Kovacev, trebuie fără îndoială să ne întoarcem iarăşi la evenimentele din douăzeci şi şapte august. Atunci Slavi Kovacev îl întrebase pe doctorul Paruş Avramov dacă sticla de apă şi paharul care se aflau pe biroul lui Venceslav puteau servi drept „dovezi materiale" ale cercetării. Voia să ştie adică, dacă sticla de apă şi paharul conţineau urme de cianură de potasiu. Doctorul Paruş Avramov cercetase mai întîi apa, pe urmă şi paharul şi dăduse un răspuns negativ. Nici apa şi nici paharul nu conţineau nici un fel de urme de cianură de potasiu. Şi, în consecinţă, Slavi Kovacev încetase să se mai intereseze de aceste două obiecte, deoarece nu mai aveau nici un fel de valoare doveditoare.

Cînd Avakum îşi începu cercetările în jurul cadavrului, privirea lui nu scăpă din vedere nici sticla de apă şi nici paharul. Cunoştea culoarea şi mirosul sărurilor şi combinaţiilor acidului cianhidric şi nu-i fu greu să-şi dea seama că nici apa şi nici paharul nu conţineau urme de cianură de potasiu. Dar, spre deosebire de Slavi Kovacev, el nu se mulţumise doar cu descoperirea urme-

lor „directe“. Orice obiect poartă pe el mai multe urme și dacă una dintre ele îi preciza ceva interesant, munca pentru descoperirea ei era totdeauna bine răsplătită. Astfel, paharul nu conținea înăuntrul său urme de cianură de potasiu. Dar oare acea parte a paharului care se atinsese de gura, de buzele lui Venceslav, nu putea să-i spună, nu putea să-i arate nimic? Curbura buzei de sus și a celei de jos sînt particulare fiecărui om, structura exterioară a pielei ce le acoperă este diferită, unghiul de închidere al gurii este de asemenea diferit, și în funcție de lărgimea ei. După mărimea acestui unghi se poate aprecia și formatul feței: oamenii cu fața rotundă au de obicei o gură mai largă, cei cu fața osoasă, prelungă — una mai îngustă. Unghiul de închidere al unei guri mai largi este mai ascuțit, iar în cazul unei guri mai mici — mai deschis și mai apropiat de cel drept. De mărimea acestui unghi depindea deci și se putea aprecia aproximativ formatul feței respectivei persoane. Toate acestea trebuiau să fie arătate de marginea de sus a paharului, dacă pe ea rămăseseră într-adevăr anumite urme.

Dar și pereții exteriori ai paharului aveau ce povesti. Cînd omul bea apă, apucă de obicei paharul cu trei degete, în timp ce degetul mare stă totdeauna în partea opusă arătătorului și mijlociului. Și deoarece amprentele de pe pielea degetului mare sînt absolut individuale și unice, se poate presupune că orice om care bea apă dintr-un pahar își lasă întotdeauna adresa sa pe peretele exterior al acestuia. Bineînțeles, dacă paharul e spălat imediat după întrebuințare, nu se vor mai vedea pe el nici un fel de urme. Și invers — dacă paharul nu e spălat imediat, la gura lui și pe pereți se vor adăuga una peste alta atît de multe „adrese“, încît nici chiar cel

mai vestit dactiloscop, oricît s-ar chinui, nu le mai poate descifra.

Dar Avakum ştia foarte bine — aflase de la omul cu halat albastru — că în ziua aceea în biroul lui Venceslav nu intrase nici o persoană străină. Prin urmare, unicul om care turnase apă în paharul de sticlă fusese Venceslav. Dacă totuşi pe pahar apăreau şi alte urme, se putea trage concluzia că acestea fuseseră lăsate de omul care intrase în cameră nu pe uşă, ci pe fereastră, între orele zece şi unsprezece înainte de masă.

Aşa gîndea şi judeca Avakum cînd luă paharul în mînă. La început nu observă nimic, deoarece i se păru că sticla e la fel de limpede pretutindeni. Din interiorul paharului nu venea nici un miros. Pe urmă îşi desfăcu lupa şi, ţinînd paharul de fund, începu să-l cerceteze în lumină. Acum văzu clar urme de degete pe peretele exterior : se observa pata lăsată de degetul arătător şi, în jurul lui, cîteva alte pete care aminteau urme de degete arătătoare, dar care nu conţineau nici un fel de amprente. Comparînd aceste două tipuri de pete, Avakum ajunse la concluzia că ele proveneau numai de la două mîini, şi anume de la două mîini diferite. Paharul fusese apucat o dată de o mînă masivă, cu arătător mare. Desigur, acestea erau degetele lui Venceslav. Dar alături de mîna lui se vedea şi o alta, mai mică, fină, cu degete delicate. Căci petele mai mici aminteau de forma alungită şi subţire a unor degete arătătoare de femeie — degete arătătoare îmbrăcate însă într-o *mănuşă* subţire de vară.

Acestea erau concluziile trase în urma primului examen.

Primele deducţii condiţionau însă necesitatea prezenţei altor urme. Femeia cea necunoscută nu luase paharul în mînă doar aşa, ca să-l admire. Aceste recipiente au

doar o singură întrebuinţare — să se bea din ele. Iar cînd o femeie bea apă dintr-un pahar de sticlă şi marginea lui este curbă, ea va lăsa neapărat pe sticlă măcar urme minime din rujul său. Avakum privi cu lupa spre buza paharului şi ochii îi scînteiară de bucurie. Nu se înşelase în presupunerile sale : pe marginea exterioară a paharului ceva mai puternic, şi pe marginea interioară ceva mai slab, se vedeau urme descifrabile de ruj. Dacă se aprecia după aceste urme, se putea trage concluzia că unghiul de închidere al buzelor este larg, apropiat de cel drept, deci figura femeii nu este rotundă, ci alungită.

Era o admirabilă descoperire şi Avakum era gata să fluiere o melodie, dacă la picioarele lui n-ar fi zăcut trupul neînsufleţit al lui Venceslav. Învîrti paharul în mînă şi ochii îi sclipiră din nou, dar de astă dată în privirea lui se putea citi o adevărată uimire : vizavi de pata de ruj se vedea o alta — avînd aceeaşi formă şi aceleaşi dimensiuni, şi parcă mult mai clar. Se părea că femeia necunoscută băuse de două ori apă, la o oarecare distanţă de timp.

Cazul părea cu totul obişnuit, simplu, lipsit de orice enigmă, dar Avakum cugetă iar. Va să zică, vizitatoarea necunoscută soseşte îndată după ora zece şi pleacă înainte de a se face unsprezece. Ea se strecoară pe ascuns în birou şi tot aşa, pe furiş, pleacă. Convorbirea ei cu Venceslav nu a durat mai mult de treizeci de minute. Şi în cele treizeci de minute ea bea de două ori apă, şi asta la un anumit interval. Să zicem că primul pahar s-ar datora faptului că era însetată, cu toate că femeile nu beau dimineaţa de obicei, prea multă apă. Dar al doilea pahar ? Şi numai într-un răstimp de o jumătate de oră ? Cazul celui de al doilea pahar cu apă nu părea să fie ceva cu totul obişnuit.

Despre acest caracter „neobişnuit“ urmau să vorbească, bineînţeles, celelalte urme. Pata de pe covorul de tip Jaquard, fereastra, iarba din curtea pustie, toate acestea îşi aveau limbajul lor şi Avakum îl înţelegea foarte bine.

▪

Avakum ieşi din clădirea Depozitului cu impresii multiple şi bine precizate. Ştia acum ceea ce era mai important — ceea ce Slavi Kovacev nici nu bănuia măcar : că puţin după ora zece, în cabinetul lui Venceslav Raşkov pătrunsese o femeie necunoscută ; că această necunoscută intrase în biroul său nu pe intrarea principală, ci prin fereastra ce dădea în curtea pustie ; că vorbise cu tînărul circa o jumătate de oră, băuse de două ori apă, fără să-şi scoată mănuşile, şi că plecase trecînd iarăşi prin curte. Ba ştia chiar şi unele trăsături distinctive ale necunoscutei. Era o femeie de talie mijlocie, cu un picior mic, cu degetele mîinii subţiri şi lungi. Avea o faţă prelungă, o gură mică, buze destul de cărnoase şi acoperite cu un ruj roşu aprins. Avea părul negru şi purta în picioare sandalete cu vîrfurile ascuţite. Toate aceste caracteristici le aflase datorită urmelor descoperite. Iarba călcată din curtea pustie îi arătase că necunoscuta avea încălţăminte fără toc. Zgîrietura de pe peretele exterior de sub pervazul ferestrei se vedea că era făcută de o încălţăminte cu vîrf ascuţit. Distanţa dintre paşi îi arătase că femeia avea un picior mic şi o talie mijlocie. Urmele lăsate de degetul arătător şi de celelalte degete pe pervazul ferestrei pledau tot pentru o mînă cu degete lungi şi subţiri. Petele de ruj arătau particularităţile gurii, iar aceasta din urmă, în mod indirect, determina forma probabilă a feţei necunoscutei. Că părul era

negru se putea presupune deoarece de obicei femeile oacheşe utilizează un ruj de culoare roşie aprinsă.

Avakum mai ştia şi alte lucruri. Femeia nu putea să aibă mai mult de patruzeci de ani şi mai puţin de treizeci. Avea coapse lungi şi nu făcea muncă fizică. O femeie de patruzeci de ani şi cu coapse mai scurte, greu s-ar fi putut strecura pe fereastră fără să se sprijine cu mîinile de pervaz. Iarba călcată în picioare, gradul şi modul în care era călcată preciza că greutatea ei aproximativă era între şaizeci-şaizeci şi cinci de kilograme. Femeile de talie mijlocie sub treizeci de ani nu ating *de obicei* această greutate. Iar degete lungi şi delicate nu poate să aibă decît femeia ce nu îndeplineşte o muncă fizică, grea.

Avakum păşea vesel pe trotuarele dogorîte de soare şi se afla într-o admirabilă dispoziţie. Nu mai regreta hidriile pe care le părăsise — puteau să mai aştepte la muzeu! În faţa lui se deschidea perspectiva unui caz interesant, greu, încordat.

Nici nu-şi dădu seama cînd ajunse acasă. De obicei cerceta cu privirea trecătorii din jur, le studia figurile, mersul, hainele. Căuta să ghicească în ce dispoziţie se aflau, ce gînduri îi preocupau, se căznea să descopere unele trăsături ale caracterului lor — făcea totul pentru a-şi satisface o foame interioară nepotolită. Îndată ce înceta acest joc, se simţea obosit, în suflet i se strecura un regret pentru cine ştie ce lucru nefăcut şi atunci punea repede mîna pe culegerea de ecuaţii integrale sau îşi amintea de bodega în care servea o fată cîrnă, care rîdea mereu. Sau se închidea în atelierul său şi nu mai pleca de acolo toată ziua.

Acum însă era mulţumit de el. Urcă în fugă treptele, surîse amabil gazdei, dar nu-i adresă nici o vorbă, aşa

cum făcea alte ori. Era o femeie singuratică, bolnavă şi de aceea uneori îşi rupea cîteva minute din timpul său ca să mai stea de vorbă cu ea, despre vreme, despre reumatism, sau despre calităţile curative ale usturoiului. De astă dată însă nu se întinse la vorbă, ci intră repede în odaia lui, deschise larg ferestrele şi respiră adînc.

O jumătate din cameră era ocupată de cîteva etajere încărcate cu cărţi. În cealaltă jumătate erau patul, biroul şi un dulap metalic scund, plin cu ceramică antică, cu mici statuete de marmoră şi bronz, cu patină veche. Pe birou se vedeau cîteva lupe, un vas antic cu o duzină de creioane colorate în el, o pungă cu tutun, o riglă de calcul şi cîteva bucăţi de teracotă ce serveau drept scrumiere.

Fără să se mai dezbrace, se aşeză la birou, scoase din sertar un caiet nou de schiţe, îl deschise şi începu să deseneze repede ceva. Peste un sfert de oră, pe foaia albă de hîrtie apăru, în culori, silueta unei femei. Era cam plinuţă, dar încă sprintenă, cu umeri largi şi bust proeminent. Avea buze cărnoase, senzuale, ochi întredeschişi sub gene lungi, întoarse, păr negru care-i cădea pe frunte într-un breton creţ. Rochia înflorată de vară sublinia nişte coapse lungi şi un mijloc subţire. Degetele mîinii îi erau gingaşe, delicate. Purta sandale albe cu vîrfuri ascuţite.

Ţinu un timp oarecare desenul în faţa ochilor, privindu-l şi dintr-o dată mîna începu să-i tremure şi între sprîncenele lui se ivi pe neaşteptate o cută adîncă. Pufni supărat şi azvîrli carnetul deschis. Pe urmă aprinse o ţigară şi începu să se plimbe prin odaie, puţin adus de spate.

Schiţa îi amintea o femeie cunoscută. O femeie care în timpul din urmă ocupase un loc deosebit în viaţa

lui şi care semăna cu figura desenată în caietul de schiţe.

Respingînd această curioasă asemănare din închipuirea lui, Avakum îşi scoase carnetul de însemnări din buzunar şi, cu toate că mîna îi devenise parcă dintr-o dată nespus de grea, începu să sistematizeze tot ce trebuia să facă în cursul după-amiezii :

1. Verificarea vaccinului. Se va vedea dacă şi-a pierdut intensitatea şi în ce măsură.

2. Verificarea corespondenţei dintre serviciul Depozit şi Centru. Să se stabilească cine şi cînd a dat dispoziţia ca vaccinul să fie păstrat la lumină şi la temperatură mare.

3. Să se verifice originea celor opt mii de leva găsite în portofelul lui Venceslav Raşkov.

4. Să se analizeze bucăţica tăiată din covor.

5. Să se cerceteze şi să se fotografieze amprentele de pe pereţii paharului de apă.

6. Să se analizeze petele roşii de pe pahar şi să se stabilească marca rujului.

7. Să se facă încă un examen medical al cadavrului lui Venceslav Raşkov.

Avakum hotărî să încredinţeze primele trei sarcini locotenentului Markov, iar de celelalte patru să se ocupe personal. Rupse din caietul de schiţe portretul „necunoscutei“, îl privi gînditor cîteva clipe, după care îl îndoi atent şi-l puse în carnetul său de însemnări ; în momentul în care făcu acest lucru simţi parcă o apăsare pe piept, ca şi cum o mînă rece şi grea i-ar fi strîns inima.

Era aproape trei cînd sosi la laboratorul Institutului. Il izbi mirosul cunoscut de acizi şi chimicale, de spirt

şi acetonă şi pentru prima dată în viaţa lui tînji după orele cînd, concentrat în această linişte adîncă şi fără alte griji pe cap, studiase dactiloscopia, scrisul secret, microfotografia şi toxicitatea diferitelor substanţe. De unde această neobişnuită melancolie, ce-l cuprindea tot mai mult ? De unde această presimţire a unei inevitabile nenorociri de care se apropia cu fiecare pas ?

Zîmbi laborantului de serviciu şi-i întinse paharul de sticlă.

— Are scris pe el un întreg roman — zise Avakum, căznindu-se să pară vesel. Aş fi foarte recunoscător oamenilor dumneavoastră dacă ar reuşi să-l descifreze pînă într-o oră.

Laborantul de serviciu ştia cu cine are de-a face şi de aceea nu zîmbi. Apucă paharul de fund şi de gură şi-l cercetă atent.

— Mă interesează paşapoartele oamenilor care au atins acest pahar. Şi încă ceva : se văd aici două urme de ruj, una în faţa celeilalte. Vreau să aflu cîte ceva despre buzele care au lăsat aceste pete. Dacă mi-aţi putea spune ce marcă are rujul, dacă e fabricat în Bulgaria sau e un ruj străin, aş putea să dau şi de urma acestor buze. Pot spera oare ?

Laborantul de serviciu duse paharul în încăperea alăturată, iar Avakum se apucă să analizeze el însuşi fîşia pe care o tăiase din covor. Un ceas mai tîrziu ştia care era originea petei umede de pe covor : apă cu resturi neînsemnate ale unei soluţii de cianură. Proporţia bănuită era de cel puţin o sută de părţi apă la o parte de cianură de potasiu dizolvată în apă. Ca să acţioneze rapid şi mortal ar fi trebuit să bei cel puţin un litru dintr-o asemenea soluţie. Paharul însă nu putea cuprinde, bineînţeles, o astfel de cantitate. Şi nici nu

există un sinucigaş care să se chinuiască cu un litru de soluţie, cînd poate să facă aceeaşi treabă cu o cantitate de zece sau de douăzeci de ori mai mică. Era cu totul evident că în pahar s-a mai turnat o dată apă, *imediat după* ce soluţia foarte concentrată fusese băută. Aceasta era apa care fusese vărsată pe covor şi se servise la *clătirea* paharului *după* ce se înghiţise cianura.

Altfel nici nu putea să fie. Dar ce poveste de necrezut: sinucigaşul înghite otrava golind paharul pînă la fund, pe urmă toarnă apă, îl clăteşte şi o varsă pe covor. Dar el a luat cianură, nu şerbet: această otravă acţionează fulgerător asupra organismului! Să presupunem însă că sinucigaşul a avut o putere fizică supraomenească şi o voinţă excepţională — de ce să fi fost însă necesar să mai spele paharul, ca o bună gospodină care aşteaptă noi oaspeţi? Aceasta era groaznica enigmă pe care momentan Avakum nu putea să şi-o explice.

Terminase tocmai cu cercetarea fîşiei tăiate din covor, cînd laborantul de serviciu aduse paharul de sticlă şi fotografia urmelor. Rezultatele expertizei confirmau presupunerile lui Avakum: peretele exterior al paharului conţinea amprenta unui singur arătător. Celelalte cîteva pete erau însă netede, fără nici un fel de linii — era evident că se datorau contactului unor degete îmbrăcate într-o mănuşă făcută dintr-un material neted şi subţire. În privinţa rujului, răspunsul era ceva mai îmbucurător: era de import, deoarece în ţară nu se fabrica un ruj care să aibă culoarea, compoziţia şi cantitatea de grăsime a celui de pe pahar.

Nu mai era vreme de pierdut. Avakum mulţumi laborantului, îl rugă să-i pregătească procesele-verbale pentru analizele făcute şi ieşi repede din laborator.

Luă un taxi şi începu să colinde magazinele care vindeau lucruri de import. Se îndreptă, bineînţeles, spre centrul oraşului, deoarece aici erau magazinele vizitate de femeile mai elegante. Şi în sfîrşit, după un ceas şi jumătate de căutare, observă în vitrina unei parfumerii, situată în faţa Anticariatului de stat, tuburile aurite ale unor rujuri străine. Împodobite cu rozete roşii şi verzi, ca nişte rubine şi smaralde, capsulele lor lucioase atrăgeau imediat privirea.

Avakum ştia că în magazinele speciale, fiecare obiect se vinde contra unui bon de casă. El arătă vînzătoarei o legitimaţie care-l prezenta drept inspector al Ministerului de finanţe şi o rugă să-i dea fişele de casă din ultimele cîteva zile. Răsfoirea lor ţinu mai bine de un ceas. Rujurile de import costau foarte mult şi de aceea şi cumpărătorii erau destul de rari. Tocmai cînd răbdarea începuse să-l părăsească şi era pe punctul să dea dracului voluminosul dosar şi să părăsească magazinul, zări bonul pentru care venise. Ca totdeauna, liniştit, îşi stăpîni şi acum nervii, înăbuşindu-şi strigătul de surprindere. Dar în această surprindere era totuşi şi un mic procent de uşurare : numele de pe bon, scris cu litere lăbărţate, era într-adevăr *cunoscut*, dar era *alt* nume, nu acela pe care îl aştepta şi de care se temea. Pe bon scria : ***Ruj, 2 bucăţi** — **Cristina Ceavova, strada Brod nr.*** 33. Era scris şi un preţ oarecare, dar asta nu-l mai interesa pe Avakum. Înainte de a părăsi magazinul, îşi cumpără un ruj „Chat noir“, refuză să primească restul, cu toate protestele vînzătoarei, şi cu inima plină de bucurie o zbughi afară. Trînti portiera maşinii şi ceru şoferului să-l ducă spre spital. Ceasul era aproape şapte.

Maşina porni şi sentimentul acela iniţial de bucurie începu repede să pălească, ca pînă la urmă să se topească definitiv. Cristina Ceavova, dactilografa secţiei

„Medicamente şi aprovizionare", avea păr castaniu ; cu toate acestea întrebuinţa ruj roşu aprins, ca şi oacheşa secretară a secţiei, Irina Teofilova. Ceea ce, de altfel, era treaba ei. Dar Cristina Ceavova locuia în aceeaşi clădire cu secretara. Femeile astea nemăritate, care lucrează în acelaşi loc de muncă şi locuiesc în aceeaşi clădire, sînt, bineînţeles, prietene. Mai departe : Ceavova a cumpărat două rujuri. De ce-i trebuiau ei două rujuri *deodată ?* Un singur tub de ruj de ăsta franţuzesc costă scump, chiar foarte scump pentru o dactilografă. Atunci ? Atunci trebuie să se presupună că unul dintre rujuri a fost destinat Irinei Teofilova. Cumpărîndu-şi unul pentru dînsa, Ceavova a luat un tub şi pentru prietena sa.

Dar care din cele două atinsese cu buzele marginea paharului ? Şi dacă se dovedeşte că amîndouă au părăsit biroul secţiei între orele zece şi unsprezece ?

Avakum se întoarse acasă pe la nouă şi un sfert seara. Dădu un telefon, îl chemă la el pe locotenentul Markov şi află de la dînsul amănunte în jurul adresei fictive trimisă serviciului Depozit. Cînd locotenentul îi arătă care era originea banilor lui Venceslav, Avakum surîse trist şi ridică din umeri.

— Vreau de la dumneavoastră două lucruri — zise el, după ce tăcuse cîteva minute. Întîi : să duceţi aşa-numita adresă „falsă" la laborator. Rugaţi-l pe laborant să înlăture cerneala de pe amîndouă semnăturile : al doilea : să cercetaţi dacă funcţionarele Crsitina Ceavova şi Irina Teofilova de la secţia „Medicamente şi aprovizionare" au părăsit clădirea Centrului între orele zece şi unsprezece. Trebuie să am aceste date, ca şi scrisoarea cu cerneala înlăturată de pe semnături, cel mai tîrziu pînă mîine dimineaţă la orele nouă. Îl privi

în ochi şi zîmbi: Contez mult pe punctualitatea dumneavoastră — şi-i întinse mîna.

Odată locotenentul plecat, Avakum îşi aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Acum, după ce văzuse cele două umflături de pe gingiile lui Venceslav şi ştia şi procentul concentrării soluţiei de cianură de pe bucata tăiată din covor, putea, avînd în vedere şi cele două pete de ruj lăsate pe pahar, să reconstituie cu precizie matematică ultimile minute din viaţa nefericitului tînăr.

Rămîneau doar două semne de întrebare în această reconstituire: 1) Femeia care dizolvase pe ascuns cianura în apă — ea se afla încă în grupul elementelor necunoscute; 2) Culoarea şi mirosul apei — mai precis, cum de nu şi-a dat seama la timp Venceslav de prezenţa cianurii.

A doua întrebare îl frămînta în special pe Avakum. Oare Venceslav purtase ochelari de soare, sau fusese lipsit de miros de nu putuse să-şi dea seama şi să simtă prezenţa otrăvii înainte de a da pe gît soluţia care i-a provocat moartea?

Aceasta însă era o problemă tehnică cu caracter profesional. Simţise sau nu prezenţa cianurii, tînărul fusese otrăvit de femeia necunoscută în mod premeditat şi prin efracţie.

De aici începea grozăvia. Şi inima lui Avakum zvîcni dureros, de parcă ar fi fost înfăşurată în sîrmă ghimpată. Fără să se gîndească la vreo femeie anume, el desenase în carnetul său de schiţe un chip imaginar, ţinînd seamă doar de datele care îi fuseseră furnizate de urmele caracteristice pe care le descoperiseră. Sigur că aceste trăsături nu erau atît de precise încît să poată realiza doar pe baza lor un portret concret şi exact. Dar ceea ce lipsise din datele cercetărilor fusese completat cu elemente din imaginaţia sa. Bineînţeles, nu se servise de această închi-

puire cu totul la întîmplare, ci determinat de datele pe care i le comunicaseră urmele. Ar fi putut, de pildă, să deseneze o gură mare, cînd buzele se închiseseră pe marginea paharului la un unghi mai mare de 45° ? El desenase „matematic", iar cînd totul fusese terminat, de pe foaia albă a carnetului de schiţe îi zîmbise şiret o femeie cunoscută: secretara secţiei „Medicamente şi aprovizionare" a Centrului pentru combaterea bolilor contagioase.

12

Avakum era un maestru neîntrecut în arta grimei. În cîteva minute se putea transforma într-un bătrîn gîrbov, cu părul alb, sau într-un tînăr superficial, care nu are altă preocupare decît „rock and roll"-ul. Alteori apărea în faţa oamenilor ca un biet om ce vagabondează din loc în loc, suferind, fără nădejde de lecuire, de epilepsie.

De astă dată îşi puse nişte mustăţi tunse scurt, îşi făcu nasul mai coroiat şi sprîncenele mai stufoase şi puţin lăsate deasupra ochilor. Îmbrăcă o haină albastră de doc, boţită şi murdară de ulei de maşină, băgă în buzunarul de sus o şurubelniţă de metal şi din clipa aceea semănă cu un maistru montor. Deschise micul său dulap metalic şi scoase de acolo o geantă de piele uzată. Nimic nefiresc — oare nu-şi purtau montorii instrumentele în asemenea genţi de piele ? Numai că înăuntru, în loc de instrumentele unui montor, erau cu totul alte lucruri, ca: şperacle, cîrlige, chei universale pentru deschiderea broaştelor secrete, o lanternă, un aparat de fotografiat de buzunar, mici plicuri cu diferite chimicale

şi cîţiva metri de frînghie subţire, dar foarte tare, prevăzută la un capăt cu un cîrlig curbat, de oţel.

O jumătate de oră mai tîrziu mergea grăbit pe străzile tăcute ale unui cartier liniştit. Strada Brod se afla undeva la răsărit de Parcul Libertăţii, între noul complex de locuinţe şi şoseaua care ducea spre Plovdiv.

Nori negri acoperiseră cerul, numai înspre apus se mai zăreau din cînd în cînd scînteierile soarelui care apunea undeva departe.

În acest cartier pierdut în spatele Parcului, noaptea cobora parcă mai repede. Cele mai multe case erau scunde şi ascunse în frunzişul curţilor, iar lumina de la ferestrele lor răzbătea cu greu printre crengile arborilor. Stîlpii cu lumină electrică se aflau la distanţe destul de mari unul de altul şi becurile lor abia risipeau, şi numai la cîţiva paşi în jurul lor, întunericul.

Bătea vîntul şi de undeva se auzea din cînd în cînd scîrţîitul unei crengi. Acolo unde era lumină, umbrele crengilor se legănau pe pămînt formînd împletituri şi pete uriaşe de aur şi catran.

Cînd se apropie de casa în care locuia Irina, Avakum observă pe partea dreaptă a străzii o maşină care staţiona. Poate că nu i-ar fi dat nici o importanţă, dar îi atrase atenţia faptul că era parcată tocmai în dreptul spaţiului liber de lîngă curtea în care se ascundea casa cu două etaje făcută din cărămidă. Prin urmare, clădirea cea mai apropiată de maşină era aceea în care locuia Irina.

Nici la volan şi nici în jurul maşinii nu se zărea nimeni. Toate luminile erau stinse, iar geamurile portierelor ridicate. Era un Moskvici, care în lumina efemeră a sclipirilor unor fulgere îndepărtate părea galben-citron.

La parterul casei erau două camere. Una o ocupa Irina, iar cealaltă, împreună cu bucătăria de lîngă ea, era a proprietarilor — o pereche singuratică de profesori pensionari. Era greu de presupus că lor le venise cineva în vizită cu acest Moskvici. La etaj locuia Ceavova împreună cu două muncitoare de la „Gloria textilă". Fetele erau ocupate, deoarece lucrau în schimbul de noapte. Ferestrele de la etaj erau toate cufundate în întuneric.

Înspre răsărit, parterul se termina cu o mică verandă. Aici îşi aranjase Irina dormitorul de vară — nopţile de august erau călduroase şi de aceea prefera să doarmă afară. Avakum ştia că Irina dormea pe verandă, ceea ce îi dădea posibilitatea să pătrundă pe nesimţite în camera ei. Îşi făcu planul să pătrundă prin fereastra ce se găsea pe faţada de apus a clădirii, în colţul cel mai obscur al curţii — în faţa ei se înălţa un dud bătrîn, ale cărui crengi ajungeau pînă la ea. Misiunea lui nu era prea complicată — voia doar să se uite cu lupa la sandaleta fetei, ca să vadă dacă nu cumva putea constata urmele unor zgîrieturi. Avea nevoie şi de rujul acela, ca să-l compare cu cele două urme lăsate pe pahar. Sau, cine ştie, poate că ar fi dat şi peste alte probe materiale utile cercetării! Într-o odaie ca aceea a Irinei, surprizele nu erau excluse.

Într-adevăr, venise la vînătoare de probe materiale şi avea intenţie să le caute şi cît mai amănunţit, dar în adîncul sufletului său nădăjduia să nu găsească nici un fel de urme şi zgîrieturi pe vîrful sandaletei, după cum spera ca nici culoarea rujului să nu coincidă cu cele două pete de pe pahar. Ce n-ar fi dat ca presupunerile sale să se dovedească a fi false! Pentru prima oară în viaţa

lui s-ar fi bucurat dacă ipoteza construită de el s-ar fi dovedit greşită.

Iată însă că mai intrase şi altcineva în această casă. Să creadă că acel cineva s-ar fi aflat acum nu la Irina, ci în alt loc, ar fi însemnat să creadă în minuni.

Aşteptă sclipirea unui fulger ca să vadă numărul maşinii. Pe urmă se aplecă, desfăcu repede ventilul roţii stîngi de dinainte şi-l puse în buzunar. Şuieratul aerului comprimat se pierdu în zgomotul furtunii dezlănţuite. Ocolind apoi maşina, scoase pe pipăite din geanta de piele o sticluţă şi stropi cu conţinutul ei cauciucurile de la roţile din spate.

Cele mai importante măsuri de precauţie fuseseră luate.

După aceea se apropie în fugă de gardul scund de scînduri, aşteptînd sclipirea unui fulger. Cînd totul se cufundă din nou în întuneric, sări fără zgomot dincolo, în curtea micuţă, plină de iarbă. Doar cîţiva paşi îl despărţeau de trunchiul bătrînului dud. Ce ceasuri frumoase petrecuse cu Irina aici, în locul acesta de sub dudul bătrîn!

Aşa cum se şi aşteptase, la geamurile ei se vedea într-adevăr lumină. Cele două aripi ale ferestrei erau larg deschise, dar între ele tremura, legănată de vînt, o perdea neprevăzută — o perdea subţire, din cel mai fin tul alb. Bariera părea un fleac, dar îl împiedica totuşi.

Neavînd cum să înlăture perdeaua, Avakum se căţără în dud, se aşeză pe prima creangă mai groasă şi îşi îndreptă ochii spre dreptunghiul cu lumină galbenă. Situaţia nu era din cele mai rele, iar perdeaua subţire de tul se dovedi chiar foarte transparentă.

În camera al cărui interior îl cunoştea, se zăreau două siluete. Avakum o recunoscu îndată pe Irina. Şedea la măsuţa de lîngă fereastră, cu capul pe braţe, şi parcă dormea. Dar în poziţia ei era ceva curios: îşi sprijinise fruntea de masă şi părul despletit îi acoperea umerii. Cealaltă siluetă aparţinea unui bărbat — înalt şi subţire, purtînd un sacou de culoare închisă. Cu mîinile la spate, acesta se plimba într-una prin odaie.

I se păru că aude, într-un moment cînd vîntul încetă puţin, plînsul unei femei. Poate că-l înşelase auzul, căci crengile dudului scîrţîiră din nou şi frunzişul bătut de furtună fremătă puternic, făcînd un zgomot ca de cascadă.

Între timp, bărbatul se opri în mijlocul camerei şi atunci Irina ridică şi ea capul. Necunoscutul scoase ceva din buzunarul interior al sacoului, i-l arătă şi în aceeaşi clipă ea sări de pe scaun ca împinsă de un arc puternic şi se repezi spre el. Bărbatul îşi trase brusc mîna, apoi o lovi în obraz şi femeia se prăvăli pe podea. Se tîrî însă pînă la el, îi îmbrăţişă picioarele şi îşi lăsă capul pe covor.

Avakum îşi muşcă buzele. Îi venea să sară de-acolo, să-l apuce pe ticălosul ăla de gît şi să-l dea cu capul de pereţi. Rămase însă nemişcat pe craca lui, parcă ameţit; deşi îl vedea ca prin ceaţă din cauza perdelei de tul, chipul smead şi alungit al bărbatului i se păru cunoscut. Faldurile perdelei îi acopereau însă trăsăturile, aşa încît Avakum nu-l putu recunoaşte.

Bărbatul se desprinse din strînsoarea ei, rînji cu răutate, se aplecă şi o bătu pe umăr. Pe urmă se aşeză pe scaunul ei, iar ea se tîrî pînă la pat în genunchi, dădu la o parte aşternutul şi scoase de acolo o trusă medicală, mică şi bombată, pe care i-o azvîrli la picioare, după care

își acoperi fața cu mîinile. Rochia i se ridicase mult deasupra genunchilor, dar acest lucru nu părea să-l impresioneze pe bărbat. El își îndreptă cravata în fața oglinzii, fluieră vesel, luă apoi trusa de pe podea și o porni spre ușă.

În aceeași clipă, Avakum sări din pom, traversă curtea în fugă, scoţînd în acest timp sticluţa, al cărui conţinut îl vărsă în faţa roţii stîngi dinainte. Cîteva secunde mai tîrziu dispăru în întuneric. Se întoarse după ce trecuse mai bine de un minut. Acum farurile mașinii erau aprinse și în lumina lor cețoasă bărbatul se învîrtea și trebăluia ceva la roata stîngă din față.

Avakum mergea liniștit, căutînd să calce pe iarbă, ca să nu facă zgomot. Bărbatul îl observă abia cînd se găsea la zece pași de el. Avakum apăsă pe butonul lanternei sale electrice și în lumina ei puternică bărbatul clipi surprins și se dădu la o parte. Dar fără folos — acum nici o perdea de tul nu-i mai acoperea fața și Avakum îl recunoscu: era chiar el, Svetozar Podgorov, directorul Centrului pentru combaterea bolilor contagioase. Avakum era pregătit în sinea sa pentru orice surpriză și nu tresări — cu atît mai mult cu cît presupusese cine era tardivul oaspete cu care avea să aibă de-a face — totuși lanterna tremură puțin în mîna lui.

— S-a spart cauciucul, așa-i ? zise Avakum căscînd.

Trusa nu se vedea nicăieri — o pusese desigur la portbagaj.

— Și tocmai pe o vreme ca asta — rînji Avakum. Numai bună de montat cauciucuri. Ai vreo rezervă ?

— Ia vezi-ți de drum ! se răsti bărbatul, stînd mereu cu spatele spre el.

Avakum stinse lanterna.

— Şi eu care sărisem să-ţi dau o mînă de ajutor! rîse Avakum cu glas prefăcut, grosolan. Ca să vezi! şi îl părăsi slobozind cea mai murdară înjurătură care-i veni la repezeală pe buze.

Înjura pentru prima dată în viaţa lui, dar parcă se mai uşură puţin. Bărbatul nu-i răspunse nimic şi se aplecă din nou asupra roţii.

— Idiotul! mai zise Avakum şi scuipă cu dispreţ.

Ce i-ar mai fi ars un pumn mutrei ăsteia cunoscute, care-şi dădea atîta importanţă! Se stăpîni însă şi o porni încet pe stradă. După ce făcu vreo douăzeci de paşi şi se simţi protejat de întuneric, respiră adînc şi o luă la fugă din toate puterile spre şosea. La staţia de troleibuz se găsea o cabină telefonică. Formă numărul locotenentului Markov şi-i spuse să vină imediat la acea staţie cu o maşină, aducînd cu sine şi un cîine poliţist. Pe urmă dădu un telefon funcţionarului de serviciu de la Direcţie şi-i ceru să-i comunice cît mai repede strada şi numărul unde locuia Podgorov. Îşi notă adresa pe o foaie de hîrtie. Şi abia atunci se lăsă pe banca de lemn din staţie, ca să se odihnească puţin. Începu să numere maşinile care treceau pe şosea. Trebuia să-şi înşele cu ceva atenţia. Numeroasele emoţii şi încordări din ziua aceea îl obosiseră peste măsură.

Peste un sfert de oră, locotenentul Markov sosi la staţie. Furtuna se înteţea, tunetele şi fulgerele erau din ce în ce mai dese. În orice clipă putea să înceapă ploaia.

Avakum îi întinse locotenentului foaia de hîrtie.

— Dă fuga repede cu maşina la adresa însemnată aici. Caută în ce apartament locuieşte persoana asta şi dacă este acasă. Dacă nu s-a întors încă, pune sub observaţie intrarea casei. Aş vrea să ştiu dacă atunci cînd vine are cu el trusa medicală sau intră în casă cu mîinile

goale. Este foarte probabil să se întoarcă cu un Moskvici galben-citron. I-am însemnat numărul pe foaia asta de hîrtie.

Mîngîie apoi cîinele pe cap.

Locotenentul se uită mirat la chipul lui.

— Îmi stă bine ca montor, nu-i aşa ? zîmbi Avakum.

Luă cîinele de curea şi, cu paşi mari, o porni din nou spre strada Brod. Se opri acolo unde pînă nu de mult se aflase Moskvici-ul cel galben. Ordonă cîinelui să miroasă şi să cerceteze pămîntul, după care îl mîngîie din nou şi-i şopti la ureche :

— Haide, Ingus, caută !

Dulăul cel cafeniu scînci uşor, îşi apropie botul de pămînt, mai-mai să-l atingă, şi trupul său părea acum o coardă întinsă.

Traversară împreună strada Latinka şi alte cîteva străzi ; pînă la urmă ieşiră în şoseaua care ducea spre Simeonovo [1]. Nici un bec electric prin apropiere. Era pustiu, întuneric, chiar beznă, încît nici pe Ingus nu-l mai vedea, cu toate că-l auzea adulmecînd cu zgomot la doi paşi în faţa lui.

Furtuna se potoli dintr-o dată. Pădurea ce se întindea în dreapta şoselei amuţi şi ea brusc şi parcă adormi.

Puţin după ce trecură de bariera de cale ferată, Ingus o luă la dreapta, se învîrti puţin într-un loc, după care Avakum observă că animalul îl trăgea spre o curte. În clipa aceea deasupra Vitoşei [2] luci un fulger puternic şi lumina lui spintecă cerul deasupra pădurii. Fu suficient ca Avakum să se poată orienta. Ştia acum cîteva lucruri :

---

[1] Sat în apropierea Sofiei. (n.t.)

[2] Masiv muntos la sud de Sofia, azi în mare parte parc naţional. (n.t.)

numele străzii, culoarea porţiţei în faţa căreia se afla şi numărul de pe plăcuţa emailată. Fulgerul se stinse, dar Avakum reţinuse pe retina ochilor săi imaginea exteriorului casei. Avea un acoperiş ascuţit, ca o cabană alpină, un etaj cu ferestre ce priveau spre sud şi toate storurile trase. În faţa casei se înălţau doi brazi. În interiorul ei era întuneric, nu se zărea nici o lumină printre storuri.

Începu să plouă. Picături mari biciuiră pămîntul uscat.

Avakum scurtă cureaua şi trase cu greu de la poarta casei cîinele ce se arătă nemulţumit. Fără să se oprească, tăie cartierul de-a dreptul şi ieşi în bulevardul Iavorov. Ud şi plin de noroiul care i se lipise de pantofi de-i simţea grei în picioare, ajunse la prima cabină telefonică, chemă funcţionarul de serviciu al secţiei şi ceru o maşină. Trimise înapoi cîinele cu şoferul.

Nici nu intră bine în casă cînd telefonul se porni să sune. Era locotenentul Markov. Omul cu Moskvici intrase în casă cu mîinile goale.

— Îmi pare grozav de rău — fu răspunsul lui Avakum. Pe urmă întrebă : Eşti obosit tare ? Nu ? Vino atunci la mine. Te aştept la o cafea !

În timp ce apa fierbea, reuşi să facă un duş, să-şi pună halatul de lucru şi să-şi umple luleaua cu tutun.

Avea să aranjeze cu locotenentul încă din seara aceea să pună sub supraveghere neîntreruptă casa cu acoperiş alpin ; să afle de cine era locuită, de cîtă vreme şi ce oameni dinafară veneau pe-acolo în vizită. Şi încă ceva : să cerceteze dosarul de cadre al lui Svetozar Podgorov şi să verifice pe toţi cei care locuiau în apartament cu el.

Scoase din dulap sticla de coniac şi două pahare. Cafeaua dădu în fiert.

Afară, ploaia nu încetase încă.

13

Dimineaţa strălucea surîzătoare. Şi poate tocmai din cauza acestei bucurii curate ce se revărsa asupra lumii, Avakum simţea şi mai puternic zbuciumul ascuns care-i stăpînea inima. Noutăţile aduse de locotenentul Markov nu prevesteau nimic bun. Ştia acum că cele două semnături de pe adresa falsă fuseseră copiate mai întîi cu creion negru. Semnătura doctorului fusese copiată direct. Aici nu încăpea nici un fel de îndoială. Dar aceea a Irinei ? De ce să fi fost necesare aceste schimbări la cîteva din litere, atît de mici încît abia se puteau observa ?

Jocul era naiv conceput ; micile schimbări, abia perceptibile, parcă voiau să spună : „Vedeţi, *cineva* a încercat să imite semnătura Irinei Teofilova, dar nu a reuşit *întru totul*". Dar cine l-a împiedicat pe acest „cineva" să copieze adevărata ei semnătură, aşa cum copiase pe aceea a lui Petăr Toşkov ? Nimeni, bineînţeles, deoarece avea la îndemînă zeci de adrese semnate de dînsa. Era cu totul evident că autorul adresei false ţintise, prin schimbarea cîtorva litere din semnătura Irinei, să o pună la adăpost în primul rînd pe ea de orice bănuială, în cazul cînd falsificarea ar fi fost descoperită.

Locotenentul Markov stabilise că la douăzeci şi opt august Cristina Ceavova şi Irina Teofilova nu părăsiseră clădirea Centrului între orele zece şi unsprezece dimineaţa. Faptul acesta constituia un alibi neîndoielnic pentru Irina : ea nu putuse să se afle în acelaşi timp şi la Centru şi la Venceslav ! Acest alibi era de ajuns ca să facă praf şi pulbere toate ipotezele de pînă acum ale lui Avakum. Dar locotenentul stabilise încă un amănunt : între orele zece şi unsprezece, Irina Teofilova nu fusese

în biroul ei, doarece în acest răstimp profitase de baia care se afla la mansardă. Cînd află noul „amănunt", Avakum îşi desfăcu mîinile şi faţa lui se întunecă.

— Pariez unu contra o mie — zise el — că baia mai are o uşă, care dă undeva în capul altei scări. Trebuie să fie o scară mai îngustă, în spirală, care să aibă legătură cu fiecare etaj şi apoi cu intrarea de serviciu în clădire, ajungînd pînă la subsol şi pivniţă. Este cît se poate de firesc !

Îl trimise pe locotenent să controleze ceea ce presupunea şi, în timp ce-l aştepta, trecu în bucătărie ca să joace o partidă de domino cu gazda.

Locotenentul nu întîrzie prea mult.

— Parcă aţi fi fost şi aţi fi văzut vreodată clădirea sau i-aţi fi studiat planul — îi zise el zîmbind. Adevărata uşă a băii este chiar asta de care aţi vorbit dumneavoastră. Este descuiată şi se închide pe dinăuntru cu un foraibăr. Cealaltă uşă, cea nouă, este făcută de curînd, se vede după tencuială. Se închide şi cu cheie şi cu foraibăr. Înăuntru nu există decît un singur duş.

Avakum tăcu. Se apropia ora unsprezece şi trebuia să se prezinte la colonel pentru raport.

— Nu scăpa din ochi cele două locuinţe — zise el oftînd. Pe urmă întrebă : Ai strîns ceva date despre casa cu acoperiş alpin ?

Locotenentul ridică din umeri.

— Aşa-i, ai dreptate, n-ai avut cînd — zîmbi vinovat Avakum. Iartă-mă. Am să te caut după-masă.

Vocea îi devenise surdă şi molcomă.

Deci alibiul Irinei avea numai o valoare formală — o valoare *de jure*. În realitate nu era nici un fel de alibi. Spre orele zece, ea ieşise din birou spunînd Ceavovei că se duce „pînă sus" ca să facă o baie. Acelaşi lucru

l-a spus şi femeii de serviciu, ba poate şi altora. Intră în baie, dar nu se dezbracă, însă lasă duşul să curgă. Iese pe cealaltă uşă, coboară pe scara de serviciu şi iese prin curte în strada Dimo Hagidimov. De aici pînă la Depozitul Centrului drumul e scurt — cel mult un sfert de oră. Iar dacă mergi repede poţi să-l faci şi în zece minute ! Cînd totul s-a terminat, Irina s-a întors pe acelaşi drum. Şi-a udat faţa şi părul cu apă fierbinte, ca să pară că a făcut baie, şi a revenit în biroul ei aşa cum făcea de obicei.

În mai puţin de douăzeci şi patru de ore reuşise să înainteze destul de adînc în miezul acestei afaceri. Avea în cap o anume ipoteză, dar se temea s-o propună colonelului ca plan de acţiune, deoarece mai conţinea încă destule elemente necunoscute. Mai dispunea încă de şaptezeci şi două de ore — adică de trei zile şi trei nopţi — ca să pătrundă pînă în adîncul complotului, să descopere pe adevăraţii vinovaţi şi să salveze viaţa unui om.

În după-amiaza aceea urma să aibă loc înmormîntarea lui Venceslav. Avakum o căută pe Irina la serviciu, dar Ceavova îi răspunse că lipseşte — nu se simţea bine. Ceru o maşină de la Direcţie, dădu drumul şoferului şi trecu el însuşi la volan. Presupunea că o va găsi în odaia ei, dar se înşelă : Irina şedea sub dud şi citea. „Vreun roman, probabil — gîndi Avakum. Vrea să-şi distragă atenţia, e tocmai timpul înmormîntării lui Venceslav !“

Era îmbrăcată într-o rochie modestă de stambă în culori vesele. Pe faţă avea întipărită aceeaşi expresie amabilă, dar gînditoare ; ochii ei larg deschişi, ca totdeauna, aruncau o privire îndrăzneaţă şi curată.

Aşa cum şedea pe iarbă, cu genunchii îndoiţi, fata îi întinse mîna şi zîmbi. Pe buzele ei înflori un zîmbet vesel şi lipsit de orice griji.

— Ai venit la timp — rosti, trăgîndu-l spre ea. Şezi aici, lîngă mine! Am obosit de-atîta citit.

Şi el se aşeză pe iarbă lîngă ea, cu umerii aproape atingîndu-se de ai ei, iar părul fetei îi mîngîie uşor faţa. O răsuflare a vîntului făcu dudul să ofteze şi umflă poalele rochiei ei subţiri, ca o umbrelă. Era atît de frumos; undeva, aproape, fluiera o mierlă.

Avakum simţi că-l cuprinde ameţeala. Încercă o nestăpînită dorinţă de a o îmbrăţişa, de a strînge cu brutalitate cu mîinile lui trupul acesta proaspăt, care nu-i ascundea nimic şi care parcă se oferea înadins ochilor lui. Trebui să facă un efort de voinţă pentru ca să rămînă măcar în aparenţă liniştit.

— Ce citeşti? întrebă el, întinzîndu-se uşor în iarbă. În spaţiul albastru şi necuprins de deasupra capului său plutea un nor alb şi mic, ale cărui margini buclate erau poleite cu argint de văpaia strălucitoare a soarelui. Mierla ce zbura prin tufişuri continua să fluiere.

— Ce citesc? Îşi puse mîna pe genunchi şi răspunse sonor ca o şcolăriţă scoasă la lecţie: Despre proprietăţile chimice ale hidrogenului — mai exact, despre stimabilul ion de hidrogen! E foarte interesant — şi rîse veselă.

— Iar prietenul nostru comun, la ora asta se odihneşte în pămînt — zise Avakum.

Privea norişorul cel alb şi clipea mereu.

— Da. — răspunse încet Irina, aplecîndu-se şi rupînd un fir de iarbă. M-aş fi dus la înmormîntarea lui, dar azi de dimineaţă m-am trezit cu o durere de cap îngrozitoare. Îmi pare foarte rău.

— De ce? întrebă Avakum. De durerea de cap sau de Venceslav?

— Cu morţii nu-i bine să glumeşti — zise ea şi-i puse uşor degetul pe buze.

Avakum o privi: deasupra buzei de sus i se vedeau mici broboane de năduşeală.

Tăcură.

— Irino — zise Avakum — ce proiecte de viitor ai? Care sînt visurile tale?

Îi luă mîna într-a lui şi începu să se joace cu degetele fetei.

— Visurile mele sînt foarte modeste — răspunse Irina. Pe urmă răsuflă adînc, îşi şterse broboanele de sudoare de deasupra buzei şi scutură puţin din cap. În ochi îi luci din nou sclipirea de mai înainte. De fapt nu am decît un vis: să nu depind de nimeni.

— Asta-i ceva foarte general — zîmbi Avakum.

Ea mai rupse un fir de iarbă şi nu răspunse nimic.

— Ce înseamnă asta, să nu depinzi de nimeni?

— Foarte mult — şi pieptul ei începu să tresalte repede. Să mă văd intrată odată la universitate, pe urmă drumul meu în viaţă nu va mai depinde decît de mine.

Vîntul mută norul mai înspre răsărit.

— Irino — zise Avakum — de ce ţi-e mîna umedă? Şi parcă din ce în ce mai rece?

— Desigur, din cauza durerii de cap — tresări Irina şi-şi trase mîna.

Se aplecă apoi spre el, şi Avakum îi simţi respiraţia pe obraz. Ar fi putut acum s-o strîngă în braţe, s-o sărute — dar mîinile lui zăceau în iarbă ca frînte. Din toată dorinţa aceea de mai înainte nu rămăsese nici urmă în sîngele lui. Simţea doar o durere surdă, chinuitoare, care îi sfîşia pieptul — altceva nimic.

— Astăzi parc-ai fi o culegere de întrebări — îi zîmbi ea. Dar dă-mi voie să-ţi pun şi eu una: a cui e maşina asta?

— A muzeului — răspunse Avakum.

Ea se aplecă şi mai mult asupra lui.

— Vrei să facem o plimbare undeva, afară din oraş ?

— De-asta am şi venit.

Irina aruncă o privire în jur, apoi îşi atinse în fugă buzele de gura lui Avakum. Pe urmă sări sprintenă în picioare şi o porni în fugă în casă, ca să se îmbrace.

Cînd ieşi, Avakum se afla la volan. Era toată în alb : o panglică albă pe cap, o rochie albă, sandale albe. Numai că acestea din urmă nu aveau vîrfuri. Pe buze lucea un ruj roşu aprins.

„O să ne mulţumim numai cu rujul" — gîndi Avakum, în timp ce-i deschidea amabil portiera. Faptul că se îmbrăcase în alb îl făcu să sufere şi mai mult.

Porni maşina, îndreptîndu-se spre şoseaua care ducea la Orhanie [1], şi cum trecură podul de peste Iskăr, apăsă pe accelerator şi acul kilometrajului începu să joace în jurul cifrei nouăzeci. Nu avea vreme de pierdut, ştia asta, dar nu apăsa pe pedală ca să cîştige cîteva minute : ştia cu precizie fiecare mişcare, orice pripire fiind de prisos. Dar în momentul cînd ieşise din strada Brod ca să taie şoseaua ce ducea la Plovdiv, i se păruse că o Volgă albastră pornise după el, urmîndu-l neîncetat — cînd mai de aproape, cînd mai de departe, dar totdeauna în urma lui. „Dacă şi Volga va merge cu nouăzeci pe oră, atunci totul e limpede" — gîndise Avakum şi apăsase pe accelerator. Maşina cea albastră rămăsese în urmă.

După un timp îşi întrebă tovarăşa de drum :

— Îţi place ?

[1] Vechea denumire turcească a oraşului Botevgrad, aşezat la şaizeci de kilometri nord-est de Sofia, la poalele Balcanilor. (n.t.)

Probabil însă că ea nu-l auzi din cauza curentului de aer care năvălea cu putere pe geam. Şedea cu ochii închişi şi tăcea.

„Dac-ar şti că a ieşit la o plimbare de dragoste cu călăul ei !“ zîmbi întunecat Avakum.

Privi în oglindă şi sprîncenele i se încruntară dintr-o dată. În fundul oglinzii se zărea Volga cea albastră, doar cît un cărăbuş de mare, dar apropiindu-se în goană de el.

Avakum apăsă şi mai tare pe accelerator. Ieşiseră din Iordankino şi se apropiau de monumentul cu cişmea al partizanilor. Cînd ajunse în dreptul lui, coti la stînga şi opri brusc lîngă placa comemorativă.

— Unde sîntem ? întrebă Irina privind mirată în jurul ei, de parcă s-ar fi trezit dintr-un somn adînc.

— Dă-te jos, uită-te şi o să vezi — răspunse rece Avakum.

O compătimise cu cîteva minute mai înainte, dar îndată ce observase că maşina cea albastră îl urmărea ca un ogar, o răceală neaşteptată îi inundase inima. Înainte de a apăsa pe frînă văzuse mîna ei lăsîndu-se pe genunchiul lui. „Ar fi în stare să-mi dea şi mie cianură de potasiu“ — gîndise Avakum şi răsucise volanul spre stînga.

— Păi ce-i aşa de grozav de văzut aici ! rîse Irina. Munţi, asfalt, o cişmea şi un loc drăguţ de popas.

— Şi o amintire — zise Avakum.

Ea ridică din umeri şi se întoarse cu spatele spre placa monumentului. Pe urmă căscă şi-şi întinse braţele.

— Stăm mult aici ?

În clipa aceea sosi şi Volga albastră. De la volan coborî un bărbat scund, cu faţa rotundă, cu creştetul capului pleşuv şi urechi clăpăuge. Purta o haină de catifea cafenie, care abia îi cuprindea umerii largi şi în-

desați. Avea ochii ascunși în spatele unor ochelari de soare albaștri. Trînti portiera mașinii cu un gest de stăpîn, scuipă în praful șoselei și se îndreptă cu pași fermi spre cișmea. Nu-i dădu nici o atenție Irinei, dar Avakum simți că-l pîndește prin ochelari. Bărbatul se aplecă și bău cîteva înghițituri, după aceea își clăti cu zgomot gura și scuipă.

În acest timp dinspre Sofia se zări venind un motociclist. Trecu în goană pe lîngă cișmea și se făcu nevăzut la prima cotitură. Fu urmat apoi de un camion greu, încărcat cu butoaie, care trecu zgomotos, lăsînd un puternic miros de motorină arsă. După camion, liniștea fu din nou întreruptă de alt motociclist, care se apropia în viteză mare. Era o motocicletă de cinci sute de centimetri cubi.

Cu toate că purta haine civile și o șapcă de piele, Avakum îl recunoscu de îndată pe locotenentul Marcov. Acesta își trase motocicleta la marginea șanțului șoselei, căută un loc la umbră și se întinse pe spate, în iarbă.

Bărbatul cu haina de catifea se apropie de mașina sa, ridică capacul motorului și începu să examineze cu atenție ceva. Pe urmă scoase o cheie și strînse cureaua ventilatorului.

„Pare a fi mai abil decît locotenentul" — rîse în sinea lui Avakum.

Irina, care stătuse pînă în clipa aceea ca împietrită, începu să se miște și respiră adînc. Fața sa era mai albă decît panglica cu care-și legase părul. Ședea cu umerii căzuți în jos și privea ca hipnotizată spre Volga cea albastră.

Avakum îi puse ușor mîna pe umăr:

— Ți-e rău?

— Iarăși durerea aia de cap — răspunse încet Irina.

Avakum dădu fuga la maşină. Cînd se întoarse, ţinea în mînă un pahar de sticlă.

— Bea — o pofti el, întinzîndu-i amabil paharul pe care-l umpluse doar pe jumătate. Apa asta de munte are să te înviorează. Înadins te-am adus aici, ca să bei din ea. Îţi place ?

— Foarte mult — şopti Irina. Mulţumesc !

Avakum o luă uşor de mijloc.

— Trebuie să ne întoarcem acum — zise el. E patru, şi la ora cinci am o întîlnire la muzeu cu preşedintele secţiei de arheologie de la Academie. Data viitoare o să mergem şi mai departe.

— Unde ? întrebă ea, privindu-l în ochi.

— Undeva foarte departe — zise el şi întoarse capul. Era cît pe aci să scape paharul din mînă.

Cînd porni maşina, bărbatul cu haina de catifea mai meşterea încă la cureaua ventilatorului.

O singură dată mai văzu Volga cea albastră pe urmele lui. Apoi se făcu tot mai mică în oglindă, cît un cărăbuş, cît o muscă, după care dispăru.

Şi astfel, totul se desfăşură după planul dinainte stabilit. Că Irina Teofilova şi „necunoscuta" din carnetul său de schiţe erau una şi aceeaşi persoană nu se mai îndoia, dar îi era necesară o ultimă verificare, pentru a avea în mînă şi o dovadă concretă.

Nu se îndoia, dar cînd puse pe birou ambele pahare, parcă simţi un nod în gît. Avea mîinile reci şi jilave de transpiraţie.

Zăbovi mult ca să şteargă cu vată lupa cea mai mare şi mai puternică pe care o avea. Pe urmă îşi aprinse o ţigară şi trase de mai multe ori la rînd din ea. Da, petele de pe cele două pahare aveau absolut una şi aceeaşi cu-

loare. Dimensiunile lor erau aceleaşi, dungulițele care corespundeau vaselor de sînge coincideau în mod perfect. Ambele urme aveau în punctul lor cel mai înalt aceeaşi îngroşare uşor perceptibilă, cît un bob de linte.

Avakum zvîrli țigara, se rezemă de spătarul scaunului şi închise ochii. Ştiuse cu precizie că urmele vor coincide... şi totuşi...

Stătu aşa nemişcat cîteva minute. Cînd se ridică, cutele din jurul gurii deveniseră parcă şi mai adînci. Un zîmbet ciudat îi juca pe buze — un amestec de amărăciune, ironie şi indulgență resemnată.

Descuie dulapul de metal şi puse înăuntru cele două pahare. Pe urmă îşi îmbrăcă halatul şi îşi umplu luleaua cea mică cu tutun. Trase din etajera cu cărți primul volum din Istoria Universală, se aşeză comod în largul fotoliu de piele şi se adînci în lectură.

Razele soarelui care apunea colorau ferestrele odăii cu o lumină roşiatică.

Locotenentul Markov sosi peste o jumătate de oră. Era îmbrăcat tot aşa, plin de praf, cu fața roşie şi arsă de vînt. Avakum îi cedă locul său din fotoliu, îl sili să bea un pahar de coniac şi-i oferi o țigară. Pe urmă îl întrebă :

— Bărbatul cu haina cafenie locuieşte în casa cu acoperiş alpin, nu-i aşa ?

Locotenentul fu gata să se înece cu coniacul.

— Nu-i nimic de mirare în treaba asta — zîmbi Avakum. Azi de dimineață, pe la ora opt, am ieşit să fac o plimbare şi am trecut şi pe lîngă casa cu cei doi brazi. Îți aminteşti, desigur, că aseară a turnat cu găleata. Ştii şi că strada nu e pavată, iar trotuarul îl reprezintă doar un dîmb de pămînt. Chiar în fața porții ăleia verzi am observat urmele unor paşi care arătau că cineva ieşise din curte şi se îndreptase spre sud — către şosea. Le-am

privit cu atenţie, bineînţeles, fără să mă opresc, şi mi-am dat seama de cîteva lucruri: în primul rînd, că erau paşii unui bărbat. În al doilea rînd, că bărbatul are un picior mic şi deschiderea pasului sub mediu. Urmele — adînci. Ce înseamnă asta? Simplu: este vorba de un bărbat scund şi solid, ca greutate. Urmele lăsate de pantofii lui pe pămîntul moale erau foarte clare — vîrfurile ascuţite, talpă alungită, partea dintre toc şi talpă îngustă şi ridicată. Dumneata eşti un om elegant, te îmbraci după modă: ai putea să-mi spui ce pantofi bărbăteşti corespund acestei descrieri?

— Cei italieneşti — rîse vesel locotenentul.

— Întocmai! Modelul nu-i de-al nostru şi e uşor de recunoscut. Deci un bărbat scund şi gras, purtînd pantofi italieneşti, a ieşti din curtea cu cei doi brazi. Ce vrei mai mult? Omul cu haina de catifea era scund, plinuţ şi purta pantofi model italian. Să-ţi mai torn un pahar? Bea fără grijă, că-n seara asta nu mai mergi cu motocicleta. Ei, cine-i omul nostru?

— Îl cheamă Prokopi Albertov Nedelkov — începu locotenentul, bînd o gură de coniac. E originar din Pavlicheni şi a urmat cursurile Colegiului francez din Sofia. Şi-a făcut studiile superioare în Italia, ca bursier al bisericii catolice. S-a specializat în silvicultură. A fost lector la Facultatea de agronomie şi de trei ani e inspector al pădurilor în Ministerul agriculturii. Casa asta care seamănă cu o cabană de munte e a lui. Acum se află în concediu, iar familia îşi face vilegiatura la Pavlicheni. Tatăl său a fost preot catolic şi în prezent e pensionar. Inginerul n-a fost înscris în nici un partid politic, nu a avut nici un fel de manifestări reacţionare, iar la serviciu se bucură de o mare autoritate.

Azi-dimineaţă a ieşit din casă la ora şapte. Un sfert de oră mai tîrziu se găsea pe strada Fîntîna zînelor

nr. 17, unde-şi are garajul. La ora opt fix era în faţa clădirii în care locuieşte proprietarul Moskvici-ului galben — prietenul nostru de-aseară. A rămas în apartamentul acestuia cam o jumătate de oră, după care au ieşit împreună şi, cu Volga lui Prokopi Albertov, s-au îndreptat spre clădirea Centrului. Aici, cei doi amici s-au despărţit. Prokopi Albertov s-a întors acasă, lăsîndu-şi maşina în stradă, în dreptul gardului cel verde. Fix la trei şi jumătate după-masă, a ieşit grăbit afară, s-a suit în Volga sa şi a pornit-o repede spre şoseaua ce duce la Plovdiv. S-a oprit puţin mai jos de locul unde aceasta se întretaie cu strada Brod şi a rămas acolo pînă cînd aţi trecut dumneavoastră cu maşina.

— Şi cînd ţi-ai dat seama că mă urmăreşte —, zîmbi Avakum — ai întreprins această strălucită cursă cu motocicleta. Foarte frumos din partea dumitale.

— Aţi spus să nu-l scap din ochi — lăsă privirea în jos locotenentul.

Avakum tăcu.

— Ai adus şi informaţiile despre Svetozar Podgorov ?

Locotenentul scoase o foaie de hîrtie din portofelul său şi i-o întinse. Mîna îi tremura.

Avakum luă hîrtia îndoită şi dădu din cap.

— Trebuie să te căleşti — zise el cu un zîmbet amar, indulgent şi uşor ironic. Poate că vei avea ocazia să faci faţă unor situaţii la care nici nu te aştepţi. Cuvîntul om sună într-adevăr frumos, dar nu în toate cazurile. *Omul e capabil de orice* — înarmează-te cu această concepţie filozofică şi-atunci n-o să-ţi mai tremure mîna niciodată. Ai cercetat cine mai locuieşte cu el în apartament ?

— Şi-a trimis soţia la Varna. Acuma e singur.

Avakum se uită la ceas.

— Am următoarea rugăminte la dumneata : să te duci la colonelul Manov şi să-i spui că vreau neapărat să-l cheme pe omul ăsta la dînsul şi să-l ţină de vorbă pînă la orele zece. Ar fi şi mai bine dac-ar putea să iasă cu el afară din oraş. Du-te îndată la colonel şi comunică-mi rezultatul.

Locotenentul se ridică.

— Şi nu scăpa din ochi nici o secundă casa cu acoperiş alpin ! Informează-mă de orice mişcare va face de aci înainte inspectorul Prokopi Albertov. În noaptea asta sau mîine o să iasă afară de oraş. Te rog să-mi dai de ştire chiar în clipa aceea ! Şi încă ceva : roagă-l pe colonelul Manov să ţină în permanenţă la dispoziţia mea o maşină cu un post de radio-emisie.

Deschise apoi dulapul metalic, scoase dinăuntru un cartonaş şi-l întinse locotenentului :

— Aici ai semnalul cifrului meu. Iar după ce-mi dai de ştire, fie în noaptea asta, fie mîine în cursul zilei, te sfătuiesc să nu părăseşti Direcţia — vor fi multe surprize şi încordarea va fi maximă.

Întinse oaspetelui mîna şi pe buze îi flutură un zîmbet, care nu era însă de loc vesel.

După ce locotenentul ieşi, Avakum se îmbrăcă în grabă, se lăsă în fotoliu şi închise ochii.

14

O jumătate de oră mai tîrziu, locotenentul Markov era la telefon :

— Totul s-a aranjat după cum aţi dorit. În locul acela, pînă la ora zece nu va fi nimeni. Celelalte le voi face la timpul lor.

— În regulă ! dădu Avakum din cap şi lăsă receptorul în furcă.

Luă cu sine aceeaşi geantă de piele şi ieşi în stradă. Era o seară plăcută, cu un vînt călduţ. Străzile erau scăldate în lumină.

Cînd ajunse la casa pe care o căuta, se uită scurt în jur, apoi deschise uşa de la intrare. Nu întîlni pe nimeni. Urcă scările şi se opri pe platforma de la etaj. Lumina electrică se stinse şi el apăsă pe buton. Pe uşa vopsită în maron lucea o plăcuţă de alamă pe care scria : SVETOZAR PODGOROV.

Broasca de la uşă era „Yale". Cunoştea sistemul pe degete, aşa încît nu mai avea nevoie să caute în geantă. Scoase din buzunarul hainei cheia universală pentru broaştele „Yale" şi descuie.

Aprinse lanterna cu becul albastru. Cînd părăsi vestibulul, cu lambriuri de lemn roşu şi oglinzi înalte de cristal ,se trezi într-un hol spaţios, rotund, cu pardoseala din plăci de marmură şi tavanul decorat cu ornamente de gips. În mijlocul holului se găsea o mică fîntînă arteziană, cu bazinul căptuşit cu plăci colorate, unde se jucau cîţiva peştişori roşii.

Cele trei uşi ce duceau spre încăperile apartamentului erau mascate cu draperii groase de pluş roşu. Avakum deschise una la întîmplare şi rîse bucuros : nimerise chiar de la început în biroul lui Podgorov. Interiorul nu avea prea mult mobilier : un birou splendid, în stil baroc, dintr-un lemn roşu închis, un scaun înalt, cu rezemătoarea curbă, şi două tablouri în rame artistic lucrate. Avakum ridică lumina lanternei spre ele : erau două reproduceri în culori ale tablourilor lui Renoir „Flori în vas de aramă" şi „După baie". Altceva — nimic. Unicul sertar al biroului era descuiat, dar nu conţinea decît mărunţişuri

fără importanţă : cîteva creioane, un carnet cu foi albe si o sticlă cu cerneală verde de stilou.

Dădu covorul la o parte — parchetul era peste tot la fel de neted. Ciocăni pereţii — erau groşi şi nicăieri nu sunau a gol. Simţi cum sîngele îi zvîcneşte în tîmple : dacă nu reuşea însemna să lase fără răspuns o întrebare importantă.

Ridică din nou lumina lanternei spre cele două tablouri. Cel cu „Flori în vas de aramă" se afla la locul lui, într-o poziţe perfectă. În schimb tabloul „După baie" parcă era puţin înclinat spre dreapta, aşa fel că fata cea goală stătea aplecată puţin spre podea. Avakum împinse imediat scaunul sub tablou, îşi aşternu batista pe el şi-l dădu jos din cui. Tabloul nu avea fundul dublu şi nici cuişoarele care fixau cartonul de ramă nu păreau să fi fost scoase vreodată. Erau bătute adînc şi nu se vedeau pe ele nici un fel de urme de cleşte.

Şi totuşi cineva pusese mîna pe tabloul ăsta, şi nu demult. Un om cu un gust atît de fin ca Svetozar Podgorov n-ar fi suportat un tablou strîmb deasupra capului său. Dar abia apropie lanterna de perete, şi mîna îi tresări ca arsă. Va să zică asta era şmecheria ! Cuiul nu era de fapt nicidecum cui, ci o cheie al cărei cap oval fusese tăiat. O învîrti, trase apoi spre sine şi din perete ieşi un sertăraş de tablă. Atît de bine intra în lăcaşul său, încît nu lăsa nici un fel de urmă aparentă pe tapetul verde. „Dacă aş fi avut lupa, l-aş fi descoperit însă imediat" — gîndi Avakum.

Înăuntru se afla o carte legată, iar deasupra ei o fotografie. Avakum o privi, se încruntă şi pe urmă o puse repede în portvizitul său. Deci cercetarea se termina cu succes. Dar ce căuta cartea acolo ? Se uită la coperta interioară şi citi „Ivan Vazov — Sub jug." Volumul nu avea nici un autograf şi era mult prea recent ca să reprezinte

vreo raritate bibliografică! Îl avea şi el în bibliotecă, chiar în această ediţie. Dădu din cap şi începu să răsfoiască în grabă paginile, urmărind atent cifrele. Cînd ajunse la pagina treizeci şi cinci, buzele i se deschiseră într-un surîs triumfător: în faţa cifrelor treizeci şi cinci mai fuseseră puse două nule, iar sub ele scris neglijent, se putea citi cuvîntul *Vazovi*. Cheia cifrului, bineînţeles!

Lăsă cartea la locul ei şi aranjă totul aşa cum fusese înainte.

Ceasul era aproape nouă cînd ieşi în stradă. Cină la primul restaurant care îi ieşi în cale şi spre orele zece intră din nou în odaia lui. Aranjă cîteva lucruri în geamantan, stinse lumina şi se întinse pe canapea, fără să se dezbrace.

Nu adormise încă de-a binelea cînd auzi ca prin vis ţîrîitul strident al telefonului.

— Inspectorul a părăsit oraşul acum zece minute — comunică locotenentul Markov pe un ton oarecum solemn şi puţin alarmat. Merge cu mare vitează în direcţia Pazargik!

— Bun — zise Avakum şi căscă. E foarte bine. Ascultă acum ce-ţi spun! Întîi: trimite-mi imediat o maşină. Al doilea: anunţă toate serviciile noastre pînă la Plovdiv şi informează-te prin telefon despre toate mişcările inspectorului, ţinînd prin radio legătura neîntreruptă cu mine. Ai reţinut?

Îşi luă apoi valiza şi se strecură în linişte afară.

Se apropia miezul nopţii. Ridică ochii spre cer — norii acoperiseră bolta şi stelele nu se mai vedeau.

De departe luciră orbitor nişte faruri, care se stinseră în aceeaşi clipă. Maşina zbura spre el.

Prima comunicare radiofonică îl ajunse puţin după ce trecuse de Ihtiman. În cască răsunară cîteva zgomote ciu-

date, întrerupte de sunete ascuţite — puncte şi linii care fluierau ca nişte strigăte disperate de ajutor, după care totul încetă brusc şi, cu mici pauze, membranele vibrară sub cunoscutul semnal cifrat, repetat de trei ori.

Avakum reduse viteza şi trase maşina la marginea şoselei. La lumina slabă a plafonierei, deschise aparatul de emisie, potrivi lungimea de undă şi transmise semnalul „ascult". În cască răsună cuvîntul prescurtat „transmitem", după care urmă comunicarea : „Volga albastră a părăsit chiar acum gara Belovo. Potrivit dispoziţiilor tovarăşului colonel, în urma dumneavoastră vine maşina GAZ-69-A, pe care o aveţi la dispoziţie. Pe şofer îl cunoaşteţi". Avakum răspunse : „Am înţeles. Mulţumesc." Apoi învîrti butonul şi o porni din nou pe şoseaua asfaltată.

La fiecare cincisprezece minute era informat cu regularitate despre punctele prin care trecea Volga albastră. Prokopie Albertov mergea în general cu circa şaptezeci de kilometri pe oră şi lui Avakum nu-i fu greu să micşoreze distanţa care-l separa de el. Se ferea să se apropie însă prea mult, deoarece inspectorul îl putea simţi în urma sa şi, bănuind ceva, l-ar fi lăsat să treacă înainte.

Îndată după ce ieşi din Zvănicevo, trase iar maşina pe partea dreaptă a şoselei şi stinse motorul. Deschise portiera şi ascultă : se auzea doar vîntul suflînd uşor în ramurile arborilor pe care nu-i vedea. Aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Se uită la ceas — trecuse de două după miezul nopţii. Închise uşa maşinii, ridică geamul şi, intrînd iarăşi în legătură cu Direcţia, ceru ultima poziţie a maşinii albastre. Primi răspunsul că maşina Volga de culoare albastră părăsise oraşul de zece minute şi se îndrepta spre Plovdiv.

— Fiţi atenţi — dictă Avakum. Întîi : amicul nostru va trece prin Kricim spre Devin. Daţi dispoziţii să fie oprit la fiecare barieră de control pentru epizootia de febră aftoasă. Atît el, cît şi maşina lui să fie dezinfectaţi în modul cel mai strict. N-ar fi rău să i se spargă vreun cauciuc şi să i se cauzeze o întîrziere de o oră două din cauza acestui accident „întîmplător". Nu trebuie să ajungă la Teşel mai devreme de orele opt dimineaţa... Aţi notat ?... Al doilea : intraţi imediat în legătură cu regiunea Smolian. Drumul de la Teşel la Trigrad şi împrejurimile Trigradului să fie puse sub o strictă supraveghere. Daţi semnalmentele inspectorului şi dispuneţi să se ţină în stare de alarmă organizaţiile de partid încă din noaptea asta... Aţi notat ?... Al treilea : să fie neîntîrziat puse sub supraveghere secretă toate persoanele suspecte din raionul oraşului Trigrad. Şi în special numitul Rakip Kolibarov. Punct... Anunţaţi-mă imediat ce inspectorul o apucă pe drumul ce duce spre Devin. Eu aştept înainte de intrarea în oraşul Pazargik. Voi căuta s-o iau înaintea maşinii Volga, prin Dospat... Terminat emisia.

Deschise iarăşi uşa maşinii şi respiră adînc. Fruntea şi mîinile îi transpiraseră puternic. În clipa în care-şi aprindea o nouă ţigară, un snop puternic de raze galbene lumină maşina. La cîţiva paşi în stînga lui răsări dintr-o dată în întuneric coroana bogată a unui copac cu frunze aurite. „Ca-n poveşti" — zîmbi Avakum, şi abia acum simţi că nu mai putea de somn.

Frînele scîrţîiră şi lumina cea galbenă se stinse. Copacul dispăru ; un iz puternic de benzină şi ulei ars ajunse pînă la el.

— Să trăiţi ! auzi el, ca de după o cortină grea, o voce bărbătească ce i se păru cunoscută.

„Trebuie neapărat să mă odihnesc“ — gîndi Avakum şi întrebă :

— Funcţionează bine schimbătorul de viteze ?

— Cum să nu funcţioneze, se poate ? rîse şoferul.

— O să te instalez în maşina mea, iar eu o să iau GAZ-ul — zise Avakum.

Şoferul stătea lîngă maşină şi tăcea.

— Hai aici, lîngă mine — zise Avakum. Şezi. Iată casca. Aşa. Acum semeni cu un adevărat pilot. De altfel noi ne-am mai jucat împreună şi altă dată, schimbînd maşinile între noi... Mai ţii mine ?

Îşi sprijini fruntea de geamul rece şi închise ochii. I se păru că se cufundă într-o fîntînă întunecoasă şi fără fund, iar în jurul lui trec neguri plumburii şi albicioase, care-l învăluie — seamănă cu acelea care înfăşurau, ca un turban, creştetul golaş al Karabairului, atunci cînd se strica timpul. Şi, nu se ştie cum, de undeva se iţi faţa rotundă şi roşcată a lui Marko Krumov, cel care ţinea cîrciuma lui Ilcio. Ce stupid ! Şi Avakum strînse puternic din pleoape, deoarece acest Marko Krumov nu-l interesa cîtuşi de puţin. Nepoftitul oaspete dispăru şi locul său îl luă copacul cu frunze aurite. „Ca-n basme —“ zîmbi Avakum şi gîndi deîndată : „Da, dacă acest copac îmi aduce aminte de toate poveştile pe care le ştiam, înseamnă că nu dorm !“ Încercă să se cufunde iarăşi în fîntîna întunecată, plină de neguri, dar în conştiinţa lui pătrunse o întrebare insistentă : „Şi de ce, mă rog, vrei *neapărat* să adormi ?“ Nu era obişnuit să lase întrebările fără răspuns, dar acum tare ar fi vrut să nu răspundă la nici un fel de întrebare. „Mai bine să stau de vorbă cu şoferul“ — hotărî şi îşi căută ţigările în buzunar.

— Sună, tovarăşe căpitan ! zise acesta şi-l împinse uşor cu cotul.

De la Sofia se comunica:

„Volga albastră părăseşte în clipa asta oraşul Kricim. S-au luat măsuri ca să nu ajungă mai devreme de ora opt la Teşel. Am transmis dispoziţiile pe care le-aţi dat. La Trigrad luaţi legătura cu locotenentul Gheorghiev".

— Plec la Dospat, prin Peştera — comunică Avakum. Pe urmă adăugă: Locotenentul Gheorghiev să mă aştepte la Teşel în faţa podului.

Nu fusese niciodată la Trigrad, dar din cîte îi povestise Anastasi ştia că gura defileului se termina cu un pod.

Era aproape trei după miezul nopţii.

Avakum se mută cu postul de radio-emisie în GAZ, ordonă şoferului să-l urmeze la mică distanţă, iar de la Dospat încolo, pînă la Borino, să meargă cu multă atenţie, deoarece drumul era nepietruit, stricat de roţile căruţelor şi pe alocuri cu totul desfundat. Îi spuse bună seara, dădu drumul la motor şi apăsă pe accelerator. Maşina dudui înfundat, după care îşi ritmă bătăile inimii şi porni pe şosea — luminiţa ei roşie din spate se mistui repede în întuneric.

15

A doua zi după izbucnirea epizootiei de febră aftoasă, adiministraţia regională Smolian îl trimise pe locotenentul Gheorghiev la Trigrad. Era însoţit de două ajutoare, care duceau un catît încărcat cu jaloane colorate şi cu diverse instrumente de-ale picherilor. El prezentă actele pe care le avea asupra sa la Sfatul Popular şi peste o jumătate de oră toţi locuitorii Trigradului ştiau că în sat la ei venise o echipă de picheri ca să traseze

planul viitoarei pieţe din mijlocul satului. Cele două ajutoare fură găzduite la şcoala din sat, iar şeful lor se instală, aşa cum se cuvenea gradului său, în odaia de oaspeţi pe care o ţinea la dispoziţie preşedintele Sfatului Popular. Îi făcură acolo un pat, aduseră o saltea de paie, o pătură, şi şeful se simţi tot atît de bine ca la el acasă.

Bărbatul ăsta scund şi plinuţ, care chelise prea de timpuriu, cu ochi căprui deschis şi cu buze cărnoase, era cam sucit în felul lui. Nu se prea arăta grăbit să termine treburile pentru care venise. Dormea pînă tîrziu, cînd nu dormea, sorbea cu paiul nişte sirop rece de prune dintr-o bărdacă frumos încondeiată, sau şedea pe pervazul ferestrei de la odaia preşedintelui făcînd cîteodată cu ochiul nevestelor tinere care treceau pe acolo şi rîzînd cu atîta poftă, încît se auzea pînă în mahalaua de jos. Ieşea la lucru o dată, de două ori pe zi, se aşeza în faţa instrumentelor de nivelare, şi se tot uita închizînd un ochi, dîndu-şi importanţă, ţipa la picheri şi îi punea să scoată jaloanele şi să le planteze din nou la cîţiva centimetri mai la dreapta sau mai la stînga. Pe urmă făcea alene cîţiva paşi prin mijlocul satului, se uita încruntat la cerul alburiu din cauza arşiţei dogoritoare şi se grăbea să treacă la umbră sub saivanul larg al preşedintelui.

Cei din Trigrad începură să se uite cam chiorîş la el, mai ales din cauza vorbelor mai deocheate pe care le scăpa în urma nevestelor lor. Numai Rakip Kolibarov se împrieteni cu el — îi aduse de cîteva ori peşte proaspăt, iar o dată îi trimise prin nevastă-sa nişte lapte acru într-un vas de pămînt.

Aşa se purta „şeful" ziua. Cum se întuneca însă, şi pînă tîrziu după cină, omul ăsta leneş devenea sprinten ca un dihor — sărea peste pîrleazuri, se strecura pe lîngă

gardurile împletite sau pe lîngă cele de piatră şi îl vedeai prin locuri dosnice stînd de vorbă ba cu secretarul de partid, ba cu preşedintele gospodăriei sau cu niscai ofiţeri de la pichetul de grăniceri de pe frontieră. Dar oricît de isteţ era şi oricît de abil îşi ducea cercetările, rezultatele nu fură prea strălucite. La douăzeci şi doi august, nevasta lui Rakip Kolibarov fusese observată pe la şapte de dimineaţă umblînd cu viţica prin locul numit „Armanul lui Giuklev". În acelaşi timp şi în acelaşi loc pîndise, chipurile, nişte mistreţi Ahmed Parutev — nepotul de soră al brigadierului zootehnician Halil Bumbov. Nevasta lui Rakip îşi mînase viţica pînă spre tîrla lui Daud — o colibă părăsită şi dărăpănată — unde se întîlnise cu bărbatu-său, cu Rakip. Vorbiseră ceva împreună, stînd ascunşi după nişte tufişuri, după care Rakip se îndreptase spre Vidla, iar nevastă-sa se întorsese iarăşi în locul numit „Armanul lui Giuklev". Aceeaşi istorie s-a repetat şi la douăzeci şi şase august, numai că de data asta Rakip n-a mai plecat la Vidla, ci a coborît pe cărarea ce duce de-a dreptul prin pădure în satul Kesten. Locotenentul îşi amintea foarte bine că la douăzeci şi două şi la douăzeci şi şase august Rakip Kolibarov îi adusese la cină păstrăv proaspăt.

În celelalte zile, nevasta lui Rakip mersese cu viţica la păşune prin fîneţele ce se întindeau spre răsărit de sat. Ahmed Parutev ieşise mereu la „vînătoare" pe la „Armanul lui Giuklev", dar locurile astea erau foarte sălbatice şi rar călca pe-acolo picior de om — ierburile şi feriga crescuseră într-atîta, încît îţi treceau de mijloc.

Avakum sosi la Teşel în zorii zilei. Locotenentul Gheorghiev duse GAZ-ul în curtea hanului, luă în spate valiza cu postul de emisie şi trecu în fugă podul care des-

părţea şoseaua de drumul de care ce ducea spre Trigrad. În timp ce se îndreptau spre tufişurile unde îşi ascunsese motocicleta, el îi povesti lui Avakum tot ceea ce aflase despre Rakip.

Avakum abia îşi mai mişca picioarele. Ochii îi lăcrămau. Căsca mereu şi umerii i se scuturau de frig.

— Anul trecut arătaţi mai bine — zise îngrijat locotenentul.

Avakum dădu din cap în semn de aprobare.

— Vreţi să vă duc la reşedinţa mea ?

— Du-mă direct la Ahmed Parutev — răspunse Avakum încrutîndu-şi sprîncenele.

În defileu era încă întuneric şi deasupra rîului ce se zbătea în spume aluneca uşor, ca un abur, o negură nu prea deasă.

Aranjară valiza bine pe portbagaj, Avakum luă staţia de emisie în spate ca pe o raniţă şi motocicleta porni să duduie pe drumul de ţară. Cînd ajunseră în sat, locotenentul coti la dreapta şi prin văi şi poiene, ieşiră în marginea cea mai dinspre apus a aşezării. Aici, în aceste locuri în care pădurea fusese de mult tăiată, casele erau departe una de alta şi printre ele crescuseră în voie tufele şi arbuştii. Locotenentul opri în faţa unor uluci scunde, împinse portiţa şi intră într-o curte mică. Căsuţa era şi ea micuţă, făcută din lemn şi nuiele tencuite cu lut, cu ferestre zăbrelite şi cu un acoperiş de olane vechi, pe care muşchiul verde crescuse în voie.

Avakum aprinse o ţigară, pe urmă scoase din portofel două tablete de cofenal, se încruntă, dar le înghiţi. Cerul era înnorat, pregătindu-se parcă să cearnă o ploaie liniştită şi îndelungă.

Locotenentul se întoarse cu un tînăr frumos, bine zidit, vînjos şi înalt ca un fag de munte.

— Acesta este Ahmed — zise el, făcînd un semn din cap spre tînăr. Puteţi vorbi deschis cu el şi vă puteţi încrede într-însul ca într-un frate.

Avakum îi întinse mîna şi flăcăul i-o strînse din toată inima.

— Ahmed — şopti Avakum — „Armanul lui Giuklev" e departe de aici ?

— O jumătate de oră prin pădure — răspunse încet Ahmed.

Avakum aruncă o privire prin curte :

— Cine mai stă aici ?

— Numai eu — zise Ahmed. Asta e casa noastră veche, bătrînească. Altfel noi locuim în sat, lîngă primărie.

— Bagă lucrurile astea înăuntru şi încuie bine uşa — îi spuse Avakum.

Cînd rămaseră singuri, Avakum se adresă locotenentului :

— Telefonaţi la postul de frontieră : să întărească paza în jurul graniţei şi să se dea drumul la cîini. În caz că grănicerii vor punea mîna pe cineva, să nu se facă nici o vîlvă. Pe nevasta lui Rakip n-avem de ce s-o mai supraveghiem, în schimb Rakip nu trebuie scăpat din ochi. Inspectorul care va sosi de la Sofia să nu fie stînjenit cu nimic, dar să fie urmărit pas cu pas. Ţineţi în stare de alarmă pe toţi oamenii cinstiţi, folosiţi pentru urmărirea lui Rakip şi a inspectorului pe cîţiva dintre flăcăii mai destoinici — bineînţeles, din familii de încredere. Dumneavoastră rămîneţi la Sfatul Popular. O să ţinem legătura prin intermediul lui Ahmed.

Cînd se termină călătoria prin tăcuta şi întunecata pădure de brad, în faţa ochilor lui Avakum se deschise o adevărată „poiană a zînelor". Aproape rotundă, cu un diametru de circa două sute de paşi, înconjurată de jur

împrejur de pinii seculari, poiana era năpădită în întregime de tufe de ferigi stufoase, rugi de mure şi iarbă grasă. Era uşor înclinată spre nord, şi chiar în locul unde începea să se afunde în pădure, se înălţa un brad uriaş, lovit de trăsnet. Negru, uscat, frînt de la mijloc, semăna cu un mort ieşit parcă din infern şi aşezat în picioare.

Avakum privea bradul cu ochii larg deschişi şi tăcea.

— Aici e locul căruia îi zice „Armanul lui Giuklev" — şopti uşor Ahmed.

Era linişte deplină ; nici o adiere, nici un foşnet în acest ceas al dimineţii.

— Dacă n-am întîrziat, totul e în regulă — zise încet Avakum.

Îi făcu semn lui Ahmed să rămînă acolo unde se afla, iar el porni să dea ocol poienii prin spatele bradului lovit de trăsnet. Linia de frontieră se afla la sud de poiană şi era firesc să presupună că aşteptatul curier de peste graniţă venea aici dinspre sud.

Că Svetozar Podgorov păstra legătura cu şefii lui de peste graniţă prin intermediul unui curier — de asta Avakum nu se îndoise nici o clipă şi iată de ce : întîi — pentru că după prinderea lui Boian Icerenski posturile de radio-ascultare nu mai captaseră nici o transmisie clandestină în cuprinsul raionului. Ori, tocmai acest raion devenise, în timpul din urmă, epicentrul marii epizootii de febră aftoasă. Urma deci să se tragă concluzia că aici centrul de spionaj străin lucra fără să mai recurgă la radio pentru a intra în legătură cu agenţii săi de dincoace de graniţă. Legătura se făcea prin urmare în modul cel mai simplu, şi anume prin „clasicul" serviciu al curierilor. Al doilea — pentru că găsise o cheie de cifru în caseta secretă a lui Podgorov. Cele două nule de sub cifrele treizeci şi cinci ale paginii de carte, precum şi cuvîntul

„vazovi" însemnau că legătura se făcea prin cifrograme simple, alcătuite fie pe baza unui text din „Pod igoto"[1], fie prin înlocuirea unui număr stabilit de litere. Folosirea unor asemenea sisteme de cifrare era exclusă la o transmisie prin radio. Rapida descifrare a textelor cifrate pe baza unor coordonate ce se întretăiau şi a unor lungimi de undă cunoscute ducea, aşa cum fusese cazul lui Icerenski, la o inevitabilă prăbuşire. Cheia cifrului, găsită în caseta secretă a lui Podgorov, era o dovadă indiscutabilă că legătura cu agenţii de peste graniţă se făcea cu ajutorul unor texte scrise. Al treilea — datorită postului de inspector al lui Prokopie Albertov. În calitatea sa de inspector, ajutorul lui Podgorov putea să umble pe oriunde, să se întîlnească cu orice fel de oameni şi pe orice vreme. Această funcţie asigura posibilitatea nemijlocită pentru primirea şi predarea directă a oricăror documente, materiale sau informaţii. De ce să se utilizeze legătura prin radio, atît de riscantă, dacă era mai la-ndemînă o legătură vie, prin oameni ? Şi mai ales pusă în practică de spioni îmbrăcaţi în haine de funcţionari şi de persoane oficiale.

Toate aceste elemente erau arhisuficiente pentru ca Avakum să-şi construiască prima sa ipoteză fundamentală — şi anume că Svetozar Podgorov ţinea legătura cu şefii săi de peste graniţă prin intermediul unui curier. Iar din faptul că Prokopie Albertov o luase spre Trigrad, decurgea a doua sa ipoteză fundamentală — şi anume că undeva pe lîngă Trigrad, curierul de peste graniţă a adus ceva, pe care Prokopie Albertov trebuia să-l preia şi să-l dea mai departe.

---

[1] „Sub jug" — titlul celui mai popular roman bulgar, al scriitorului Ivan Vazov. (n.t.)

Sosirea lui Prokopie Albertov în primele ceasuri ale zilei, sau mai bine zis dorinţa lui de a sosi în zorii zilei, însemna doar un singur lucru : că acel ceva era deja adus, iar faptul se petrecuse fie în ajun, fie în cursul nopţii.

Acum, el trebuia să-l găsească.

Încercînd să păşească cît mai fără zgomot, Avakum ieşi în marginea dinspre miazăzi a poienei, se aplecă şi începu să cerceteze cu atenţie terenul. Dar pămîntul nu se vedea, deoarece peste el se aşternuse, ani de-a rîndul, un strat gros, ca o salta, de ace uscate de brad. Nu se vedeau nici un fel de urme. Dar chiar dacă ele lipseau, Avakum observă că în unele locuri stratul de ace de brad era mai bătucit şi că în aceste locuri multe din ace erau rupte şi ceva mai presate unele peste altele. Îngenunche şi, căutînd cu privirea astfel de locuri, începu să se mişte, centimetru cu centimetru, înainte.

Aşa ajunse la bradul lovit de trăsnet.

Nu fu necesar să cerceteze prea mult în jurul trunchiului — chiar şi un ochi neexperimentat putea să observe că aici stratul de ace de brad era puternic călcat. Stătu nemişcat cîteva secunde, uitîndu-se cu atenţie la trunchiul uscat al bradului şi la locul din jurul lui. Nu se vedea nicăieri vreo scobitură — nici pe tulpină, nici pe pămînt. Mai stătu cîtva timp, pe urmă dintr-o dată zîmbi. Spre vîrful trunchiului ars care zăcea alături de tulpină, printre ramurile uscate, lucea o bucată de coajă netedă. Era cît se poate de vizibil că umblase cineva aici, deoarece această bucată de coajă se deosebea ca netezime şi culoare de restul trunchiului căzut. Fără să mai întîrzie, Avakum apucă trunchiul cu amîndouă mîinile şi-l dădu la o parte. De sub el, printre rădăcini, apăru o mică scobitură acoperită cu ace putrede de brad. Dar în ea nu se afla nimic şi Avakum îşi muşcă buzele — cineva i-o

luase înainte, şi asta era foarte vizibil... Acest „cineva" gonea acum spre Teşel, ca să se întîlnească cu Prokopie Albertov. Ba poate că întîlnirea şi avusese loc, iar acum Volga albastră gonea înapoi spre Sofia. Sau, că Prokopie Albertov îşi lua acum liniştit gustarea la han, şi o altă persoană — trimisă de el — pornise spre Devin, iar urmele acesteia se pierdeau în necunoscut.

Avakum zîmbi amar : călcase cu stîngul. „Grouchy a întîrziat şi Napoleon a pierdut lupta de la Waterloo" — dar acum nu-i mai ardea de rîs.

Pe urmă, cum şedea şi se uita la scobitură, observă un con de brad înnegrit aşezat pe acele de brad putrezite. Fusese aici şi mai înainte, dar abia acum îl observă. Era greu de presupus că acest con ajunsese singur în locul ăsta.

Sîngele îi zvîcni din nou cu putere în tîmple — era, fără îndoială, un semn care trebuia să aibă rostul lui. De fapt, el nu putea să însemne decît două lucruri : sau „am luat", sau „caută".

Avakum îşi înfipse degetele în acele de brad şi mîna i se înfundă deodată pînă mai sus de încheietură. Abia se stăpîni să nu strige, de parc-ar fi descoperit cel mai mare şi mai splendid diamant din lume.

Scoase din scobitură o hîrtie îndoită şi din două salturi fu din nou în pădure. Se întinse pe burtă, printre copaci, o desfăcu şi, fără să-şi ia ochii de pe ea, îşi scoase creionul şi carnetul din buzunar. Aşa cum bănuise, avea de-a face cu cel mai simplu cifru din sistemul înlocuirilor. Îşi aminti cuvîntul „Vazovi" de la pagina treizeci şi cinci a exemplarului din „Sub jug" ascuns în perete şi alcătui de îndată, pe o foaie de hîrtie, schema.

Coloanele de cifre însemnau :

Opriţi temporar infectarea. Întrerupeţi legătura cu Rakip. Sistaţi întîlnirile. Distrugeţi totul. Aşteptaţi o chemare de la Plovdiv.

El Tepe.

„Au simţit primejdia" — surîse gînditor Avakum. Aici era însă şi ceva nou : „Plovdiv". Rupse o foaie din carnet şi, urmărind cheia schemei, scrise în coloane de cifre următoarele :

Prăbuşire din pricina cazului V. Ni s-a comunicat că miliţia este pe urmele dumneavoastră. Ordin necondiţionat ca să treceţi graniţa. Luaţi cu dumneavoastră ultima cantitate de virus şi plecaţi cu avionul la Plovdiv. Aduceţi cu orice preţ I. La Teşel, în faţa podului, la ora unsprezece seara, vă va aştepta un om cocoşat. Parola : cunoaşteţi drumul spre Vidla — ştiu drumul spre Kesten. Respectaţi cu stricteţe dispoziţiile.

El Tepe.

Îndoi foaia de hîrtie în acelaşi fel în care găsise „originalul" şi o ascunse cu atenţie sub vîrful ars al copacului.

Ceasul era aproape şapte. Din cerul întunecat începu să cearnă o ploaie liniştită. Avakum ocoli iarăşi poiana şi se întoarse la Ahmed.

— Ahmed — îi zise el, privindu-l drept în ochi — te aşteaptă o sarcină importantă. O să fii în stare s-o duci pînă la capăt ?

Flăcăul zîmbi şi ridică din umeri

— Vreau să te ascund undeva pe aici, pe aproape, dar aşa încît să nu te vadă nici pui de pasăre măiastră. Trebuie să nu scapi din ochi bradul ăla din faţa ta. Îl

vezi ? Acela lovit de trăsnet, acela negru. Mă interesează foarte mult dacă o să vină cineva să caute ceva pe-acolo prin jurul tulpinii bradului.

— Doar atît ?

— Da ! Atîta doar — răspunse Avakum.

— Şi să nu-i fac nimic ? întrebă mirat Ahmed, apucînd plăselele cuţitului său lung.

— Ahmed — zise Avakum — omul ăsta nu trebuie să-ţi zărească nici umbra, nici să-ţi vadă urmele şi nici să-ţi audă suflarea. Înţelegi ?

— Înţeleg — oftă Ahmed.

— Trebuie să fii doar ochi şi urechi — zise Avakum. Pe urmă tăcu. Pustietatea din jur fu străpunsă de strigătul unei păsări. Cînd încetă, liniştea se lăsă şi mai grea. O să te aştept la tine acasă — adăugă Avakum. Dă-mi cheia.

Se descălţă, îşi luă pantofii în mînă şi, după cîteva secunde, silueta lui înaltă şi puţin adusă de spate dispăru în întunericul pădurii.

Trecuse cam o oră şi jumătate cînd portiţa casei scîrţîi şi Avakum se ridică de pe laviţă. Ochii lui Ahmed luceau ca aceia ai unui lup, iar nările i se dilataseră de încordare. Luă cu tigva nişte apă din căldarea de aramă şi înghiţi cu sete de mai multe ori. Pe urmă îşi şterse gura cu mîna şi dădu din cap.

— Kolibariţa — zise el, aşezîndu-se lîngă vatră pe un scăunaş cu trei picioare — nevasta lui Rakip. A venit cu viţica şi s-a dus drept la bradul ăla ars. S-a aplecat şi a pus ceva în sîn. Aş fi putut să văd ce, dar dumneavoastră mi-aţi spus să fiu doar ochi, aşa că am stat frumuşel la locul meu. Dar tare mă mai mîncau palmele. Pe urmă am coborît în sat, iar tata m-a tras după grajd şi mi-ai spus : „Dă fuga şi spune-i oaspetelui noastru că

Kolibarița s-a întîlnit cu bărbatu-său pe drumul care duce spre Vidla, că Rakip, lua-l-ar dracu, a luat-o repede peste fîneață și, ieșind în drumul ce duce la Teșel, s-a oprit lîngă un automobil albastru și a stat de vorbă cu omul dinăuntru. Pe urmă automobilul a plecat, iar Rakip a intrat în rîu ca să prindă pește". Tata mi-a spus că Rakip a fost văzut acolo de băiatul lui Halil Alitev — îi spusese bătrînul să stea de veghe acolo, și el s-a ascuns în peștera din sus de drum, de unde se vede totul foarte bine. Și mi-a mai spus să deschid ochii și să-mi țin gura, că-mi taie gîtul dacă se va-ntîmpla ceva oaspetelui nostru. Iar eu i-am răspuns că știu ce fac și că nu-mi bag nasul pentru prima dată în treburi d-astea.

Avakum se ridică și își dezmorți umerii.

— Ahmed — zise el — n-ai vrea să aprinzi focul în vatră ?

Cînd flăcările se înteţiră bine, scoase stația de emisie din valiză, o puse pe laviță, se așeză lîngă vatră și începu să compună repede o cifrogramă către secție. Peste douăzeci de minute transmitea :

„Volga albastră a plecat spre Sofia. Asigurați-i călătoria în condiții bune. Să nu fie oprită nicăieri și pentru nimic. În același timp procedați în așa fel încît Irina și Podgorov să-și dea și ei seama că se află sub supraveghere. Așteptați mașina și nu-l scăpați din ochi pe inspector. Arestați-l îndată după ce se va întîlni cu Podgorov sau cu Irina. Locotenentul Markov să plece la Plovdiv cu același avion cu care vor călători Irina și Podgorov. Să-i urmărească de la aeroport în oraș și să-l aresteze imediat pe proprietarul mașinii cu care vor merge pînă la Teșel. Dacă și acesta va merge cu ei, arestarea să se efectueze la întoarcerea lui din Teșel. Călătoria să nu le fie tulburată".

Transmise semnalul „sfîrşitul emisiunii" şi mult timp după aceea rămase cu capul puţin plecat deasupra staţiei de emisie.

Ahmed stătea lîngă uşă, încordat ca un recrut. Avakum îi zîmbi, pe urmă strînse totul în valiză şi se uită la ceas. Era aproape nouă. „Au timp să prindă ultimul avion" — gîndi el obosit şi căscă.

— Ahmed — zise Avakum — mai pune nişte lemne pe foc şi coboară fuga pînă în sat, la omul acela care m-a adus la tine. Spune-i să-l aresteze imediat pe Rakip Kolibarov. Pe nevastă-sa însă s-o lase în pace. Ai înţeles ?

— Sigur că da — zise rîzînd Ahmed.

— Acum ascultă ! şi Avakum îşi frecă fruntea cu mîna. Mai spune-i încă ceva : vreau să-mi pregătească o căruţă cu doi cai, dar una mai mare. Să o aştearnă cu fîn şi să ia două cergi. Cînd s-o face ora nouă, să iasă cu căruţa asta în drumul ce duce la Teşel şi să aştepte acolo. Tu să vii înapoi cu o jumătate de oră mai devreme, ca să mergem amîndoi în locul unde va fi căruţa.

Avakum întinse mîinile spre foc şi tăcu.

— Sus pe poliţa aceea este pîine şi brînză — zise Ahmed cu glas sonor.

— Îţi mulţumesc foarte mult — rîse Avakum şi trase cu urechea : vîntul şuiera pe horn şi cîteva picături de ploaie căzură pe jeratic, sfîrîind.

16

Îşi umplu pipa cu tutun, se rezemă de peretele cald al cuptorului şi închise ochii. Acum, avea toate necunoscutele ecuaţiei şi urma doar să se afle rezultatul,

Aceasta reprezenta însă o muncă pur mecanică şi nu merita să-şi mai bată prea mult capul.

Existau oare momente întîmplătoare în jocul acesta atît de complex ?

Descoperirea tainiţei de sub bradul ars părea, la prima vedere, o întîmplare norocoasă. Dar putea fi oare vorba de un lucru întîmplător, cînd Avakum ştia precis încă de la Sofia că undeva, în împrejurimile Trigradului, *trebuia* să fie un loc, să existe o tainiţă unde agenţii spionajului îşi primeau ordinele din partea centrului de peste graniţă şi de unde trimişii aceluiaşi centru îşi luau comunicările făcute de agenţi ?

Experienţa îl învăţase că pretutindeni şi totdeauna o cercetare perseverentă şi bine condusă e încoronată de succes, deoarece totdeauna şi pretutindeni îţi vor veni în ajutor zeci de voluntari ca Ahmed. Cu asemenea „ochi şi urechi", chiar secretul cel mai bine camuflat putea fi lesne descoperit.

Bineînţeles, nu putea fi deci vorba de vreun noroc neaşteptat, de vreo întîmplare „fericită".

Svetozar Podgorov ? Dar dacă nu era Svetozar Podgorov, era *altcineva* în locul său. Şi acest „altcineva" s-ar fi mişcat la fel ca şi Svetozar Podgorov pe orbita din jurul Irinei. Mecanismul spionajului îşi are legile lui de „gravitaţie" şi Avakum le cunoştea foarte bine. Era de ajuns să descopere doar „o planetă" a sistemului, şi în cîmpul de gravitaţie apăreau imediat şi celelalte.

Avakum îşi scutură pipa şi zîmbi — şi aici, ca şi în cazul de la Momcilovo, nu contase pe nici un fel de fapte întîmplătoare. De altfel, ca şi în afacerea de la Momcilovo, şi aici şantajul fusese larg utilizat drept unul din mijloacele cele mai sigure pentru înrobirea unei voinţi străine. Boian Icerenski îl ţinuse în ghearele lui pe Kuzman Hristoforov, deoarece cunoştea activitatea

lui criminală din străinătate. Svetozar Podgorov o prinsese în mrejele lui pe Irina deoarece spionajul străin reuşise să-i pună la dispoziţie, la momentul potrivit, un document compromiţător.

Avakum scoase din portvizit fotografia de dimensiunile unei cărţi poştale — aceea pe care o găsise în caseta secretă a lui Podgorov şi se uită lung la ea. Se vedea o parte din coverta unui mic vas de navigaţie fluvială. Pe banca a cărei rezemătoare era lipită de peretele cabinei de comandă şedea un tînăr ofiţer hitlerist în uniforma detaşamentelor SS. Pe genunchii lui se afla o fată îmbrăcată într-o rochie de vară, cu nişte flori la piept. Mîna ei dreaptă atîrna liberă în jos, iar cu stînga îmbrăţişase drăgăstos umerii ofiţerului. Fata rîdea şi părea foarte fericită.

Era Irina Teofilova, puţin înainte de 9 Septembrie.

Fotografia avea pe verso următoarea dată scrisă cu creion chimic : „Viena, aprilie 1944".

Avakum ştia că tatăl Irinei fusese mecanic al societăţii comerciale bulgare de transport fluvial şi că se bucurase de o bună reputaţie. Nu fusese membru de partid. Cum ajunsese fata lui pe genunchii acestui ofiţer din detaşamentele SS ?

Faptul, în sine, nu avea nici o importanţă. Important era doar că fotografia intrase în mîinile lui Svetozar Podgorov şi că acesta se pricepuse să manevreze bine un document atît de compromiţător.

Avakum vîrî din nou fotografia în portvizit şi-şi umplu iarăşi pipa. Pe horn, şuierul vîntului se auzea acum ceva mai slab, focul abia mai pîlpîia şi în geamul ferestrei picături de ploaie băteau din cînd în cînd darabana.

. . . .

Nu voi descrie scena finală a acestei încurcate drame. Eu sînt doar medic veterinar şi nu-mi place să mă ocup de scene de astea crude. Vreau să redau însă măcar pe scurt, două episoade mai interesante.

Cînd se lăsă seara şi Ahmed intră în căsuţa unde-l aştepta Avakum, în faţa lui se înfăţişă un om puţin cocoşat cu mustăţi stufoase şi cu o barbă îngrozitoare. Semăna grozav cu hogea, care murise nu demult, şi de aceea Ahmed crezuse la început că are înaintea lui o stafie. Tresări şi respiraţia i se opri pe dată. Dar pentru că era un flăcău curajos, reuşi să se stăpînească, îşi trase într-o clipă de la brîu cuţitul său cel lung şi, cu un răcnet furios, se repezi ca un lup flămînd asupra nepoftitului oaspete. Dar bărbosul îi răsuci pe dată mîna, cuţitul căzu la pămînt şi odaia răsună de hohotele unui rîs vesel.

Pe urmă, Avakum trebui să-şi scoată de două ori barba şi mustăţile pentru ca neîncrezătorul Ahmed să se liniştească.

Cînd ajunseră la tîrla lui Daud, era noaptea tîrziu. Svetozar Podgorov sări uşor din căruţă, dar Irina se clătină şi Avakum trebui s-o cuprindă de mijloc. Cînd intrară înăuntru, Avakum zise : „Fă lumină, Ahmed !" — aşa cum se înţeleseseră de mai înainte. Ahmed trase un chibrit şi, cu mîna tremurîndă, aprinse felinarul de vînt. Atunci oaspeţii văzură că în colibă mai erau şi alţi oameni : picherii „şefului", care, cu revolverele în mîini, şedeau de ambele părţi ale uşii, şi „şeful" însuşi, care se apropie de ei cu două perechi de cătuşe de oţel lucitor.

Svetozar Podgorov duse într-o clipă mîna spre buzunarul din dreapta al mantalei sale de ploaie, dar Ava-

kum, cu o lovitură dibace, îl prăbuşi pe podea. Îl legară apoi cu o frînghie şi-l lăsară în pace.

Irina însă se clătină, păşind şovăitor. Umerii începură să-i tremure de parcă ar fi scuturat-o frigurile, iar faţa sa deveni galbenă ca de mort. În colţurile gurii apăru o spumă albă. Căzu în genunchi, cu ambele mîini întinse spre Avakum. Nici el nu ştiu cînd fu în genunchi lîngă ea. Fata îi luă mîna şi-şi lipi buzele de inelul mare, de argint, de la mîna lui. Era un inel făcut dintr-o monedă romană pe care se vedea chipul zeiţei Diana.

Îl recunoscuse, de aceea, încă din clipa cînd Avakum îi ajutase să se urce în căruţă. Şi dîndu-şi seama de totul, luase o puternică otravă în timpul cît stătuse sub cergă. Viaţa ei era acum pe sfîrşite.

Îşi trăia ultimele clipe, şi Avakum înţelesese repede situaţia. Îi ridică şi îi sprijini de pieptul său capul cu privirea deznădăjduită. O întrebă, aproape strigînd :

— Cum ai reuşit să-i dai cianura de potasiu ? Cianura din paharul acela... cum ai reuşit să-l faci s-o ia ?

Ea încercă să schiţeze un zîmbet, dar spuma groasă din jurul gurii o împiedică. Putu doar să articuleze :

— O sticlă de limonadă... de o levă.

Pe urmă, el o întinse jos, în camera lipită cu lut, îi luă mîinile şi i le ţinu într-ale lui pînă ce se scurse din ea şi ultima picătură de viaţă.

La cîtva timp după ce totul luase sfîrşit, l-am întrebat pe Avakum :

— Şi totuşi, de ce l-a otrăvit pe Venceslav ? Şi cum de n-a înţeles băiatul ăsta că degradează vaccinul dacă ţine flacoanele la lumină, la o temperatură de douăzeci şi şase de grade ? Dar cu Svetozar Podgorov, cum a fost ?

Avakum zîmbi atunci cu multă tristețe. Își aprinse o țigară, trase de cîteva ori adînc din ea și ridică din umeri.

— Pe la sfîrșitul lui august 1944, Svetozar Podgorov, absolvent al Facultății de Farmacie, care lucra pe atunci la farmacia centrală din orașul Ruse, a luat parte la scufundarea unui șlep german împreună cu alți doi tineri, muncitori în port. Comandamentul german i-a condamnat pe toți trei la moarte, dar Svetozar Podgorov a reușit să scape din închisoare prin nu se știe ce minune. De fapt, toată treaba fusese aranjată de Gestapo, scufundarea șlepului fiind doar un simplu aranjament prin care hitleriștii voiau să creeze o aureolă de eroism în jurul numelui acestui colaborator secret al lor. Spionajul apusean, care a primit ca zestre pe toți agenții lui Canaris, l-a ținut multă vreme „în rezervă" pe acest erou al Gestapo-ului. Viclean și fără nici un fel de scrupule, Svetozar Podgorov a reușit să se ridice repede, dar și pentru el, ca și pentru mulți alții, a bătut odată și ora fatală. I s-a dat dispoziția să dezlănțuie o epizootie de febră aftoasă în raionul de graniță din jurul Trigradului, și atunci el l-a adus la Sofia, sub pretextul participării la nu știu ce cursuri, pe medicul veterinar local Anastasi Bukov. În același timp a trimis prin Prokopie Albertov și Irina Teofilova virusul care trebuia să dezlănțuie epizootia, pentru a-l da lui Rakip Kolibarov. În Albertov, Podgorov avea totală încredere, dar de Irina se mai îndoia încă într-o măsură oarecare. Pentru a nu o scăpa din mînă, a ținut-o sub supraveghere, prin oamenii săi, din momentul cînd i-a dat dispoziție să-l otrăvească pe Venceslav pînă la ultima ei plimbare cu mine — aceea pe care am făcut-o la izvorul de dincolo de satul Iordankino.

După cum vezi, otrăvirea lui Venceslav a fost ordonată de Svetozar Podgorov.

La douăzeci şi şapte august dimineaţa, după convorbirea pe care a avut-o cu colonelul Manov, directorul Centrului s-a simţit strîns cu uşa foarte serios. A înţeles de la colonel că Securitatea a aflat despre inexplicabila ineficacitate a vaccinului împotriva febrei aftoase. Ştia că va urma o anchetă şi că primul care va fi interogat va fi Venceslav. Dacă mai apuca să trăiască, acesta ar fi afirmat: „Am executat dispoziţiile primite" — şi atunci ciorapul începea să se deşire foarte repede. O dată ce se „sinucidea", Venceslav lua asupra sa totul, acuzînd doar încă un singur om, şi anume pe autorul adresei false, adică pe şeful său direct — doctorul Petăr Toşkov.

Avakum surîse:

— Iar pe capul prietenului nostru comun apăsau o serie de coincidenţe nefericite, încît, dacă n-ar fi fost paharul ăla de sticlă şi pata de pe covor... — Avakum făcu un gest cu mîna şi tăcu.

După un timp continuă:

— Nefericitul de Venceslav era amorezat de Irina şi, ca orice amorezat, era de zece ori mai naiv, crezînd orbeşte în iubita sa. Cred că Irina, după ce a scris adresa falsă din ordinul lui Podgorov, a făcut totul ca să-l asigure pe Venceslav că şefii ştiu ce ordine dau şi că el este dator să execute orbeşte dispoziţiile ce vin „de sus", fără să se îndoiască vreun moment de priceperea şefilor săi.

Altceva nu l-am mai întrebat. Căci totdeauna cînd venea vorba de afacerea asta, Avakum se posomora, fuma mult şi părea groaznic de obosit şi de îmbătrînit.

Cît despre mine... ce să vă spun ? Sînt fericit. Hoinăresc mereu prin fînețele din jurul Vidlei, cînd e vremea bună, studiez „viața de tabără" a vitelor şi cîteodată stau îndelung de vorbă cu Fatme. Poartă aceleaşi mărgele colorate, care o prind atît de bine. M-am hotărît să-i cumpăr un şir de perle, dar mă tot întreb — oare nu s-o supăra pe mine ?

Iar cînd rămîn singur, mă gîndesc adeseori la Avakum.

CUPRINS

Vol. I—II Lei **14**

ANDREI GULEAŞKI

AVENTURILE LUI AVAKUM ZAHOV

VOLUMUL II

EDITURA TINERETULUI